

C:\Users\Plazma\Desktop\A_Asimov Isaac - Robouniversum 5.pdb

PDB Name: zdroj
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Přeložila
Jana Pacnerová

Copyright (c) 1989 by Byron Preiss Visual Publications, Inc.
Introduction (c) 1989 by Nightfall, Inc.
Translation (c) Jana Pacnerová, 1995

ISBN 80-7176-224-5
Stephen Leigh
KUKAČČÍ VEJCE

Úvod Isaaca Asimova
Prolog: Knihy 1-6
Zrození
Dvojník
Zasvěcení
Rod
Křik života vypravuje
Lov
Boj

Kvapný odjezd
Pahorek hvězd
Nečekaná zpráva, nečekaný příchod
Strategie a taktika
Začátek cesty
Štvanice lesem
Kolem táborového ohně
Předstíraný útok
Smrt
V Pahorku hvězd
Tváří v tvář svým
Útěk z Města
Kontakt
Bytost z Prázdna
Nejlepší plány
Bohům v patách
Volání
Rozhodnutí
Výzva přijata
Kukaččí vejce
Databanka

Megen a Devonovi,
kteří už čerpají z vlastního smyslu pro zázraky a kteří dali tomu mému nový význam

ÚVOD
Roboti
ISAAC ASIMOV

Možná jste si všimli (pokud jste četli mé povídky a romány o robotech), že jsem neměl příležitost k diskusi o vzájemném vztahu robotů a mimozemšťanů. Popravdě řečeno se nikde v ničem, co jsem napsal, žádný robot nesešel s mimozemšťanem. Popravdě řečeno se dokonce v mých spisech jen zřídka sešli s mimozemšťany i lidé. Možná se divíte, proč tomu tak je, a třeba máte i podezření, že správná odpověď by zněla: "Nevím. Takhle já nejspíš prostě píšu." Jestli si ale myslíte právě tohle, tak se mýlíte. Rád vysvětlím, proč se věci mají, jak se mají. Píše se rok 1940...

V té době bylo běžné popisovat "Galaktické federace", v nichž existovalo mnoho, přemnoho planet, každá s vlastní formou inteligentního života. Tuhle módu zavedl E. E. ("Prófa") Smith a John W. Campbell v ní pokračoval.

Mělo to však háček. Smith a Campbell, jakkoliv to byli skvělí lidé, pocházeli ze severozápadního výběžku Evropy a považovali za předem dané, že severozápadní Evropané a jejich potomci jsou korunou a zlatým hřebem všeho vývoje. Ani jeden z nich nebyl rasista ve špatném smyslu slova, chápejte. Oba byli ke každému hodní, jen je zasadit do zlata, ale byli si vědomi, že náleží k rasové aristokracii.

A tak tedy když psali o Galaktické federaci, byli pozemšťané jakýmsi severozápadními Evropany Galaxie. Ve Smithově Galaxii existovaly spousty různých inteligencí, ale v čele jí stál Kimball Kinnison, pozemšťan (bezpochyby původem ze severozápadní Evropy). V Campbellově Galaxii existovaly spousty různých inteligencí, ale v jejich čele byli Arcot, Wade a Morey, kteří byli pozemšťané (určitě severozápadní Evropané).

Roku 1940 jsem tedy napsal povídku nazvanou Homo Sol, která se objevila v zářijovém vydání Astounding Science Fiction. I já jsem sestavil Galaktickou federaci z bezpočtu různých inteligencí, ale neměl jsem slabost pro severozápadní Evropany. Sám pocházím z východního konce Evropy a parta severozápadních Evropanů na nás ohrnovala nos. Nehodlal jsem tudíž vyrábět nadřazené pozemšťany. Hrdina povídky pocházel z Rigelu a parta pozemšťanů tu rozhodně hrála druhé housle.

Jenže Campbell to nedovolil. Pozemšťané musí být nadřazení všem ostatním, ať se děje co se děje. Přinutil mě udělat několik změn a sám pak udělal další a mě to zklamalo. Na jedné straně jsem chtěl psát své povídky bez cizích zásahů; na druhé straně jsem chtěl, aby je Campbell tiskl. Co si počít?

Napsal jsem pokračování Homo Sol, povídku nazvanou Imaginární, v níž vystupovali pouze mimozemšťané. Bez pozemšťanů. Campbell ji odmítl; objevila se v listopadovém vydání Superscience Stories roku 1942.

Pak se dostavila inspirace. Kdybych psal povídky o lidech a mimozemšťanech, Campbell mi nedá pokoj. Když budu psát jen o mimozemšťanech, Campbell je bude odmítat. Proč bych tedy nepsal povídky pouze o lidech? Stalo se. Když jsem se pustil do dalšího vážného pokusu vypořádat se s galaktickou společností, udělal jsem z ní všelidskou Galaxii a Campbell proti tomu vůbec nic nenamítal. Má Galaxie byla v dějinách science fiction první svého druhu, pokud vím, a dosáhla fenomenálních úspěchů, protože jsem na jejím základě napsal svůj román Nadace a další na něj navazující.

První takovou povídkou byla sama Nadace. Vyšla v květnu 1942 v Astounding Science Fiction. Mezitím mě taky napadlo, že bych mohl psát pro Campbella povídky o robotech. Nijak mi nevadilo nadřadit pozemšťany robotům - aspoň ze začátku ne. První povídka o robotech, kterou Campbell přijal, byla povídka Rozum, která vyšla v dubnu 1941 v Astounding Science Fiction. I tyto povídky si získaly značnou popularitu a na základě této popularity jsem postupně ličil své roboty jako lepší, moudřejší a slušnější než lidské bytosti a Campbell to pořád bral.

To pokračovalo i po Campbellově smrti a teď už mě nenapadá žádná povídka o robotech z poslední doby, v níž by můj robot nebyl daleko lepší než lidské bytosti, s nimiž se musí vypořádat. Mám na mysli Dvěstěletého člověka, Sny robotů, Škoda a především mě napadají R. Daneel a R. Giskard z mých povídek o robotech.

Zůstal jsem ale věrný rozhodnutí, které jsem učinil během druhé světové války, a své nechuti ke Campbellovým předsudkům. Má Galaxie je stále všelidská a mí roboti se stále setkávají pouze s lidmi.

To neznamená, že (to pořád ještě předpokládám, že budu naživu dostatečně dlouho; abych to stihl) je vyloučeno, abych tento svůj zvyk v budoucnu neporušil. Závěr mého románu Nadace a Země naznačuje možnost, že v pokračování možná přivedu na scénu mimozemšťany a že R. Daneel se s nimi bude muset nějak vypořádat. Nic neslibuji, protože skutečně nemám ani zdání, o čem to pokračování bude, ale je tu aspoň náznak možnosti, že do mé uzavřené lidské společnosti by mohli proniknout i mimozemšťané.

(Přirozeně s opovržením odmítám jakýkoli náznak spekulace, že do svých povídek neuvádím mimozemšťany, protože s nimi "neumím zacházet". Popravdě řečeno mým hlavním důvodem k napsání románu Samotní bozi bylo dokázat všem, kteří měli pocit, že takový důkaz potřebují, jak i já dovedu zacházet s mimozemšťany. Nikdo nemůže pochybovat o tom, že jsem to dokázal, musím ale přiznat, že ani v Samotných bozích se mimozemšťané a lidské bytosti nesetkali doopravdy tváří v tvář.)

Avšak pokračujme. Dejme tomu, že by jeden z mých robotů skutečně narazil na mimozemskou inteligenci. Co by se stalo?

Problémy tohoto druhu mě tu a tam napadaly, ale nikdy jsem nepocítil nutkání založit na některém z nich povídku. Dejme tomu - jak by robot definoval lidskou bytost ve světle tří zákonů. První zákon podle mého nenaznačuje žádnou potíže: Robot nesmí ublížit člověku nebo svou nečinností dopustit, aby člověku bylo ublíženo.

Fajn, do druhů lidských bytostí netřeba šťourat. Nezáleží na tom, zda je to muž nebo žena, vysoký nebo malý, starý nebo mladý, moudrý nebo hloupý. Vyhovuje cokoliv, co určuje člověka biologicky.

Druhý zákon, to je něco docela jiného: Robot musí uposlechnout příkazů člověka, kromě případů, kdy ty to příkazy jsou v rozporu s prvním zákonem.

To mě odjakživa znepokojovalo. Dejme tomu, že robot na palubě lodi dostane příkaz od někoho, kdo o lodích nic neví a takový příkaz uvrhne loď a všechny na palubě do nebezpečí. Je robot povinen uposlechnout? Samozřejmě že ne.

Poslušnost by byla v rozporu s prvním zákonem, protože by znamenala ohrožení lidských bytostí.

To ale předpokládá, že se robot v lodích vyzná a pozná, že příkaz je nebezpečný. Co když ale ten robot není odborník

přes lodi, ale má zkušenosti pouze, dejme tomu, s výrobou automobilů? Náhodou se ocitne na palubě lodi, dostane příkaz od nějaké suchozemské krysy a neví, je-li jeho splnění bezpečné, nebo ne.

Připadá mi, že by měl zareagovat: "Pane, protože nemáte potřebné znalosti stran patřičného zacházení s loďmi, nebylo by bezpečné, kdybich uposlechl jakýkoliv příkaz, který byste mi mohl stran takového zacházení vydat."

Kvůli tomu mě často napadlo, jestli by druhý zákon neměl správně znít: 'Robot musí uposlechnout příkazů, vydaných kvalifikovanými lidskými bytostmi...'

Jenže pak bych musel mít za to, že roboti jsou vybaveni definicí toho, co poskytuje lidem "kvalifikaci" v různých situacích a k různým příkazům. A vůbec, co když dostane robot-suchozemská krysa na palubě lodi příkaz od někoho, o jehož kvalifikaci nemá vůbec žádné povědomí?

To by musel odpovědět: "Pane, nevím, zda jste ve vztahu k tomuto příkazu kvalifikovaný člověk. Uposlechnu, pokud můžete prokázat, že pro vydávání příkazů tohoto druhu máte kvalifikaci."

A potom, co když má před sebou robot desetileté dítě - bezpochyby člověka, pokud jde o první zákon. Musí robot uposlechnout bez zaváhání rozkazů takového dítěte? A co rozkazy idiota nebo rozkaz člověka zmitaného emocemi, který je úplně nepřičetný?

Problém, kdy poslechnout a kdy neposlechnout, je tak složitý a dábelsky nejistý, že jsem těmto dvojznačným situacím vystavil své roboty jen zřídka.

A to mě přivádí k otázce mimozemšťanů.

Fyziologický rozdíl mezi mimozemšťany a námi je pro nás důležitý - důležité jsou však i drobné fyziologické nebo i kulturní rozdíly mezi jednotlivými lidskými bytostmi. Smithovi a Campbellovi očividně záleželo na původu; záleží na jiné barvě pleti, na pohlaví nebo tvaru očí nebo náboženství nebo jazyku nebo prokristapána dokonce i na účesu.

Připadá mi, že slušným lidem by nemělo záležet na žádné z těchto povrchností. Prohlášení nezávislosti praví, že 'všichni lidé jsou si rovni'. Campbell se mnou samozřejmě mnohokrát diskutoval o tom, že všichni lidé si očividně nejsou rovni a já vytrvale namítal, že všichni si jsou rovni před zákonem. Pokud je vydán zákon, že krádež je zločin, pak nesmí krást nikdo. Nedá se říct: "Dobře, když jsi chodil na Harvard a jsi Američan sedmé generace, můžeš si nakrást až sto tisíc dolarů; jsi-li přistěhovalec z Britských ostrovů, můžeš krást až do stovky dolarů; ale jestli ses narodil v Polsku, nesmíš krást vůbec." To uznával dokonce i Campbell (až na to, že obvykle změnil téma hovoru).

A když samozřejmě říkáme, že "všichni lidé jsou si rovni", předpokládáme, že půjde o osoby mentálně vybavené na to, aby chápaly rozdíl mezi dobrem a zlem.

V každém případě mám dojem, že rozšíříme-li své vidění tak, abychom brali v úvahu i jiné inteligentní bytosti než lidi, pak musíme pominout jakožto irelevantní fyziologické a biochemické rozdíly a ptát se jen na to, jaký může být stav intelligence.

Zkrátka robot musí zákony robotiky aplikovat na všechny inteligentní bytosti, ať už jsou to lidé, nebo ne.

Přirozeně zde musí vzniknout nesnáze. Jedna věc je vymyslet roboty, aby se vypořádali s konkrétní jinou než lidskou inteligencí a takřka je v ní specializovat. Docela něco jiného je, když robot narazí na inteligentní druh, se kterým se ještě nikdy nesetkal.

Koneckonců, různé druhy živočichů mohou být inteligentní v různém rozsahu anebo v různých směrech, anebo podléhat různým modifikacím. Dovedeme si snadno představit dvě intelligence se dvěma naprosto odlišnými systémy morálky nebo dvěma naprosto odlišnými systémy vnímání.

Narazí-li robot na cizí inteligenci, musí ji vyhodnocovat pouze podle měřítek intelligence, pro niž je naprogramován? (Jednodušeji vyjádřeno, co když robot, pečlivě vyškolený tak, aby rozuměl a mluvil francouzsky, narazí na někoho, kdo rozumí a mluví výlučně jazykem Farsí?)

Anebo co když se robot musí vypořádat s jedinci dvou nesmírně odlišných druhů, z nichž oba jsou očividně inteligentní? I když rozumí oběma jazykům, musí být nucen k rozhodnutí, který z těch dvou je víc inteligentní, a teprve pak se může rozhodnout, co učinit tváří v tvář protikladným rozkazům - anebo která soustava morálních imperativů je cennější?

Jednoho krásného dne to možná budu muset řešit v nějaké povídce, ale pokud k tomu dojde, budu s tím mít plno nesnází. Prozatím je hlavním účelem svazků Města robotů to, že mladí spisovatelé dostanou příležitost chopit se problémů, jimž jsem se já až doposud vyhýbal. Mám z toho radost. Je to pro ně výtečná praxe a já se přitom možná taky leccemu přiučím.

Synopse města robotů,
knihy 1-6

Probudil se... někde.

Nevěděl, kde je ani jak se mu podařilo dostat se tam. Nedokázal se rozpomenout na nic ze své minulosti.

Ani na své jméno.

Byl v jakési malé schránce bez oken. Nevěděl ani, kam měl namířeno.

Jeho procitnutí uvedlo v chod počítač a prostřednictvím jeho po-zitronického mozku zjistil, že je v Masseyově záchranném modulu. Podle identifikačního štítku na oděvu byl Derec - jméno stejně dobré jako každé druhé.

Pozitronická intelligence zabudovaná do záchranného modulu mu moc nepomohla; neměla vůbec žádné informace, které by mu umožnily se orientovat, neznala dokonce ani jméno lodi, odkud byl modul vystřelen.

Záchranný modul přistál na asteroidu, který, jak Derec rychle zjistil, byl osídlen kolonií robotů. Zřejmě tu byl jediný člověk. Roboti mu byli stejně málo platní jako modul. Pokud šlo o jejich úkoly, byli podivně zamlklí a většinou si ho vůbec nevšimli. Zřejmě hledali něco, co bylo pohřbeno v útrobách asteroidu - to bylo nejspíš jediné vysvětlení. Jak se

pokoušel rozluštit záhadu, co to vůbec hledají a proč, a objevila se útočná vesmírná loď.

Zatímco se kolonie robotů připravovala k autodestrukci, učinil Derec zoufalý pokus z asteroidu uniknout a kontaktovat nájezdníky.

Přitom bombardování útočníků odhalilo lesklý stříbrný předmět, asi pětikrát patnáct centimetrů veliký. Později se dozvěděl, že se mu říká "Klíč k Pericentru". Robot, který jej pronásledoval, mu prozradil, že je to právě ten předmět, který roboti tak posedle hledali.

Derec popadl Klíč a vyskočil. Silou svého mohutného skafandru a díky téměř neexistující gravitaci na asteroidu dosáhl únikové rychlosti a zamířil k lodi nájezdníků. Náhle se mu však čelní plát zaplnil oslnivě modrým světlem a on upadl do bezvědomí.

Procítl na lodi útočníků a před sebou měl podivného tvora: podobal se vlku, ale místo spárů měl prsty a zploštělou tvář pokrytou srstí.

Jeho jméno, pokud je dokázal správně vyslovit, znělo Wolruf. Později zjistil, že je to samice. Mimozešťanka odvedla Dereka k Ara-nimasovi, kapitánu útočné lodi, která vypadala jako kříženec nejméně půl tuctu lodí, poslepovaných nazdařbůh mezi sebou.

Aranimas byl také mimozešťan, humanoid rasy Erani. Byl velmi nebezpečný. Pomocí jakési elektrické jehly Dereka mučil, aby z něj dostal informaci, co dělali roboti na asteroidu. Derec mu samozřejmě nemohl nic říct. Aranimas pak Derekovi nařídil, aby z jednotlivých částí, zachráněných z asteroidů i z jiných loupeživých výprav, složil dohromady fungujícího robota.

Prostřednictvím Wolruf se Derec dozvěděl, že Aranimas hodlá nahradit podřadnou rasu Narwejų (která fungovala jako Araniniasova posádka) ještě povolnějšími roboty.

Derec shledal, že toho zřejmě skutečně spoustu ví o robotice; vědomosti se mu vybavovaly úplně přirozeně. Podařilo se mu zachránit jeden pozitronický mozek a dostatek fungujících částí, aby sestavil robota, kterého nazval Alfa.

Nejpodivnější na tom robotovi byla jedna jeho paže: byla vyrobená z drobných buňkovitých částíček, které působily nesmírně tvárně, dokázala se zformovat do jakéhokoli potřebného tvaru. Derec si vzpomněl, že mnoho konstrukcí na asteroidu mělo tentýž nevšední vzhled, a rád by byl poznal vynálezce této nové hmoty.

To, jak špatně Aranimas nakládal s Derekem, Wolruf a Narweji, posílilo Derekovo odhodlání z lodi utéci. S pomocí Alfy se s Wolruf proti Aranimasovi vzbouřili.

Na lodi se také setkali s dalším vězněm, lidskou ženou jménem Katherine Ariel Burgessová. Derec znovu našel Klíč k Pericentru, načež všichni čtyři z Aranimasovy lodi uprchli. Přistáli na tankovací stanici.

Tam se Derec dozvěděl, že Kate údajně cosi ví o jeho minulosti, avšak soustavně odmítala s ním o tom hovořit.

Dozvěděl se také, že Kate sama trpí jakousi nevyléčitelnou nemocí, ale odmítala mluvit i o ní.

Roboti na tankovací stanici sebrali Klíč k Pericentru a teď se zdálo, že po Klíči jdou i byrokrati, řídící Vesmíranské společnosti. Derec s pomocí Ariel a Wolruf jej opět našel.

Kate omylem Klíč aktivovala, když jej Derec držel v ruce. V okamžiku se oba ocitli v Pericentru, což je studené, beztvaré místo z šedé mlhy. Opětovným stisknutím tlačítka na Klíči se ocitli na vrcholku obrovské věžovité pyramidy uprostřed města.

Byla to Kompasová věž Města robotů.

Později se měli dozvědět, že Město robotů je zajímavé místo. Materiál, z něž bylo postaveno, měl stejné složení jako maličké Klíče k Pericentru, a město samo procházelo neustálými změnami. Budovy se přes noc objevovaly i přemísťovaly. Město neustále kypělo horečnou činností milionů robotů, kteří tvrdili, že je připravují pro lidské obyvatele, ačkoliv tu momentálně jedinými lidmi byli Derec a Kate.

Město bylo v nesnázích. Ulicemi se noc co noc přehnala nevladatelná záplava. Dennodenně je ohrožovaly obrovské bouře s blesky a hromobitím.

A byl tu jakýsi zavražděný člověk, člověk jménem David, který vypadal přesně jako Derec. Derec si zvolna uvědomoval, že Město - ja-kožto produkt robotů - reaguje na to, co považuje za hrozbu třetího zákona vůči své existenci. Tou hrozbou byla Davidova krev; konkrétněji řečeno, mikroby v ní. Lijáky byly vedlejším důsledkem nesmírného a nekontrolovaného růstu města, jímž se Město bránilo předpokládanému nebezpečí.

Derec přeprogramoval jádro centrálního počítače, aby obranu Města deaktivoval, a tím Město zachránil.

Současně se Kate pokoušela znovu nalézt Klíč k Pericentru, který ukryla v Kompasové věži. Avšak Klíč zmizel. Ona a Derec tu uvízli jako v pasti.

Zjistili, že Klíč vzali městští roboti a vyrábějí z něj duplikáty. Společný zájem zmocnit se jednoho z Klíčů Dereka a Kate sblížil.

Kate Derekovi přiznala, že její pravé jméno je Ariel Welshová. Byla dcerou bohatého patrona věd z Aurory. Její matka vedla jeden z fondů doktora Averyho, určených k tvorbě a budování jeho projektů. Avery byl výstřední, hádavý génius, který chtěl stvořit stále fungující, soběstačná města, jež by lidstvu umožnila přístup ke hvězdám. Avery však zmizel. Město robotů bylo podle Ariel jeho původním pokusem, který nyní fungoval bez Averyho kontroly. Co se týkalo Ariel, ta opustila Auroru kvůli své neléčitelné chorobě, kterou se nakazila od jednoho Vesmířana. Matka jí dala loď a prostředky, aby se mohla vydat hledat lék.

Proto pokud chtěla přežít, musela se dostat z Města robotů pryč.

Mezitím se v Městě robotů ukázal další lidský návštěvník: Jeff Leong, jehož loď explodovala hned za hranicemi atmosféry. Byl těžce raněn; aby jej zachránili, udělali z něj roboti Města robotů kyborga - robota s lidským mozkem. Nedostatečné znalosti biochemické struktury mozku přivedly Jeffa zvolna k šílenství, ačkoliv jinak byla operace zcela

úspěšná.

Alfa a Wolruf se také dostali do Města, a to prostřednictvím modifikovaného Masseyova záchranného modulu, velikostí odpovídajícího jen jednomu člověku.

S pomocí Alfy a Wolruf se Derekovi a Ariel podařilo zajmout čím dál zuřivějšího a nevyrovnanějšího kyborga. Zdravotní tým Města robotů pomocí Derekova těla jakožto modelu dokázal transplantovat Jeffův mozek zpět do jeho vlastního uzdraveného těla. Jeho duševní stav se nicméně nijak výrazně nezlepšil.

Alfa při zajmání Jeffa dostal prostřednictvím buněčného materiálu ve své ohebné paži instrukce, nařizující robotovi změnit si jméno na Mandelbrot. Derec měl podezření, že ta paže z robota v Averyho stylu možná také vysílala signál Averymu k návratu do Města robotů.

Měli na vybranou: dát záchranný modul Ariel, aby mohla uniknout, anebo poslat zpátky Jeffa. Ariel trvala na tom, že odjet musí Jeff.

Město robotů pokračovalo ve svém fascinujícím vývoji. Nedlouho po Jeffově odjezdu se v chování robotů začaly projevovat prapodivné sklony.

Objevil se Ničitel obvodů: budova podobná dvěma čtyřhranným pyramidám, slepeným k sobě základnami a vybalancovaným na jednom hrotu. Tato budova, první tvůrci počín robotů, odrážela věčně proměnlivé barvy a rotovala kolem své osy. Tři roboti, kteří si říkali Veselé trio, vytvořili dixielandovou jazzovou skupinu.

To všechno působilo jako snaha Města vytvořit to, čemu se tu říkalo zákony lidskosti, což byla obdoba tří zákonů robotiky. Zákony lidskosti měly určovat - anebo alespoň vysvětlit - jednání lidských bytostí stejně jako tři zákony robotiky určovaly chování pozitronické inteligence.

Nejzávažnější a nejneobvyklejší událostí ze všech těch podivností bylo to, že jeden robot zavraždil druhého. Lucius, tvůrce Ničitele obvodů, byl nalezen se všemi svými pozitronickými obvody úmyslně zničenými, aby se jeho mozek už nikdy nedal rekonstruovat. Působilo to jako úmyslný pokus ochromit pokroky Averyho robotů.

Uprostřed všeho toho dění se do Města vrátil sám Avery a Derec, Ariel, Wolruf a Mandelbrot rychle zjistili, že doktor je nebezpečný megaloman.

Averymu nezáleželo na ničem krom vlastní práce; ani za mák ho nezajímala Arielina nemoc ani svízele ostatních.

Záleželo mu jen na Městě robotů. Rozestavěl kolem něj roboty Pátrače, aby je všechny uvěznil, dokud se mu nepodaří analyzovat vše, co se tu stalo - tak, aby mu to co nejlépe vyhovovalo.

Byli uvězněni a Derec, aniž o tom věděl, dostal dávku šemfetů -miniaturních replik městského materiálu, které se mu usadily v krevním oběhu.

Derec, Ariel, Wolruf a Mandelbrot nakonec uprchli z Města robotů v lodi doktora Averyho. Zde, ve skryté příhradce, našli Klíč k Pericentru.

Bylo jasné, že Avery jejich útěk očekával, protože na lodi byla už předem provedena sabotáž. Nemohli přistát podle navigačních majákových hvězd, nedokázali naprogramovat skoky hyperprostorem. Také zdravotní stav Ariel se výrazně zhoršoval.

Derec rozhodl, že on a Ariel musí použít Klíč k Pericentru, aby tam pro ni našli pomoc. Wolruf a Mandelbrot zůstanou v lodi a pokusí se dokončit opravy nebo získat pomoc od jiné lodi.

Derec aktivoval Klíč a ocitl se s Ariel v jakémsi bytě na Zemi.

Shledali pozemskou společnost paranoidní a izolovanou, s mimořádně xenofobními postoji vůči Vesmířanům. Ariel nicméně rychle slábla a Derec ji v zoufalství zavezl do místní nemocnice. Jakkoliv byla Země v některých ohledech pozadu, zdálo se, že její zdravotnická zařízení jsou lepší než na Auroře. Diagnostikovali nemoc, kterou trpěla, jako amnemonický mor a vyléčili ji.

Naneštěstí se ozvaly šemfety v Derekově těle a on sám začal rychle slábnout. S pomocí R. Davida, pozemského robota, ukradli z pozemského raketodromu vesmírnou loď a vyrazili zachránit Wolruf a Mandelbrota.

Pronásledovala je však další loď: Aranimas, který sledoval výbuchy statiky Klíče až na Zemi.

V napínavé bitvě se Derekovi a Ariel s pomocí Mandelbrota a Wol-ruf podařilo zničit Aranimasovu loď za cenu velkých škod na vlastním plavidle.

Vzhledem k Derekově stoupající slabosti jim zbývala jediná možnost: použít Klíče ke skoku zpět do Města robotů.

Vstoupili z Kompasové věže do Averyho prázdné pracovny s úmyslem přimět doktora, aby Derekovi pomohl. Aby ho našli, vydali se Wolruf a Mandelbrot do města, kdežto Derec a Ariel začali prohledávat tunely pod věží.

Mandelbrot a Wolruf zjistili, že všichni roboti poslouchají rozkazy něčeho, co nazývali migrační program. Opouštěli první Město robotů a hledali nové světy, na nichž by se dalo budovat. A když se vrátili do Kompasové věže, zjistili, že roboti Pátrači hledají Dereka a Ariel, kteří uprchli.

Nad planetu dorazilo malé vesmírné plavidlo s Jeffem Leongem na palubě. Jeho duševní stav se vrátil k normálu a sem přiletěl, aby zachránil ostatní. Když se sešel s Derekem a jeho přáteli, byl ochoten pomoci jim nalézt doktora Averyho. Ve skutečnosti doktor Avery našel je, Pátrači zajali celou společnost jednoho po druhém. Doktor Avery jim prozradil, že Derec je vlastně David Avery, jeho syn, a že šemfety v jeho těle mu jednoho krásného dne umožní ovládat všechny existující Averyho roboty. Derec sám se stane Městem robotů.

Avery byl přesvědčen, že Derec ochotně přistoupí na jeho plány. Ale v tom se velice mýlil. Derec využil své nové moci nad Městem, aby osvobodil své společníky; doktor Avery stiskl spoušť Klíče k Pericentru dřív, než mohl být zajat, a uprchl do vesmíru.

Derec a ostatní na pronásledování ani nepomysleli. Konečně byli v bezpečí a mohli si jít, kam chtěli.

Zdálo se, že je to pro ně dostatečná odměna...

Zrození

"Znepokojuje mě to, paní doktorko."

Janet Anastasiová vzhledla napůl s úsměvem. Shrnula si plavé vlasy z jasných, oříškově hnědých očí s úsměvnými vráskami v koutcích. "A jakpak se robot může znepokojit, Basalome?"

Basalomovy oči zamrkaly, krycí membrána na okamžik zakryla optické okruhy. Janet mu ten náhodný záskub úmyslně zabudovala. Vestavěla idiosynkrazie do všech svých robotů - výstřední způsoby v řeči, výstřední manýry. Slabůstky jako by činily Basaloma i ostatní méně mechanicky předvídatelnými. Z jejího hlediska propůjčovaly robotům individuální osobnost, které se jim jinak nedostávalo.

"Je to pouze přibližný termín, paní doktorko."

"Hmmm." Hřbetem ruky si setřela pot z čela a pak si ruku otřela o nohavici kalhot. "Píchni mi s tímhle, kamaráde, buď tak hodný."

Oba se nacházeli v nákladním prostoru malé lodi. Obrazovka na jedné stěně ukazovala skvrnitou modrobílou křivku planety, kolem které obíhali. Na horizontu vykukovala dvojčata-měsíce a masa země přímo pod nimi se zelenala rostlinstvím. Z téhle vzdálenosti to působilo jako pastýřská idyla, bez ohledu na to, jak možná vypadá skutečnost. Janet věděla, že atmosféra světa splňuje pozemské normy, že půda je úrodná a že tu existuje život, ačkoli bez známek jakékoliv techniky - tolik zjistila z přístrojů na lodi. Planeta, ať už si ji její obyvatelé pojmenovali jakkoli, odpovídala jejím potřebám. Na ničem jiném nezáleželo.

Její manžel Wendell Avery jí kdysi dávno při rozchodu řekl, že ji nezajímá nic, co je z obyčejného masa a kostí - ani on, ani jejich syn. "Bojiš se milovat něco, co by ti mohlo lásku oplácet," zuřil.

"Takže jsme na tom úplně stejně, vid'?" zařvala na něj tehdy na oplátku. "Anebo nemůže génius přiznat, že má své chyby? Možná je to jen proto, že se ti nezamlouvá skutečnost, že já jsem ta, koho považují za odborníka přes robotiku. Že je to tak, vid', Wendelle? Ty nedokážeš milovat nikoho jiného, protože tvoje sebezbožňování ti zabere všechno místo v srdci."

Jeho poznámka ji tehdy rozzuřila, čas však její hněv poněkud zmírnil. Avery byl možná odporný, sobecký prevít, ale v tom, co řekl, bylo trochu pravdy. Dívala se do toho zrcadla velmi často a viděla se, jak se vyhýbá kontaktu s ostatními lidmi, jen aby byla u svých robotů. Rozhodně byla spokojená posledních pár let tady na téhle lodi, kde jí společnost dělal jenom Basalom a několik dalších robotů.

Avery jí vůbec nechyběl; syn jí někdy chyběl strašně. Basalom a ostatní ji nahrazovali děti.

"Jenně," nabádala Basaloma. Sferoid ze stříbrošedého kovu, přibližně dva metry v průměru, seděl před ní na ponku.

Jeho třpytivý povrch se skládal z droboučkých dvanáctistěnných segmentů. Právě zasadila jemnou, platino-iridiovou destičku pozitronického mozku do prohlubně v hrboлатé kouli. Basalom teď přetáhl přes mozek lepkavé krajkové nervových spojení a připevnil horní polovinu pouzdra mozku. Geometrické segmenty do sebe dokonale zapadaly, spoj nebylo vůbec vidět.

"Můžeš to dát do sondy," řekla Janet robotovi a dodala: "Jaks to myslel s tím znepokojením?"

"Sestrojila jste mě velmi dobře, paní doktorko; to je jediná příčina, proč mám vůbec nějaký pocit. Uvědomuji si i milisekundovou pauzu ve svých pozitronických relé, způsobenou možností konfliktu s prvním zákonem," odvětil Basalom. Pečlivě zvedl kouli a přestěhoval ji do přepravní trubice. "I když neexistuje bezprostřední nebezpečí zaseknutí a ani nehrozí nebezpečí malfunkce nebo ztráty účinnosti, chápu, že lidé mají tytéž pocity, když je potká něco, co jim způsobí morální konflikt. Proto jsem použil lidský termín."

Janet se zazubila, až se jí vrásky kolem očí prohloubily. "Obšírné, ale nejspíš docela logické."

Basalom opět zamrkal. "Žádá se snad spíše stručnost než přesnost, když se mluví o lidských emocích?"

Zasmála se. "Někdy, Basalome. Někdy. To záleží bohužel na vkusu. Někdy je úplně jedno, co říkáš, jen když mluvíš."

"Neumím dobře posoudit nic, co souvisí s lidskými emocemi, paní doktorko."

"Činíš se bohužel podobáš většině z nás." Janet zaklapla zámky sondy a láskyplně ji poplácala. Na panelu přepravní trubice zazářila smaragdová světýlka, když ji zavřela.

"Co dělá člověk v případě znepokojení, paní doktorko?"

Janet pokrčila rameny a zarazila se. "Přijde na to. Když něčemu věříš, jdeš za tím. Důvěřuješ svému úsudku a ignoruješ pocity. Když nemáš nikdy žádné pochybnosti, jsi buď blázen, nebo o věcech neuvažuješ."

"Pak máte i vy výhrady ke svému experimentu, ale stejně posíláte sondu."

"Ano," odpověděla. "Kdyby byli lidé tak ochromeni pochybnostmi, že by nikdy nic neudělali, aniž by si byli jisti výsledkem, nebyly by koneckonců nikdy žádné děti."

Před Janetinými očima to Basalom jakoby zvažoval. Robot přistoupil o krok blíž ke kontrolkám u přepravní trubice; ruka se mu zacukala - další idiosynkrazie. Robot jako by chtěl říct ještě něco, ale váhal. Pak jí svítl. "Basalome?"

"Ano, paní doktorko?"

"Chtěl bys tu sondu spustit ty?"

Mrk. Cuk. Okamžik se robot nehýbal. Janet napadlo, že se sondy možná ani nedotkne, pak vztáhl ruku a položil ji na kontakt. "Děkuju, paní doktorko," řekl Basalom a stiskl knoflík.

Zazářila světla; ozvalo se zafunění unikajícího vzduchu a sonda vylétla do bezvzdušného prostoru venku. Basalom se odvrátil, aby ji sledoval na obrazovce; Janet ho pozorovala.

"Nikdy jsi neřekl, jaké máš konkrétní výhrady, Basalome," poznamenala.

"Tihle noví roboti - při vašem programování jim toho zbývá tolik k rozhodování! Ano, tři zákony mají zabudované do

pozitronické matrice, ale nedala jste jim žádnou definici 'člověka'."

"Uvažuješ, co se stane?"

"Jestli jednoho krásného dne narazí na lidské bytosti, poznají je? Zareagují tak, jak mají?"

Janet pokrčila rameny. "To nevím. To je právě ta krása, Basalome. Nevím."

"Když myslíte, paní doktorko. Já tu koncepci ale nechápu."

"Jsou to semínka. Beztvará čekající semínka, která nemají zakódováno nic kromě zákonů. Ani nevědí, že jsou roboti.

Jsem zvědavá, co z nich vyrostete, kamaráde."

Janet se obrátila a spatřila, jak blikající sonda sviští ve slunečním světle pryč od lodi. Zhoupla se, když padla do náruči zemské přitažlivosti, a nakonec zmizela v záři atmosféry. Janet vzdychla.

"Tohle jsme zaseli," řekla. Zhluboka se nadechla. "A teď odtud vypadneme," dodala.

Dvojník

Sonda se zabořila do bláta v půli svahu kopce. Kdysi stříbřité boky byly otlučené a poškrábané dlouhým pádem atmosférou; zprohýbané stěny pokrývaly schnoucí cákance černé hlíny. Vlny žaru se přízračně tetelily a kovový trup cvakal, jak chladl a smršťoval se. Ozvěna jeho přistání dlouho zněla mezi kopci.

V potlučené skořepině se otevřela časovaná relé a předala energii pozitronickým obvodům robota, uloženého v ochranné kolébce. Neofytová mysl se nacházela v úplné temnotě. Kdyby to byl živý tvor, procitly by v něm porodní instinkty, jako když se mořská želva vyhrabe z mokrého písku a hledá třpytivé moře. Robot měl svůj instinktový analog - tři zákony robotiky. Znalost těch tří základních pravidel zaplavila robotovo jasnící se vědomí.

První zákon: Robot nesmí ublížit člověku nebo svou nečinností dopustit, aby člověku bylo ublíženo.

Druhý zákon: Robot musí uposlechnout příkazů člověka, kromě případů, kdy tyto příkazy jsou v rozporu s prvním zákonem.

Třetí zákon: Robot musí chránit sám sebe před zničením, kromě případů, kdy tato ochrana je v rozporu s prvním nebo druhým zákonem.

Tímto způsobem byly zákony definovány ve většině známého lidského vesmíru. Každý školáček na Auroře nebo na Zemi či na Solaris by je dokázal odříkat zpaměti i o půlnoci. U čerstvě vyklubaného mláděte tu však byl jeden důležitý, podstatný rozdíl. U čerstvě vyklubaného mláděte nebyla ta věc vyjádřena žádnými slovy, byly to jen hluboké niterné stahy. Čerstvě vyklubané mládě nemělo ani tušení, že je někdo postavil nebo že je pouze zkonstruovaným strojem. Nepovažovalo se za robota.

Vědělo jen, že má jisté instrukce, jichž musí uposlechnout.

Sebezáchovný instinkt obsažený v zákonech postačoval, aby v mláděti roznítil jiskru reakce. Druhý zákon ovládal první reakce mláděte a rezonoval v něm zákon třetí. V mysli mu zněly velitelské hlasy: zabudované programování hovořilo jazykem, který instinktivně znalo. Robot uposlechl instrukcí, které dostal, a uzavřely se další okruhy.

V trupu sondy se objevil otvor a mládě se z něj vykulilo. Pokožka na jeho těle se třpytila statisícem dvanáctistěnných segmentů, které se ohýbaly a přesouvaly, když se protahovalo jako čerstvě vylíhlé kuře.

Robot vysunul pseudopody, aby stabilizoval kulaté tělo. V pokožce měl zabudovány senzory vjemů: optické, sluchové, hmatové, čichové. Současně se mu do vnímavé mysli uvolnila větší zásoba základních informací: nabitá encyklopedie pečlivě vybraných vědomostí. Zastavil se, pátral v programu a absorboval dojmy ze svého okolí.

Nějaký hlas mu šeptal:

Opusť místo přistání. Mohou přijít Bytosti a vyšetřovat; mohou být agresivní a nebezpečné. Ukryj se.

Čímž vyvstal problém: jak se hýbat? Pozitronický mozek hledal v záznamech a našel odpověď. Pokožka se dále tvarovala, z pseudopodů se staly svalnaté nohy. Robot rychle pelášil pryč, na kopec k ostrůvku drsné, vysoké trávy. Kulaté tělo se mu zploštilo, nohy se zatahly; trpělivě se složil k zemi.

Zatímco čekal, nevzrušeně inventarizoval sám sebe. Tři zákony mu v mysli převládaly nad vším ostatním, bylo toho tu však ještě víc. Většina jeho naprogramování a vlastně i sám vývoj jeho těla jako by byly projevy třetího zákona. Musí chránit vlastní existenci; přežít, musí se toho co nejvíc dozvědět, poznat, naučit.

Pod zákony byla vrstva původního naprogramování, jímž se mládě řídilo během prvních několika minut života. Pod ní pak byl substrát složitějšího větvení jestliže/pak. Většinu z toho robot ignoroval - všechno se to muselo na každý pád prohnat přes zákony.

Jen jednu sadu impulsů potřeboval bezprostředně, a ta plynula přímo ze zákonů. Robot nesmí ublížit člověku. Robot musí uposlechnout příkazů člověka, tvrdil zákon. Jenže co to je, ten člověk?

Naprogramování dávalo odpověď, ne definici, ale popis: Člověk je inteligentní forma života. A tak mládě, aniž by vědělo, co je to "robot", kromě termínu, který aplikovalo samo na sebe, pochopilo, že musí najít lidské bytosti, chránit je a sloužit jim. Musí vyhledat inteligentní formu života.

Začalo si utvářet strategii.

Mládě se nepohnulo; čekalo dál. Intelligence nezbytně probouzí zvědavost. Inteligentní forma života v bezprostřední blízkosti by si povšimla hlučného a ohnivého přistání. Přišla by je vyšetřit. Pokud se nedostaví nic živého, poohlédne se mládě jinde.

Oblast, v níž sonda přistála, byla hustě zalesněná. Stromy natěs-nané k sobě s velkými modrozelenými korunami nedaleko odtud obklopovaly travnatý palouk na úbočí kopce. Okolí teď ožilo zvuky a robot spatřil pohyb v šeru pod vlnícím se přístřeškem listů. Vzduch byl teplý a voněl vlhkou zemí; nedaleko odtud se ozývalo bublání a šumění tekoucí vody. Tohle je dobré místo, usoudil robot. Lidské bytosti - ať jsou jaké chtějí - by pravděpodobně považovaly tuto lokalitu za příjemnou. Kdyby sem přišly, docela dobře by tu mohly zůstat.

Odpoledne přešlo ve večer. Robot spatřil na svahu několik tvorů, ale žádný z nich nejevil nijak nezvyklý zájem o zbytky sondy. Jednou se objevilo cosi s hubeným, srstnatým tělem. Mělo to svalnaté zadní nohy a natáhlo to k sondě dlouhou, čtyřprstou ruku, aby se jí dotklo. Podle kapsy na břiše robot poznal, že je to vačnatec. Ačkoliv chápavá ruka přiměla robota k pozornému sledování, tvor neudělal nic, čím by projevil víc než zvířecí inteligenci. Neměl na sobě žádné oblečení, neměl nástroje a robotův citlivý sluch zaznamenal jen nesouvislé mručení zvířete. Vačnatec se rozhlížel kolem sebe dokořán otevřenými očima se šarlatovými panenkami, a na široké, ploché hlavě se mu pohybovaly škvíry nozder. Pak klesl znovu na všechny čtyři a odhopsal. Mládě se rozhodlo, že ho nebude následovat. Ještě ne.

Noc se dostavila s překvapující rychlostí, když slunce náhle zapadlo za stromy; stejně rychle klesla i teplota vzduchu. V lese zavládl relativní klid, jen noční tvorové procitli a začali se potloukat kolem. Noc byla jasná. Větší z obou měsíců byl v úplňku, menší ve třetí čtvrti a vyšel nedlouho poté, co se úplně setmělo.

Kdesi pod stromy se ozvala série kašlavých šteknutí, dlouhých a vysokých. Robot začal naslouchat pozorněji, když se volání ozvalo opět, lehce pozměněné. Jiný hlas odpovídal tomu prvnímu, zvuky byly kratší a hlubší; a pak ještě jeden, následovaný chvějivým zavytím. Intonace byla složitá a různorodá, přece však očividně zvuky pocházely od stejného živočišného druhu. Mládě už identifikovalo opakované "slabiky" ve větách.

Pod obrysy stromů se ve svitu dvou měsíců pohybovali tvorové s dvojítm stínem, štíhlí a rychlí. Mládě jich napočítalo pět, ačkoliv hlouběji v lese jich možná bylo ještě víc. Jeden člen tlupy se odloučil od skupiny a vstoupil do měsíčního světla.

Tvor byl caninoid. Aspoň to bylo nejbližší odpovídajícímu typu v zabudovaných záznamech robotova mozku. Samo o sobě to znamenalo málo. V robotových naprogramovaných znalostech nebylo nic o tom, že by "člověk" nemohl být šelma psovitá. Když stálo na všech čtyřech, mělo zvíře v kohoutku výšku asi metr, bylo mohutně stavěné a širokoplecí. Srst byla šedočerně skvrnitá, lesklá stříbřitými konečky chlupů; hlava kulatá, s krátkou mordou, velkou lebkou a široko od sebe posazenými, světlými očima. Ocas byl dlouhý a lysý; vypadal téměř jako chápavý opičí ocas. Před robotovými očima tvor znovu zavyl, jakoby vyzývavě, a přitom odhalil stoličky, posazené za dvěma řadami řezáků - možná všežravec, nemusí to být výluční masožravci. Přední nohy končily tlapami s drápy, ale prsty byly dlouhé, oddělené a článkované, s palcem postaveným proti, takže jimi bylo možné leccos uchopit. Mohutné loketní klouby zřejmě byly schopné širokého rejstříku pohybů.

Zvíře se zahledělo na sondu, třpytící se ve světle dvou měsíců. Vze-pjalo se na zadní nohy (samice, zaznamenal robot) a trhavým pohybem přední tlapy udělalo gesto.

Měsíční světlo se odrazilo od čehosi na hrudi tvora a mládě zaostřilo pohled, aby tu věc vidělo jasněji: byl to dlouhý, zahnutý tesák, zavěšený na šňůrce ze spletených vláken. Výrobek! Mláděti se to slovo rozezvučelo v mysli jako siréna, ale tvor čekal dál.

Z úkrytu stromů teď vyšli další čtyři tvorové, jeden zešedivělý samec, dva dospělí a mládě. Hbitě se přidali k první samici, ale opatrně se drželi za ní. Dospělí neklidně přecházeli sem a tam. Starý brebentil: napůl poštekával, napůl vrčel. Vůdkyně potřásla hlavou. Starý znovu zaštěkl a vůdkyně se obrátila, zavrčela a ukázala zuby. Ohnala se po starém, ale její spáry ho minuly, protože se přikrčil a pozvedl mordou, aby odhalil hrdlo na znamení podřízenosti. Vůdkyně se obrátila zády k ostatním a znovu se zadívala na prázdnou sondu. Přistoupila k pomačkanému kovu, zavěťřila.

Sedla si před něj.

Ocas jí sloužil jako opora a jeho čilá špička se ovinula kolem zadních nohou. Tvor naklonil hlavu na jednu stranu, pak na druhou. Znovu začenal, naklonil se blíž k sondě, pak k ní vztáhl levou tlapu. Drápy zacvakaly o kov; samice zaťukala na povrch, naslouchajíc slabému, dutému cinkání.

To, co udělala potom, otevřelo v robotově pozitronické mysli řadu synapsí.

Zakmitala ocasem, ovinula jej kolem klacíku na zemi poblíž sondy a klacík zvedla. Vzala jej do tlapy a sevřela ho mezi palcem a dvěma prsty. Předklonila se, vložila špičku hůlky pod odtržený cár kovu a odchlípla pruh porušené fólie. Utrhla jej, sedla si, aby jej prozkoumala, a klacík upustila.

Užívání nástrojů. Spolu se složitým jazykem, náhrdelníkem, který vůdkyně nosila, a jejich zvědavostí vůči sondě to jako důkaz stačilo. Jsou inteligentní; to také znamená, že to jsou lidské bytosti.

S tímto rozhodnutím beztvářé tělo mláděte začalo nabývat definitivní podoby, jako kdyby neviditelné ruce hnětly hlinu podle modelu tvorů, jež měly před sebou. Nejprve základní vlčí tvar, svalnatá štíhlost. Hlava předsunutá, zaoblená, pak z ní vytáhnout čumák a chlopně uši. Pevné optické čočky v hlubokých očních důlcích, stejně ostře ledově modré.

Docela napodobit kožešinu neviditelné ruce nedovedly, ale materiál na povrchu zdrsňel a reflexní vzorky se změnily tak, že tvořily přibližně stejný stříbrošedý a černý vzor. Po chvilce uvažování napodobil robot i sekundární sexuální charakteristiku vůdkyně. Chování vůdkyně naznačovalo, že čich je pro ně důležitý smysl. To bylo celkem prosté.

Rychlý rozbor vzorku feromonů vůdkyně a už drobné umělé žlázy utvářely sekret s umělým vlčím pachem.

Po svahu dolů vanul jemný větřík. Vůdkyně náhle zvedla hlavu. Sestoupila na všechny čtyři a stáhla pysky, aby obnažila nebezpečné tesáky. Zavrčela, pohled upřený nahoru na svah, k ostrůvku trávy, kde čekal robot.

Robot jim vystoupil vstříc.

Zasvěcení

Útok vlčího tvora byl šíleně rychlý, avšak reflexy mláděte byly ještě rychlejší. Neměla čas ustoupit, jen reagovat. Třetí zákon robotovi nařizoval postupovat tak, aby chránil sebe, zatímco první zákon mu naopak zakazoval ublížit vlčímu tvorovi. Když se vrčící vůdkyně vrhla k robotovi, převalilo se mládě tak, aby její silné čelisti sklaply naprázdno a spáry se sotva dotkly jeho kovového těla. I tak síla nárazu srazila robota do prachu dřív, než mohl znovu najít rovnováhu.

Mládě se zvedlo na nohy, obrátilo se, ale vůdkyně - kupodivu - své výhody nevyužila. Vlčí tvor se přikrčil, znovu na

robota vycenil zuby a vydal krátké zavrčení, které bylo očividně povel. Druhý zákon nařizoval poslechnout člověka a mládě usoudilo, že ti tvorové jsou lidé. A přece, když nerozumělo jazyku, mohlo jen hádat, co se tu říká. Vzpomnělo si, jak vůdkyně zaútočila na starého člena smečky. Okopírovalo jeho chování: submisivně si odhalilo hrdlo a ucouvlo.

Zabralo to. Vůdkyně zavětrila, tiše a hluboko v hrdle zavrčela a odvrátila se. Klusala dolů po svahu, aniž se ohlédla. V půli cesty ke svým následovníkům se zastavila a zamračila se zpátky na kopec k mláděti, které stálo nehybně pod dvěma měsíci. Robot udělal krok směrem k vůdkyni; "člověk" se znovu otočil a pokračoval z kopce dolů.

Výzva byla jasná. Zdálo se nebezpečnější ji ignorovat než uposlechnout, a tak robot uposlechl, napodobiv nehluchý, pлавný běh vůdkyně. Jakmile se vůdkyně znovu připojila k ostatním vlčím tvorům, smečka se přeformovala. Mluva těl a chování ostatních robotovi sdělily, že ve smečce panuje zavedený pořádek. Byla tu jasně stanovená hierarchie, v níž nově příchozí podle všeho zaujímal nejnižší příčku. Dokonce i mláďata cenila zuby, když se k nim robot připojil, a tak se samice-robot držela pěkně zpátky, zatímco vůdkyně vyštěkávala rozkazy. Vlčí tvorové se naráz obrátili a rychle vklouzli zpět tam, kde je kryly měsícem ozářené stromy.

Robot je následoval v těsné blízkosti.

Pod stromy se smečka pohybovala tiše a obezřele. Očividně byli vyrušeni uprostřed lovu. Hned na kraji stromového porostu je čekali tři mladí vlčí tvorové. Každému z nich visel na krku pazourkový nůž a byli zapraženi v primitivním travois, což byly dlouhé tyče ze suchých větví svázaných k sobě lánami. Na travois byly voňavé, vyvržené mrtvoly zvířat. Při každém zhoupnutí se z masa zvedl mrak černého hmyzu.

Robot beze všeho u smečky zůstal; jaksi mu připadalo správné pohybovat se takhle dvojím stínem za pomalého šelestu listů - když už se rozhodl, že vlčí tvorové jsou lidé, jeho mysl hned přejímala jejich způsob chování jako jediný správný. Nejmladší z mladých nosičů zpomalil krok nedlouho poté, co opustili mýtinu se sondou, a zůstal pozadu, až se ocitl se svým břemenem vedle robota. Tázavě a tiše zaštkl, jak tak běželi za ostatními; když robot neodpověděl, zaštkl ještě jednou.

Očividně čekal na odpověď, avšak robot neměl zdání, co má udělat. Samice-robot znala jen jeden jazyk - jazyk slov ve své hlavě. Dokázala pojmenovat věci, které viděla kolem sebe, dokázala by je i vyslovit nahlas, kdyby chtěla.

Nemyslela na to, odkud ten jazyk pochází; prostě tu byl.

Problémem byl překlad, změna jejího jazyka do slov, jež užívali tihle tvorové. Věděla, že jakmile je přiměje mluvit, rychle si osvojí slovník. Robotická paměť nezapomene nic, co uslyší; pozitronická inteligence rychle odhalí syntaxi a gramatiku.

Jenže bez přísunu informací tu byla jen prázdnota. Prázdnota pro ni byla nebezpečná a to bylo anatéma třetího zákona. Kdyby jim rozuměla a kdyby dokázala snadno komunikovat, nebezpečí by se snížilo. Musí je přimět mluvit natolik, aby si mohla začít osvojovat potřebné znalosti.

Výrostek čekal na její odpověď, nespouštěl z ní oči a táhl přitom travois tichým lesem. Samice-robot udělala to, co byla podle jejího naprogramování nejběžnější reakce. Napodobila zvuk, který prve mladý samec vydal.

Účinek nebyl takový, jak si přála. Mladíček na ni zuřivě zakoulel pastelově modrýma očima, znechuceně si odfrkl a zvýšil tempo, aby zvětšil vzdálenost mezi sebou a robotem. Nechala ho jít.

Dlouho kličkovali po lesních stezkách.

Větší měsíc zapadl dřív, než vůdkyně zastavila hluboko v lese a několik kilometrů od místa přistání. Les potměl a zhoustl. Velké popínavé rostliny ovíjely stromy listnatou spleť; podrost tu byl hustý a ježil se trny. Na okrajích listů se shlukovala studená rosa, jiskřící v modravě bílém třpytu zbývajícího měsíce a kanoucí shora na smečku. Perlila se na srsti vlčích tvorů.

Vůdkyně se propíjila po okrajích mýtiny, zatímco ostatní seděli na zemi, jazyky vyplazené, pára jejich dechu se srážela v nočním vzduchu. Samice-robot je napodobila; pečlivě pozorovala, jak vůdkyně s očividným rozrušením větrí. Robot provedl rozbor vzorku vzduchu; pod pachem vlčích tvorů a jejich kořisti se dala rozeznat slabá stopa jiného nahořklého zvířecího pachu.

Nedaleko v pruhu měsíčního světla spirálovitě kroužilo a tančilo hejno droboučkových bělokřídlých můrek. Jakési zvíře podobné lenochodu přeběhlo z větve na větev a setřásl trochu rosy. V lese panoval až skoro přílišný klid, v němž se oddechování smečky jevilo o to hlasitější.

Za mýtinou se ozvalo šustění listů a ostré zapraskání větve. Trpký pach byl náhle velmi intenzivní.

Můry zanechaly svého šileného tance a neslyšně se rozprchly.

Vůdkyně měla sotva čas varovně zavrčít.

Mezi stromy nejbližší k vůdkyni vyrazilo stvoření jak ze zlého snu. Zableskl se červené, téměř fosforeskující oči zasazené v hlavě, jež vypadala, jako by byla roztržena: široká a plochá s neuvěřitelně dlouhou čelistí, ježící se řadami tesáků ostrých jako nože, tesáků právě takových, jak robot rozpoznal, jako byl ten, co nosila vůdkyně zavěšený v náhrdelníku. Tvor měl dva páry předních nohou podobných ještěřím spárům s dlouhými prsty a stál na silných zadních nohou. Byl daleko větší než kdokoli ze smečky, jeho statné tělo bylo pokryto brněním tvrdých šupin. Mrskal svalnatým ocasem, kterým srážel keře podrostu.

Když uviděl smečku, tence zavřískl a zaútočil. Divoký úder drápů zasáhl vůdkyni do plece a ta vztekle vyjekla. Přikrčila se, připravena k útoku, měla však proti sobě očividnou přesilu.

Kolem ní se něco mihlo.

Robot se dal do pohybu v okamžiku, kdy cizího tvora zahlédl, poháněn prvním zákonem.

Jiný robot, vyrobený podle morálního kodexu homo sapiens, by možná útočnicka jenom zahnal. Jenomže tenhle už převzal duševní model toho, co viděl u svých "lidí". Samice-robot byla masožravec, lovec.

Narazila na bok netvora právě ve chvíli, kdy se připravoval chňapnout po vůdkyni. Jakkoli byla bestie silná,

samice-robot byla silnější a její nová podoba se obdivuhodně doplňovala s její mechanickou silou. Scvakla zuby na paži bestie a zuřivě zakroutila. Zvíře zařvalo bolestí a vzepjalo se.

Přesto však bylo příliš velké, příliš mohutné. Zařvalo zuřivostí a odmrštilo ji mávnutím paže. Obrovská tlama se rozevřela a vyšel z ní puch starého, shnilého masa. Bestie chňapla po samici-robotovi, ta už ale byla v pohybu. Jak se po ní tvor otáčel, skočila znovu, tentokrát na dlouhý krk bestie. Zaváhala, když jej měla v zubech. To však už útočil zbytek smečky. Kdyby zaváhala, kdyby ještě vyčkávala, mohl by být někdo z nich poraněn.

Zesílila tlak čelistí a ucítila, jak pod jejich drtivou silou praská hrtan.

Bestie padla, dusila se. Zbytek smečky se hemžil po jejím těle a trhal je.

Všichni kromě vůdkyně. Oddechovala, pohlížela na samici-robotu a její výraz nevyjadřoval velké sympatie. Přední tlapy měla ohnuté, jako by čekala útok. Temné pysky byly lehce odtažené od dásní, aby odhalovaly slonovinové zuby, a z hrdla jí vycházelo dlouhé, neúnavné vrčení. Tesák na krku se jí pohupoval ze strany na stranu.

Samice-robot se nepohnula. Nejlepší jí připadalo zůstat naprosto nehybně. Upřený chladný pohled vůdkyně na ni ulpíval dlouhé vteřiny, zatímco zbytek smečky trhal na kusy tělo ještěřícího tvora, zatímco se znovu formoval do neuspořádané řady, zatímco se ti nejmladší zase zapřáhali do travois.

Nakonec ten starý vyštěkl dotaz. Vůdkyně jako by zvažovala to, co řekl. Pak téměř opovržlivě od samice-robotu odvrátila pohled. Vrátila se zpět do čela smečky a zavyla. Připravovali se k dalšímu pochodu.

Tentokrát mladí nosiči masa počkali a pustili samici-robotu před sebe. Smečka ji pustila hned za vůdkyni. Starý vlčí tvor běžel po jejím boku. Těsně předtím, než opustili mytínu, ukázal starý na potrhávané tělo ještěře. "Hrrringa" řekl hrdelně, pak to slovo opakoval.

"Hrrringa." Samice-robot vyslovila to divné slovo a také ukázala. Hrrringa: ještěří tvor.

Starý kývl. Oči, revmatické a podlité krví, se mu zúžily radostí a smečka se dala znovu do pohybu.

Když se časně ráno smečka zastavila ke spánku, uměla už samice-robot několik dalších slov.

Rod

DOMOV SMEČKY

Tak nazýval jeskyni ve skalnatém úbočí hluboko v lese starý samec, o němž se samice-robot dozvěděla, že se jmenuje Křik života. V Domově smečky bydlela celá jejich tlupa. Samice-robot dostala ve smečce také jméno: nazvali ji Stříbroboká, rozhodl to Křik života, protože plece se jí třpytily jako šupiny ryby a stejně jako ryba i ona měla pokožku tvrdou a studenou. Zdálo se to jako správné jméno.

"Zabilas hrrringu, Ostrý tesák, a zachránilas život Bystrému oku," připomínal Křik života robotovi v řeči rodu. Skupina vlčích tvorů-lovců následovala příkladu Bystrého oka, vyšla ze skrytu stromů a vyrazila po dlouhém svahu k jeskyni Domova smečky. Měsíce (Velká tvář a Malá tvář, jak je nazývali) se většinu noci navzájem honily za mraky, rozfoukanými po obloze. Malá tvář vykoukla z otvoru mezi mračny a zaplavila smečku svým světlem.

"Ta zpráva se rychle rozkřikne," pokračoval Křik života. "Už máš postavení. Neobnažuj hrdlo před nikým z rodu, kdo nebyl na lovu. Máš právo bojovat s Bystrým okem o vedení lovu; i když to neuděláš, všichni v Domově smečky jsou níž než ty. Dej jim poznat svůj pach, ale kdyby se k tobě některý z nich zachoval nadřazeně, zaútoč na něj."

"Neublížím nikomu z rodu," řekla Stříbroboká. Už jí připadalo přirozené hovořit jejich jazykem. Už to nebylo jen prosté překládání z toho podivného vnitřního slovníku, který jaksi znala od počátku. "Nemohu."

Křik života pobaveně vyplázl jazyk mezi obroušenými zuby. "S tím si nedělej starosti. Zalezou a Bystré oko tě musí podporovat. Dluží ti život."

Stříbroboká strávila poslední čtyři dny se smečkou, běhala lesem a za horkých, jasných dnů odpočívala. Pomáhala jim zabíjet, sledovala, jak porážejí zvířata a posílají mláďata zpět domů s travois, když byly plné. Poslouchala, aniž by se přitom přestala učit, jak si stěžují na nedostatek kořisti, jak si lížou rány, jak se olizují navzájem, jak hovoří o starých bojích a dávných lovech.

Za ty čtyři noci, které Stříbroboká strávila s vlčími tvory, se naučila mnohé ze složitého jazyka smečky. Byla to směs řeči těla, modulovaného kňučení, kňourání a štěkání. Rozdílly byly i ve způsobu řeči: formální jazyk lovu, užívaný mezi různými smečkami anebo na zdůraznění nadřazenosti v rámci jednoho rodu; neformální řeč rodu, kterou se mluvilo v Domově smečky nebo mezi přáteli; jednoduchá mluva zvěře, ta neměla vůbec žádná slova, ale byla jen silně citovým prostředkem dorozumění mezi zvěří.

Pod tím vším dřímaly silné instinkty masožravé smečky a robot je rychle absorboval. Její interpretace tří zákonů už byla úplně odlišná od veškeré humanoidní pozitronické inteligence. Inženýrovi robo-tiky by připadala Stříbroboká nebezpečně nevyvážená; kdyby k tomu ještě věděl, co udělala v lese Ostrému tesáku a sledoval její chování během posledních několika dní, byl by si tím už jist.

Stříbroboká už viděla vlčí tvory, jak se shlukují v otvoru jeskyně, jež zeleně zářila do tmy fosforeskujícím mechem, který rod sbíral a používal jako zdroj světla. Kňučeli na pozdrav lovcům v radostné mluvě zvěře a vydávali šťastné výkřiky při spatření zvěřiny, kterou vlekli nosiči. Bystré oko vedla lovců k otvoru jeskyně, tam si sedla a zbytek smečky se vyhnul ven. Začala tiše hovořit ke dvěma z nich.

Z úst jeskyně vyšlo nejméně deset členů rodu a Stříbroboká slyšela a cítila, že uvnitř jsou ještě štěňata. Během lovu zůstaly v Domově smečky jen kojící matky a ti, kdo byli příliš slabí a příliš mladí. Někteří z nich už brali od nosičů maso a odnášeli je dovnitř. Jiní se zdravili se svými druhy, zatímco dva nejmladší z lovců se slunili v záři neskrývaného obdivu nedospělých štěňat.

Stříbroboká si všimla postranních pohledů Bystrého oka a ostatních, napůl skrytého čenichání jejím směrem. Sedla si

vedle Křiku života, hned za Bystré oko, stranou hemžení rodu. Bystré oko na ni vrhla přes rameno tvrdý pohled.

"Řekla jsem o tobě ostatním," řekla jazykem lovu a v jejím tónu nebyla ani stopa laskavosti. "Řekla jsem jim, aby s tebou zacházeli, jako bys patřila k našim. Určí se ti místo v Domově smečky."

"Děkuju," odvětila Stříbroboká - rychlé štěknutí a kývnutí hlavou. Stříbroboká zareagovala stejně chladně a formálně, jako s ní mluvila Bystré oko. Vůdkyně lovu začlenila, kývla a měkce odkráčela do Domova smečky.

Stříbroboká cítila zvláštní potěšení Křiku života z toho rozhovoru. "Urází tě, když mluví jazykem lovu. Víš to?"

"Ona je vůdkyně," odpověděla Stříbroboká. "To znamená, že ji musím poslouchat."

"Pořád ještě čeká, že ji vyzveš. Cítím její strach skoro na jazyku."

"Proč bych ji vyzývala?"

"Přišla z Prázdna," odvětil Křik života. V jeho stařeckém hlase zazněl dychtivý zpěvavý rytmus a chvilku tiše skučel mluvou zvěře. "Viděl jsem stopu ohně, když jsi padala ze Světa duchů v kamenném vejci. Jsi výhonek Staré Matky. Poslali tě k nám, a tak Bystré oko čeká, až ti dá Stará Matka pokyn."

"Nepociťuj u v sobě žádného ducha," odpověděla starci Stříbroboká.

"Přišla jsi ze Světa duchů," opakoval Křik života, jako by tato skutečnost byla odpovědí na veškeré námitky.

"To nevím, Křiku života. Nemám to v paměti. Nevím nic o tom, co bylo předtím, než jsem vylezla z vejce. Dělal jsem to, co mi připadalo správné. Uviděla jsem Bystré oko a lovce; zdálo se mi důležité, abych na sebe vzala vaši podobu."

"To k tobě mluvil duch Staré Matky." Křik života naklonil šedivějící hlavu ke straně a vydal krátké, vzrušené zaštěknutí. "Přišla, jak Stará Matka slíbila. Jsi znamení odpuštění. Jsi její odpověď na Chodící kameny, a proto se Bystré oko bojí."

"Chodící kameny? Neznám to slovo. Co jsou to Chodící kameny?"

Křik života nestihl na robotovu otázku odpovědět. Bystré oko vyšla zpět na noční vzduch a klusala rovnou k nim. Nezastavila u nich, ale pokračovala tak, aby Stříbroboká a Křik života museli uhnout, nebo do sebe nechat narazit. Bystré oko si sedla přesně tam, kde předtím seděla Stříbroboká.

"Lovci musí vyrazit znovu," řekla řečí rodu. "Maso, které jsme přinesli, zaplní jeskyni na jídlo stěží zpolovice. Promarnili jsme čas, když jsme našli to kamenné vejce a Stříbrobokou."

Stříbroboká nic neřekla, ale Křik života krátce a opovržlivě štkl. "Promarněný čas, který ti zachránil život," řekl Bystrému oku. "Měla bys poděkovat Staré Matce, že ti to promarnění seslala."

Malá tvář vklouzla za mraky a Bystré oko tiše zavrčela mluvou zvěře. Oči měla v šeru jasné, zbarvené zelenými skvrnkami odrazů fosforu kolem ústí jeskyně. Vitr jí čečral dlouhou srst kolem krku a přinášel vůni lesa. "Kdybychom nehledali to vejce, možná bychom nikdy nenarazili na Ostrý tesák a já bych nevděčila Stříbroboké za život. A že to vejce seslala Stará Matka, to říká jen jeden příslušník rodu, moc starý, než aby zplodil štěně. Ale to je jedno. Lovci musí nakrmit rod."

"Víš dobře, že masa není poskrovnu proto, že jsme našli Stříbrobokou. To Pahorek hvězd a Chodící kameny - proto byla kořist chudá, a proto k nám Stará Matka seslala Stříbrobokou." Křik života sklouzl do jazyka lovu, jeho tón i postoj nabyly na patetičnosti. "Já, Křik života, to říkám proto, že ve mně žije Všehoduch. Nedovolím Bystrému oku zradit rod." Bystré oko zavrčela. Ukázala zuby. "Chceš mě vyzvat, starý? Chceš vést lovce sám? Dobře, jsem připravená."

Ostatní příslušníci rodu zaplnili prostor kolem ústí jeskyně. Mlčky přihlíželi. Stříbroboká cítila napětí. Smysly měla téměř nadpřirozeně bystré, pohánělo je naprogramování prvního zákona, které překládalo vjemy jakožto pocit nejistoty. Hotovila se k pohybu, byla připravena vstoupit mezi Křik života a Bystré oko, kdyby spolu začali bojovat.

Jenže Křik života zavrčel přešedlou hlavou. "Všehoduch mi řekl, že mám vyprávět historii celého rodu, ne vést smečku, Bystré oko. Proto jsem Křik života. Nestojím o to bojovat s tebou. Jestli chceš, podřídím se ti." Na to Křik života pozvedl hlavu, aby obnažil Bystrému oku hrdlo. Okamžik se nic nepohnulo, Bystré oko kolísala, jenjen zaútočit, zatímco Stříbroboká se hotovila útoku vůdkyně zabránit.

Bystré oko však nic nepodnikla. Křik života zvolna nechal mordu klesnout. Choval se teď pohrdavě, věděl, že v tomhle střetnutí zvítězil. "Stříbroboká je dar Staré Matky," prohlásil nahlas tak, aby to slyšeli všichni ostatní.

To se teprv uvidí," zabručela Bystré oko.

"Nevzaly si snad Chodící kameny životy našich? Nezahnali kořist z okolního lesa? Neviděli jsme snad, jak štěňata hladoví a matkám řídne mléko? Nevarovaly nás smečky Jednookého a Zjizvené tlapy, abychom nevstupovali na jejich území, protože věděli, jak zoufale na tom jsme?"

"Ano," připustila Bystré oko, "ale to nijak nesouvisí se Stříbrobokou."

"Znám staré pověsti - slyšel jsem je od starého Křiku života, tak jako je on kdysi dávno vyslechl od svého předchůdce. Duchové minulosti rodu žijí ve mně. Vím co vím." Křik života znovu začal používat jazyk lovu, jako by odřikával litanii.

"Viděl jsem ohnivě vejce, zůstala po něm stopa napříč Prázdňem, ta vedla naše lovce. Když se ukázala Stříbroboká, všichni jsme ucítili pach rodu. Všehoduch ve mně procítl, když jsem ho ochutnal."

Křik života se zvedl na zadní nohy a ukázal přední tlapou přes vrcholky stromů k západu. "Podívejte, po deset tanců už vidáme z Domova smečky Pahorek hvězd. Nevstává vám při tom pohledu srst na hřbetě?"

Stříbroboká se podívala směrem, kterým starý ukazoval. Mezi pohupujícím se listovím se v dálce slabě rýsoval trojúhelníkový tvar. Jeho zaražený trup byl postříkaný světlými jasnými jako hvězdy. Přízřůbila svůj zrak, takže tu věc viděla lépe zaostřenou. Nemrkající čtyřúhelníky žlutých světél byly zapuštěny do temné pyramidy z kamene. Výrobek. Pro to slovo neexistoval v jazyce společenství překlad. Výrobek.

Ten pohled v ní vyvolal potřebu dozvědět se víc.

"Staré pověsti ti popletly hlavu," řikala Bystré oko Křiku života.

"Staré pověsti se teď začínají uskutečňovat, řekl bych já," odpověděl Křik života a ze smečky kolem se ozývalo tiché souhlasné mručení. "Jako by znovu přišla Šedohřívá."

Stříbroboká odtrhla pozornost od pohledu na Pahorek hvězd. "Kdo je to Šedohřívá?" zeptala se. Na to Bystré oko odfrkla smíchem.

"Takže ta ratolest Staré Matky nezná staré pověsti," vyštěkla opovržlivě. "Já je znám až moc dobře. A nemám dost času, abych je poslouchala znova." Zatřepala hlavou, vstala a odešla do jeskyně. Většina smečky ji následovala, ale pár jich zůstalo na okraji.

"Kdo je Šedohřívá?" opakovala otázku Stříbroboká.

Křik života sledoval odchod Bystrého oka. Teď se obrátil zpět ke Stříbroboké a kývl. "Povím ti to," pravil obřadně. Pozvedl mordu a dlouze, truchlivě zavyl.

Křik života vypravuje

Naslouchej, ó rode! (Tak začal Křik života.) Shromážděte se všichni a naslouchejte.

Mluvím o čase před časem.

Mluvím k duchům, kteří ve vás žijí, aby i oni naslouchali a věděli, že jsme na ně nezapomněli.

Mluvím o dnech konce před tím, než se rozpadla Velká smečka.

Za té dlouhé poslední zimy dva členy Poslední tlupy, sestru s bratrem, posedli jejich prastaří duchové. Šedohřívou posedl duch Staré Matky (budiž Její jméno pochváleno) a z moudrosti Staré Matky se stala první z nás, kdo promluvil jazykem rodu. Do jejího bratra, který se jmenoval Natržené ucho, vstoupil duch Prvozvířete, a tak nemluvil vůbec žádnou řečí.

Taková je cesta všeho, moji druzi. Šedohřívá i Natržené ucho chtěli vládnout Velké smečce. I když oba patřili k rodu, nemohli si být žádní dva tvorové méně podobní než Šedohřívá a Natržené ucho. Natržené ucho byl silný a vitální. Byl největší a nejsilnější z lovících samců a zuřivý instinkt Prvozvířete do něj vstoupil snadno. Nikdo jiný ze smečky nenapadl jeho právo vést lov.

Nikdo kromě jeho sestry Šedohřivé.

Šedohřívá neměla loveckou obratnost Natrženého ucha. Neměla nos tak bystrý při sledování pachu kořisti, neměla oči tak pronikavé ve tmě pod stromy, neměla tělo tak velké ani tak silné.

Přece však byl její duch nezlomný jako křišťálová skála. Souboj Šedohřivé s Natrženým uchem byl děsný a mnozí z Velké smečky věřili, že se ti dva spíš zabijí navzájem, než se jeden z nich podřídí. Bojovali té osudné noci od východu Malé tváře až do jejího západu a jejich vrčení zaléhalo do všech zapadlých jeskyní toho prvního Domova smečky. Nakonec si ale Šedohřívá uvědomila, že je přemožena. Její bratr musel zvítězit, a tak mu odhalila hrdlo. Natržené ucho triumfálně vyl k Velké tváři, jak nejsilnější vyli odjakživa, a Šedohřívá se odplížila lízat si své strašné rány. Když Natržené ucho vedl lovce, zůstala Šedohřívá se štěňaty, kojícími matkami a ostatními ze smečky, kteří byli příliš slabí k lovu, a jen se za lovci závistivě dívala.

Tak tomu bylo po dva tance měsíců. Velká smečka byla hotový zázrak, druzi moji, i tehdy na konci svých časů. Lov byla velkolepá podívaná, tisíce našich byly jako záplava hbitých šedých stínů pod stromy. Domov smečky, to byla nesmírně rozlehlá síť slujů větší než les, ve kterém žijeme teď, a každá matka rodu v ní měla své místo. Poháněly je instinkty Ducha smečky a i bez daru slov Staré Matky byl rod na tom nejlépe ze všech tvorů. Byli nejobávanější ze všech zvířat světa.

A teď mě poslouchejte, protože se dostáváme k tomu hlavnímu. Noci Velké smečky rychle mijely. Jejím lovcům se nedařilo, stejně jako se teď nedaří těm našim. Rod už byl příliš četný, než aby ho okolní země užívala; lovili už příliš dlouho ve stejné oblasti. Natržené ucho musel vodit lovce dál a dál od Domova smečky a z lovu se vracelo s masem pro Šedohřívou a tisíce ostatních jen málo nosičů.

Les byl tehdy daleko nebezpečnější. Obrovští Ostří tesací, větší a mazanější než ten, kterého zabila Stříbroboká, číhali v šeru stromů. V dřívějších časech nechávali naše na pokoji, pokud nenatrefili na nějakého odpadlíka od smečky anebo na štěně zatoulané v lese. Jenže teď, když byla lovná zvěř pozabíjena anebo zahnaná do daleka, zbývali Ostrým tesákům k jidlu jen naši. Šílení hladem lovili naše tak, jako si naši lovili svou potravu, bez ohledu na ztráty.

Velká skupina Ostrých tesáků sledovala lovce. Za světla, když lovci spali, útočili na ně den co den. Když neměli řeč, nemohli Natržené ucho a lovci jednat tak, jak naši jednají teď, pomáhat si navzájem a uspořádat svou obranu. Než skončil třetí měsíční tanec, ztratil Natržené ucho celou polovinu lovců a musel se vrátit do Domova smečky.

Natržené ucho měl strach, že tam najde jen kosti zbytku našich. Duchové v něm věděli, že nastal konec Velké smečky. Přišel čas Odloučení.

Za noci dlouhého lovu udělala Šedohřívá to, co jí nařídila Stará Matka, a naučila ty z našich, kdo zůstali v Domově smečky, daru řeči. Moudrosti Staré Matky nebylo nikdy zapotřebí víc.

Protože Natržené ucho měl pravdu. Ostří tesací opravdu vyrazili z lesa, zaútočili na Domov smečky a Šedohřívá proti nim naše vedla. Naši, vyzbrojeni slovy, schopni varovat se navzájem a uspořádat svou obranu, několik bestii zabili a zbytek zahnali zpátky do lesa. Ačkoliv byly jejich ztráty truchlivé, přežili. Naši chválili svou novou řeč Šedohřívou a Starou Matku.

Takto tedy vypadalo, když se zbytky lovců Natrženého ucha vrátily konečně do Domova smečky - nenašli tam polámané kosti s vylízaným morkem, ale hlavy mrtvých Ostrých tesáků, zavěšené pro výstrahu na tyčích. Šedohřívá a ostatní vyšli Natrženému uchu vstříc. Když viděli, jak málo se jich vrátilo, vyli svůj žal k měsícům.

"Jak se to mohlo stát?" ptala se Šedohřívá Natrženého ucha. Natržené ucho cítil pýchu Šedohřivé, protože ona bránila Domov smečky dobře a věděla o tom. Jenže Natržené ucho nerozuměl slovům, jež Šedohřívá pronášela, a tak nedovedl odpovědět.

Inu, jak každý ví, Stará Matka byla s Prvozvířetem odjakživa na kordy, dokonce i v Prázdnou. Prvozvíře vzbudilo v

Natrženém uchu žárlivost, takže uvěřil, že ho Šedohřívá znovu vyzývá na souboj. Se strašným vrčením Šedohřívě zahrozil. Přikrčila se.

"To není výzva, Natržené ucho," řekla mu. "Prosím tě, staňme se přáteli. Dovol, abych tě naučila řeči Staré Matky, ať můžeme spřádat plány pro dobro smečky."

Duch Prvozvířete rozněval Natržené ucho ještě víc, a tak se vrhl na svou sestru. Okamžitě mu odhalila krk, ale vztek Prvozvířete udělal z Natrženého ucha surovce, a tak jí rozpáral hrdlo.

Zem vpila krev Šedohřívě a duch Staré Matky kvílel.

"Celý rod buď prokletý" vykřikla Stará Matka, když její duch přechal z Šedohřívě. Její strašidelný obrys visel nad přikrčeným rodem, až obloha zčernala, a očima je ten přízrak propaloval jako ohněm. Kolem ní zuřil a vyl a nařikal vítr a její srst, to byla temná bouřková mračna.

"Velká smečka se teď rozpadne a zmenší. Odmítli jste můj dar jako tupá zvířata. Teď zas já odmítnu svou ochranu. Budete skučet jako hloupá zvířata, kterými jste, a nebudete rozumět jeden druhému. Než si někdo z vašich znovu vzpomene na můj dar, uplyne tisíc velkých tanců. Dřív než vás teď poučím jiné, kteří mi budou naslouchat. Říkám vám, že dřív uslyšíte mluvit kameny, než vám já odpustím."

Všehoduch slyšel kletbu Staré Matky, a tak se stalo. Ti z našich, kteří se naučili mluvit, se báli hněvu Natrženého ucha, a tak zůstali zticha. Natržené ucho neodvedl rod pryč z Domova smečky. Lovci se vrátili do lesa, ale nalézali tam málo jídla, a Ostří tesáci se vrátili. Natržené ucho sám při jednom takovém útoku zahynul a Domov smečky byl dobyt. Bestie roztrhaly kosti našich a vylízaly z nich morek, až byly docela čisté. Ti, kdo přežili, uprchli do lesů - běželi jako zvířata, rozprchli se do malých smeček.

Tak to byl čas konce Velké smečky.

Lov

"Tak ty si myslíš, že ve mně se zase vrátila Šedohřívá?" zeptala se Stříbroboká, když Křik života skončil své vyprávění. "Myslím," odpověděl důrazně Křik života. Stále mluvil obřadným jazykem lovu. "Přišla, abys nás zavedla zpět do času Velké smečky. Můžeš to popřít, Stříbroboká? Můžeš říct s jistotou, že se mýlím?"

Robot pátral ve své paměti. Nebylo tam nic, co by té možnosti přímo protiřečilo, jakkoliv snad působila nepravděpodobně. Před okamžikem jejího procitnutí na tomhle místě a zmatené zásobě vědomostí, které se jí dostalo, nebylo nic. A přece...

"Nemohu," odpověděla Stříbroboká popravdě, jak musela. Zavrtěla hlavou. "Nevím."

"Řeklas mi, žeš byla beztvář jako Prázdné samo, když jsi přišla. Povídalas, že když jsi nás uviděla, pocítilas nutkání změnit svou podobu tak, abys vypadala jako my."

"To je pravda."

"Pak je pravda i to, co jsem řekl já," prohlásil triumfálně Křik života a vydal radostné zaskučení, k němuž se připojili mnozí z ostatních. "Bylas k nám seslána kvůli Chodícím kamenům a Pahorku hvězd. Já to vím, Stříbroboká. Víš to, jako znám ty staré pověsti. Jsi znamením, že nám Stará Matka odpustila."

Stříbroboká byla v úzkých. Jemná rovnováha tří zákonů se jí v mysli přesouvala, zvažovala, co je přednější. "Možná," opakovala. "Snad. Já nevím, Křiku života. Nedovedu ti odpovědět. Nevím."

Stříbroboká se ohlédla na Domov smečky. Bystré oko seděla ve vchodu do jeskyně, zahalena září mechu. Pach ohňů, nad nimiž se udilo ve studených slujích maso, se silně linul nocí. Bystré oko nespouštěla pohled ze Stříbroboké a rod shromážděný kolem ní, a v jejím pohledu byla jasná hrozba. Stříbroboká věděla, že kdyby se pokusila proklouznout kolem Bystrého oka do Domova smečky, dojde k boji. Teď hned, aniž by se před tím dalo ucouvnout.

Příkazy prvního zákona ji přiměly uhnout, ačkoliv zaváhala.

Před očima rodu odkráčela ke stezce, která vedla na vrchol kopce. Když odcházela, Bystré oko se zavrtělo a zavolala za ní.

"Lovci vyrazí zase zítra," řekla vůdkyně velitelským jazykem lovu. "Půjdeš s námi, místo abys zůstávala v Domově smečky."

Robot se ohlédl. Zde byl druhý zákon jasný: Bystré oko byla člověk a vůdkyně. "Jak si přeješ," odvětil.

Bystré oko kývla. V očích jí zablesklo, pysky odhalily řezáky. Tiše zavrčela mluvou zvěře a uvelebila se před vchodem. Stříbroboká se odvrátila od ostatních a pokračovala v cestě. Zbytek noci strávila o samotě na vrcholku kopce, s pohledem upřeným na měsíce a Pahorek hvězd v dálce. Uvažovala o tom, co vyprávěl Křik života a dumala nad rozdíly mezi sebou a rodem.

Pokud existovala nějaká Stará Matka, jak na tom trval Křik života, pak té noci Stříbroboké neřekla nic.

Bystré oko neřekla robotovi také nic, když sestoupil za úsvitu z vrcholku kopce.

Křik života byl přátelský jako vždycky, ale ostatní příslušníci rodu už nebyli tak horliví jako předchozího večera, neboť vycítili nevyřešený konflikt s Bystrým okem. Když Křik života dychtivě přistoupil ke Stříbroboké, aby jí jazykem přejel po obličejí v rodovém pozdravu, drželi se ostatní vlčí tvorové zpátky. Ačkoliv jí ustoupili z cesty, jako by ustoupili každému výše postavenému příslušníkovi rodu, mluvili s ní velmi málo, pokud je neoslovila jako první.

Chování Stříbroboké nic neusnadňovalo. Když se rozednilo, nařídila Bystré oko vytáhnout maso ze skladovacích jeskyní ke společnému jídlu. Rod se shromáždil v největší sluji, rozesadil se do velkého nevyrovnaného kruhu a štěňata pobíhala mezi dospělými. Uzené kýty putovaly z ruky do ruky.

Stříbroboká svou porci odmítla.

"Já nejím," řekla užaslému výrostkovi, když jí podával její podíl. Byla to jen prostá pravda - Stříbroboké to ani

nepřipadalo nijak zvláštní. Prostě to tak bylo - skutečnost, kterou jaksi věděla. "Nemohu, ani kdybych chtěla. Nepotřebuju to."

Uslyšela však mručení mluvy zvěře a dohady několika ostatních. "Vidiš, Bystré oko?" ozval se Křik života. "Patří do Prázdna, ne na zem. Je plná ducha Staré Matky."

Bystré oko zareagovala dotčeným zavrčením. "Tak jí nic nedávejte, když si chce mermomocí hrát na Starou Matku," zaštěkla. "A když kvůli tomu nebude mít sílu lovit, ať si ji dostane Ostrý tesák." Vůdkyně znovu zavrčela a odkráčela z jeskyně, šíříc kolem sebe pach hněvu a nepřátelství.

Po zbytek dne se jí celý rod kromě Křiku života vyhýbal, ačkoliv měla pocit, že ji pozorují a větrila jejich nejistotu. Pozorují a jsou zvědaví.

Lovci vyrazili z Domova smečky v podvečer, když žár dne ustoupil a sluneční světlo přešlo ve zlatavou zeleň večera. Tentokrát se žádný z rodu nezařadil před Stříbrobokou. Byla druhá v nevyrovnané řadě rodu, která uháněla z kopce do zeleného lesa plného pachů.

Domov smečky rychle zmizel za clonou listoví a lovci se pohroužili do jevů a vůní lesa. Ptáci se začínali uvelebovat v hnízdech před nadcházející nocí; větvemi se mihaly hbité stíny. Menší zvířata bleskově mizela v podrostu, když je smečka rychle mýjela. Bystré oko je vedla v záři zapadajícího slunce a Stříbroboká se tomu divila - dokonalá paměť její robotické mysli nedokázala zapomenout na poznámku Křiku života, že Chodící kameny, ať už je to cokoli, zahnały z okolí Pahorku hvězd všechnu zvěř.

A přece Bystré oko neomylně pelášila právě tím směrem. Jen jednou jeden mladší člen rodu zapochyboval o cestě, kterou Bystré oko zvolila, a vůdkyně se jen otočila se zavrčením v mluvě zvěře, po němž výrostek upadl do pokorného mlčení.

Potom už se ve smečce nemluvalo vůbec. Mlčky následovali Bystré oko po klikatých pěšinách zvěře.

Kdyby Stříbroboká patřila k lidem nebo podobnému druhu, možná by byla žasla nad vším, co se dalo v lese vidět, cítit i slyšet. Možná by se zajíkla úžasem nad papírovitými kokony velikosti mláděte, zavěšenými na liánách a vrtícími se jakýmsi želatinózním vnitřním životem. Snad by se byla zastavila a vdechla vůni šťávy, prýstící zpod skalnatého srázu. Třeba by ji ohromil rezavě ostrý šelest vysokých rostlin, které se pohybovaly, i když nevanul vítr. Možná by ji upoutala různorodost zvířátek, která jim skákala přes cestu anebo pozorovala rod, když kolem nich rychle pelášil. Její pozitronický mozek to ale všechno vnímal bez vášně. Záleželo jí jen na tom, co mělo vliv na složitou rovnováhu tří zákonů. Zaznamenala, že ačkoliv drobných živočichů je habaděj, je tu jen pramálo stop po větších tvorech, kteří tvořili potravu rodu. Zaznamenala narůstající nedočkavost smečky, kterou Bystré oko vedla na západ.

To souznělo se zákony.

Viděla, jak ji Křik života a ostatní pozorují, jak čekají, co udělá duch Staré Matky, a uvažovala, jestli - čistě jen jako možnost - to, co pociťuje jako prvořadé, není odrazem vůle bohyně. Její logické obvody se nad tou myšlenkou ušklibaly, nedokázala však tu možnost úplně vyloučit.

Tíha možného nebezpečí a zodpovědnost vůči prvním zákonu ponoukly Stříbrobokou k řeči. Prodloužila krok, aby se dostala po bok Bystrému oku. Použila opatrně řeč rodu, protože nechtěla, aby se Bystré oko cítila formálně napadena. "Slyšela jsem, jak Křik života a ostatní říkají, že všechna zvířata na maso odešla kvůli Chodícím kamenům. Je to pravda, Bystré oko?"

"Stará Matka se ti to neobtěžovala říct?"

"Ne," zavrčel hlavou robot. Když Bystré oko neodpověděla, zeptal se znovu: "Je to pravda?"

Kývnutí. "Máte s tím potíže?" Bystré oko se na ni nepodívala. Cválala dál, červený jazyk jí visel mezi noži zubů.

Vůdkyně nenechávala Stříbroboké prostor pro další otázky, nutila ji ke střetu, který očividně očekávala.

Stříbroboká zaváhala. Nakonec zapadla zpátky do smečky.

Uháněli dál.

O půlnoci už byla smečka velmi blízko místu, kde předchozí noci zářil Pahorek hvězd. V lesích vládlo podivné ticho, jako by většina tvorů, kteří tu obvykle žili, zmizela. Právě to ticho Stříbrobokou opět ponouklo.

Udělala to, čeho by se nikdo z rodu neodvážil. Rozhodnutí bylo prosté; rozhodování složité.

Tím, že úmyslně nedefinovala pojem "člověk", že ani neřekla robotovi že je robot, vnutila Janet Anastasiová svému robotovi nezvyklou svobodu jednání a volnou interpretaci tří zákonů. Zkonstruovala stroj, který se nepovažoval za mechanismus.

Nejspíš by ji potěšilo to, co robot až dosud dělal, potěšila by ji "tvořivost" Stříbroboké.

Stříbroboká však stále ještě podléhala zákonům. Druhý zákon vyžadoval, aby poslouchala lidi, a ona přijala vlčí tvory za "lidi". Ve společenství smečky mluvila vůdkyně za všechny; a tak musely mít povely Bystrého oka větší váhu než kohokoli jiného z rodu.

A přece první zákon vyžadoval, aby chránila lidský život, a logika ji vedla k tomu, že většina převažuje nad menšinou.

Jestli Bystré oko skutečně vede smečku do nebezpečí, pak první zákon vyžaduje, aby jednala. A přece už viděla, že sám životní styl rodu v sobě zahrnuje nebezpečí - Ostré tesáky, souboje o vůdčí postavení ve smečce, nedostatek potravy.

Nedalo se být "člověkem" a vyhnout se nebezpečí. To tlumilo sílu prvního zákona.

Musela se dozvědět víc. Možná nebude nucena jednat, ale cítila nutkání zeptat se.

Hbitě předběhla vůdkyni. Na okamžik měla Stříbroboká dojem, že ji Bystré oko bude prostě ignorovat a protáhne se podél ní a rovnováha v ní se opět přesune. Jenže Bystré oko se zastavila. Smečka se v nepořádku zastavila a shlukla za Bystrým okem. Stříbroboká větrila jejich nedočkavost.

"Když rod potřebuje potravu, k čemu je dobré jít na západ?" Použila jazyk lovu, aby zdůraznila význam své otázky.

Bystré oko jí odpověděla jen tichým zamručením mluvy zvěře hluboko v hrdle. Zamračila se a sedla si, přední tlapy s drápy hroživě připravenými k boji.

Bystré oko nehodlá na otázku odpovědět, uvědomila si Stříbroboká. Tehdy však předsunul Křik života svou prošeďivělou mordou a vyšťekl jí na pomoc. "Stříbroboká se ptá za nás za všechny, Bystré oko."

Bystré oko se ohlédla na řadu členů rodu. Zírali na ni nehnutě a velmi soustředěně. Stříbroboká věděla, že tu vůdkyně podvědomě spatřuje výzvu k boji. Většina rodu se shlukla kolem Křiku života. Neříkali nic, ale mlčky se připojovali k jeho otázce.

Mrazivě modré oči se vrátily ke Stříbroboké. "Vyzýváš mě teď k boji, Stříbroboká? Říká ti to Stará Matka?" zeptala se. "Není tu jídlo," řekla Stříbroboká. "Les je tady prázdný, nejsou tu žádná zvířata na maso. Proto jsem promluvila."

"Ty maso ani nejíš. Proč by ti na tom mělo záležet?"

Stříbroboká pátrala v mysli. "Musím dělat to, co je pro rod nejlepší."

"To je úkol vůdce." Bystré oko zdůraznila svá slova zavrčením. "Jen úkol vůdce."

Rovnováha se opět změnila.

Robot nepochyboval o tom, že je inteligentnější než kdokoli z rodu.

Stříbroboká všechno věděla, ať už to bylo vrozenou pamětí nebo z vůle Staré Matky. Zнала stovku způsobů, jak zlepšit život rodu. Byla fyzicky silnější než kdokoli z nich a dokázala i změnit podobu, když to bylo zapotřebí.

Inteligentnější. Silnější. Vyvolená Staré Matky. To vše dohromady s tím, jak Bystré oko trvala na tom, aby sem šli, promluvilo prostřednictvím zákonů.

V mysli jí cvaklo rozhodnutí, pevné a jisté. Stříbroboká uposlechne zákonů ve své hlavě nejlépe tak, že smečku povede. "Vyzývám tě k boji, Bystré oko," řekla Stříbroboká jazykem lovu.

Bystré oko jako by vzdychla. Oči se jí zavřely jakoby v okamžiku modlitby. "Jak chceš," řekla.

Vlčí tvor vyrazil na Stříbrobokou skokem a s vrčením, čelisti dokořán otevřené, aby rozpáral robotovi hrdlo. Jenomže Stříbroboká, kterou Janet Anastasiová vybavila dokonalými reflexy, už tam nebyla. Ucouvla na zadních nohou, otočila se a uhnula právě tolik, aby jí Bystré oko setrvačností minula. Stříbroboká se natáhla a strčila do Bystrého oka, když se pokusila obrátit. Bystré oko málem narazila stěmhlav do stromu, upadla a převálila se. Vůdkyně rychle vyskočila na nohy, ale oči měla skelné, omámené.

Bystré oko si stoupla na zadní, zavyla na Stříbrobokou a skočila, prsty napřažené, aby do robota zaryla své spáry. Tentokrát Stříbroboká Bystrému oku dovolila, aby ji zasáhla. Spáry zaskřípěly o její kovové plece, aniž na nich zanechaly stopu. Bystré oko zavyla hněvem, zklamáním a bolestí a znovu se rozehnala po Stříbroboké, tentokrát se pokusila zasáhnout ji do očí. Ty jsou zranitelné, i když kůže ne. Stříbroboká ucukla.

Stříbroboká se vzepjala, zablokovala úder a popadla Bystré oko za tlapu. Zkroutila ji v kloubu. Bystré oko zavřískla, i když si Stříbroboká dávala pozor, aby jí nepolámala žádné kosti. Zvolna kroutila zápěstím dozadu - a Bystré oko sebou házela, aby se uvolnila, plívala po robotovi, sápal se po něm volnou rukou. Nic z toho, co dělala, robotovi zřejmě neublížilo. Stříbroboká byla daleko silnější než vlčí tvor.

Stříbroboká stlačila Bystré oko do trávy a převálila ji na záda.

"Vzdej se," zašeptala vůdkyně a ostatním připadalo, že slyší v jejím hlase podivný soucit. Nezdálo se, že by byla ze svého vítězství nějak šťastná.

"Zab mě," zamručela jí v odpověď Bystré oko, pysky stažené, takže obnažovaly tesáky. Nadarmo chňapala po Stříbroboké. "Nevzdám se. Zab mě."

Stříbroboká přitlačila. Vaziva zasténala. "Vzdej se," zopakovala. "Potřebuju, abys mi pomohla, a mrtvá jsi pro smečku bez užitku. Ukaž mi své hrdlo."

Bystré oko opustil vzdor. Tlapa v sevření Stříbroboké ochabla. Bystré oko zaklonila mordou v gestu podřízenosti. Ještě když Stříbroboká stála triumfálně nad Bystrým okem, ozvalo se v podrostu za ní zaprašštění, následované bolestným zavřísknutím jednoho člena rodu.

Reakce na první zákon přiměla Stříbrobokou otočit se kolem své osy. Vzduchem proletěl jeden z výrostků a dopadl nedaleko ní. Válel se po zemi, krvácel z hluboké trhliny v boku a kňučel bolestí.

"Chodící kámen!" zařval Křik života. "Pozor!"

Stříbroboká stáhla pysky a zavrčela mluvou zvěře.

Nad zraněným příslušníkem rodu stálo zjevení, které právě vyrazilo mezi stromy. Stálo na dvou nohou, ruce sevřené v pěsti obalené lesklou kovovou pokožkou. Bylo daleko větší než kterýkoli příslušník rodu a pokud se dalo soudit podle toho, co udělalo mláděti, bylo nesmírně silné. Za hlavou bez tváře slyšela Stříbroboká tiché předení motorů.

Páchlo to bleskem a kamenem.

Hlava se otočila. Zjevení jakoby Stříbrobokou podivně zkoumalo.

Pak s hbitostí, která ji překvapila, zaútočilo!

Boj

Smečka se zmateně hemžila. Křik života kvílel žalostí nad sraženým výrostkem a ti, kteří stáli v cestě Chodícímu kameni, se rozprchlí. Jen Stříbroboká zůstala vůči jejich panice imunní.

Dokázala reagovat jen tak, jak jí umožňovaly zákony, a první zákon jí nedával na vybranou.

Vrhla se kupředu a tvrdě narazila na hrud' zkonstruované věci, která bez varování zaútočila na rod. Jednala bez sebemenšího zaváhání - byla to čirá reakce prvního zákona na ochranu života "lidí".

Sevřela v čelistech nepoddajnou kovovou paži; silou, jež se vyrovnala její vlastní, Chodící kámen Stříbrobokou odhodil. Převalila se, aby ztlumila náraz. Dovolila svému tělu zdeformovat se, aby vstřebalo otřes.

Otočila se a znovu zaútočila.

Křik života a Bystré oko shromáždili ostatní.

Všichni kromě nosičů zapražených do travois utvořili nevyrovnaný kruh kolem zraněného výrostka, aby jej chránili před Chodícím kamenem. Vřeli a chňapali, podnikali rychlé výpady, ale drželi se mimo dosah mocných paží.

Chodící kámen se zastavil a ukázal prstem na smečku. Stříbroboká náraz postřehla, že se špička jeho prstu zakulatila a na jejím konci se objevil temný otvor.

Zbraň! To slovo zadunělo Stříbroboké v hlavě.

"Bystré oko!" vykřikla. "Utečte!"

Vrhla se na napřaženou ruku Chodícího kamene.

Kov udeřil o kov. Čára palčivého, oslnivého světla prořizla neškodně klikatou křivku listovím, jak útok Stříbroboké srazil Chodícímu kameni paži. Rod zaštěkl a znovu ucouvl.

V Chodícím kameni zlověstně přeskakovala kolečka.

Jeho pach přiměl Stříbrobokou zavrčít. Beztvárá, bezvýrazná tvář se obrátila ke Stříbroboké, která jí vzdorovitě čelila.

Chodící kámen na ni soustředěně namířil svým smrtícím prstem s laserovou špičkou. Namířený paprsek jí vypálil na těle zářivě rudou stopu; pokožka pod ním bíle zažhnula. Prudký žár se přenesl do pozitronického mozku Stříbroboké jako bolest; "lidské" reakce, které tam byly uloženy, ji přiměly zakňučet, ačkoliv tvrdá kovová vrstva byla jen ožehnutá, ne dosud roztavená. Stejně však jí útok narušil spoje v okruzích na té straně těla.

Klesla.

Chodící kámen věnoval opět svou pozornost smečce, která se teď shlukla do houfu kolem mládeže.

"Stříbroboká?" zavolal Křik života, páchl z něj strach. "Co máme dělat?"

Stříbroboká se snažila odpovědět. Nic se nestalo. Hlasové okruhy ji dočasně také opustily.

Bystré oko a Křik života se pokusili shromáždit rod.

Smečka měla svou zvláštní metodu boje, jak už Stříbroboká viděla dříve, když se vraceli od jejího vejce k Domovu smečky. Věděla, co znamenají štekavé povely Bystrého oka.

"Kruh. Pořád v pohybu. Zaměstnat Chodící kámen, ale nedovolit mu, aby se nás dotkl." S Ostrým tesákem by naložili víceméně stejně, smečka by kolem něj vířila jako chňapající, drápy sekající tornádo, vrhala by se na něj zezadu, kousala ho do kotníků a zase uskakovala, a štvála tvora tak dlouho, dokud by jim - vyčerpaný a zoufalý - neumožnil poslední smrtelný útok. Pak by se na něj všichni náraz vrhli a strhli jej k zemi.

Taková taktika umožňovala rodu vypořádat se s masožravci mnohem většími a silnějšími, než byli sami.

Taková taktika se vůči jejich momentálnímu nepříteli zoufale nehodila.

Stříbroboké nedalo žádnou práci představit si, co by se stalo, kdyby Chodící kámen zasáhl svým laserem někoho z rodu.

Naléhavá potřeba uposlechnout prvního zákona vyhnala Stříbroboké z mysli všechno ostatní.

S levou stranou těla dosud ochromenou měla už jen jednu možnost. Když má všechno přizpůsobené tak, aby připomínala živého tvora, jsou klouby - krk, lokty, kolena - tou nejkřehčí oblastí. To Stříbroboká věděla: protože dovedla měnit svůj tvar, byla strukturální dynamika součástí jejích základních vědomostí.

Její ohebné tělo se přesouvalo, měnilo. Převážně nehybnou levou stranu zaoblila, jak nejlépe dovedla; všechno ostatní metamorfovalo do masivního, svinutého svalu.

Stáhla se do sebe. Zacílila.

Skočila.

Kov narazil na kov, jako když zaduní hrom.

Krk Chodícího kamene byl stabilizován opěrami, žádná z nich však nebyla konstruována tak, aby vydržela úder tak obrovitého kladiwa, v jaké se změnila Stříbroboká.

Ozvalo se zaskřipění a kvílení stlačované oceli. Sváry pukaly, jak byla hlava náhle v ostrém úhlu zvrácená. Zářící oči vyhasly. Chodící kámen se zapotácel, zatímco laser pálil zuřivě a vysoko. Kolena se mu podlomila, vydávající jakési mechanické sípání.

Padl na zem.

Když padal, uslyšela Stříbroboká v hlavě jeho hlas. Kupodivu mu Stříbroboká rozuměla, protože věc mluvila jazykem, s nímž se sama narodila. Centrální, útok, zlé poškození a ukončení... Hlas odumřel. Nikdo z rodu nevypadal, že by jej slyšel také.

Stříbroboká se přikrčila a vrátila se do vlčí podoby. Jak jí tělo chladlo, vracela se jí nad ním vláda.

Podařilo se jí vstát a dobelhat se k padlému Chodícímu kameni. Křečovitě sebou škubal, ale nezdálo se, že by představoval nějakou hrozbu. Jeho duchovní hlas mlčel. Před očima Stříbroboké vystoupil z jeho krku pramínek řídkého, čpavého kouře a všechny pohyby ustaly.

Stříbroboká zvedla čenich a jak nejlépe dovedla, triumfálně zavyla mluvou zvěře, jak to viděla dělat po zabíjení ostatní členy rodu. Všichni zavylí s ní.

Přiběhli Křik života a Bystré oko. Oba se před Stříbrobokou převalili a odhalili si hrdla v rituálním gestu podřízenosti.

"Jsi Přemožitelka Chodících kamenů," prohlásil Křik života. "Zachránila jsi život nám a všem z rodu, co jsou tady."

"Ano," odpověděla Stříbroboká. Nebylo to vychloubání; byla to prostě pravda.

Bystré oko vstala, oči měla nevyzpytatelné.

"Mýlila jsem se," řekla. "Co o tobě řekl Křik života, je pravda. Jsi nejmoudřejší z nás. Jsi dar Staré Matky." Odmlčela se.

"Teď jsi vůdkyně rodu."

"Ano," souhlasila Stříbroboká.

To rozhodnutí zaznělo ozvěnou ve všech jejích úsudkových obvodech.

"Ano, jsem," opakovala.

Kvapný odjezd

Ta tvrdá věc pod jeho tváří byla zřejmě chodidlo. Bylo spojeno s velmi hladkou a štíhlou nohou, a nad tou nohou...

"Dereku," ozval se varovně ospalý ženský kontraalt z protějšího konce postele. Teplý dech ho zašimral na holeni.

"Jsem moc, moc protivná, když mě někdo hrubě vzbudí."

"Tobě se to nelíbí?"

Ariel se při jeho pozornostech zavrtěla. "To ne...", vydechla, pak vzdychla. "Jsem jen unavená."

"Moc unavená?"

Zajíkla se. "Ach ty..." Ve zmeti pokrývek se přetočila. Dotkla se rty jeho úst. Převalila ho na záda.

Mnohem později se k sobě přitulili. Derec se natáhl zpod přikrývky, aby se dotkl kontaktu, který způsoboval, že se stěna ložnice stala jednosměrně transparentní.

Ačkoliv byli uprostřed největšího města Aurory, nebylo vidět nic než zelená otevřená plocha. Dívali se na rozlehlou, bujně zvlněnou louku, korunovanou skupinou nádherných stromů. Oranžovorudé slunce Aurory pronikalo mezi větvemi, klíny světla se rýsovaly v oparu ranní mlhy.

Domorodci, kteří strávili na planetě celý život, by třeba pokrčili rameny - krásné autorské východy slunce pro ně byly dost běžné, aby jim zevšechny - ale za ten rok, co byl Derec s Ariel na téhle planetě, se jich ještě nestačil nabažít.

Sledovali tu podívanou, jako by ji procitající svět uspořádal výlučně kvůli nim.

"Je to moc krásné," zašeptala Ariel.

"Jako ty."

"Lichotníku."

"Pomůžu si tím k něčemu?"

"Uvidíme. Možná. Rozhodně trochu později."

"Není proč čekat."

"Nejsme dneska ráno trošku hamižní? No, budeš se muset začít kapku cvičit v trpělivosti."

Ariel ho znovu políbila a skulila se z postele. S plavnou grácií přešla místnost. Už se úplně vzpamatovala z utrpení, jímž prošla v Městě robotů, anebo to tak aspoň vypadalo. Choroba, která pokrývala její osobnost, byla vyléčena, zranění se zhojila. Opustila Město robotů a vrátila se k normálu.

Derec ale ne. Byly mu implantovány šemfety - mikroskopické obvody s biosenzory, schopné se během růstu přeprogramovávat a replikovat. Byl to stejný materiál, ze kterého bylo postaveno Město robotů, a vyvinul jej jeho otec, doktor Avery. Ačkoliv se mu podařilo šemfety zvládnout poté, co hrozilo, že jej celého ovládnou, zůstal jejich vlivem soustavně napojen na Město.

I teď dokázal, kdyby chtěl, naslouchat vnitřnímu rozhovoru svého těla a uslyšel by zvuky centrálního počítače Města robotů, vzdáleného světelná léta odtud. Mohl dávat Městu rozkazy, směřovat činy statisíců robotů, měnit jeho programy...

Dereka netěšilo hrát si na boha, i když jen na maličkého. Netěšilo ho být řetězem připoutaný k šíleným výtvorům svého otce. Zvlášť ho netěšila skutečnost, že dosud nezná plný rozsah toho vnitřního vesmíru.

I teď je měl Avery pořád ještě na řetěze. Jejich návrat na Auroru a vyprávění o Městě robotů se rozkřiklo po celém aurorském světě. Proslavili se. Dodneška nemohli vyjít nikam do veřejných prostor Města, aniž je někdo oslovil.

Při těch myšlenkách ztratil dobrou náladu. Díval se na aurorské svítání a náhle nic neviděl. Úsvit mohl být stejně dobře počítačovým výjevem promítaným na stěnu. Vzdychl.

"Ten pohled znám," řekla Ariel z otevřených dveří. "Zase dumáš."

"Ne, nedumám."

"Ale ano. Už jsem s tebou moc dlouho, abych to nepoznala. Zase myslíš na Město robotů."

V jejím hlase byla špička, která přiměla Dereka ke grimase. Jejich vztah byl jako jízda na horské dráze: jako by se nikdy nedokázali dostat do normálu. Když šly věci dobře, tak šly opravdu velmi dobře. A když to šlo špatně...

To bylo také Averyho dědictví - mnohé ze společných vzpomínek Dereka a Ariel byly nepříjemné. Celé ty měsíce, co byli uvězněni v Městě robotů, se Arielina osobnost pohybovala v setrvalé spirále rozkladu, chvíli rozjásaná a vzápětí temně zasmušilá.

Aspoň že ona unikla. Aspoň že ona unikla z planety a byla vyléčena.

Derec nedokáže Město robotů opustit nikdy. Bude ho mít v sobě navždy. Bylo jím, odpovídal za ně, ať chtěl, nebo ne.

"Dereku, nech toho," řekla Ariel varovně.

"Nech čeho?"

"Nehodlám odpovídat na něco tak zřejmého. Domysli si to sám."

Věděl, že by se měl omluvit. Věděl, že by to měl zlehčit úsměvem a pokrčit rameny, měl se zvednout a líbat ji, až by zapomněla na hádku a svítání by se znovu stalo krásnou podívanou.

Jenže to neudělal.

"Promiň, že jsem takový pitomec," řekl trpce.

Arielina tvář byla rudá hněvem, oči se jí zúžily a ruce sevřely v pěst. "Dereku, nekaž to ráno, prosím."

"Já nejsem ten, kdo ví, co si všichni ostatní myslí. Případá mi, že ty to o sobě tvrdíš. Podle mého šlo všechno prima."

"Jsi dětinský."

"A ty jsi arogantní."

"Arogantní? Hergot, Dereku... Dereku?" Zarazila se. Derec už ji neposlouchal. Stál uprostřed místnosti, zahleděný do

sebe, jako slepý.

Do Derekovy mysli vstoupilo volání s naléhavostí, jež byla téměř bolestivá. Aurora, úsvit za oknem, Arielin hlas: všechno to zmizelo v horečné potřebě poselství. Šemfety mu předávaly vzkaz.

Útok, zněl ten vzkaz.

Volání bylo slabé, jako by přicházelo z veliké dálky, z mnohem větší dálky, než bylo to Město robotů, které znal.

Požadujeme okamžitou pomoc.

"Co je, Dereku?" zeptala se Ariel znovu, obočí starostlivě nakrčené. V obavách o něj ji přešel hněv.

Zvolna si zase uvědomil místnost kolem sebe.

"Já... já si nejsem jistý." Dosud držel hlavu vzpřímenou s výrazem soustředěnosti do sebe, naslouchal těm, kdo šeptali prosby, jež on jediný mohl uslyšet. "Zase ty šemfety. Já... já dostávám sérii koordinačních a tísňových signálů ze zdroje, který tvrdí, že je centrální počítač. Prý je to Město robotů, ale... Mandelbrote!" zvolal náhle.

Robot rychle vyklouzl z výklenku vedle ložnice. Derec poskládal tohoto robota z různých částí, ze změní modelů včetně pravé paže, zkonstruované z čehosi, čemu říkal Averyho materiál, jenž byl nekonečně tvárný a přizpůsobivý.

Záplatovaný vzhled dodával robotovi, mírně řečeno, jisté jedinečnosti, a Derec k němu choval nesmírnou náklonnost.

"Mandelbrote, ty jsi taky napojený na Město robotů," řekl robotovi. "Dostal jsi právě tísňové volání?"

"Ne, pane, nedostal."

"Když ti dám soustavu koordinačních signálů, můžeš mi říct, jestli jsou odněkud poblíž Města robotů?"

"Mohu se spojit s aurorskou sítí a získat přístup k tamním záznamům."

"Dobře." Derec odříkal koordinační znaky, které slyšel uvnitř hlavy.

Mandelbrot okamžik mlčky stál, pak promluví.

"Tyhle koordinační znaky jsou pro oblast hodně daleko od vesmíru obydleného lidmi a vzdálenou i od našeho Města robotů, ačkoliv ve stejném rameni galaxie. Jestliže jsem nedostal tu zprávu, kterou jste přejal vy, a jestliže tyto koordinační znaky představují skutečný zdroj volání, pak spatřuji dvě možnosti: za prvé, že sám doktor Avery zřídil někde nové Město robotů, možná pomocí Klíčů k Pericentru přeskočil do jiného světa. Anebo za druhé je to tísňové volání z Města robotů, které je výhonkem toho původního. Víme, že někteří Averyho roboti byli centrálním počítačem vyslání, aby založili nová sídla na jiných planetách. Dokážete sám komunikovat s počítačem?"

Derec se soustředil, ale teninká vlákna opakovaného volání zmizela, jako by tu nikdy nebyla. "Ne," řekl. "Už tam nic není."

"A je tu třetí, mnohem pravděpodobnější možnost, která vám oběma unikla," prohlásila Ariel s rukama v bok. "Že to byly jenom tvoje představy. Od té doby, co jsme odtamtud odjeli, nedělá ti starosti nic jiného než Město robotů."

"Nebyly to mé představy," trval na svém Derec. "Bylo to skutečné. Poznám ten rozdíl, Ariel."

"Říkals, že to bylo slabé."

"Přišlo to přes šemfety. Na to dám krk."

"No dobrá," vzdychla Ariel. "No dobrá. Hádání už mě unavuje. Už je to pryč, tak na to zapomeňme. Mandelbrote, můžeš jít zpátky do výklenku."

Když se Mandelbrot poslušně otočil, Derec zavrtěl hlavou.

"Ne, já na to nemůžu prostě jen tak zapomenout, Ariel. Není to tak jednoduché. Ty si zřejmě neuvědomuješ, že do značné míry jsem teď Městem robotů já sám. Jsem jeho součástí; odpovídám za ně."

Ariel se prudce otočila, ve tváři hněv. Zapíchla mu prst do hrudníku.

"Ne. Ne, nejsi, Dereku. Tvůj otec za ně odpovídá. Avery. Kdyby tě neotrávil šemfety, kdyby nebylo jeho vměšování a jeho šílených plánů, nestalo by se nic z toho - nikomu z nás. Ty za nic neodpovídáš, Dereku, o nic víc než já nebo Mandelbrot nebo Wolruf. Nemůžeš se z ničeho vinit a neexistuje nic, co bys s tím mohl udělat."

"Něco se děje," trval na svém Derec. "Cítím to. Musím to jít zjistit. Mandelbrote, postarej se, ať je nejdéle v poledne naše loď vybavená zásobami a připravená k odletu."

Mandelbrot na okamžik zaváhal, v rozpacích z protichůdných rozkazů, ale jeho pánem byl Derec. Jeho rozkazy převládaly nad Arielinými.

Robot přikývl a zamířil k počítačovému terminálu na stěně. Mandelbrot aktivoval obrazovku a otevřel spoj k aurorskému počítači.

Ariel zavrtěla hlavou, tmavé vlasy jí zavlály v zuřivém pohybu. Znovu píchla Dereka ukazováčkem do hrudi.

"To neuděláš, Dereku. Ne. Jestli má ten přízrak Města v tvém mozku nějaké problémy, tak ať si je vyřeší sám. Od toho mají centrální počítač. A jestli je to zase Avery, jestli použil svého Klíče, aby přeskočil z Města robotů na nějaké jiné místo, které vystavěl, bude to přesně stejná past jako ty ostatní. Vůbec nestojím o to, abych zas vlezla do jeho smrtících sítí."

"Ani to od tebe nechci. Nehodlal jsem tě vzít s sebou. Myslел jsem, že jen Mandelbrot a já sám..."

Ta slova nevyzněla docela tak, jak zamýšlel. Protože nechci, abys zase přišla k úrazu, měl dodat. Protože mi na tobě moc záleží. Její tvář však už byla zachmuřená, a teď ta slova jaksi nepřicházela.

Ariel přikývla, svaly se jí napjaly, zaťala zuby. "Fajn," řekla úsečně. "Tak fajn. Mrzí mě, že jsem takové břímě."

"Ariel..."

Ale už neposlouchala. Přistoupila ke skříni, strhla z věšáčku volný hábit a navlékla si jej. Prohrábla si vlasy a vrhla na Dereka poslední řevavý pohled.

Pak odkráčela z domu.

"Mandelbrote," ozval se Derec poté, co v domě utichla ozvěna jejích kroků. "Můžeš být rád, že se nemusíš vypořádávat s emocemi."

"Pozoroval jsem, že lidské city se velmi podobají ovoci."

"Hmmm? Nejsem si jistý, jestli ti rozumím."

"Když se s nimi zachází hrubě, obojí se snadno pohmoždí."

Na to Derec neměl odpověď.

Pahorek hvězd

Stříbroboká znala běžnou rutinu smečky při zabíjení.

ovci nejprve roztrhnou břicho kořisti a nakrmí se teplým, pulsujícím krevnatým masem. Poté, co ukojili hlad, použijí svých hrubých pazourkových nožů a zdechlinu rozporcují, rozřežou ji na kusy, kterými se dá lépe manipulovat, a ty pak naloží na nosítka.

Rod se teď nejspíš shlukl kolem mrtvého Chodícího kamene. Křik života natáhl tlapu a drápy se dotkl břicha toho podivného tvora. "Je to kámen, Stříbroboká," řekl. "Čarodějný výtvar Prvozvířete. Není na něm pro nás nic k jídlu. Je to výsměch."

Stříbroboká přistoupila k mrtvole, zbytek rodu se jí držel po boku. "Bystré oko," zeptala se, "byl už někdy zabít nějaký Chodící kámen?"

Bystré oko se zdála vděčná za tu pozornost, což Stříbroboká očekávala. "Ne," řekla. "Tohle jsou Lovci Chodících kamenů; u Pahorku hvězd jsou i jiné druhy, ty ale odtamtud nikdy neodcházejí. Dosud jsme vždycky před Lovci utekli, protože jsme jim nedokázali ublížit. Zabili tři ruce našich a ještě víc za ty tři měsíční tance, co jsou tady. Oheň z jejich prstů zabíjí."

Tři ruce našich - při čtyřprstých rukách vlčích tvorů to znamenalo přes tucet příslušníků rodu, kteří padli za obětí Chodícím kamenům během tří měsíců. Stříbroboká viděla v Domově smečky asi třicet nebo čtyřicet vlčích tvorů.

Dvanáct členů kmene, to byla značná ztráta. Nebylo divu, že se Křik života i ostatní nemohli dočkat božského zásahu. Stříbroboká se přikřčila u Chodícího kamene. Pečlivě tu věc zkoumala. Její optické okruhy zaznamenaly šev, probíhající břichem. Opatrně do jeho okraje vsunula špičku drápu. Zúžila a zploštila dráp tak, aby snadno vklouzl pod okraj kovu. Začala párat břicho oběti. Magnetické příchytky držely, pak nakonec povolily, když zvýšila tah. Břišní kryt se zvedl a odhalil vnitřek miniaturních servomotorů, spojů, drátů a obvodů. Rod kolem Stříbroboké se zajíkl.

"Nemá krev," řekla Bystré oko užasle Stříbroboké do ucha. "Nemá svaly, nemá maso, nemá žaludek. Jak se pohybuje?"

"Kouzlem," opakoval Křik života. "Věční je vyslali proti Stříbroboké a Staré Matce."

Tahle odpověď zněla Stříbroboké správně. Nemohla Křiku života odporovat, rozhodně ne s těmi podivnými mezerami ve svých vědomostech. Křik života jí pověděl o šarvátkách mezi bohy. Stříbroboká nenalezla žádné důkazy proti tomu, že ji Stará Matka seslala sloužit lidem. Za těch okolností bylo stejně pravděpodobné, že Chodící kameny klidně mohlo poslat Prvozvíře nebo nějaký jiný soupeř Staré Matky.

Ale stejně...

"Není to žádné kouzlo," řekla jim Stříbroboká. "Chodící kameny jsou vyrobené věci. Jsou to nástroje, jako naše pazourkové nože nebo trvois. Jsou jako panenky, co si mláďata dělají z holí, jenomže Chodící kameny jsou vycpány úlomky kamene a liánami z Prázdna. Síla v nich jim umožňuje chodit a mluví hlasem, který se dá slyšet jen uvnitř hlavy. - Podívejte," řekla a zabořila přední tlapu do vnitřnosti Chodícího kamene. Když ji zas vytáhla, svírala v pěsti barevná střeva tvora: dlouhý, zauzlený spletenec drátů. Rod při tom pohledu zavyl, naplň žalostí, naplň úžasem.

"Tohle jsou střeva nejhoršího nepřítele rodu," řekla Stříbroboká. "Ostrého tesáka mohou štěňata v Domově smečky aspoň sníst. Dokonce i když Ostrý tesák zabíjí naše, může je taky sníst. Ale tyhle tvory ne. Tohle je nejedlé maso Chodících kamenů."

"Co uděláme, Stříbroboká?" zeptal se Křik života a jeho otázku opakovali ostatní kolem nich jako ozvěna.

Stříbroboká okamžik uvažovala. Pak důkladně zatahala za změt' drátů. Hněvivě završely jasné jiskry, opsaly oblouk a odumřely na zemi. Stříbroboká odhodila spletenec.

"Protože nás nenechají žít, pozabíjíme je," prohlásila.

Odborník přes robotiku by byl nejspíš prostě ohromen a zděšen a nařídil by robota zničit. I sama Janet Anastasiová, tvůrkyně Stříbroboké, by si možná dělala starosti s robotovým chováním, ale také by ji nesmírně zaujalo.

Stav mysli Stříbroboké neměl vůbec nic společného s myšlením lidské bytosti. Tři zákony tu byly, to ano, ale byly teď už úplně přeformované a pozměněné. Tak jako roboti na Auroře, Solárii, Zemi a v dalších lidských světech byli zformováni a navrženi tak, aby napodobovali lidské chování, tak se Stříbroboká sama zformovala a utvářela tak, aby napodobila rod. Ve skutečnosti, protože neměla sama zdání o tom, že je umělou věcí, byla příslušnicí rodu a interpretovala si zabudované tři zákony své pozitronické mysli ve světle svého vlastního "lidství".

Chodící kameny ohrožují rod. Zabíjejí naše. A ačkoliv by dokázala odvést rod pryč z Domova smečky, i to by znamenalo pravděpodobně ztrátu na životech. Vlčí tvorové byli teritoriální lovci a vůdci sousedních smeček je už varovali. Smečka Stříbroboké se nemohla přestěhovat na území jiné smečky, aniž by došlo k výzvě a boji s jinými vlčími tvory, stejně jako by sami nedovolili jiné smečce lovit v jejich vlastním teritoriu.

Že by našli jiný příhodný domov, na který by si dosud nečinil nikdo nárok, to byla přinejlepším chabá naděje a Bystré oko i Křik života už jí pověděli, že Chodící kameny zabírají jejich državy - i kdyby smečka Stříbroboké odešla, nakonec by se musela Chodícím kamenům postavit jiná smečka, a to už by mohly být Chodící kameny ještě silnější.

Stříbroboká nerada dospěla k rozhodnutí zůstat a čelit situaci přímo.

Ano, naši možná zemřou, ale kdybychom odešli, nejspíš by zemřelo našich víc.

Lidský robot by možná hledal ještě další, mírumilovnější řešení. Jenže Stříbroboká byla šelma, lovec, i když sama nejedla vůbec; přijala řešení šelmy.

Když akceptovala vlčí tvory jako lidi, akceptovala i jejich mravy. Bez dalšího dokazování převzala i jejich mytologii.

Poslala ji Stará Matka. Byla pro ten úkol vyvolena. Chodící kameny jsou možná inteligentní, ale vyrobil je jiný bůh, a tudíž nejsou "lidmi". Ačkoliv Stříbroboká nedokázala tři zákony vyslovit, udělá v jejich mezích to, co musí.

V mezích toho, jak si je vykládalo její nové myšlení.

Čemu se šelma nemůže vyhnout, na to zaútočí. Pokus doktorky Anastasiové vycházel dokonale. Její robot se stal něčím jiným a něčím velmi nebezpečným.

Stejně však nebýt skutečnosti, že Stříbroboká právě zabila jednoho z nenáviděných tvorů, zbytek rodu by možná její prohlášení nepřijal. Bezprostředním důsledkem mohla být výzva k boji o vůdčí postavení ve smečce.

I tak tu byly pochybnosti.

"Už jsme se pokoušeli Chodící kameny zabít," řekla Bystré oko. Používala raději řeč rodu než jazyk lovu, protože nechtěla, aby si Stříbroboká myslela, že je to formální výzva k boji. Stříbroboká naslouchala bývalé vůdkyni, seděla přitom na zadních nohou a splétala náhrdelník z drátů Chodícího kamene. "Nejsou jako Ostré tesáky. Ostré tesáky jsou silné, ale náramně hloupé. Tyhle Chodící kameny dovedou zabít pouhým namířením prstu a naše drápy a zuby jim neublíží."

"Tenhle zemřel," řekla Stříbroboká. Zavěsila si náhrdelník kolem šíje; zbytek rodu při tom pohledu tiše zavyl.

"Ano, ale je první."

"Nebude poslední. Ukážu vám, jak si s nimi poradit. Tohle území patří nám, ne Chodícím kamenům. Odhánějí zvěř, ze které jsme živi, a dělají z tohoto místa pustinu. Jakmile Chodící kameny a jejich Pahorek hvězd zmizí, zvěř se vrátí a rod může žít, jak se mu zlíbí. Vezmeme si své území zase zpátky."

"Ukážeš nám, jak je zabíjet?"

"Ukážu."

Bystré oko se odmlčela. Podívala se z mrtvého Chodícího kamene na Stříbrobokou. "Tak nás ved', Stříbroboká," řekla Bystré oko silicím hlasem a pak vydala radostný výkřik v mluvě zvěře.

Stříbroboká vyndala z vykuchaného Lovce pramen drátů. Rychle spletla z pestrých drátů další náhrdelník a zauzlila zářivý pletenec kolem krku Bystrého oka. Pečlivě pak provedla totéž u všech ostatních. "Tak," řekla, když to bylo hotovo. "Nosíme znamení svého vítězství. Teď dávejte pozor. Musíme se o svém nepříteli dozvědět víc."

Stříbroboká klesla na všechny čtyři. Rychlým tempem se rozběhla do lesa a záměřila na západ, k Pahorku hvězd.

Zbytek rodu se s vytím rozběhl za ní.

Nečekaná zpráva, nečekaný příchod

"Katherine Ariel Burgessová, ty jsi blázen."

Podoba v zrcadle zřejmě nehodlala na takové obvinění odpovídat. Ariel se na sebe zaškaredila a plácla do tlačítka.

Zrcadlo se rozplynulo v tetelivém krystalickém oparu a nahradila je pastorální scenerie západu slunce. To ji jen ještě víc pohněvalo, neboť jí to připomnělo to pohnuté ráno před týdnem.

Říkala si, že Derec počká, že tu ještě bude, až se vrátí ze své dlouhé procházky. Jenže nepočkal.

Když konečně vychladla a vrátila se v půli odpoledne domů, informoval ji domácí robot Balzac, že Derec a Mandelbrot už před několika hodinami odjeli na letiště. Ariel tam zavolala a přitom si v duchu přerýkovala, co mu asi řekne, pokud tam ještě bude.

Rozmyslela jsem si to, Dereku. Chci jet s tebou.

Jenomže už byl pryč a ona neměla zdání, kam má namířeno.

Ariel nevěděla, jestli ji to rozněvalo, nebo rozesmutnilo, nebo obojí najednou. Prostě byla zmatená. A nezlepšilo se to ani v dalších dnech. To, že spala noc co noc sama, vzpomínku jen jítlo.

Vyšla z koupelny a bezcílně se potulovala místnostmi, které jí teď připadaly příliš velké a prázdné. Dívala se z oken, pohrávala si se čtečkou, zapnula holovizi a stejně rychle ji opět vypnula.

Trhla sebou, když zaznamenala, že počítačový terminál bliká. S náhlou nadějí se vrhla k přístroji, aby stiskla přijímací klávesu. Na poslední chvíli se však zarazila.

"Balzaku?" zavolala.

Robot se vybatolil ze svého výklenku ve zdi v sousední místnosti. "Paní?" pravil bezvýrazným, mechanickým hlasem.

Balzac byl standardní model, určený pro jednoduché úkony.

"Zpráva na terminálu. Proč to nebereš?"

"Zprávu jsem zaznamenal, ale byla pro Dereka a nevyžadovala odpověď."

"Od koho byla?"

"Od koho? Je v tomto případě nepřesné. Byla to jen rutinní zpráva z centrálního počítačového systému."

Ariel stiskla rty. Zvolna se nadechla a přitom přemýšlela. "Děkuju, Balzaku. Nic víc nechci."

Robot přikývl a opustil místnost. Ariel počkala až bude pryč a v domě opět zavládne ticho, a pak řekla terminálu své heslo: "Euler" - jméno jednoho z dozorcích robotů v Městě robotů. Nestalo se nic. Nakrčila nos.

Zнала i Derekovo heslo; nijak se nepokoušel je před ní utajit. "Ara-nimas," řekla.

Fólie obrazovky se rozvinula; když se Ariel naklonila blíž, zablikala na ní zářivá písmena. Vzkaz byl krátký a výmluvný: ÚTOK. MĚSTO NAPADENO. ÚTOČNÍCI NEJSOU LIDSKÉHO PŮVODU. NUTNĚ POTŘEBUJEME POMOC ZVENČÍ.

Následovala sekvence koordinačních čísel lokalizace. Ariel se usmála. "Tak dobře, Dereku," řekla obrazovce. "Když hora uteče před Mohamedem, bude ji Mohamed pronásledovat. To budeš koukat, až se tam ukáží!"

Odvrátila se od počítače v náhlém vzrušení. To mu patří. "Balzaku!" zavolala. "Potřebuju, abys něco zařídil."

"Mandelbrote, Město robotů musí být někde na tamhletom velkém kontinentu - vidíš, kde se ty dvě řeky stékají v

zalesněné oblasti? Podle počítače odtamtud vysílali tu poslední zprávu."

Mandelbrot u řízení jejich kosmické lodi vytvářel koordinaci čísla. "Podařilo se vám získat odpověď z městského centrálního počítače?"

"Ne," přiznal Derec zasmušile. "Bud' něco nedělám správně, nebo mi šemfety umožňují přístup jen k původnímu počítači Města robotů. Předtím mi stačilo jen pomyslet si zprávu a už prošla. Tenhle centrální počítač se se mnou nebaví, a nekomunikuje ani s původním počítačem Města robotů. Prostě jen vysílá v pravidelných intervalech tísňové volání."

"Pak tedy musí očekávat od někoho odpověď; proč by jinak vůbec signalizovali?"

"To nevím, nevím. Ještě jsem na to nepřišel. Jsem z toho stejně popletený jako ty."

Derec sledoval zaoblení planety, která se zplošťovala, jak se k ní blížili. Je to hezký svět, usoudil. Klidně by si ho sám vybral. Hodně se podobal Auroře - vypadalo to tu stejně pokojně a mile, přestože spirálovitá bouřková mračna nad východní stranou kontinentu pod ním signalizovala, že pod pastelovou modří a běh" zuří vichřice.

Tenhle svět si ještě nikdo nepodrobil. Což se Auroře velice nepodobalo.

A velice se podobalo Ariel.

Ta myšlenka mu proběhla hlavou nevitána. Neposlala mu žádné zprávy po tom, co vyrazila z domu; vlastně úplně zmizela. Volal na několik míst, snažil se ji před odletem najít, ale bez úspěchu. Bylo to náramně zlé, odlétat bez rozloučení. A protože věděl, že přesně tohle ona chtěla, odstartoval.

Začal uvažovat, jestli ji tam ještě najde, až se vrátí. Při představě prázdného domu měl divný pocit. Bude to bolet. Bude to bolet víc, než byl ochoten si přiznat.

Aby odpoutal myšlenky od Ariel, natáhl se ke kloubovému spinači před Mandelbrotem a trochu jím pohnul, aby si svět dole přiblížil a lépe zaostřil. Nedotčené vrcholky stromů se pohupovaly v mírném větru.

"Nevidím ani stopu po Městě," řekl. "Kdybychom je nehledali konkrétně podle signálu, přísahal bych, že na tomhle místě neexistují žádná technická zařízení. Ale musí to být tady. Město se zřejmě ještě neroztáhlo do takové šíře jako to původní. Viděls nějaké důkazy jiného života, Mandelbrote?"

"Ne, pane Dereku. Na té straně, kde je teď noc, nejsou vidět žádná velká sídliště, která by byla osvětlená. Ačkoliv - kontinent, co je právě teď pod námi, jsme v noci ještě neviděli. Rozbor vzorků atmosféry ukazuje malé množství průmyslových odpadů, které s největší pravděpodobností produkuje zdejší Město. Památujete se na účinky, které mělo to vaše Město na životní prostředí?"

Derec se pamatoval. Masivní záplava budov prvního Města robotů, která se vymkla kontrole, měla katastrofální dopad na životní prostředí. Děsivé povodně, které den co den Město postihovaly, málem stály život jeho i Ariel, dokud nepřeprogramoval centrální počítač. "Ano, vzpomínám si," řekl. "Doufám, že tady si vedou lépe. Sestoupíme. Podíváme se, co se tu děje."

"Pane Dereku, neradil bych přistát přímo ve Městě. Pokud je vůbec dokážeme najít."

"Proč ne, Mandelbrote?"

Robotovi se zabýšelo v očích, když se k němu obrátil. "Nevíme, jakému druhu útoku tohle Město čelí," odpověděl.

"Zjišťoval jsem přítomnost jiných vesmírných lodí na oběžné dráze a nic jsem nenašel, ale stejně mám obavu, že Město, na které se útočí, by se mohlo vesmírným plavidlům bránit. Nemůžete komunikovat s centrálním počítačem. Vzhledem k tomu bych se obával, že nás mohou pokládat za neidentifikovanou loď nepřítele a podniknout opatření na svou obranu."

Derec se ušklíbl.

"Pokud mi to přikážete," pokračoval Mandelbrot, "uvěřím ve váš lepší úsudek a uposlechnu vašeho rozkazu."

Derec zavrtěl hlavou. "Hm hm. A pak řekneš - 'já jsem to říkal'."

"Ne." Monotonní sdělení zaznělo téměř uraženě.

"Tak jo," zasmál se Derec. "Asi máš pravdu. Přistaneme jinde. Jak daleko budeme muset podle tvých plánů dojet stopem?"

"Odhadl jsem to na minimálně padesát kilometrů."

"Prima. Několikadenní procházka lesem..."

V té chvíli se plavidlo začalo nekontrolovatelně otřásat. Derec pocítil na rameni Mandelbrotův pevný stisk, který ho naváděl k jeho sedadlu a přiměl usednout. Ochranná protinázorová síť se přes něj samočinně přetáhla, zatímco loď se nepřestávala zmítat. Mandelbrot se odpočel zpět na své sedadlo a bojoval s řízením.

"Co se stalo?" křikl Derec.

"Nevím. Naše oběžná dráha rychle mění svou..." Robot neměl čas říci víc, neboť svět dole vířil a otáčel se. I když Mandelbrotovy robotické reflexy byly daleko rychlejší než Derekovy, nebylo to nic platné, protože dodávka energie do hlavních motorů byla prostě pryč.

Pomocí přídatných trysek se Mandelbrotovi na chvíli podařilo divoké zmítání zredukovat, ale pak se dotkli okraje atmosféry a sváry trupu zasténaly v agónii. Loď začala znovu provozovat své gymnastické cviky a tentokrát - neboť už vstoupili do gravitačního pole planety - létali divoce spolu s ní.

Derec narazil hlavou o sedadlo i navzdory ochranné síti, až vykřikl bolestí. Mandelbrot odpojil všechny automaty, aby měl plnou kontrolu nad lodí, to však mnoho nepomohlo. Na obrazovce viděli, jak se trup lodi rozžhavuje dorada; v kabině byl dusivý žár, ventilační systém vypověděl.

Řítili se k bílým vrcholům mraků a vzápětí zabředli do sloupů še-dočerného, chmurného šera. Zmítal jimi bouřlivý vichř; obrazovku zastřel dešť.

"Mandelbrote!" Derekův řev se chvěl spolu s vibracemi lodi.

Nikdo neodpověděl.

Vynořili se z bouře a pod nimi se otáčela jako šílený kolotoč chmurně šerá krajina. Země, pěst čekající, aby je zmačkala jako kus papíru, se jim hnala vstříc.

Pak, jako při závěrečném krkolonném sjezdu z nejprudšího svahu na horské dráze, to Dereka přimáčklo k sedadlu, neboť plavidlo se zvedlo skoro kolmo vzhůru.

Na okamžik si Derec pomyslel, že je Mandelbrot zachránil.

Stejně už bylo pozdě.

Zadní část lodi, kde byly motory, se zachytila o okraj skalnatého výběžku. Žulová čepel pahorku se zaryla do úchytů. Kov a kámen zaskřípěly; Derec pocítil otřes, jak explodoval motor. Rozpáraná loď dopadla na zem. Žhoucí výheň motorů se úplně odpojila a spirálovitě zmizela v dáli.

Aspoň že neuhořím.

Jakožto poslední myšlenka to byla dost divná útěcha.

Strategie a taktika

Stříbroboká zastavila smečku na útesu s vyhlídkou dolů, do mělké mísy údolí, jehož protější břeh byl vzdálen v nejširším místě asi kilometr. Usedla do stínu posledních několika stromů; Křik života a Bystré oko postoupili kupředu a usedli po obou stranách nové vůdkyně. Malá tvář stála vysoko na obloze; Velká tvář dosud nevyšla. Hvězdy - Oči Prázdná, jak jim říkal Křik života - shlížely dolů na Město a žasly.

I sama Stříbroboká byla trochu ohromená. Pahorek hvězd, zasazený jako třpytivý dýmánek uprostřed údolí a stoupající vysoko nad úroveň okolních kopců, byl fantastickou změť zářících světél. Štíhlá pyramidální stavba se vysmívala nádhře noční oblohy.

Pahorek hvězd také nebylo všechno. Další budovy se rozkládaly kolem něj v geometrické hojnosti, údolí zaplnilo procesí tvrdých, krystalických tvarů, které užuž přetékały na jeho otevřeném konci, všechny lemovány stuhami chodníků.

A všude, všude byly Chodící kameny: všech možných velikostí, všech možných postav, všech možných barev. Hemžily se po chodnicích, dívaly se z oken, hbitě se proplétaly mezi budovami Města. Byly jich tisíce.

Pohybovaly se v podivném, téměř záhadném mlčení - aspoň z hlediska rodu. Stříbroboká však slyšela uvnitř v hlavě ohlušující řev hlasů Města. Věčné repetění příkazů a instrukcí vycházelo z centrálního počítače; zpět do tohoto zdroje nepřetržitě proudila hlášení. A ona těm slovům rozuměla, protože mluvili stejně jako Chodící kámen, kterého přemohla - jazykem, kterým se podle názoru Stříbroboké mluvilo v Prázdně, kde žijí bohové. Další důkaz toho, že se tu někdo staví proti Staré Matce.

"Začali s Pahorkem hvězd," zašeptala Stříbroboké Bystré oko. Zadržela se při té vzpomínce a švihla dlouhým lysým ocasem ze strany na stranu. "Od té doby pracují jako krajal."

Stříbroboká už viděla pracovitý hmyz, zvaný krajal, který se neustále plahočil v lesním podrostu a budoval si na bocích stromů své kolonie z bláta. Bystré oko ukázala dlouhým prstem na periferii Města, stáhla pysky a vycenila zuby.

"Vidíš, jak strhávají stromy a ničí půdu?" zasípala. "Než přišly Cho-

dící kameny, rostl v celém údolí les. Zničí všechno a postaví si tam kamenné jeskyně. A to světlo - je to, jako by se tam na noc ukládalo slunce. Chodícím kamenům nezáleží na rodu ani na žádných živých tvorech. Je jim jedno, že nám utekla zvířata, která lovíme. Je jim jedno, že se jejich kamenné jeskyně rozrůstají dál a dál a dál. Dávno předtím, než dorazí k Domovu smečky, budeme muset odejít. Budeme muset zemřít hladem, anebo se dát pozabíjet."

"Ubližují tyhle Chodící kameny rodu jako ten, co jsme ho zabili?" zeptala se Stříbroboká. "Tam dole musí být různé druhy Chodících kamenů."

"Nevíme," odvětila Bystré oko. "Ti ostatní nás nikdy neobtěžovali. Zůstávají u kamenů. Jen Lovci někdy vyjdou ven."

"Tím se taky podobají krajal," dodal Křik života. "Jen modří krajal shání jídlo, jen žlutě skvrnití krajal staví stromové domovy; jen červení krajal brání domovy před Dlouhými jazyky. Každý má jiný úkol a každý má trošku jiný tvar. Možná je to u Chodících kamenů stejné."

Stříbroboká zaostřila svou optiku pečlivěji na horečnou činnost dole. To, co Křik života říkal, znělo jako celkem přesná metafora. Pohled na Město o tom aspoň svědčil. Chodící kameny se rozhodně zdály na první pohled různě specializované. A přestože byly Chodící kameny očividně zkonstruované věci, jejich tvrdá, nepoddajná těla se podobala chitinovým skořápkám hmyzu.

Možná že nepřítel Staré Matky stvořil Chodící kameny podle hmyzu. Tomu odpovídalo i jejich vnější mlčení a brebentění uvnitř hlavy neviditelného Ústředí, připomínající bzučení hmyzu. Jako hmyz i oni se lopotili s energií na pohled neúnavnou; jako krajal si budovali svou obytnou kolonii, místo aby si nalézali útočiště tam, kde je poskytuje příroda. A tohle Ústředí, to je možná královna, řídící všechnu činnost roje.

Složitost a rafinovanost Města rozezněla ve Stříbroboké jakousi ozvěnu. Probudila vzpomínky na počáteční instrukce: najít rozumný život. Najít lidi. Učinila rozhodnutí o tom, co jsou to lidé, ale intelligence za Chodícími kameny...

...jenže to bylo panství bohů, aspoň tak to naznačovalo vyprávění Křiku života. Nějaký bůh seslal Chodící kameny, stejně jako nějaký bůh seslal samotnou Stříbrobokou. Zdálo se na místě obdivovat génia, který stvořil Chodící kameny, dozvuky příkazů třetího zákona, jenž formoval její první hodiny. Obdiv však neznamená, že Chodící kameny nejsou nepřátelé. Stříbroboká už se rozhodla; Stará Matka ji poslala k rodu.

Ale stejně... Rod byl lidský, to ano, ale Stříbroboká prahla po něčem víc.

"Krajal taky někdy nějaké místo zamoří," říkal Křik života. "Královna rodí a rodí, až jsou stromy úplně obalené lesklými tělíčky. Padají na kořist, na zvířata, a koušou, přivádějí je k šílenství, až utečou. Dovedou zabít mládě - pomalou a strašlivou smrtí."

Křik života zavřel oči, jak vzpomínal. "Naposled se to stalo před dvěma Křiky života, vůdcem byl Půl jazyka. V bouři blesk trefil strom. Půl jazyka si všiml, že plameny krajal zabíjejí a zahánějí na útěk. Tak vzal z toho stromu větev a zapálil modré krajal. Červení byli nablízku, přišli je bránit, nechali otvor. A tak Půl jazyka a ostatní vzali pár hořících větví a začali jimi krajal zahánět, až se dostali ke královně a zabili ji. Jakmile byla královna mrtvá, krajal začali třeštit a dali se snadno pozabíjet."

"Chodící kameny nehoří. Skála se nedá zapálit." Poznámka Bystrého oka byla prodchnuta jejím starým opovržením. I když se stáhla na podružné místo ve smečce za Stříbrobokou, nehodlala se podřizovat žádnému jinému příslušníku rodu. "Chodící kameny se hořícím holím vysmějí."

Stříbroboká souhlasně přikývla; cítila, jak Bystré oko dopalují pověsti Křiku života. "V příběhu Křiku života je ale určitý náznak. Musím se toho o Chodících kamenech dozvědět víc. Bystré oko, v mé nepřítomnosti povedeš smečku ty. Já sejdu dolů do Města. Potřebuju zjistit, jestli jsou tyhle městské typy Chodících kamenů zranitelnější než ti, co nás loví. Jestli je pravda to, co si myslím, pak po mém útoku ti Lovci znovu přijdou. Musíš se dívat - pozorovat, co udělají, kolik jich pošlou a jak rychle. Pak se ihned vraťte do Domova smečky. Já se vrátím jinudy a postarám se, aby mě Lovci nesledovali."

"Pokud tě rovnou nezabijou," řekla Bystré oko. Z jejích bledých očí se nedalo nic vyčíst a Stříbroboká nepoznala, jestli ji ta vyhlídka těší, nebo znepokojuje. "Pokud se v těch ostatních Chodících kamenech nepleteš."

"Jestli se se mnou něco stane, budeš zase vůdkyní ty," odpověděla Stříbroboká. Ano, vycítila, jak to Bystré oko uspokojuje, a pokračovala: "Ale mně se nic nestane. Nehodlám s Lovci bojovat. Potřebuju jen vidět, jak reagují, abychom si mohli udělat plán. Vy je neslyšíte, ale já ano. Chodící kameny mluví; domlouvají se stejně jako rod. Dovedu použít jejich jazyk proti nim. Možná je dokážu obelstít."

"Šedohřívá znala jazyk Staré Matky," řekl Křik života. "Vidíš, Bystré oko, je to, jak jsem říkal."

Bystré oko udělala grimasu a neřekla nic.

"Sledujte mě tak dlouho, jak dlouho trvá stáhnout jelena," řekla Stříbroboká tlupě. "Pamatujte si všechno, co uvidíte, každou podrobnost. Je to velmi důležité. Pak odejděte. Vraťte se rovnou do Domova smečky." Stříbroboká použila jazyk lovu, aby svůj povel zdůraznila.

Bystré oko se znovu zašklebila, ale přikývla. "Jak chceš."

Stříbroboká tiše zaštekla uspokojením. Podívala se na smečku, která trio vyčkávavě pozorovala. Pohled na rod jí připomněl první zákon. "Drž je v bezpečí, Bystré oko," řekla. "Zaved' je nazpátek tak rychle, jak jen dovedou běžet - Lovci by se mohli vydat za vámi, pokud je nedokážu odlákat."

"Udělám, co chce Stříbroboká," odvětila Bystré oko hrdým jazykem lovu. "Nemusí se obávat."

Nebylo už co říct. Stříbroboká se rozhlédla po okraji lesa, aby se přesvědčila, že se nablízku nepotloukají žádní Lovci.

Hbitě klesla na všechny čtyři a vyrazila do měsíčního světla. Hbitě a plyně vklouzla do stínu nejbližších budov.

Stříbroboká mezi nimi uběhla několik kroků, pak se přitiskla břichem ke studenému kameni za jednou ze staveb.

Naslouchala. Chodící kameny nekonečně repetily s Ústředím. Zprávy tam, rozkazy ven. Chodící kameny se koncentrovaly více směrem k Pahorku hvězd, kde se podle názoru Stříbroboké skrývalo Ústředí, tu a tam se ale pohybovaly i v této oblasti. Trpělivě čekala.

Když uslyšela zvuk kroku Chodícího kamene, dovolila svému tělu, aby se mírně zdeformovalo a vystrčilo oko na stopce za roh budovy. Přicházející Chodící kámen byla vyčouhlá, vytáhla věc s pažemi ukončenými mechanickými spáry spíš než rukama s prsty. Byl sám. Stříbroboká vtáhla oko zpátky a připravila se; když Chodící kámen míjel budovu, zavrčela v mluvě zvěře a skočila.

Chodící kámen zvedl paže příliš pozdě - Stříbroboká jej zasáhla, stiskla mu čelisti kolem tenkého, dlouhého krku a její silné svaly třepaly věci ze strany na stranu. Dávala si pozor, aby držela svou ohromnou sílu na uzdě a nevynaložila víc energie, než kolik by ji měl kterýkoli jiný člen rodu.

I ta síla stačila, jak ostatně očekávala. Tyhle Chodící kameny byly daleko méně odolné než Lovci. Opera praskla; spleť drátů uvnitř se potrhala. Těsně předtím, než byl zničen hlavní mozkový kmen a Chodící kámen znehybněl pod mohutným trupem Stříbroboké, uslyšela, jak volá do vzdáleného Ústředí.

Útok. Poškozen...

Stříbroboká upustila tu věc na zem. Ano, to jsem si myslela. Lovci byli sestrojeni tak, aby byli ochránci Města; dělníci jsou silní, ale nepřemohou tvora tak zdatného, jako jsou vlčí tvorové. Pracující Chodící kameny jsou přinejmenším zranitelné.

A tak se našlo aspoň jedno slabé místo. Nic moc, ale pro Stříbrobokou aspoň něco.

Hlasy v její hlavě umlkly. Neustálé klevetění nahradil zesílený hlas, velitelský hlas, znějící na všech frekvencích.

Ústředí. Můj nepřítel.

A vyšlo to. Ústředí posílá Lovce vyšetřovat.

Stříbroboká tu nehodlala čekat, až přijdou Lovci zjišťovat, co se stalo.

Triumfálně zavrčela mlouvou zvěře a rozběhla se zpátky k lesu, držela se tak, aby ji rod viděl, ale nezamířila rovnou k nim.

Bystré oko se bude dívat a přesvědčí se, pak poběží do Domova smečky, jak mají nařizeno. Stříbroboká se tam dostane na vlastní pěst, nejdřív se ale musí přesvědčit, že rodu nehrozí latentní nebezpečí.

Nezáleží na tom, zda takové zdržení ohrozí ji samu.

Počkala, dokud nezahledla, jak se první Lovec hbitě pohybuje po chodníku směrem k oblasti, kde došlo k útoku. Jsem tady, zavolala na něj hlasem své hlavy, mlouvou Prázdná. Lovec se zastavil, obrněná hlava se mu točila kolem dokola.

Stříbroboká zavolala výzvu k boji mlouvou zvěře a rozběhla se.

Právě se chystala vklouznout do skrytu stromů, když ji zasáhl laser.

Začátek cesty

Jestli byl tohle posmrtný život, tak byl zatraceně nepříjemný.

Za prvé tu bylo mokro. Cítil, jak mu po tváři a po těle stéká voda.

Za druhé, být mrtvý bolelo.

Dereka bolela všechna žebra, jako by ho pokopala mimořádně silná a tvrdohlavá mula. Na většině pokožky měl pocit, jako by mu ji dělali hrubým, zrezivělým pilníkem, a co nerozškrábali, to uvařili. Hlava se mu div nerozskočila a bál se otevřít oči nebo se jakkoliv pohnout.

Jestli je tohle věčnost, tak nezačíná nijak hezky.

Ale nemůže tu takhle ležet věčně. Kromě toho se ho začínala zmocňovat zvědavost...

Za jeho očními víčky bylo určité světlo. A za tou tekoucí vodou bylo slyšet šustivé, praskavé zvuky, jako když se mačká celofán.

Derec otevřel oči.

Zasténal a zase je zavřel.

Díval se zubatou dírou v trupu lodi do matně šedé oblohy, ze které se lil déšť. Clonou deště viděl blátivý svah, zjizvený jakýmsi obrovitým šíleným pluhem a posetý jasně zbarvenými kusy kovu. Navzdory bouři o sto metrů dál doutnal v trávě oheň, tam, kde ležel napůl zabořený jeden z pohonných motorů lodi. Hustý, mastný oblak černého kouře zastíral oblohu pod uhánějícími mračky.

Nevypadalo to pěkně. Kdyby byl naživu, hrozily mu větší nepříjemnosti, než kdyby byl mrtev. "Mandelbrote?"

Derekův hlas zněl jako chraptivé krákorání. Nikdo neodpověděl.

"Mandelbrote?"

Pořád nic. Zřejmě se z toho bude muset dostat sám. Ta představa se mu nelíbila, ani trošku ne. Derec se pohnul, aby si rozeplnul protinázorovou síť. To byla chyba.

Vykřikl a všechno zas okamžitě zčernalo.

Když se znovu probral k vědomí, už nepršelo a tráva dohořela.

"Realita, část dvě," zamumlal si pro sebe. V levé paži mu tepala bolest; pravá zřejmě fungovala, i když byla zle pohmožděná. Přinutil se podívat - ano, levé předloktí je určité zlomené, kůže napuchlá a zbarvená, paže zkroucená v mírném a velmi špatném úhlu. Z toho pohledu se mu udělalo nanic. Ohromné. To ti tak ještě scházelo, pozvracet se sám ze sebe. Co když máš polámaná žebra nebo vnitřní zranění...

Derec zaklonil hlavu a několikrát se zhluboka nadechl, až se mu žaludek zase usadil. Natáhl se a zdravou rukou k sobě přitáhl zamotanou síť, až měl rameno pevně přitisknuté k sedadlu. Pak popadl levou ruku za zápěstí, zhluboka se nadechl a zadržel dech.

Pak s výkřikem vydechl a pořádně zatáhl.

Kost zaskřípěla o kost.

Když Derec přišel k sobě potřetí, prohlédl si ruku. Byla samá modřina, ale aspoň už vypadala rovně. Dokázal pohnout prsty, slabě ji sevřít v pěst. Zaúpěl bolestí, ale momentálně mu to k ničemu nebylo.

"Fajn," vydechl. "Musíš se dostat ven, najít lékárníčku, najít něco proti bolesti a rychlorůstové pilulky," říkal si.

"Dokážeš to." Pomocí pravé ruky si začal rozepínat bezpečnostní pásy. Když se zkroutil, aby si rozeplnul přezku na pravém rameni, zabodla se mu do hrudi bolest: taky zlomená žebra, pokud to není něco ještě horšího. Vyvstal na něm studený pot, a okraj zorného pole mu temněl.

Šok. Jen klid. Jen si pár vteřin vydechni.

Derec obezřele vyzkoušel nohy. Levý kotník měl zle pohmožděný, ale usoudil, že na něj bude moci přenést váhu. Pravé stehno pod roztrženými kalhotami měl zakrvácené, ale jinak všechno fungovalo.

Prima. Zkusíme se postavit.

Vytáhl se pomocí zdravé ruky, druhou si šetřil. Ten pohyb spolu s duněním v hlavě způsobil, že se s ním vesmírná loď zatočila. Na okamžik hrozilo, že svět zase zmizí. Derec se namáhal, aby zůstal při vědomí. Ne, prosil. To poslední, co chceš, je upadnout. Možná by ses už nezvedl.

Za okamžik kolem něj krajina přestala kroužit v těžkopádném valčíku a on dokázal stát. Kabina byla úplně pryč. Podlaha zkrabacená, v trupu zely díry a všechno bylo posunutě mírně s kopce. Derec si hned povšíml Mandelbrota. Pilotovo sedadlo náraz rozpáral skrz naskrz, leželo na boku na "dně" šikmo se svažující kabiny. Mandelbrot byl dosud na sedadle, tělo potlučené, otřískané a poškrábané.

"Mandelbrote?" zavolal znovu Derec, ale zůstal bez odpovědi. Všechno po pořádku, řekl si. Kde je ta lékárníčka?

Měla být na nejbližší stěně, ale nebyla tam. Derec potácivě prohledal nejbližší trosky a nakonec červenobílou krabici objevil. Pracně otevřel uzávěr a vytrhl fiólu Konkobolu. Vbodl si stříkačku do stehna, vzdušná tryska zasyčela; lék byl chladivý a on cítil, jak se v něm šíří. Bolest začala ochabovat, polevovala i bolest hlavy. Za pár minut si už zase připadal zhruba jako člověk.

Našel rychlorůstové tablety, přečetl si instrukce a spolkl dvě. Když na čas potlačil bolest, odlomil špičatý úlomek z kusu plastiku a látku z potahu jednoho sedadla. Na pásce byla ruka lépe zajištěná i umístěná. Zauzlil ji pomocí zubů.

Derec si zase začínal připadat jako živý tvor. Dost živý na to, aby věděl, že je stejně v pořádných nesnázích na světě, který nezná, a možná půl kontinentu nebo i víc vzdálen od Města robotů a od pomoci. Prostřednictvím šemfetů stále

slyšel centrální počítač, ale ta zatracená věc na něj nereagovala jako původní Centrální, jemuž by mohl bez problémů přikázat, aby poslal četu robotů, která by ho našla a zachránila.

A kdyby prase mělo křídla...

Derec nutně potřeboval Mandelbrota. Bez robota to bude moc, moc ožehavé. Rychlosrůstové tablety mu zhojí paži za jeden nebo dva týdny - pokud si ji znovu nezlomí při přehrabování trosek; pokud nemá vnitřní zranění, která by ho odrovnala ještě dřív; pokud není na téhle planetě nic, co by usoudilo, že vypadá chutně...

Pokud bude za týden ještě naživu.

Derec se zvolna vydal přes polámaný trup lodi k robotovi. Sedadlo přitisklo Mandelbrota ke stěně. Derec se opřel zády o stěnu kabiny naproti robotovi, zapřel nohy o opery sedadla a zatlačil: sedadlo zasténalo, pohnulo se a zapadlo zase zpátky. Derec zaskřípal zuby a opřel se do něj znovu. Tentokrát se sedadlo překotilo. Mandelbrot se volně houpal v pásech. Derec počkal, dokud zas nechytí dech, a pak otevřel robotovu hrudní dutinu.

Existovalo příliš mnoho možností, co všechno se dalo na robotovi pokazit a co by se nedalo opravit tady. Derec si je uměl v duchu představit do jedné.

Ale nevypadalo to tak zle. Kmenový spoj od hlavního zdroje energie se uvolnil, ačkoliv přívod energie k mozku byl dosud nedotčen: dobře, to znamená, že nedojde ke ztrátě paměti. Byla tu jistá strukturální poškození, ačkoliv Mandelbrotova ruka Averyho typu se zdála naprosto v pořádku. Optické obvody dostaly pořádnou ránu; Dereka by nijak nepřekvapilo, kdyby tady nastaly problémy, až robota zapojí.

A nebude to žádná legrace, pracovat jednou rukou. "Jen jeden způsob, jak na to přijít..." zamumlal si, pak zavrtěl hlavou. Ke komu to ve vesmíru mluvíš?

Trvalo mu hodinu, než našel bedničku s nářadím; další hodinu, než jednoruč oddělil špatný přívodový kabel a vyměnil konektor - v polovině toho musel nechat a dát si další pilulky proti bolesti; v hlavě mu zase začalo dunět a žebra dělala z každého nadechnutí utrpení. Pájka se mu třásla v ruce, když dokončoval poslední spoje. Setřel si pot z očí a napřímil se. Uzavřel hrudní prostor a spojil kontakt na přívodu energie.

Statusové světélko jantarově zamrkalo. Jedno oko přerušovaně zasvítilo; celé tělo se otřásl. Hlava se otočila s děsivým zakvílením skřípějícího kovu a Mandelbrot se podíval Derekovým směrem.

"Dereku?"

"Mandelbrote!"

"V mých optických obvodech jste velmi rozmazaný. Vypadá to, že se přistání nevydařilo tak docela, jak jsme doufali."

"Vypadá to tak." Derec pokrčil rameny. "Jak je ti?"

"Kontroluji..." Mandelbrotův hlas odumřel; oko se zamžilo. Po několika vteřinách se opět rozjasnilo. "Program na kontrolu systémů v chodu. Hlavní pozitronické obvody nedotčené; dva sektory poškozené, ale zotavené a zajištěné. Právě optické obvody nefungují; levé nepřizpůsobené. Krční spojový kloub vybočený. Hlavní kmenové spoje poškozené, ale použitelné. Hlavní a auxiliární energetické obvody použitelné. Tři servomotory mají popraskaná pouzdra a budou dělat problémy, pokud dojde k prosakování nějakého lubrikantu. Kolenní servo v levé noze shořel a koleno zaseklé." Robot sevřel a zase natáhl prsty. "Další menší poškození. Přejete si kompletní detaily?"

"Nech to na později."

"Pak se musím otázat - jak je vám, pane?" Mandelbrot vstal, levou nohu strnule vytáčet. "Postřehl jsem, že máte zlomenou paži a na oděvu krev. Šklebíte se, když se pohnete, jako by vás bolel hrudník."

"Ruka je zlomená; zahojí se. Jsem potlučený, ale žiju. Myslím, že to není nic vážného. Vzhledem k tomu, jak jsme se nabourali, nemáme si nač stěžovat."

"Nestěžoval jsem si, pane, prostě se snažím stanovit, v jakém jsme stavu. Vaše zdraví má pro mě, jak víte, prvořadý význam. První zákon..."

Derec ho mávnutím umlčel. "V tomhle směru jsme udělali všechno, co se dalo. Teď se odtud musíme dostat."

Součástky suše vrzaly, když Mandelbrot prozkoumával trosky. "Tohle nebylo dobré přistání," pravil bez pohnutí.

Derec se navzdory bolesti musel zasmát nahlas. Po tom, co všechno viděl ve svém Městě robotů, teď nevěděl, co má od robotů čekat: Mandelbrot si buď osvojil jistou ironii a černý humor, anebo se to naučil dobře napodobovat. Ať už měla reakce v duchu prvního zákona způsobit, že mu bude lépe, anebo ne, rozhodně fungovala. Derec se zasmál.

"Vlastně to nejspíš lip nešlo," řekl. "Překvapuje mě, žeš nás vůbec dostal dolů. Co se propána stalo?"

"Pořád si nejsem jistý, pane. Byl poplach, a pak náraz. Pak už jsem měl moc starostí s lodí, než abych se po tom pídil."

"To ti věřím," usmál se Derec. "Teď se podíváme, co by se z toho bince tady dalo zachránit."

Byl to dlouhý, pomalý a namáhavý proces. Většina nouzových zásob potravin byla rozbitá nebo ztracená. Mandelbrot vylovil nafukovací nouzový stan a topné těleso, provaz a lampu na baterie. Na spodní straně byly komunikační přístroje beznadějně zničené, jak Derec zjistil po hodině snahy poskládat jednotlivé kusy dohromady s několika málo rezervními součástkami, které na palubě měli.

Lod' byla úplně zničená. Už nikdy nespátí vesmír.

Záchranné úsilí navršilo před trupem lodi žalostně malou hromádku. Na Derekovo naléhání Mandelbrot rozdělil břímě napůl; ranec pro každého z nich. "Jsi taky potlučený," zdůraznil Derec, když Mandelbrot naléhal, že ponese vše. "Víc bys mě ohrožoval, kdyby ses přetěžoval. Mám špatnou ruku; ty kulháš na nohu a servomotory ti hrozí každou chvíli vypovědět službu. Jsi napůl slepý. Považuj tohleto za přímý rozkaz a zvedni svou polovinu."

Mandelbrot poslechl. "Dobře," řekl Derec. "A teď - kampak to propána jdeme?"

"Město robotů bylo ve vnitrozemí, pane. Jsem přesvědčen, že jsme blízko východního pobřeží. Protože slunce klesá směrem ke kopcům, navrhuval bych tento směr."

Derec se zadíval na svahy západním směrem, zelenající se hustým příkrovem stromů. Tam bude zvěř a jedlé rostliny, kdyby došly zásoby. Vzdychl. Nemají moc na vybranou. Bez pomoci se z téhle planety nedostanou a jedinou pomoc

jim může poskytnout Město robotů. Jestliže centrální počítač nezareaguje na jeho šemfetové spojení, roboti jim stejně poskytnou veškerou pomoc, o kterou požádají, i kdyby jen proto, že to vyžaduje první zákon. Na nás ale musí být pohled, napadlo Dereka, když odcházeli od vraku. Kulhavý robot a pomlácený mužský. Aspoň ze ta planeta vypadá bezpečně.

Štvanice lesem

Lovcův laser popálil Stříbroboké slabinu. Nečekala, že zareaguje tak rychle.

Robotickou rychlostí uskočila ke straně a do skrytu tlustého kmene stromu. Tam, kde se k němu přitiskla bokem, kůra zažhnula a Stříbroboká přizpůsobila své tělo tak, aby se rozprostřelo jako ty vějířovité přístroje, které odrážejí nadbytečné teplo. Na stromě u její hlavy zažhnula červená skvrnka a Stříbroboká se opět přikrčila - další Lovec, a tenhle přicházel z jiného směru. Viděla další dva smrtelné Chodící kameny, spěchali po chodnících k okraji Města a vstříc střetu s ní.

Stříbroboká zavyla a prchala hlouběji do lesů. Podél pahorku spatřila zbytek smečky, uposlechlí jejich rozkazů, obrátili se a prchali k Domovu smečky. Teď to bylo na ní - musí se zbavit Chodících kamenů.

O deset minut později si byla jistá, že je setřásala.

Stříbroboká měla proti Chodícím kamenům v lese rozhodně výhodu. Její vlčí podoba byla ideálně přizpůsobená rychlému pohybu a plyným, přesným obrátům. Byla nízko při zemi, a tak dokázala využít k ukrývání podrostu a houštin; znala les, jak ho mohl znát jen vlčí tvor, a tak lehko nalézala skryté cestičky lovné zvěře. Chodící kameny byly zřejmě daleko méně schopné, jakmile opustily rovné chodníky a geometrický půdorys Města.

Stříbroboká se zastavila asi půldruhého kilometru od údolí Chodících kamenů. Zastavila se, naslouchala, větrila a rozhlížela se. Velké můry se nehlasně třepetaly ze stromu na strom. Nějaký tvor s obrovskými přísavkami místo nohou visel hlavou dolů z nedaleké větve. Velká tvář rozprostřela skrz větve na zem stříbrný krajkový vzor světla.

Zapraskala větve; ve tmě se pohnul stříbrný obrys.

Centrální, tvor je tady. Ten hlas jí zněl uvnitř v hlavě. Deset stupňů na jih, robot tři. Měli byste mít čistou palebnou linii, jestli postupujete dopředu.

Tma jako by Chodícím kamenům vadila stejně málo jako Stříbroboké a zdálo se, že je podcenila. Byli to vytrvalí a výteční stopaři, jinak by ji nedokázali sledovat. Možná byli pomalejší, když se pohybovali mezi stromy, to ano, ale zřejmě byli neúnavní.

A zase ji našli.

Její logické obvody neznaly zklamání, hněv ani strach, ale pohled na Lovce mezi stromy ji přiměl zastavit se a tiše zavrčet mluvou zvěře. Nepatřili k rodu. Tyhle Chodící kameny neznaly vůbec žádnou etiketu.

Kdyby to byli lidé, pomyslela si, bylo by to snadné. Mohla bych vyzvat jejich vůdce k boji, a ať už by vyhrál kdokoli, vedl by všechny. Tak je to nejlepší.

Jenže vůdcem Chodících kamenů byl Centrální, což byl jen hlas v její hlavě, a Chodící kameny zaútočily na rod jako Ostré tesáky, ze zálohy a bez řádné výzvy k boji.

Jako zvěř. Jako zvířata.

Lovci teď mluvili mezi sebou, krátké poryvy pisklavých zvuků.

Stříbroboká se probírala pramínky polovodičů a barevného drátu kolem svého krku. Jsou to jen vyrobené věci.

Nástroje. Jsou méně než zvířata, přes všechnu rafinovanost. Ano, ta technologie budila ve Stříbroboké bolestnou touhu dozvědět se víc, ale ti Lovci útočili na její nejzákladnější pudy.

Zoufale se jí chtělo tyhle nástroje rozbít.

Podrost náhle proťala křížová palba laserů. Stříbroboká se zavytím vyskočila na nohy a znovu se rozběhla. Cítila, jak ji zasáhl strašlivý žár jejich zbraní, obracela se a kroutila v běhu, aby se jí žádný z paprsků nedotkl na víc než na pár vteřin. I tak cítila vnitřní škody: automatické poplašné obvody byly přetížené a uvedly v chod nouzové subrutinní obvody, které znovu předávaly její nervové signály nepoškozenými cestami k mozku.

Její vlčí podoba jí zase, jako už dříve, pomohla; rychle se od Lovců vzdalovala. Ale dosud je slyšela, dosud cítila ostrý pach oceli a lubrikantů. Budou ji sledovat věčně, uvědomila si, a v tom případě najdou Domov smečky.

To nesmíš připustit. První zákon zde hovořil jasnou řečí.

Otevřela se nová pozitronická stezka, zablikala. Jiný robot by možná pořád běžel, až by mu došla energie, anebo byl chycen. Jiný robot by byl možná uvězněn svým zabudovaným naprogramováním.

Lovci stopovali vlka, a ačkoliv si zvolila tuto podobu, nebyla jediná, v níž dokázala pobývat.

Tělo Stříbroboké se začalo měnit. Mohutný trup vlka se zhroutil do sebe, tělo se podstatně zmenšilo. Nadbytečnou hmotu Stříbroboká vymáčkla navenek, ztenčovala ji, až byla vrstva tak tenká, jak jen to šlo.

Halila ji teď ohromná, mocná křídla. Křídla udeřila do vzduchu, nabrala jej.

Stříbroboká vzlétla.

Jako pták nestála za nic. Byla příliš masivní a nedokázala udělat nic, čím by to změnila. Nelátala dobře a nedovedla letět rychle ani vysoko, ale letěla.

Její stín v měsíčním světle minul Lovce, pohybující se lesem pod ní.

Chodící kameny ani nevzhledly. Vlk, který se změnil v ptáka - to dosud nepoznaly.

"Viš jistě, žeš je nechala za sebou?"

Slunce už vykukovalo nad okraje kopců a většina rodu vyšla uvítat Stříbrobokou, když se, opět ve vlčí podobě, vynořila z lesa.

Bystré oko pobíhala po udusané hlině před vchodem do Domova smečky. Pořád se ohlížela do mlhy, vznášející se mezi sloupy světla pod stromy.

"Jsem si skoro jistá," odvětila Stříbroboká. Jedno ze štěnat k ní přišlo a hravě jí oždibovalo zadní nohu. Něžně štěně odstrčila a to se rozběhlo s kňučením k matce. "Mířila jsem od Pahorku hvězd na jih, vůbec ne směřem sem."

"Budou sledovat tvou stopu a tvůj pach." Bystré oko se nechtěla jen tak vzdát diskuze, ale aspoň že hovořila uctivou řečí rodu a ne jazykem lovu, při jehož užití by mohla Stříbroboká pocítit pokušení vyzvat ji k boji.

"Stala jsem se ptákem. Nenechala jsem za sebou žádné stopy a vítr odnesl můj pach."

"Stala ses ptákem..." Bystré oko strnula; trochu útočně se nahrbila. To bylo výmluvnější než slova.

"Pochybuješ o tom, co Stříbroboká říká, Bystré oko?" zeptal se Křik života posměšně. "Vidělas Vejce. Vidělas, jak zabila Lovce, jak to žádný z nás nedokázal. Vidělas, jak zabila další Chodící kámen a utekla bleskům Lovců. Všichni víme, že přichází od Staré Matky, a ty přesto pochybuješ. Já jí věřím, Bystré oko, protože jsem naslouchal vyprávění o Staré Matce. Já mám víru. A co vy ostatní?"

Rod souhlasně vyštěkával a Stříbroboká cítila, jak jsou na ni pyšní. Bystré oko ohrnula pysky, ukázala zuby.

"To je jedno," řekla opovržlivě. "Pták nepták, stejné jsme s Chodícími kameny nic neudělali. Všeho všudy jsme je rozhněvali, a jestli přijdou sem, do Domova smečky, všichni zemřeme. Stříbroboká možná jednoho dokáže zabít, ale co my ostatní?"

Ohon Bystrého oka šlehal do prachu. Prsty se probírala náhrdelníkem, který jí dala Stříbroboká. "Kolik z nás už vidělo těla členů rodu, pobitých Lovci?" pokračovala. "Kolik z vás má štěňata, která jsou hubená, protože masa je málo? Kolik matek má málo mléka pro svůj vrh? Nemůžeme se postavit proti Chodícím kamenům. A je to pravda se Stříbrobokou jako bez ní, se Starou Matkou jako bez ní."

"Pak můžeme jít jinam," navrhl Stříbroboká. "Necháme tohle místo Chodícím kamenům a najdeme si jiné."

"Kde? O tom už jsme debatovali. Ostatní smečky už si hlídají své hranice, vědí, jaké máme nesnáze. Žádná jiná smečka nás na své území nepustí."

"Takže říkáš, že musíme zůstat tady," pravila Stříbroboká, "Tohle potřebuju vědět - Bystré oko, Křiku života i vy ostatní. Neznám tenhle svět tak jako vy. Stará Matka vám přenechala úkol poučit mě o rodu. Musíme tu zůstat?"

Kývali s tichým skučením. "V tom bohužel musím souhlasit s Bystrým okem," řekl Křik života. "Naše smečka už je slabá a malá. V boji s rodem jiné smečky bychom všichni zemřeli."

Odpověď poskytla logickým obvodům v mozku Stříbroboké informaci, kterou potřebovaly. Elektrické synapse se uzavřely. Bylo to prosté.

První zákon požadoval, aby byl lidský život chráněn. Její pozitronický mozek, jako u každého robota, logicky vyřešil nevyhnutelné konflikty na ochranu většího před menším. Jestliže rod zůstane zde, půjde o konflikt lidí proti Chodícím kamenům. Kdyby se přestěhovali, museli by čelit jinému, ohavnějšímu konfliktu, v němž by stáli lidé proti lidem. Stříbroboká nemohla zabíjet lidi.

To poznání jí umožnilo učinit nepřijemné rozhodnutí. "Pak zůstaneme tady," řekla, "a je rozhodnuto za mě."

"Co je rozhodnuto?" otázala se Bystré oko.

"Je rozhodnuto bojovat s Chodícími kameny."

"Nemůžeme s nimi bojovat," trvala na svém Bystré oko.

"Vím jak," odpověděla Stříbroboká. "Nelíbí se mi to, ale vím jak."

"Tak mluv. Pověz nám to," řekla Bystré oko a do hlasu se jí vrátila povýšenost, vrátila se i do jejího postoje, do jejího pachu. Stříbroboká se zadívala na Bystré oko s pocitem, že ji dřívější vůdkyně opět vyzývá na souboj. Stříbroboká si lehce zvětšila tělo, její už tak masivní hrud' se nadmula. Bystré oko zavrčela a ucouvla.

"Rod přitom pravděpodobně pomře," Stříbroboká stále nespouštěla pohled z Bystrého oka. "Ale ty mi říkáš, že neexistuje jiná možnost, která by nebyla horší. Pokud se mylíš, můžeš tím zničit smečku. Pokud existuje možnost, abychom šli jinam, pověz mi to hned."

"Není jiná možnost," odfrkla si Bystré oko. Hrábla spáry do země. "Všude kolem nás jsou jiné smečky: Jednookého, Zjizvené tlapy. Už řekli, že zabijou každého z našeho rodu, kdo překročí hranici. Zeptej se Křiku života - ten ti může vyprávět o bitvách mezi smečkami. Nelžu. A nebojím se boje. Rod pořád umírá - patří to k lovu, patří to k ochraně území."

"Pak je čas lovit Chodící kameny," odpověděla Stříbroboká.

"Je čas vyzvat je k boji."

Kolem táborového ohně

Těžko se dalo něco uslyšet při lomozu, s nímž se Derec a Mandelbrot prodírali lesem. Derec si rychle uvědomil, že nemá naději udržet se při životě lovem. To dřív umře hladu.

Viděli jen velmi málo známek života, leda když odpočívali. Jinak veškerá zvíř, která tu snad žila, prostě utekla před rámusem jejich pochodu. Nad hlavami se jim po stromech míhaly siluety, ptáci vzlétali do vzduchu s rezavými výkřiky. Do toho se ale vložil nový zvuk, který Dereka přiměl naklonit zvědavě hlavu.

"Slyšíš to, Mandelbrote?"

Derec se zarazil, opřel se o hůl, kterou si uřízl ze suché větve, a ztěžka dýchal. Pachtili se do svahu spleť hustého podrostu a chapadel popínavých rostlin s lepkavými listy; jako by to tu někdo vymyslel jim pro zlost. Slunce už bylo za kopcem a rychle zapadalo a Dereka svědily nohy všude, kde mu rostliny skrz oblečení poškrábaly kůži. Mandelbrot šel před ním a bylo na něm vidět, že potřebuje důkladnou opravu; se svou nefungující nohou se pohyboval velmi pomalu. Robot se zastavil a obrátil hlavu, přičemž mu krk kovově zaskřípěl.

"Zaslechl jsem vícero zvuků, pane. Který máte na mysli vy?"

"To vytí. To - slyšíš to?"

Velmi slabé a truchlivé kvílení pozdravilo soumrak. K prvnímu hlasu se přidal druhý, pak několik dalších. Truchlivý sbor pokračoval několik vteřin, pak zněl zase jen sólový hlas. Les náhle vypadal zšeřele a nebezpečně. Derec se mimoděk zachvěl.

"Běhá mi z toho mráz po zádech," pravil.

"V ranci jsou termální pokrývky," sdělil Derekovi Mandelbrot. "Dovolte, abych vám jednu..."

Derec se usmál. "Takovýhle mráz to není. Zní to jako nahrávky vlků, co jsem kdysi slyšel - natočené ještě než vyhnuli."

Štěkávé vytí spustilo znovu, znělo ozvěnou a odráželo se mezi svahy. Mandelbrotův krční kloub opět zaskřípěl, robot se podíval do kopce před sebou. "Jejich hlasy jsou složité," řekl. "V některých ohledech mi to připomíná Wolrufin jazyk."

Derec přikývl. Zmínka o psovitě mimozemšťance v něm vyvolala vzpomínky na Wolruf. Uvědomil si, jak se mu po ní stýská; chyběl mu její ostrovtip a zvláštní letora.

"Je to opravdu škoda, že tu není. Možná by nám pomohla dostat se z téhle kaše. Musíme si najít místo, kde se utáboříme na noc, Man-delbrote. Stačí jakýkoliv rovný a napůl otevřený prostor. Nechci se dát v noci nachytat někde na holé pláni."

"Moje databanka říká, že ještě v dobách před osídlením Země se většina divokých zvířat lidí bála. Pokud nebyla vyprovokována, zaútočila na ně jen zřídka."

"No, nepočítal bych s tím, že budou znát tvou databanku. Jdeme dál, Mandelbrote. Možná na tomhle kopci... ačkoliv podle jeho velikosti už si začínám myslet, že bychom ho měli povýšit na horu."

Trvalo jim další hodinu, než se vyškrábali na vrcholek. Stromy prořídly a nakonec zmizely úplně, když došli na větrem obroušený, skalnatý hřeben, který se tyčil nad okolními kopci a poskytoval jim skvělý rozhled.

Po namáhavém výstupu bolel Dereka každický sval v těle. Zlomená ruka ho páčila a tepalo mu v ní; rychle a zajímavě dýchal, bál se nadechnout hlouběji kvůli žebřím. Derec shodil svůj ranec na zem, zašklebil se a našel lékárníčku.

Injekce Koncobolu mu umožnila setrvat v pohybu.

Mandelbrot, vrzající ve všech kloubech, pomohl Derekovi nafouknout stan a uspořádat jejich žalostně nepatrné zásoby. Derec rozdělal v kroužku kamenů ohniček, a pak usedli na vrcholku kopce a dívali se, jak v temné modři zenitu vycházejí hvězdy, miliony hvězd rozstříknutých po nebi.

"Rozhodně jsou vytrvalí, ti vlci nebo co to je."

Vytí pokračovalo a při stavbě tábora je doprovázelo jako serenáda. Zřejmě přicházelo od západu, z téhož směru, kam měli namířeno, o několik kopců dál.

Derec usedl na okraj hřebene a házel kamínky do stromů pod sebou, naslouchal, jak bouchají o větve. Podíval se do stínů krajiny před sebou a zašklebil se.

"Koukej na to. Jeden by řekl, že všechny kopce poběží na sever a na jih - my ujdeme o pět kilometrů nahoru a dolů víc kvůli každému z těch, co míří na západ."

Derec pohlédl na robota, stojícího mu po boku. Zdálo se, že jej nevnímá. "Mandelbrote?"

"Promiňte, pane. Poslouchal jsem je."

"Jen se postarej, aby nepřišli blíž." Derec hodil další kámen, pak zamžoural k západu. "Jak dobře vidíš, Mandelbrote?"

"Mé noční vidění je vlivem poškození při havárii velmi špatné. Není o nic lepší než vaše."

"Hmm. Podívej se a pověz mi, jestli nevidíš na severozápadě záři, asi tak čtyři nebo pět kopců od nás. Ještě jsem si toho nevšiml, ale za tmy..."

Mandelbrot se koukl směrem, kam Derec ukazoval. "Vidím světlo, které se odráží od mraků..."

Okamžik mlčeli a naslouchali hlasu, který oběma šeptal v hlavách.

Všem robotům: útok na centrální počítač. Všem robotům...

Hlas byl velmi slabý. Odumřel, i když se Derec snažil odpovědět.

"Můj ot..." začal Derec, ale pak se zarazil. Tolik toho člověka nenáviděl, že mu tak nemohl říkat, a na Auroře to stejně znamenalo velmi málo. "Mandelbrote, to musí být Avery."

"Je to možné."

"Je to víc než možné. Všechno to vysvětluje: tíšňové volání, centrální počítač nereaguje na šemfety, naše havárie při přistání - všechno. Možná použil Klíč, přeskočil na zdejší Kompasovou věž a začal ničit Město."

"Proč?" zeptal se Mandelbrot. "První Město robotů byl jeho výtvar."

"Taky ho moc rozčililo, že jsem je dokázal ovládnout. Možná se rozhodl zničit všechna ostatní."

"Je to možné," připustil Mandelbrot. "To se ale dozvíme, teprve až tam dorazíme."

"Musíme sebou hodit, Mandelbrote. Město je v nesnázích."

"Proč by vám to mělo dělat takové starosti, pane?"

Přesně takovou otázku by mu položila Ariel, a ta vzpomínka bolela víc než fyzická zranění. Derec se zamračil. "Prostě dělá. Možná je to způsobeno šemfety - jako by mě k Městu vážalo nějaké pouto. Já nevím, Mandelbrote. Můžu ti jen říct, že trpím, když trpí Město, a proto s tím chci něco udělat. Dokážeš to pochopit?"

"Dokážu, pane. To, co popisujete, se podobá tomu, co prožívají roboti v důsledku implantace tří zákonů. A jestli sebou musíme zítra hodit, pak bych vám doporučoval, abyste si odpočinul," pravil robot něžně. "Jste vyčerpaný a já vás nemohu nést."

Derec chtěl odporovat, ale Mandelbrot měl pravdu. Cítil únavu; a námaha, s níž se zvedal ze země, ho přesvědčila. "Tak já se pokusím usnout. A co ty?"

"Nevím, jak dlouho ještě budu moci jít. Čím méně se pohybuji, tím lépe. Zůstanu tady na hlídce. Dobře se vyspěte."

Do snů mu vstupoval otec, který na sebe dokázal vzít podobu vlka. A také Ariel, kterou štvál Avery ve vlčí podobě kamsi pryč, a ačkoliv se Derec snažil běžet za ní, nohy měl jako z olova a děsivě pomalé.

Derec se probudil leknutím. Na okamžik byl dezorientovaný a skoro zpanikařil, dokud se mu nepřipomněla bodavá bolest v paži a žebrech. Otevřel stan a vystrčil hlavu mezi chlopněmi.

Byla dosud tma. Na obloze svítily dva měsíce; jeden byl vysoko, ten druhý, větší, nízko na západě. Proti měsíci spatřil Mandelbrota, nehybně stojícího na okraji vyhlídky s pohledem upřeným do noci. Slyšel, jak vlčí tvorové vyjí na měsíc. "Mandelbrote?"

"Všechno je v pořádku, pane Dereku. Poslouchal jsem je. Jejich hlasy; je to skoro jako nějaký jazyk."

"Jejich hlasy ve mně budí touhu vyhnout se jim za každou cenu. Nejspíš debatují o tom, jakou chuť mají mé kosti a tvůj kov. Dobrou noc, Mandelbrote."

"Dobrou noc, pane Dereku."

Ležel dlouho ve tmě a nechtěl usnout. Nevěděl, jestli proto, že ve snu na něj čeká Avery, anebo ze strachu, že Ariel tam nečeká.

Předstíraný útok

I sama tvůrkyně Stříbroboké by možná byla zděšena robotovou logikou. Janet Anastasiová by se možná polekala a považovala by pozitronickou mysl Stříbroboké za beznadějně poškozenou. To se nedá s jistotou tvrdit.

Jisté je, že aurorského robota by zmrazily, ne-li úplně vyřadily z provozu složité implikace tohoto rozhodování. Jenže pro Stříbro-bokou byly tři zákony prosté morálkou Staré Matky a její logiku ani interpretaci neformovala lidská měřítka, ale měřítka rodu.

Měla sklon reagovat na výzvu fyzicky a agresivně.

Smečky trvaly přípravy ještě jeden den, dlouhý den, v němž používala svých "nalezených" nástrojů, například holí a plochých kamenů, několika pazourkových čepelí a bodců. Nikdo nezůstal stranou; i velmi staří a velmi mladí pomáhali podle svých sil.

Když byla Stříbroboká spokojena s tím, co se udělalo, poslala většinu rodu zpět do Domova smečky, ale varovala je, aby se ubírali dlouhými oklikami. Některé z lovců poslala s nimi kvůli ochraně, neboť nechtěla nechat Domov smečky úplně bez obrany pro případ, že by její plán selhal. Bystré oko a Křik života trvali na tom, že zůstanou se Stříbrobokou, a ona vybrala dalšího půl tuctu členů smečky, aby zůstali rovněž.

Když slunce zapadlo, rozloučili se se zbytkem rodu a sledovali je, jak se míhají mezi stromy. Když zmizeli, zavyla Stříbroboká dlouhou výzvu vycházejícím měsícům a obrátila se k ostatním.

"Teď pojďme najít Chodící kámen a zabijeme ho," řekla.

Město se změnilo, i když uplynuly pouhé dva dny od chvíle, kdy je viděla naposled. Zakouslo se hlouběji do lesa, přetékało z údolí, v němž bylo uzavřeno. Dělníci z řad Chodících kamenů s burácejícími řetězovými pilami namísto paží káceli stromy na okraji Města; dál směrem k Pahorku hvězd, jako by se změnilo všecko. Ledově modrá budova na západě byla poslechně dál a byla nižší a obloukové pilíře ji spojovaly se sousední budovou, která tam prve vůbec nebyla. Shluk geodetických kopulí na úpatí Pahorku hvězd byl rozhodně nový, a pod zářivými světly štíhlé jehlanovitě věže zel volný prostor s bujnou zelení. Jako by Chodící kameny nebyly se svou expanzí spokojeny; musely bořit a přestavovat i v centru svého města.

Údolí se jimi jen hemžilo. Vítr čpěl kovem; Oči Prázdná na obloze nad nimi se ztrácely v prudké záři.

A přece nepřetržitě hmoždění Chodících kamenů udělalo na Stříbrobokou určitý dojem, i když zavrčela při pohledu na obnažené, blátivé svahy kopců, které za sebou nechávaly.

"Znásilňují půdu, jako když samec pojme samici dřív, než nadejde čas," zavrčela Bystré oko. Mručela mluvou zvěře: zvuk čirého proklínání. "Je jich čím dál víc, čím dál víc jejich kamenných jeskyní, čím dál víc světla a hluku a pachů."

"Nic nám nenechají," souhlasil Křik života. "Vypadá takhle Prázdná, Stříbroboká? Žijí takhle bohové?"

"Nevím," odpověděla Stříbroboká. "Je to možné. Mám pocit... přitahuje mě to, Křiku života. V té hladkosti, v těch mnoha nástrojích, které užívají, v tom, jak se pohybují, něco je. Možná je to něco, co jsem kdysi znala."

"Tak ať si bozi mají Prázdná," řekla Bystré oko neuctivou řečí rodu. "Já to nesnáším."

"Stará Matka sní duchy rodu, jestli se povznese do Prázdná," vyplísnil Křik života dřívější vůdkyni jazykem lovu, aby zdůraznil svá slova. "Vezme nás znovu do Velké smečky a budeme běhat Nekonečným Lesem."

Stříbroboká je oba okřikla. "Ticho!" nařídila. Křik života se okamžitě zařadil zpátky do smečky; Bystré oko se krátce zadívala na Stříbrobokou, pak spustila mordu. "Teď kupředu. Tiše. Nechceme přivolat Lovce příliš rychle."

Smečka se sunula mezi stromy za Stříbrobokou. Zastavila je u vymýceného úseku po větru od Chodících kamenů a prozkoumala okolí.

"Tam," zašeptala Stříbroboká a ukázala. "Tohle půjde."

Stěna budovy narůstala několik metrů od nich, rozestavěná budova. Skupina tří Chodících kamenů nakládala materiál na kolečko u zdi, zády k lesu. Dělníci byli izolováni, většina běžné práce se vykonávala na osvětleném prostranství o půl kilometru dál. Jejich hlasy v hlavě mlčely.

"Teď," řekla Stříbroboká a skočila do prostoru.

Smečka ji svorně následovala. Vyrázili vpřed jak šedý vítr a vrhli se na Chodící kameny se zuřivým vrčením. Stříbroboká popadla jednoho z nich za hrdlo, zatřásla vši svou robotickou silou a pocítila, jak nenáviděná věc umírá dřív, než stihla rozeznít poplach. Ostatní se skokem vrhli na zbývající dva Chodící kameny.

Centrální! Útok...

Stříbroboká uslyšela, jak se tíšňové volání přerušilo v půli věty, ještě než se obrátila, aby pomohla Bystrému oku a ostatním. Nemusela si dělat starosti. Jak vyvozovala ze svého střetu s dalším dělníkem, síla smečky bohatě stačila na zneškodnění tohoto druhu Chodících kamenů. Pod světly na druhé straně otevřeného prostranství se na ně dívali ostatní dělníci a Stříbroboká je slyšela, jak upozorňují Ústředního na přítomnost smečky.

Popadla Bystré oko za rameno. "Lovci přijdou. Musíme pryč."

"Pak se s nimi sejdeme tady," řekla Bystré oko. Oči se jí rozjasnily smrtí Chodících kamenů.

"Ne," odpověděla Stříbroboká důrazným jazykem lovu. "Bystré oko zničí smečku, jestli to udělá. Jsme na ně připraveni - budou nás sledovat, to slibuju. Vezmi je odtud; já přijdu."

Bystré oko zavyla současně triumfálně i vyzývavě na nejbližší dělníky a obrátila se. Smečka ji následovala zpátky do lesa. Stříbroboká čekala, stála nad sraženými dělníky. Ano, jsou jako krajal. Ostatní se vrátili k práci, jak jim nařídil Centrální. Slyšela, jak Centrální volá Lovce. Když spatřila první záblesk jejich obrněných těl, obrátila se a upalovala za ostatními do lesa.

Za sebou uslyšela praskot, jak si Lovci klestili cestu podrostem.

Stříbroboká kličkovala mezi stromy, dbala na to, aby zůstala pořádný kus před nimi, ale nechávala za sebou jasnou stopu. I tak se Chodící kameny držely těsně za ní. Když konečně vtrhla na mýtinu, kde na ni čekali ostatní, nebyly daleko od nich. Všechno rod je slyšel; ptáci vzletali v panice nad stromy a bylo cítit puch oleje. Rod se neklidně vrtěl, hněvivě mumlal v mluvě zvíře a pobíhal okolo Stříbroboké.

Stála uprostřed mýtiny a přešlapovala. Otevřené místo bylo situováno v hlubokém údolí a bylo obklopeno ze všech stran kromě jedné strmými svahy.

"Vy ostatní - mezi stromy a připravte se," nařídila. "Ať vás neuvidí. Nezapomínejte, že jejich blesky vás zabijou, jestli se vás dotknou. Já je sem vlákám a uteču. Bystré oko, ty zařídíš zbytek."

Jen tak tak stihli zaujmout postavení, když z kruhu stromů vyrazili první Lovci, další pak jim v patách. Stříbroboká vydala bručivou výzvu mluvou zvíře, pak vyrazila a dala se do běhu, když k ní Lovci pozvedli ruce. Laserový oheň prohrábl stromy, těsně ji minul a Lovci se dali znovu do pohybu. Za ním, říkaly hlasy v její hlavě. Ať ten tvor tentokrát neuteče.

Přesně v tohle Stříbroboká doufala. Svahy kopců tvořily přirozený tunel; Chodící kameny se musely pohybovat ve skupině. Chodící kameny se jako jeden pustily přes mýtinu.

A jako jeden, soustředění na pronásledování Stříbroboké, se zřítily do hluboké jámy, kterou rod vykopal napříč mýtinou a zakryl suchou trávou.

"Teď, Bystré oko!" vykřikla Stříbroboká.

Hlína, vyhrabaná z jámy, byla navršena vedle ní a zablokovaná padlými kmeny. Bystré oko teď přeřízla řemeny, které klády držely. Skulily se prudce přes okraj a za nimi s rámusem lavina hlíny a kamení. Rod strkal do hromad hlíny a s vytím jí pomáhal sesouvat se v kaskádách dolů na Lovce. Zvedl se dusivý oblak prachu. Stříbroboká slyšela, jak hlasy v hlavách kvílí v tísní, když Chodící kameny pokrývá tíha dvoumetrové vrstvy kamenitého jílu.

Když se prach konečně usadil, nebylo z Lovců vidět nic. Zmizeli. Byli pohřbeni. I hlasy v hlavách umlkly.

Smečka vyla a skučela mluvou zvíře. Shlukla se nad jámou, dupala po hlíně, jež kryla Chodící kameny, a udusávala ji. Křik života olizoval studený čenich Stříbroboké; dokonce i Bystré oko se jí uznale otřela o bok. "Dokázali jsme to!" vzdychl Křik života. "Zabili jsme Lovce. Celý rod teď vidí dar Staré Matky."

Ta připomínka poněkud zchladila spokojenost Bystrého oka. Někdejší vůdkyně jen zamručela. "Třeba to tak vypadá. Jenže tohle byla jen jedna bitva, Křiku života. Jen půlka plánu Stříbroboké. Ještě zbývá to ostatní."

Stříbroboká souhlasně přikývla a nálada rodu opět potemněla. Oslava skončila, znovu se shromáždili kolem ní.

"Všichni tu musíte zůstat na hlídce," řekla jim, když se uklidnili. "Centrální třeba pošle dělníky, aby tyhle Lovce vykopali, anebo možná mají ještě jiné Lovce a pošlou je. Bystré oko, tvůj úkol je těžší než můj. Musíš hlídkovat. Jestli přijdou jiní Lovci, uteč, ale nezapomeň, že se nesmíš vrátit do Domova smečky, dokud je nesetřeš. Jedno jak, ale musíš je zaměstnat co nejdéle. Jestli přijdou dělníci, musíš jim zabránit vykopat tyhle Lovce, anebo jestli přijdeš na to, že se Lovci nějak dovedou vykopat sami, musíš vymyslet způsob, jak je zastavit anebo zpomalit. Nevynášel jsem. Ještě ne. Udělali jsme teprve první krok."

Stříbroboká zvedla hroudu hlíny a rozmačkala ji v dlani, nechala prach protékat pramínkem mezi dlouhými prsty ozbrojenými drápy. "Teď musím jít a najít toho Centrálního."

Smrt

"Sledují nás už několik hodin, Dereku."

"Já vím. Slyším je."

Derekovi se nelíbil zvuk dlouhého, chvějivého vytí, znějící ozvěnou mezi kopci. Taky se mu nelíbila skutečnost, že slunce už zapadne.

Posledních několik dní se pomalu a bolestivě vlekl; většinou se nic nedělo. Mandelbrotovo koleno se úplně zaseklo; robot kráčel se strnulým kulháním, které zdržovalo jejich postup. Derekova ruka byla ještě bolavá a tepalo mu v ní, ale šetřil si zbývající léky proti bolesti a bral je, jen když už se to nedalo vydržet. Pečlivě si dával pozor, kam šlape, věděl, že kdyby klopýtl, nedovedl by pád snadno vyrovnat. Derec by přísahal, že jejich tlumoky, celkem lehké, když vyráželi, nabývají s vlekcou dny na váze víc a víc.

První dny na tomto světě ho moc netěšily. Za vozidlo by dal skoro cokoli. Nohy ho bolely, prsty měl v botách odřených do živého masa, našel na sobě stovku podlitin, o kterých předtím nevěděl, a neměl tušení, jestli vůbec někdy

uvidí Město robotů, které se s ním vytrvale odmítalo bavit.

K čemu jsou dobré šemfety, když nemůžeš komunikovat obousměrně?

Bylo to přesně jako všechno, co dělal doktor Avery. Čím dál tím víc byl přesvědčen, že tu najde Averyho, že jaksí za tím vším vězí Avery.

A co bylo ze všeho nejhorší, stýskalo se mu po Ariel. Strašně mu chyběla. Přehrával si snad tisíckrát v duchu jejich hádku. Přišel na stovku replik, které by ji byly mohly napravit, jen kdyby měl příležitost si ji zopakovat. Bylo by to tak snadné.

Tak dobře, Ariel. Promiň. Pojeď s námi. Prosím tě.

Jenže samozřejmě neexistovala možnost vrátit se v čase a říci jí to. Neexistoval způsob, jak by mohl otočit hodiny zpátky a ukončit hádku dřív, než začala. Zůstane mezi nimi navždycky. To nejlepší, v co mohl doufat, bylo, že bude ochotná mu odpustit, až se vrátí na Auroru.

Jestli se na Auroru vůbec někdy vrátí.

Když o tom teď Derec přemýšlel, trpce litoval svého rozhodnutí vůbec se sem vydat. - Ke všemu tu jsou vlci.

Sledovali Dereka a Mandelbrota jako stíny už od včerejška, zůstávali pořád v těsné blízkosti, ale pořád na okraji zorného pole.

"Jsem přesvědčen, že jde o teritoriální problém," pravil Mandelbrot. "Myslím, že jsme jen na okraji jejich území, a oni chtějí, abychom odešli."

"Nechceme jim ublížit. Chceme se jen dostat do Města robotů."

"To oni zřejmě nepochopí, Dereku."

Derec se zastavil a shodil ranec ze zad. Bolestí zkrivil tvář, když mu popruhy zatížily zlomenou ruku. V nouzovém balíčku byla pistole na stlačený vzduch, zbraň dobrá jen na krátkou vzdálenost, ale skleněné šipky obsahovaly smrtící nervový jed. Derec cítil, jak ho Mandelbrot pozoruje, když pistoli nabíjel a zastrkoval do pouzdra na opasku. "Možná jsou to masožravci," řekl robotovi. "Nechci nic ponechat náhodě."

"Poslouchal jsem je," pravil Mandelbrot. "To volání je pozoruhodně složité."

"A jejich zuby možná docela pozoruhodně ostré."

"Chápu, pane. Ale pečlivě jsem je pozoroval a naslouchal jejich hlasům. Zřejmě žijí v těchto kopcích," ukázal Mandelbrot na krajinu přímo před nimi. "Jeden z nich chce vstoupit rovnou do našeho zorného pole a vyslat k nám výzvu či varování. Jsem přesvědčen, že chtějí, abychom se otočili a šli pryč. Co jestli je to volání jejich řeč? Možná bychom se měli jakémukoliv střetu s nimi vyhnout."

"A jak? Že si sto kilometrů zajdeme? Mandelbrote, oba jsme ranění. Potřebujeme pomoc a jediná pomoc je v Městě robotů. Což je - jak si myslíme - tamhle. Vlci nevlci. Já jsem je slyšel taky a žádný jazyk mi to nepřipomíná."

"Chápu, pane. Ale stejně jsou ty hlasy velmi složité: klesající tóny, odmlky..."

"Nemáme čas na obchůzky. Na to nebudeme žít dost dlouho."

Mandelbrot přikývl. Derekovy důvody způsobily, že v jeho mozku převládl první a třetí zákon; robot umkl. Vydali se znovu na pochod.

Krajinu zakryly dlouhé stíny; disk slunce zapadl za kopce a obloha na západě se zalila karminem. Na východě už vyšly první hvězdy spolu se špičatým srpkem většího z obou měsíců vysoko na obloze.

Derec a Mandelbrot využili zbývajících světla k pochodu do kopců. Jakmile dosáhli prvního hřebene, štěkot, kňučení a vytí umlklo a nastalo zlověstné ticho. Když se setmělo natolik, že už pořádně neviděli na kořeny stromů a kameny na pěšině, zastavili se. Derec rozbil stan, Mandelbrot rozdělal oheň.

"Vlci se většinou ohně bojí," podotkl Mandelbrot.

"Nezapomenu si tě najmout jako průvodce, až příště pojedeme na safari," slíbil Derec. Světlo ohně vrhalo pohyblivé, vlnivé stíny mezi stromy; dřevo syčelo a jiskřilo. Mimo prostor ozářený plameny bylo těžké cokoliv spatřit. Derekovi to připadalo horší než sama tma. Nebylo nijak těžké představovat si v mihotavém světle nejrůznější pitoreskní tvary, a ani jedna z těch představ nebyla příjemná.

"Dám si něco k jídlu, a pro začátek..." spustil Derec.

A pak se postavy z jeho zlých snů vyřítily z lesa s vrčením a vyceněnými zuby.

Nebyli to vlci, aspoň se nepodobali žádným vlkům, které Derec znal. Byli větší než na starých obrázcích, co Derec vídal: štíhlá těla s šedou srstí a masivními hrudníky, hlavy podivného tvaru, velké lebky s výrazným psím čenichem. Vyběhli z lesa po všech čtyřech, ale na povel se vzepjali na zadních nohou a rozháněli se předními tlapami s článkovanými prsty ukončenými drápy podobnými břitvám. Oči měli rudé odrazem ohně a při útoku řvali, vyli a vrískali. Tvorové skočili nejprve na Mandelbrota, což s největší pravděpodobností zachránilo Derekovi život. Dereka ignorovali, vrhli se na povaleného robota. Mandelbrot se nemohl pohybovat dost rychle, aby jim uhnul. Robot se po nich rozháněl Averyho paží, která šlehala jako bič. Zasáhla jednoho z vlků do čumáku, ozvalo se zřetelné zapraskání kosti a vlčí tvor zakňučel, převálil se a utekl.

Na Mandelbrota se vrhli další tři současně a ten náraz spolu s Mandelbrotovou špatnou nohou srazil robota na zem. Padl do ohně, svíraje dva z útočících vlčích tvorů. Jiskry litaly a prskaly; vlci vyli strachem a bolestí, zápolili, aby se dostali z robotova ocelového sevření. Mandelbrot je nakonec pustil a vlci s kňučením utekli, srst ožehlou a doutnajícím. Mandelbrot se pracně zvedal na nohy, až kolem něj litaly žhavé uhlíky.

Pak se všechno semlelo nějak zmateně. Derec vytáhl z pouzdra pistoli. Zmáčkl kohoutek na něco, co se pohnulo za táborovým ohněm; pistole mu poskočila v dlaní. Cośi velkého a strašně silného jej zasáhlo zezadu a on padl na zem s výkřikem bolesti a skoro ztratil vědomí, když dopadl na nemocnou ruku. Nic neviděl; před očima měl barevná kola. Derekovi se jaksí podařilo udržet pistoli a vystřelil naslepo. Nepoznal, jestli něco zasáhl nebo ne, ale zničehonic bylo po bitvě. Jeden z vlků vydal krátké, vysoké zaštěknutí; ostatní přestali útočit a uprchli do lesa.

Derec pocítil na rameni kovovou ruku. "Pane Dereku?"

"Vlci se bojí ohně, jo?"

"Opravil jsem si to v databance."

"Dobře. Skvěle. Teď mi pomoz vstát."

Tábor byl v troskách. Hořící polena byla rozházená všude kolem; stan se zhroutil. V jednom z tlumoků byla dlouhá trhlina a několik plechovek potravin se vysypalo. "Ohromné," vzdychl Derec. "Půl noci budeme uklízet a spravovat. Pokud si naši přátelé návštěvu nezopakují," dodal. "Nejlepší přítel člověka - to tedy zrovna nejsou."

Tělo našli ráno, když se zase vydali na pochod. Derec o ně skoro klopýtl v podrostu. "Co..." začal, pak se zarazil.

"Ach ne," zajíkl se Derec. "Prosím, ne."

"Copak je, pane?" přikulhal k němu Mandelbrot.

Derec neodpověděl. Jen zíral.

Vlčí tvor byl evidentně zasažen jednou ze šipek, které Derec vypálil předchozí noci. Byla to mladá samice, která očividně sledovala boj ze skrytu stromů. Rozhodně se do toho sama nezapletla.

Nemohla, i kdyby chtěla. Kolem těla měla popínavými rostlinami upoutány primitivní travois, vyrobené z okleštěných větví, nosítka. A v jedné ruce nadarmo svírala kamenný nůž, jehož obroušené hrany ukazovaly schopnost opracovávat pazourek.

"Přísámboh, ať už je tady bohem kdo chce..." vydechl Derec. "Man-delbrote, měls pravdu. Ti vlci - jsou rozumné bytosti."

Derec se ohromeně zadíval na mrtvolu. "A já jednoho zabil."

V pahorku hvězd

Z nejbližšího kopce vyslala výzvu Centrálnímu, protože žádný člen rodu by nešel do bitvy se sobě rovnými, aniž by je dříve varoval.

Odpověď nepřišla. Ani ji nečekala.

Stříbroboká se plížila po kopcích na okraji Města a několik minut je pozorovala. Věnovala pečlivou pozornost pohybům nejbližších Chodících kamenů a poslouchala v hlavě jejich hlasy.

Ulicemi se zřejmě volně potulovalo několik různých typů. Stříbroboká opustila výšiny a vyšla i z temného lesa, aby si je mohla blíže prohlédnout. Rychle přeběhla vymýcený prostor kolem šířícího se Města až dosáhla stínu budov. Když jeden z Chodících kamenů míjel její úkryt, Stříbroboká si rychle vryla do paměti jeho tvar a způsob chůze; jakmile zmizel z dohledu, Stříbroboká znovu přiměla své tělo k proměně podle vzoru Chodícího kamene. Hlava se jí hladce zakulatila, tělo se napřímilo a vztyčilo, charakteristické znaky rodu zmizely.

Když to bylo hotovo, stáhla si přes hlavu náhrdelník z drátů a odložila znamení svého prvního vítězství na skalní římsu. Vkročila na tvrdé kamenné chodníky a do věčného denního světla Města.

Stříbroboká pečlivě pozorovala a naslouchala, nepostřehne-li nějaké známky poplachu nebo toho, že byla poznána, ale ani jeden z Chodících kamenů, které minula bezprostředně po své proměně, jí nevěnoval pozornost. Když zašla hlouběji do zdejších ocelových kaňonů, počet Chodících kamenů se zvýšil. Stříbroboká se brzy zařadila do mohutného zástupu, jehož příslušníci měli všechny možné tvary i rozměry. Tohle rozhodně nebyl les, kde se našinec mohl - v případě potřeby - potloukat den i více, aniž potkal jiného našince. Analogie Křiku života, která v ní jako první roznítla tenhle nápad, se zdála čím dál přiléhavější. Tohle jsou krajale, organizovaný hmyz. Nedokážou existovat jeden bez druhého. Nemají vůbec žádnou individualitu. Existují jen proto, aby sloužili Centrálnímu, a bez Centrálního nejsou nic.

Jich společnost připadala Stříbroboké velmi špatná. Už o správnosti svého rozhodnutí nepochybovala. Bylo správné zničit tohle místo, navzdory rafinované technologii, kterou tu všude bylo vidět. Svědčila o inteligenci, to ano, ale o inteligenci užívané nesprávným způsobem. Tohle nemá logiku, usoudila. Tohle se lidem nepodobá.

Stříbroboká pokračovala dál. Našince, to věděla, by mlčení Města znátló: kromě kroků Chodících kamenů a bzucení přístrojů tu nebyly slyšet skoro žádné další zvuky. Nikdo z nich nepromluvil tak, aby to některý příslušník rodu považoval za slyšitelný zvuk. Stříbroboká však slyšela lomoz tisíců. Naslouchala v hlavě nekonečnému repetění Chodících kamenů. Už se jí stýskalo po dobrém pachu země a listů a po zvucích života. Tohle bylo mrtvé místo. Bylo to sterilní a děsivé místo a ona mířila do jeho samotného srdce.

Pahorek hvězd. Tam na ni bude čekat Centrální. Křik života říkal, že Pahorek hvězd bylo to první, co Chodící kameny postavily. Krajale vždycky staví nejdříve přibytěk pro královnu.

Různé druhy Chodících kamenů používaly různé frekvence k dorozumění s Centrálním - Stříbroboká to věděla, aniž chápala pojem frekvence nebo šířka vlnového pásma: každý druh jí rezonoval v hlavě na trošku jiném místě. Janet Anastasiová také zabudovala do svého robota primitivní lokalizační přístroj: Stříbroboká dokázala naslouchat Centrálnímu a poznat přitom, z kterého směru přichází vysílání.

Bylo docela snadné kráčet ulicemi a naslouchat a stopovat Centrálního. Žádný z dělníků ani nezapochoyboval o tom, že má právo tady být; nevšímali si jí, starali se o plnění vlastních úkolů.

Centrální se o ni ale staral. Stříbroboká slyšela nepřetržitý proud nezodpovězených dotazů, adresovaných Lovcům.

Když se přiblížila k samotnému Pahorku hvězd, Centrální nařídil skupině dělníků vydat se do lesa a hledat Lovce.

Stříbrobokou to uspokojilo, protože to taky znamená, že Centrální už nemá žádné další Lovce, aby je tam vyslal, anebo že jich aspoň nevyšle víc, dokud nepochopí, co se stalo. Ať tak nebo tak, znamenalo to, že zbytek rodu je momentálně relativně v bezpečí.

Stříbroboká šla dál, až dorazila na velké otevřené náměstí, na němž stál Pahorek hvězd.

Gigantická pyramidální stavba zastiňovala všechny ostatní budovy Města. Tyčila se výš než kopce obklopující údolí. Její strmé, svažité stěny byly podobené okny, za nimiž tu a tam zahlédla pohyb Chodících kamenů. Velikost stavby byla něčím, co začínala chápat teprve teď. Byla nesmírná, daleko obrovitější než všechno ostatní, co tu bylo k vidění. Vhodné místo pro Centrálního, pro tuhle královnu Chodících kamenů, usoudila. V každé ze stěn byly vyřiznuty velké dveře. Stříbroboká zamířila přes náměstí k těm nejbližším.

Očekávala, že ji někdo zastaví a vyzve k boji. Připravovala se k hbitému pohybu a k násilí, neboť věděla, že jakmile se rozpoutá poplach, Centrální okamžitě podnikne kroky na svou ochranu a ona bude mít sotva pár minut na dokončení svého úkolu.

Bylo to až moc snadné. Žádný z Chodících kamenů na náměstí se jí ani pohybem nepokusil zabránit ve vstupu do Pahorku hvězd. Jako všude jinde jí ani tady nevěnovali žádnou pozornost. Byla prostě jedním z dělníků, mlčky a bez ptaní plnících své úkoly - proč by se měl někdo z ostatních vyptávat, má-li právo tady být? Vstoupila do chladného šera, ohraničeného kamenem a proříznutého širokými chodbami.

Tady bylo Chodících kamenů méně a většina z nich měla jinou tělesnou konstrukci: aerodynamičtější, s rukama očividně vytvořenými pro jemnou práci. Podle rozkazů, které jim Centrální uděloval, Stříbroboká pochopila, že jsou to sloužící Centrálního, ti, kterým je dovoleno vstoupit až k němu. Stříbroboká si proměnila tělo tak, aby odpovídalo jejich podobě - stihla to během krátkého okamžiku, kdy byla na chodbě sama, a pak šla dál a čekala.

Trvalo to jen pár minut. Od Centrálního vyšel rozkaz jednomu ze sloužících, který právě míjel Stříbrobokou - volal ho k sobě. Chodící kámen se otočil, aby uposlechl, a Stříbroboká jej následovala, pohybovala se spolu s ním labyrintem chodeb hlouběji do srdce Pahorku hvězd. Posléze prošli několikaletými širokými dveřmi do rozlehlé komnaty bez oken. A Stříbroboká před sebou měla Centrálního.

Obrovská komnata byla jasně ozářena zavěšenými lampami. Vedly do ní čtveré dveře v přízemí; balkony lemovaly stěny až ke stropu, dvacet nebo více poschodí do výšky. Ve všem tom nesmírném prostoru se na všech stranách pohybovaly Chodící kameny, ale přízemí bylo převážně prázdné až na shluk přesně uprostřed. Tam stála čtveřice Lovců, každý v jednom rohu obrazce složeného z osmi obdélníků dva metry vysokých a tenkých jako oplátka, uspořádaných jako paprsky stylizovaného slunce kolem ústředního sloupu. Ten sloup byl samá černá a chromá a po celé délce odshora dolů na něm blikala maličká červená a jantarová světýlka. Přítomnost Lovců by mohla stačit, ale Stříbroboká vycítila sílu a energii, vycházející z konstrukce.

Centrální. Královna. Mozek Chodících kamenů.

Vzhledem k tomu, že jej sřezili Lovci, bylo Stříbroboké jasné, že frontální útok by byl k ničemu. Změnila směr, doufajíc, že si jí nikdo nevšiml, a zamířila k jinému východu z místnosti. Jeden z Lovců ji pozoroval, ale v hlavě neslyšela od Centrálního nic. Stříbroboká vyšla z místnosti do chodby vzadu. Kdyby byla členkou rodu, byla by cítila zoufalství. Když byl Centrální takhle izolovaný a obklopený Lovci, zdálo se, že neexistuje způsob, jak se k němu dostat. Musela by překonat velkou vzdálenost a laserová střelba Lovců by ji pravděpodobně srazila dřív, než by stačila doběhnout až ke sloupu. A ty balkony...

Minula prosklený výtah, stoupající k vrcholu Pahorku hvězd po vnější straně komnaty Centrálního. V pozitronickém mozku jí zajiskřil nápad.

Stříbroboká vstoupila do otevřených dveří jednoho z výtahů, když jiný Chodící kámen vystoupil. Vedle dveří byla řada označených knoflíků; jeden stiskla a výtah rychle stoupal. Zastavil se jemně a se zacinkáním. Stříbroboká vystoupila a našla nejbližší dveře, vedoucí do komnaty Centrálního. Přistoupila k zábradlí a podívala se dolů.

Hluboko, hluboko dole v tom závrtném prostoru viděla paprskovité uspořádání Centrálního.

A požadavek třetího zákona, aby chránila vlastní existenci, se jevil jako nicotný v porovnání s možnostmi, které z hlediska prvního zákona představovala smrt Centrálního. Skutečnost, že by při tom mohla zemřít, nevážila nic vzhledem ke skutečnosti, že by to zachránilo životy rodu. Stříbroboká vyšplhala na zábradlí a její tělo se znovu proměnilo do vlčí podoby. Napjala silné zadní nohy a skočila.

Robotická síla ji přenesla prostorem prázdnoty. V nejvyšším bodě skoku, nad středem prostoru, se opět začala měnit - tělo se rozšířilo a ztenčilo, až se nakonec zploštilo do tvaru kluzáku, jako ta semínka s padáčky, která viděla padat ze stromů poblíž Domova smečky. Plula, vznášela se a spirálovitě klesala dolů - sestup mlčenlivého nepřítele.

Několik vteřin neslyšela nic. Stříbroboká si užuž začínala říkat, že to vyjde, že slétne dolů k Centrálnímu nepozorovaně. Jenže jeden dělník na ni ukázal, když míjela jeden z balkonů. Stříbroboká si uvědomila, že určité věci jsou tak nezvyklé, že je ani dělníci nemohou ignorovat.

Centrální! Pozor!

Lovci vzhledli a uviděli Stříbrobokou.

Jeden z výrostků je uslyšel první. "Bystré oko," zasykl. "Chodící kameny!"

Bystré oko zavrčela mluvou zvěře. Od té doby, co Stříbroboká odešla, plížila se po zemi tam, kde byli zasypáni Lovci, nervózní a poplašená. Tohle očekávala. Věděla od začátku, že je to potřestný nápad. Jenže Stříbroboká byla vůdkyně - s tím se nedalo nic dělat, leda ji znovu vyzvat k boji, a Stříbroboká byla prostě příliš silná. Bystré oko vrhla na Křik života našťvaný, vyčítavý pohled a odspěchala k výrostkovi.

"Jdi se podívat, kde jsou," nařídila mladému samci. "Rychle!"

"Stříbroboká ještě nestihla zničit Centrálního," Křik života přistoupil k Bystrému oku, která sledovala, jak výrostek odbíhá. "Už jen pár minut..."

"Anebo už je možná po ní a tohle je eskadra Lovců, kteří zabijou nás ostatní."

"Stříbrobokou poslala Stará Matka..."

"Bud' zticha!" zavrčela Bystré oko zuřivým jazykem lovu. "Užme unavuje poslouchat tohle brebentění o Staré Matce a

Prázdnou. Stříbroboka udělala chybu, ať už je od Staré Matky, nebo ne."

"A co bys udělala ty, Bystré oko? Nechala bys nás pomalu pomřít hladu? Stříbroboka se aspoň snažíš Chodícími kameny něco udělat."

Jejich hádka už nepokračovala. Výrostek se celý zadýchaný vrátil. "Jsou to dělníci," zajíkal se, hlava mu poskakovala, jazyk měl vyplazený. "Ale jeden z nich má ruce jako Lovci. Ten jde vpředu, jako vůdce."

"Stříbroboka říkála, že Centrální možná pošle dělníky," podotkl Křik života.

"Jenže neřikala, že budou mít zbraně Lovců, vid'?" zamračila se Bystré oko. "Jestli jsou to dělníci, pak je zničíme jako ty ostatní. Budou nás tady čekat. Křiku života, ty půjdeš na západ a obloukem tak, abys jim byl v zádech; já půjdu na východ a udělám totéž. Vy ostatní se schováváte mezi stromy, dokud dělníci nezačnou kopat. Pak na ně vyrazíme ze všech stran najednou. Dejte pozor, abyste jako na prvního zaútočili na toho, co má ruce jako Lovec."

Bystré oko se podívala postupně na každého ze skupinky členů rodu a pak přešla zpět do řeči rodu, mrzoutsky láskyplně. "Musíme jim zabránit vykopat Lovce. Musíme se snažit dát Stříbroboké ten čas, o který nás žádala." Docela naposled se podívala na Křik života. "I když je to k ničemu," dodala. "A teď- jdeme!"

Bystré oko a Křik života odběhli a ostatní splynuli s lesem kolem mýtiny.

Tváří v tvář svým

Toho dne už vlčí tvorové nezaútočili, ačkoliv Derec a Mandelbrot je často zaslechli nebo zahlédli jejich stíny postupovat mezi stromy. Derec je pozoroval, zbraň připravenou, ale nebyl si jistý, jestli by z ní dokázal znovu vypálit - ne s vědomím, že to jsou inteligentní tvorové. Jednou nebo dvakrát na vlky zavolal nebo udělal gesto na jednoho z nich, když kolem něj proklouzl, oni však nikdy neodpověděli.

V poledne volání za nimi utichlo a zůstali v lese sami.

"Asi jsme procházeli jen odlehlým cípem jejich území," pravil Mandelbrot. "Ten útok měl prostě zajistit, abychom nepřišli blíž k jejich norám nebo co to mají, a zůstali s námi, aby se přesvědčili, že odcházíme. Je to šťastná náhoda, že naše cesta nevedla jinudy."

"Ještě větší štěstí by bylo, kdyby nás k nim nezavedla vůbec," podotkl zasmušile Derec.

"Musíme být velmi opatrní," pokračoval Mandelbrot. "S největší pravděpodobností budou v okolí další kmeny. Pane Dereku, myslíte, že by nám snad tihle vlčí tvorové dokázali pomoci? Možná ani nemusíme hledat Město robotů."

"Ne," odvětil Derec, ale ta otázka ho přiměla podívat se na Mandelbrota. "Město robotů potřebujeme. Technologie doby kamenné nám taky k ničemu není. Chceš si opravovat koleno pazourkem? Kde chceš najít servomotory a vysokostupňové lubrikanty a nový optický obvod?"

Mandelbrot pak umklkl, ale Derec věděl, že robot po jejich srážce s vlčími tvory prochází duševní krizí. Mandelbrota zjevně sužovalo, že to jsou rozumní tvorové. To bylo vidět podle otázek, které kladl, jak se díval na Derekovu zbraň, a také podle toho, jakou pozornost věnoval pohybu vlčí smečky, která je stále sledovala.

Protože Mandelbrota dobře znal a viděl už reakce robotů na Wolruf v původním Městě robotů, věděl Derec, kde je jádro problému. Uvědomoval si, že robot koriguje svá dosavadní stanoviska.

"Mandelbrote," ozval se v chůzi, "jak vidíš ty vlčí tvory? Jak se k nim staví zákony?"

"Ptáte se, jestli je považuju za 'lidi'?"

"Ano. To je nejspíš základní otázka. Jsou to lidé? Vím, že Wolruf nakonec klasifikoval jako člověka."

"Pozitronické myšlení je stejně různorodé jako lidské, Dereku. Co je člověk? Existuje mnoho způsobů, jak na tuhle otázku odpovědět, všechny jsou správné a všechny mají své nedostatky. Rozhodně je přehnané zjednodušení řídit se zevnějškem; i mezi lidmi jsem viděl velké rozdíly."

Derec vrtěl hlavou. "Ale každý z těch, na které jsi narazil, byl homo sapiens, dvojnožec se vzpřímenou chůzí, savec vyvinutý z lidoopa, jehož předkové by se dali vystopovat na Zemi. Tihle vlci, anebo co to je, nejsou dvojnožci, nejsou lidoopi a nejsou potomci žádných pozemských živočichů."

"Tehle popis sedí i na Wolruf."

"Dejme tomu. Ale ještě jsi neodpověděl na mou otázku. Dovol, abych ti předložil hypotetickou situaci: Kdybych řekl starému Balzakovi na Auroře, že Wolruf pro mě představuje velké nebezpečí a že jediný způsob, jak to nebezpečí odstranit, je zabít ji - udělal by to?"

"To nebezpečí by se muselo projevit, pane. Vaše slovo by nestačilo."

"Dobře, dejme tomu, že by stačilo. Dejme tomu, že bych přesvědčil Balzaka o bezprostředním riziku. Vím, že bych nemohl nařídít Balzakovi zabít člověka, ale co Wolruf? Balzac ji viděl chodit, mluvit, používat počítač a pilotovat loď. Dokázal by mě ještě ochránit?"

Mandelbrotovi se zalesklo v očích. Špatná noha se mu zapletla do podrostu a robot se zastavil vedle Dereka. "Na to se ptáte, protože se obáváte, že vás nedokážu ochránit, kdyby na vás tahle vlčí stvoření zase zaútočila."

Derec pokrčil rameny. Pohládl si zlomenou ruku, pak potěžkal v dlani pistoli. "Nejsme v nejlepší formě, Mandelbrote. Žádný z nás. Především nechci, abych musel použít tuhle věc, ne po tom, co víme teď; ale jestli budu muset, abych si zachránil život, pravděpodobně to udělám. A co ty, Mandelbrote?"

Robot jako by to dlouhou chvíli zvažoval. Derec se na okamžik polekal, že ho snad nechťe pozitronicky zasekl. Pak zavrčely servomotory a robot se vydal znovu na pochod. "Prohledal jsem si databanky a zkontroloval funkce svého logického systému, pane Dereku, a výsledky jsou velmi zmatené. Mé prioritní okruhy jsou skoro v rovnováze.

Kdybych se nikdy nesetkal s Wolruf, kdybych ještě nikdy neviděl rozumné mimozemské formy života a kdybych neměl v paměti vzpomínky na Město robotů, určitě by to bylo jinak."

"Co to říkáš, Mandelbrote?"

"Že si nevím rady, pane. Prostě nevím."

Mohl by naléhat. Mohl by položit přímou otázku a zdůrazňovat význam odpovědi - druhý zákon by přinutil Mandelbrotu odpovědět. Mandelbrote, připadají ti tahle vlčí stvoření do stejné míry lidmi jako já?

Ale jaksi se mu zdála taková otázka nevhodná.

Koneckonců si Derec sám nebyl jist odpovědí.

Zničeonic už bylo na ptaní moc pozdě.

Pokračovali v chůzi i po západu slunce. Měsíce vyšly a jasné svítily a Derec chtěl urazit co největší vzdálenost, než se utáboří na noc.

Mandelbrot zachytil volání, ozývající se z nevelké vzdálenosti od nich. "Pane Dereku," řekl, "nedaleko jsou roboti."

Mandelbrotův bezvýrazný, emocí prostý hlas zněl podivně lhostejně. "Zřejmě hledají Pátrače, kteří by také měli být někde nablízku."

Derec se nedokázal ubránit úsměvu. "To je skvělé, Mandelbrote. Teď se odtud konečně můžeme dostat." Soustředil se ve snaze kontaktovat roboty prostřednictvím šemfetů ve svém těle, ale spojení pořád nefungovalo. "Dokážeš je kontaktovat, Mandelbrote? Řekni jim, že je tu člověk a potřebuje pomoc..."

Dál se Derec nedostal. Zezadu se na něj vrhl běs v šedé kožešině. Spáry se mu zaryly do ramene a srazily ho k zemi. Zlomenou paží narazil na kořen, vystupující ze země. Derec mimoděk zařval a svět se zatměl. Útočník, vlčí stvoření, se napůl stočil k dalšímu útoku a zavrčel. Derec se pokusil pomocí zdravé ruky nadzvednout, ale nešlo to. Vlčí tvor se připravoval ke skoku.

Derec věděl, že zemře.

Vlčí tvor, ať už rozumný, nebo ne, mu rozpáře hrdlo.

Derec se zoufale pokoušel pohnout se z místa. Spatřil zákmit kovu a uslyšel úpění namáhaných součástek. Mandelbrot vstoupil vlčímu tvorovi do cesty. Jenže součástky náhle zaskřípěly a robotova noha úplně vypověděla službu.

Mandelbrot se přes protesty vnitřních gyroskopů začal kácet, načež vlčí tvor skočil.

Mandelbrotova paže Averyho typu se při pádu vymrštila, právě když vlčí tvor přeskakoval robotovo ležící tělo.

Mandelbrot ho popadl, podržel a odhodil. Nic víc nedokázal. Vlk zakňučel překvapením a bolestí, pak jeho tělo žuchlo o strom vedle Dereka a sesulo se na zem.

Hvězdy v Derekově hlavě zvolna mizely. Vidění se mu vyjasnilo natolik, že spatřil Mandelbrotu, jak leží vedle něho a užasle zírá. "Pane?" zeptal se robot. "Obávám se, že jsem ho zabil." Hlas jako by mu drhl o kovový hrtan, zachytával se tam. Derec okamžitě pochopil, že robot má velmi blízko k zaseknutí. Jeho jediné dobré oko bylo pohaslé a ruku měl sevřenou v pěst.

"Mandelbrote," řekl zoufale. "Musels to udělat. Jinak bych zemřel. Já... já jsem v pořádku. Zachránils mi život, Mandelbrote. Neměls na vybranou. Vůbec jsi neměl jinou možnost. Jestli se teď zasekneš, porušíš první zákon. Potřebuju tě."

Derec se pokusil vstát, zasténal a zase upadl. Měl v úmyslu to jen předstírat - ale nemusel. Bolest byla až moc reálná. Jeho záupnění Mandelbrotu rozhýbalo. Robotovo oko se znovu naplno rozzářilo, ruka povolila a Mandelbrot vstal, i když levá noha mu trčela strnule kupředu. Jemně pomohl vstát i Derekovi.

"Děkuju, Mandelbrote," řekl Derec a přistoupil k vlčímu tvorovi. Nedýchal. Zblízka byl nádherný: svalnatý, hustá kožešina se v měsíčním světle třpytivě leskla a jeho tvář byla i ve smrti výrazná. Dereka upoutal tvar jeho předních tlap. Byly to skutečné ruce, navzdory smrtelným zahnutým drápům; dlouhé prsty byly jemné a článkované, palec postavený proti ostatním a ideální k úchopu. Tvor musel chodit po kotnících, uvědomil si, protože vršky těch kloubů byly široké, zploštělé a kostnaté. Až na ten rozdíl vypadaly jeho přední končetiny jako ruce člověka.

Derec vzdychl. Už se nedivil, že se Mandelbrot kvůli smrti tohoto tvora málem zasekl.

Masivní hlava bezvládně visela, krk byl zlomený. Derec pohladil zdravou rukou jemnou černou kožešinu s šedými konečky. "Jinak to nešlo, Mandelbrote," opakoval, věda, že ho robot pozoruje. "Uvědom si to."

Zarazil se. Jeho prsty v kožešině na krku tvora cosi našly. Derec to vytáhl. Byl to náhrdelník z barevného drátu. Ke konci jednoho pramínku byl připájený malý tištěný obvod. Derec syčivě nadechl překvapením. "Mandelbrote, podívej se na tohle! Mandelbrote?"

Mandelbrot už nevnímal. Náhle se napřímil a pozorně naslouchal. "Pane Dereku! Ti roboti, které jsem slyšel před pár minutami - někdo na ně útočí!"

Nedaleko nich se náhle ozvalo zuřivé vytí vlků.

Útěk z města

Když ji Lovci spatřili, zareagovala Stříbroboká hbitě, posílena třemi zákony. Třetí zákon ji nutil, aby se pokusila zachránit. Druhý zákon vyžadoval, aby uposlechla příkazů lidí, a ačkoliv byla teď vůdkyní ona, rozkaz Bystřého oka zachránit rod stále ještě měl svou váhu; první zákon ji nutil udělat všechno, co je v jejích silách, aby zachovala svůj lid při životě.

Což znamenalo, že v první řadě se musí postarat o zničení Centrálního.

Stříbroboká změnila podobu, když se Lovci obrátili a podívali se po ní. Stáhla parafólii a ztluštla si tělo. Právě když Lovci pozvedli ruce, aby vypálili z laserů, stala se z ní namísto kluzáku aerodynamická kompaktní hmota a posledních deset metrů padala jako masivní kámen, načež těžce narazila do středního sloupu Centrálního. Laserové paprsky se protínaly navzájem, jak mřily na padající hmotu. Prudký náraz zcela rozdrtil jemné obvody sloupu. Jak vstávala z trosk jádra, Stříbroboká se měnila zpět do vlčí podoby. Přistoupila k širokým panelům, obklopujícím jádro, a vši silou svého

odolného těla do nich strčila. Jeden panel se převrátil, povalil další v řadě - celá soustava se skácela jako řada kamenů domina, jiskřilo to a bouchalo a rozlehlou místností zvučel rachot provázející destrukci.

Stříbroboká utekla z místnosti a vyla rituální triumf vítěze, i když očekávala, že ji lasery Lovců rozřežou na kusy. Nevadilo jí to. Udělala, co udělat musela.

Ale nic se nestalo; Lovci se zastavili.

Městem se už šířil zmatek - slyšela to, tisíc hlasů vykřikovalo jazykem Prázdná, který jí dala Stará Matka. Chodící kameny žádaly Centrálního o instrukce, ale Centrální neodpovídal, nikdy neodpoví. Poplach se šířil do různých úrovní téhle krajalovité společnosti.

STAVNOUZE! Hlavní paměť Centrálního poškozena a mimo provoz. Velící program vyřazen: sekundární provoz stojí. Aktivujte dozorčí rezervy.

Stříbroboká uslyšela, jak se za ní Lovci vrtí. Vrazila do chodby za místností Centrálního. Žádné Chodící kameny nebyly v dohledu. Rychle se znovu změnila tak, aby vypadala jako jeden z Lovců z Pahorku hvězd a v přestrojení zamířila k východu. Naslouchala pokračujícímu dialogu ve své hlavě.

Rozkaz Města adresovaný dozorčím robotům Alfa, Beta, Gama.

Všeobecné ohlášení se vysílalo nejprve na všech frekvencích, pak jí v hlavě zaduněly tři nové hlasy. Indikátor směru v její lebce zaznamenal, že všichni tři dozorčí roboti se nacházejí na území Města, ale každý operuje v jiné části.

ALFA: Normální městské provozy převzaty. Funkce Města v provozu a programování znovu zahájeno.

BETA: Poplachová situace! Centrální počítač zničen. Útočník v podobě vlčího tvora je ničivý robot. Opakují, útočník je robot mimo kontrolu městských dozorčích robotů.

GAMA: Vyhlášen poplach! Přítomní roboti hlásí rafinovanou schopnost útočícího robota měnit podobu. Vzhledem k této skutečnosti mění Pátrací z Kompasové věže své naprogramování.

Stříbroboká zvýšila tempo, jak se blížila k východu. Chodba teď byla plná Chodících kamenů, vracejících se k rutinním činnostem. Jestli Lovci vědí, že dokáže měnit podobu, pak jí přestrojení za Chodící kámen nepomůže na dlouho. Někdo ohlásí její přítomnost anebo odhalí její převlek v důsledku nějaké nesprávné reakce.

Věděla, že její vítězství bylo krátké a hořkosladké. Ano, zničila Centrálního. Narušila Město, i když jen na chvíli. Ale Město zareagovalo až moc dobře. Pokud správně pochopila signály, jsou tu teď tři zástupci Centrálního, každý jinde, a znají její jedinou výhodu. Jestliže má tuhle bitvu vyhrát, musí se pohybovat rychle, najít všechny ty tři Dozorce a zničit je.

Avšak další rozkaz od tří dozorčích robotů vzal Stříbroboké poslední naději.

ALFA: Všem městským robotům: přejděte na subrutinu 3067.A.296. Okamžitě hlase každého nereagujícího robota. Zadržte tohoto robota za každou cenu do příchodu Pátračů. Jde o porušení třetího zákona - jde o přežití Města: vyšší priorita než individuální přežití.

Všude kolem se Chodící kameny prudce zastavily. V okamžiku udělala Stříbroboká totéž; zdálo se jí to nejbezpečnější. To se mylila. Dělníci z řad Chodících kamenů všude kolem ní hromadně vysílali na poplach. ANOMÁLIE! V Kompasové věži se zastavil robot typu Pátrač! V tentýž okamžik všichni dělníci, kteří byli na dohled, po ní skočili.

Stříbroboká zavrčela a upadla zpět do své nejmilejší, vlčí podoby. Odhodila nejbližšího dělníka stranou, křehké tělo se pod jejím nárazem sesulo, a uvolněným prostorem se vyřítila pryč. Poplach následoval Stříbrobokou, když se hnala z budovy - prosmýkla se podél dělníka, který se pokusil jí zablokovat východ z Pahorku hvězd, a vyrazila do chladné noci.

Žalostně zavyla.

Pak se změnila v neohrabaného ptáka jako už jednou - v černý, truchlivý tvar.

Neobratně udeřila křídly do vzduchu a vznesla se z Města k otevřenému nebi. Falešné hvězdy Města dole se jí vysmývaly a ona věděla, že teď už se před Lovci neskryje.

Kontakt

Byl to zuřivý řev, s nímž se tu a tam mísilo kovové rachocení, jako by někdo bušil do ocelového plechu gumovým kladivem. A zároveň se ozývalo zděšené kňučení a kvílení.

"Vlčí tvorové," řekl Derec. "To jsou ti, co zaútočili na Město. Proto jsme dostali to tíšňové volání. Podívej!" zvedl spletené dráty, které sundal z krku vlčího tvora. Zajiskřily se v žlutobílém světle většiny z měsíců.

"Město neví, že to jsou rozumné bytosti," řekl Mandelbrot. Robot jako by se najednou celý otrásl. "Roboti myslí, že to jsou jen zvířata. Prostě je vyhlazují jako škodnou, kdekoli je najdou."

"Tehle tištěný obvod nepochází od vlků. Jistěže si Město může myslet, že vlčí tvorové jsou jen zvířata - koneckonců jsme si to mysleli taky. Ale očividně už zničili nejméně jednoho robota. Mandel-brote, musíme něco podniknout. Hned."

Derec položil náhrdelník na mrtvé tělo vlčího tvora a vzal do ruky pistoli, tvář zachmuřenou. Mandelbrot mu pevně sevřel zápěstí.

"Ne," řekl. Do hlasu se mu vrátilo to divné skřípavé huhňání. "Nemohu vám dovolit, abyste je zabíjel, pane. Je mi líto."

"Mandelbrote, tys mi nerozuměl."

"Nezáleží na tom, jestli jsou zničení roboti. To je až třetí zákon a tohle Město robotů si snadno postaví nové. Učinil jsem rozhodnutí, na které jste se mě prve ptal. Zabít vlčího tvora znamená porušit první zákon."

"Prosím tě. Musíš mi věřit. Já je nechci zabíjet." Derec se pokusil pohnout rukou; robotovo sevření bylo jemné, avšak pevné. "Mandelbrote, nařizuju ti, abys mi pustil ruku. Nezabiju ty vlčí tvory. Rozumíš tomu?"

Dereka napadlo, že Mandelbrot možná nezareaguje. Robot zíral na mrtvého vlčího tvora, na pestré dráty. Příhoda mu

dál narušovala pozitronický mozek; Derec se začal bát, že teď Mandelbrot zamrzne s Derekovou jedinou zdravou rukou sevřenou ve smrtícím stisku.

To by byl nedůstojný a prapodivný konec, zemřít připoután k nefunkčnímu robotovi.

Mandelbrotovy prsty se zvolna rozevřely. Derec vydechl - ani si prve neuvědomoval, že zatajil dech. "Děkuju ti," řekl. "Mandelbrote, budu potřebovat tvou pomoc. Potřebuju jemný hmat a dvě zdravé ruce. Na - vezmi zbraň. Vyndež z ní náboje. Rychle, možná máme jen pár minut."

Bitva ve tmě pod stromy stále zuřila. Vlastně jako by rámus sílil. Když robot vyndal z komor šipky, otevřel Derec tlumok a našel lékárníčku. Naštěstí tam bylo všechno dobře a měkce uloženo a nic se nerozbilo, když upadl. Prohlédl sbírku fiól, mžoural v šeru a nakonec našel, co potřeboval.

"Mandelbrote, otevři komory šipek a vyprázdni ten nervový zabiják. Dej tam tohle."

"Ale pane..."

"Je to sedativum. Neředěné a při jejich tělesné váze - mělo by je to porazit."

Mandelbrot se ani nepohnul. Jediné zdravé oko mu žhnulo nemrkající, soustředěnou červení. "Pane, my tyhle tvory neznáme. Jejich metabolismus se může lišit od vašeho natolik, že je tahle dávka zabije."

"Anebo to možná vůbec nezabere," podotkl Derec. Vzdychl. Zvuk nedalekého zápolení sílil - doufal, že má ještě čas. Poplácával Mandelbrota po rameni - robot vypadal strašně: potlučený, poškrábaný a zprohýbaný. Vzhledem k tomu, že robota poskládal dohromady z několika různých modelů, nehledě na nouzové opravy po havárii, byl Derec rád, že robot vůbec funguje. Doufal, že sám vypadá lip, ale když pohlédl na vlastní pokřivený obraz, odrážející se z plochy robotova těla, zjistil, že je zrovna tak potlučený a poškrábaný.

Potřebují pomoc. Rychle.

"Mandelbrote, nemůžeme s nimi komunikovat," pokračoval Derec. "Už dvakrát na nás zaútočili, aniž bychom je vyprovokovali. Možná jsou rozumní, ale jsou také velmi nebezpeční. Potřebujeme roboty. Jestli teď něco neuděláme, možná je zničí všechny, a pak sem můžou přijít hledat jejich přátele a postarají se o nás."

"To není jisté."

"Ne, ale je to pravděpodobné. Téhle příležitosti se musíme chopit, tak nebo tak. Plná dávka by měla složit člověka jejich přibližné váhy za dvě nebo tři vteřiny a udržet ho v limbu hodinu nebo dvě. Tak -vezmi sedativum a dej ho do těch šipek. Já to sám nedokážu."

Derec nastavil fiólu.

Mandelbrot zaváhal, pak natáhl Averyho paži k Derekovi a sevřel prsty kolem fióly. "Ano, pane," řekl. Rychle, ale precizně vykonal, co mu bylo poručeno.

Potom upravenými šipkami pistoli znovu nabíl a podal ji Derekovi. "Fajn, jdeme na to," pravil Derec. Chvějivé, vyzývavé vytí vlků se stále ozývalo hned za stromy. Derec si znovu hodil tlumok přes rameno a rychle se tím směrem vydal. Mandelbrot jej následoval pomaleji, táhl za sebou levou nohu a z bočních servomotorů mu vycházelo slabé skřípění.

Derec se prodral mezi stromy k vrcholu strmého kopce, jehož boky nebyly nic než holá zem. Dole, na malé travnaté mýtině dobře ozážené měsícem zápolila skupina pěti vlčích tvorů se čtyřmi roboty pracovního typu. Další vlčí tvor ležel na zemi, usmrčen patrně laserem. Předtím však zřejmě stačil zlikvidovat robota vybaveného laserovou paží, který ležel opodál. Vypadalo to, že vlčí tvorové tuhle bitvu nakonec vyhrají. Štvali roboty, vrhali se na ně ohromnými skoky, rvali je drápy a trhali čelistmi, a pak zas odskakovali dřív, než je roboti mohli zachytit.

Před Derekovými očima se na zem svalil další robot a vlčí tvor z něj vyrval energetický konektor ve spršce fialových jisker, které Dereka oslnily. Mandelbrot se dosud prodíral podrostem směrem k němu. Vlci teď měli přesilu téměř dvou na jednoho a Derec věděl, že nemá času nazbyt, chce-li některého robota zachránit.

Doufal, že to vyjde, ale věděl, že - i když to nemohl říci nahlas -je stejně skeptický jako Mandelbrot. "Podle toho, jak to zatím šlo..." zamumlal nezřetelně.

Zvedl pistoli, zacíлил dlouhou hlavní a stiskl kohoutek. Mířil na šedého samce, který byl zřejmě vůdcem. Puf stlačeného vzduchu: dole v kotlině vlk zakňučel a vyskočil do vzduchu. Zůstal stát na zadních, otočil se a vyrval si šipku z těla, načež se na ni podíval a odhodil ji. Starý vlčí tvor přešel pohledem celou mýtinu.

Uviděl Dereka, právě když znovu vypálil z pistole a zasáhl dalšího vlka.

Starý zavyl a ukázal na něho. Klesl na všechny čtyři a zaútočil. De-rec tiše počítal a přitom vystřelil ještě třikrát, trefil všechny vlky. Další z nich, aniž by mu v tom roboti bránili, následoval starého vlčího vůdce a s vytím se hnál do kopce směrem k Derekovi. "Jedna, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm..."

Vlci se blížili. Vypadali daleko spíš zuřivě než ospale a Mandelbrot se dosud pachtěl mezi stromy.

"No tak ztuhni," zasyčel Derec.

Vlčí tvorové byli rychlí a silní. Věděl, že není schopen nikam ustoupit dost rychle. Vážně pochyboval o tom, že by je dokázal ve tmě setřást.

Nepotřebnou pistoli hodil po tom starém, co se hnál proti němu po svahu.

Minul.

To jsem celý já, pomyslel si.

Bytost z prázdna

Starý vlčí tvor přeskočil okraj úbočí a druhý mu byl v patách. Starý vyrazil ke skoku, a pak se náhle zarazil jakoby úžasem a zašátral po zemi spárovitými rukama. Omámeně naklonil přešedlou hlavu a cosi zavrčel svým sykavým jazykem.

však mladší vlčí tvor, který jej následoval, vůbec nezaváhal. Proletěl kolem starého s vytím, vyceněnými zuby a drápy napraženými ve skoku. Derec vykřikl a stočil se stranou, když se k němu vlk hnál. Naštěstí ho minul a Derec pocítil jen závan jeho pachu, jak proletěl kolem něho. Tvor se ve vzduchu stočil, a když dopadl na zem, zkroutil se, až zvířil prach. Derec čekal, až se stvoření vrátí rovnováha a znovu zaútočí.

Nedalo se nic dělat. Byl v pasti mezi starým vlkem, který teď na něj cenil zuby a vrčel, a mladým samcem.

Rozhodoval se, kterým směrem utéct, zatímco se mladší z obou útočníků připravoval k dalšímu skoku.

Náhle vlk zakňučel a padl na bok. Starý vůdce se také svalil; dole na mýtině to na ostatní vlčí tvory působilo podobně, padali na zem vprostřed útoku.

Derec klesl na zem, ale to už se Mandelbrot konečně prodral porostem mezi posledními stromy. "Pane!" zvolal robot.

"Jsem v pořádku, Mandelbrote. Nejspíš to zabralo." Derec upřeně hleděl dolů na mýtinu pod sebou, rád, že noci tu jsou jasné.

Zbývající tři roboti, náhle volní, hleděli využít situace. Zamířili k bezvládným zvířatům a zvedli ruce, aby udeřili a zabili... "Stát!"

Derekův výkřik je zarazil. Obrátili se a vzhledli. Derec stál na okraji svahu, aby ho co nejlépe viděli. "Vidíte, že jsem člověk," řekl hlasitě. "Musíte mě poslechnout. Pojdte sem - vlčí tvorové už nejsou nebezpeční."

Zarazili se, ale od vlčích tvorů neodstoupili. Mandelbrot si stoupl vedle něj.

"Tihle tvorové už nejsou nebezpeční ani mně, ani vám," opakoval Derec. "Pojďte sem."

"Ano, pane," řekl jeden z nich. Trio k nim zamířilo, zatímco Derec a Mandelbrot prohlíželi dva uspané útočníky ležící opodál.

Droga měla na zvířata daleko slabší účinky, než by měla na Dereka nebo jiného člověka.

Derec přistoupil k vůdci; byl dosud vzhůru a sledoval ho nepříjemně lidskýma očima. Tělo se mu cukalo, svaly se nekontrolované škubaly, když se pracně snažil vstát a buď zaútočit, nebo utéct. Derec si sedl vedle něj a pohladil ho po hlavě jako psa. "Promiň," řekl. "Kdybychom si tak rozuměli..."

Mandelbrot se díval Derekovi přes rameno.

"Zabralo to," sdělil Derec robotovi. "Sice to není to, co jsem čekal, a nemám ponětí, jak dlouho to bude působit, ale funguje to. Teď se odtud potřebujeme dostat, než to vyprchá." Derec poplácal prošedivělé vlčí tělo a něžně mu položil hlavu na zem. Oči starého dál sledovaly každý jeho pohyb.

Tři roboti k nim dorazili, právě když Derec vstal a oklepával si hlinu z kalhot. Derec se pokusil kontaktovat je prostřednictvím svých šemfetů, ale spojení stále nefungovalo. "Vy jste z Města robotů?" zeptal se jich.

"Ano."

"Kdo tam velí? Jsou tam nějakí lidé? Je tam Avery?"

"Nejsou tam žádní lidé, pane. Všechnu činnost Města řídí centrální počítač."

Derec pocítil, jak se mu při těch slovech uvolnila ramena, a uvědomil si, jak byl napjatý při pomyšlení na další střetnutí s otcem a jeho pokřiveným génem. Zhluboka vzdychl. "Pak informujte centrální počítač, že jste našli člověka a že se vrátíte do Města s ním a s dalším robotem," řekl. "Povězte Centrálnímu, že jsme sem přiletěli v důsledku tíšňového volání a že máme pro něj informaci stran těchto vlčích tvorů. Také mu povězte, aby otevřel kanál na komunikaci s Mandelbrotem, to je ten robot se mnou; budu komunikovat s centrálním počítačem jeho prostřednictvím."

Roboti na okamžik umlkli, pak jeden z nich opět promluvil. "Je mi líto, pane, ale centrální počítač neodpovídá."

"Mandelbrote?"

"Mají pravdu, pane. Ticho je na všech... moment." Derec viděl, jak ostatní roboti ztuhli, když naslouchali čemusi, co jen oni mohli slyšet; jeho šemfetové spojení jako by úplně umlklo. Vůbec už centrální počítač neslyšel.

"Pane," řekl Mandelbrot, "situace v Městě robotů se radikálně změnila. Centrální počítač právě zničil nějaký zdivočelý robot. Město teď ovládají tři dozorčí roboti. Kontaktoval jsem je a informoval o vašem příjezdu a o situaci zde. Žádají, abychom přišli co nejrychleji na konzultaci do Města robotů. Ti roboti tady nás povedou a Dozorci pošlou naším směrem další roboty jako doprovod pro případ, že by na nás ten samotář zaútočil. Je zřejmě velmi násilnický."

Derec byl zmaten. "Přece si nemyslí, že by zdivočelý robot zaútočil na člověka, Mandelbrote? A jak se vůbec mohl vymknout Městu z kontroly?"

"Je to prapodivná věc, pane," odpověděl Mandelbrot. "To vůbec není městský robot. Není to ani humanoid."

Mandelbrot ukázal na zdrogovaného vlčího tvora.

"Vypadá jako jeden z nich," dodal robot.

Tmavý pták plul nad lesem, němě až na šelest vzduchu rozráženého doširoka rozprostřenými křídly. Jednou zakroužil nad mýtinou a nic neuviděl, ostře se naklonil a sestupoval. Srazil pár špiček stromů a neobratně přistál na kopci s vyhlídkou na palouk.

Tam, ve svitu obou měsíců, změnil podobu a stal se opět Stříbro-bokou.

Lovci dole byli pořád ještě zahrabaní. Toho si všimla nejdřív ze všeho, protože to bylo pro její pozitronické myšlení nejdůležitější - první zákon. Ležely tu i tři Chodící kameny a to bylo taky dobře.

Avšak temné obrysy na zemi vedle Chodících kamenů náležely členům rodu.

Stříbroboká žalostně zavyla ke hvězdám a pak zavolala další příslušníky rodu - odpověď ale nepřišla. Přepnula na infračervené vidění a okamžitě spatřila, jak ze dvou těl ležících nedaleko ní vyzařuje teplo. Stříbroboká přistoupila blíž a jednoho z nich poznala. Vydala radostný výkřik mluvou zvěře.

Křik života se aspoň pohyboval. Starý se zvedl na přední nohy a pokoušel se ujit pár kroků, ačkoliv zadní nohy za sebou vlekl jako ochrnuté. "Stříbroboká," poštěkával Křik života šťastnou řečí rodu. "Ty ses vrátila. Zabilas Centrálního?"

"Zničila jsem ho, ale k ničemu to nebylo," odvětila Stříbroboká bezvýrazně. "Co se stalo tady? Jsou ostatní mrtvi?" "Asi ne." Křik života vyčerpaně znovu klesl k zemi, ale v hlase měl silné vzrušení. "Stříbroboká, byla tu Bytost z Prázdna. Měla společníka, další Chodící kamen, úplně jiný než ty kolem Pahorku hvězd."

"Bytost z Prázdna? Od Staré Matky?" Slova Křiku života rozvířila hluboko v mysli Stříbroboké zvláštní ozvuky.

"Ne od Staré Matky. Ne, podle tvaru ne. Možná od jiných bohů. Bytost z Prázdna nesla hůl, která vrhala na našince malé nože a kouzlo v nožích nám vzalo těla, ale nechalo v nich ducha. Zaútočil jsem na ni, protože měla podobu Chodících kamenů, a já věděl, že nemůže být od Staré Matky. Ale než jsem se k ní dostal, už jsem se nemohl hýbat.

Mohl jsem se jen dívat, jak ke mně přistoupila a dotkla se mě. Tehdy jsem myslel, že mě zabije, ale neudělala to.

Pohlédla mě, jako když matka hladí štěně, a mluvila na mě jazykem Prázdna, i když zřejmě věděla, že mu nerozumím. Pak mě položila. Zanedlouho odešla s Chodícími kameny z Města."

Uvnitř Stříbroboké se přesouvaly jemné rovnováhy. Základní naprogramování v její pozitronické mysli produkovalo pocit podobný touze. Slyšela ozvěnu prvního hlasu, který kdy slyšela, jak k ní hovoří jazykem Prostoru ve tmě Vejce.

Lidská bytost je inteligentní forma života. Robot musí uposlechnout rozkazů, vydaných lidskou bytostí.

Ale tahle Bytost z Prázdna není z tohoto světa, připomínala si, není živá jako my. Je to vyrobená věc bohů, nebo jednoho boha, nebo sám bůh. Takže to nemůže být člověk. Našinec je člověk.

Pocit ustoupil, ale jen trochu. Così ji táhlo k bytostem, projevujícím inteligenci. "Musím tu Bytost z Prázdna najít," řekla Křiku života.

"Vrátila se do Pahorku hvězd," řekl jí starý vlk. "Chodící kameny šly s ní."

Křik života se znovu namáhavě pokusil postavit a tentokrát se mu podařilo udržet se na nejistých nohou. Druhý samec se také začínal vrtět, takže Stříbrobokou přešly starosti o první zákon.

Až si všimla, že členů rodu je o jednoho méně, než by mělo být. "Kde je Bystré oko?" zeptala se.

Prošedivělé čelo Křiku života se svařilo. "Nevím," odpověděl. "Rozdělili jsme rod, abychom mohli lépe bojovat s Chodícími kameny, a ona měla zaútočit tamhle odtud." Křik života ukázal do lesa za nimi. "Vůbec jsem ji neviděl."

Ostatní k nim ofteseně přicházeli a Křik života se jich všech zeptal: "Neviděl někdo z vás během boje Bystré oko?"

Všichni zavrtěli hlavami.

Stříbroboká pohlédla na zem a na stopy, zanechané Bytostí z Prázdna. Byl to mimořádně neohrabaný tvor; nechával mezi stromy cestu, po které se šlo snadno jako po rovné kamenné pěšině Chodících kamenů. Stříbrobokou jalo nepříjemné podezření. "Za mnou," přikázala.

Vběhla do skrytu stromů, Křik života a ostatní ji pomalu následovali.

Nevyžadovalo vůbec žádnou obratnost sledovat stopu, kterou za sebou nechávala Bytost z Prázdna. Ten tvor lámal větve pod nohama a na všech stranách kolem sebe a země dosud vyzařovala slabou stopu tepla po jeho průchodu.

Stříbroboká uviděla před sebou skvrnu tepla v podobě člena rodu a vyšťekla hbitý pozdrav.

"Bystré oko!"

Bystré oko neodpověděla. Infračervená skvrna se nepohnula. Stříbroboká přepnula vidění na kratší vlnovou délku, aby mohla zaznamenat podrobnosti, a pak spatřila nepřírozený úhel sklonu hlavy a to, jak divně se Bystré oko sesula na bok.

Stříbroboká zavrčela, temně a varovně. Prolétla podrostem před sebou v naději, že Bystré oko prostě jen spí jako spali ostatní a přitom podle její znepokojivé nehybnosti věděla, že tomu tak není.

"Bystré oko?" Stříbroboká si sedla vedle těla a zvedla je do náručí. Hlava spadla bezvládně nazad, oči byly otevřené a nevidoucí; krk byl zlomený.

Stříbroboká ucítila ze srsti Bystrého oka podivný pach Bytosti z Prázdna spolu s mastnou esencí Chodících kamenů.

To jí řeklo vše, co potřebovala vědět.

Bytost z Prázdna zabila Bystré oko.

Stříbroboká zaklonila hlavu a vytím zvěstovala svou ztrátu Velké tváří, zpívala duchu Bystrého oka v Prázdně, jako to viděla u členů rodu, když zemřel někdo z ostatních. Rod mezi stromy uslyšel žal Stříbroboké a přidal k ní své hlasy.

Stoupání a klesání jejich písně trvalo dlouhé minuty a pak nechala Stříbroboká padnout prázdné tělo zpět na zem. Už v něm nebylo Bystré oko; byla to prostě prázdná slupka.

"Nejdřív se vrátíme do Domova smečky," řekla Stříbroboká Křiku života. "A pak se sem vrátím. Jestli ta Bytost z Prázdna žije v Městě Chodících kamenů, tak je jejich vůdce." Zvedla hlavu a zavyla výzvu k boji mluvou zvěře. "A jestli je to jejich vůdce, pak pozabíjí celý rod - tak jako zabil Bystré oko. Musím té hrozbě zabránit."

Nejlepší plány

Derec už zapomněl, jaké to je, když se člověk koupe.

"Umřel jsem a přišel do nebe," sténal, když se nořil do vířícího tepla. Oblaka bublinek překypovala z obrovité vany a on se hroužil do nádherného tepla, až mu z vody koukal jenom nos. Cítil, jak se mu každíčký zhmožděný a rozbolavělý sval v těle začíná uvolňovat - poprvé za celé dny. Posadil se, opřel se zády o kachlíčky a podepřel si zlomenou paži (čerstvě ovázanou) o okraj. Pokynul služebnímu robotu, aby z něj začal odrbávat nahromaděnou špínu z cesty tímhle světem.

Derec si prostě přepychově užíval a nechal všechno na robotovi.

Když bylo po všem, vystoupil do toho nejuhatějšího, nejsavějšího ručníku, jaký si dovedl představit, dovolil robotovi, aby jej osušil, a navlékl si teplý župan.

Cítil se jako znovuzrozený, když vstupoval do hlavní místnosti bytu.

Obrovský pokoj byl stejně velkolepý jako koupelna. Byl až v nejhořejší části jedné z nejvyšších budov ve Městě, a tak se z velikých oken na třech stěnách otevírala vyhlídka na majestátní Kompasovou věž, prozatím největší stavbu Města. Mandelbrot tu stál a rozhlížel se po krajině spolu s dalším robotem, v němž Derec rozpoznal jednoho z dozorčích robotů. Opodál postával pozorovací robot, jenž měl tvar koule ježící se anténami.

"Vypadáte mnohem lépe, pane," obrátil se k němu Mandelbrot.

Derec se zazubil. "Koupel dělá zázraky, co? A o tobě se dá rozhodně říct to samé." Otlučení a škrábance na Mandelbrotově těle už byly zahlazeny, externí spoje narovnané a tělo naleštěno. Robotovy optické obvody už zase svítily jasným světlem, a když se pohnul, servomotory už neprotestovaly.

"Jsem opět plně funkční," pravil Mandelbrot. "Pane Dereku, tohle je Beta, jeden z dozorčích robotů Města."

"Beto," přikývl Derec, "rád bych ti položil asi tak sto otázek."

"To chápu, pane," odpověděl Dozorce. "Mandelbrot mi vyprávěl o vaší cestě sem. V první řadě bych vám měl říci, že lékařští roboti, kteří vás vyšetřovali, mi sdělili, že nemáte žádná vážná vnitřní zranění. Napravili vám paži a dostal jste lék, který urychluje srůstání kostí. Většina vašich poranění jsou modřiny a pohmožděniny, které se časem zahojí. Do týdne byste se měl plně zotavit. A co se týče vašeho společníka, Mandelbrot byl v servisu a je plně opraven pomocí náhradních dílů z městských skladů."

"Za což vám oba děkujeme. Ale je docela dobře možné, že by nic z toho nebylo vůbec nutné, kdyby mi byl na začátku váš centrální počítač odpověděl."

Derec si všiml, jak je Betovi jeho poznámka nepříjemná; robotovy oči na okamžik pohasly a robot zvolna znehybněl.

"Vysílali jste tísňové volání," pokračoval Derec, "ale na naši odpověď jste nereagovali ani prostřednictvím původního Města robotů, ani prostřednictvím šemfetů v mém těle. Kdybyste se byli ozvali, možná bychom sem byli vůbec nemuseli jezdit."

A možná bych se byl nepohádal s Ariel, pomyslel si a při té představě pocítil opět hluboký smutek. Musím jí zavolat. Musím se omluvit.

"Toho hluboce litujeme, pane Dereku," říkal Beta.

"Tak proč? Nedává přece žádný smysl volat o pomoc a pak ignorovat, když vám někdo odpoví."

Beta překvapivě lidsky pokrčil rameny. "Souhlasím s vámi, pane Dereku. Na vysvětlenou vám nemohu říct víc, než že Město mělo být soběstačné - existovaly instrukce minimalizovat přímý kontakt s původním Městem robotů. To ale nevysvětluje, proč jsme nereagovali, když jste nás oslovil. Radil jsem se s oběma dalšími Dozorcí a dospěli jsme k závěru, že příčinou byl rozkaz v naprogramování centrálního počítače. Když potulný robot centrální počítač zničil, zničil také část rezervních robotů. Žádný z dozorčích robotů tehdy nebyl aktivován; jak vidíte, Město dosud není ani příliš velké, ani aktivní." Beta mávl třpytivou rukou ke shluku budov pod nimi. "Nebylo třeba rozptylovat řízení Města. Nemohu momentálně na vaši otázku odpovědět, ačkoliv se pokoušíme rekonstruovat co nejvíce dat ze základní paměti počítače. Dozvíme-li se něco víc, budu vás informovat."

"To Avery," prohlásil Derec s jistotou. Drbal si mokré vlasy ručníkem. "Má Klíč k Pericentru. Mohl sem přijet a naprogramovat centrální počítač."

"To je možné. Neexistuje možnost, jak získat jistotu."

"Doktor Avery je možná stále ještě ve Městě," řekl Mandelbrot dozorčímu robotu. "V tom případě je Derec stále ještě v nebezpečí."

Beta udělal gesto k oknu a k obzoru, kde se Město dralo k čemusi, co vypadalo jako nekonečný les. "Tohle Město, jak jsem řekl, je velmi malé. Pochybuji, že by ve Městě mohl být člověk, aniž bychom si ho povšimli."

"Vaše Město pustilo dovnitř zdivočelého robota, který vám zničil centrální počítač," připomněl Betovi Derec.

"Ten tulák má velmi zvláštní schopnosti," namítl Beta. "Podnikli jsme kroky, aby už nemohl takovou škodu způsobit. Jedním z těch kroků byla aktivace mě samotného a dvou dalších Dozorců, aby ovládání Města nadále nesídlilo na jediném místě. A jak vidíte, každého z nás doprovází pozorovací robot se zakódovanými instrukcemi k okamžitému návratu do štábu pro případ, že by byl Dozorce napaden. Tak se ztratí jen velmi málo informačních dat Města, i kdyby se tulákovi podařilo jednoho z nás zničit. Existují další dozorčí roboti, kteří převezmou naši funkci v případě, že by se to stalo. Také budujeme nové roboty - Pátrače se speciálními detekčními přístroji."

"Ohromné, ale pochybuju, že vám moc pomůžou. Vsadím se s vámi, že ten zdivočelý robot je od Averyho," řekl Derec.

"Všechno tomu nasvědčuje: vynalézavý, mazaný a velice nebezpečný. Což nás přivádí k dalšímu problému. Říkals, že tenhle robot vede vlčí tvory?"

"Ano. Byl viděn, jak řídí jejich smečku, která napadla dělníky na okraji Města. Vlci působí Městu problémy od samého začátku, obtěžují naše dělníky, když mýtí les. Brání nám plnit naše direktivy a jsou nebezpeční nám i všem lidem, kteří by tu žili. Proto dostali Pátrací příkaz vyhledávat je a zabíjet."

Mandelbrot se otočil k Betovi. "Ne," řekl. "To nemůžete."

"Nechápu. Všechny tři zákony robotiky to vyžadují. Podle třetího zákona musíme chránit svou vlastní existenci: oni poškodili a zničili roboty tohoto Města. Podle druhého zákona musíme uposlechnout příkazů člověka: oni nám brání v plnění našeho základního naprogramování. Podle prvního zákona musíme především chránit lidi, a tihle tvorové jsou nepopíratelně nebezpeční. Zaútočili na pana De-reka a byli by ho zabili, kdybys tam nebyl ty. Jak se o tom dá pochybovat?"

"Protože to není tak docela jednoduché, Beto," odpověděl Derec za Mandelbrota. "Nejsou to prostě jen 'tvorové', kteří na vás útočí, protože jste tady. Nejspíš chrání svůj domov stejně, jako bych to dělal já. Nejsou to jen zvířata, Beto. Jsou rozumní. Užívají nástroje; mají svůj jazyk."

"Říkáte, že toho potulného robota postavili oni?"

Derec odfrkl. "Ani náhodou. Jsou stěží na úrovni doby kamenné. Tenhle robot je daleko složitější než cokoliv, co by se

tady dalo najít."

"Tak jak se k nim dostal?"

"To nevím, ale chci se vsadit, že v tom má prsty Avery. Teď je třeba přijít na to, jak nadále jednat s těmi vlčími tvory."

"Myslím, že nějaká možnost existuje."

"Co ode mě chcete?"

"První, co se musí udělat, je informovat všechny městské roboty, aby pohlíželi na vlčí tvory jako na lidi. První zákon se vztahuje i na ně - nesmíte udělat nic, čím byste jim ublížili. Uděláte to?"

"Můžete to udělat sám, pane Dereku," odpověděl Beta. "Přeprogramovali jsme Město tak, aby reagovalo na šemfety ve vašem těle. Tohle Město robotů je teď pod vaším velením. Stačí jen vydávat příkazy."

Derec už nějakou dobu nevěnoval pozornost šemfetům, které tak dlouho mlčely a byly k nepotřebě. Teď znovu otevřel svou mysl těm subminiaturním replikám materiálu Města robotů. Tok informací byl téměř nesrozumitelný, a tak kvapně uzavřel většinu kanálů a nechal otevřené jen přímé spoje k Dozorcům.

Vidíte, pane Dereku? To byl Beta, mluvil s ním prostřednictvím šemfetů. Cele' Město robotuje nyní vaše.

Dobře. Derec přikývl a přistoupil k oknu, zadíval se na střechy pod sebou a na vrcholek Kompasové věže.

"Takže pustíme toho zdívocelého do Města, jestli bude chtít," řekl. "Avery nevěděl, že sem přijedu já. I jeho robot má zabudované tři zákony. Avery možná dokáže zkonstruovat robota schopného ničit jiné roboty, ale těžko uvěřím, že by byl schopen postavit robota, který by vědomě ublížil člověku."

Stříbroboká pozorovala dvě štěňata, zápasící na podlaze Domova smečky. Převalovala se sem a tam po uprášených, rozbitých kamenech, vrčela pisklavou mluvou zvěře a okusovala se navzájem ostrými mléčnými zoubky. Nakonec jedno z nich vyjeklo bolestí a položilo se na záda, tlapy vzhůru a hrdlo odhalené na znamení podřízenosti.

Byla to rituální hra podle vzoru dospělých. Stříbroboká slyšela, jak se jedna z kojících matek hrdelně uchechtla, když vítěz tenkým hláskem zavyl. Skočila a chňapla po triumfujícím štěněti ze zadu, až prudce zavřisko, vyskočilo vysoko do vzduchu a srst na hřbetě se mu zježila leknutím. Štěně klopýtlo a upadlo a dospělí v jeskyni se smáli, když se rozběhlo Stříbroboké pod nohy hledat bezpečí. Štěně na ně vykukovalo napůl zmateně, napůl v rozpacích.

Stříbroboká se po něm natáhla a zvedla je v dlaních. "Vidíš, vůdce vždycky musí být připravený na novou výzvu k boji," řekla mu tichou řečí rodu. Pohladila měkkou srst a štěně zase postavila.

Maličký utíkal k matce.

"Vždycky je dobré vidět, jak si mláďata hrají," řekl Křik života Stříbroboké, když štěně začalo sát. "Připomene ti to, že i když naši duchové odtud odejdou do Prázdna, pošle je Stará Matka zase zpátky." Křik života láskyplně olízl

Stříbroboké tvář. "Bystré oko se jednoho dne vrátí. Neodešla navždy."

"Bystré oko mi starost nedělá," řekla Stříbroboká. "Je mrtvá a už na ní nezáleží." Byla to jen pravda - v její pozitronické konstrukci nebyly žádné emoce, jen priority stanovené třemi zákony. A přece Stříbroboká vycítila, že její lhostejná slova Křik života ranila, a pokusila se to svému šedosrstému druhovi vysvětlit. "Starosti mi dělá spíš to, jak zemřela a proč, a co musím udělat, aby se to už neopakovalo. Ty mi nerozumíš, Křiku života. Nechápeš, co se ve mně děje." Teď na ni zírali všichni: Křik života, ostatní dospělí, mláďata. Jejich očividná úcta a závislost v ní rozvířila změt' pocitů. Stříbrobokou to teď táhlo deseti různými směry zároveň. Když se vyklubala z Vejce, vypadalo všechno velmi jasně a prostě. Jenže teď...

Ta část myslí, do které se jí vtiskl rod, nenáviděla Bytost z Prázdna, která vládla Chodícím kamenům. A přece jiná její část toužila najít toho tvora, který byl zřejmě mnohem vyspělejší než ti, kteří dokázali vyrábět tvory z lesklého kamene a přimět je, aby plnili jejich přání.

Křik života o krok ucouvl, aby nenarušoval osobní prostor Stříbroboké. Na znamení podřízenosti se lehce přikrčil.

"Nerozumím smrti Bystrého oka," řekl. "Bytost z Prázdna mohla zabít mě a kohokoli z ostatních. A přece to neudělala. Viděl jsem, jak zvedá ruce a brání Chodícím kamenům, aby neubližovali našincům, které ochromila. Držela mou hlavu a jen ji pohladila. Nepůsobilo to nebezpečně."

"Zabila Bystré oko," opakovala Stříbroboká. "Cítila jsem přítomnost Bytosti z její srsti."

"Já vím. A přece..."

"Chodící kameny ji zřejmě poslouchají, říkals to. To by znamenalo, že Bytost z Prázdna stojí výš než Centrální nebo ti noví Dozorci."

"Nejspíš..."

"Pak musí být Bytost z Prázdna nepřítelem Staré Matky. Zaútočila na tebe, i když tě nezabila. Zachránila Chodící kameny a odešla s nimi. Měla Chodící kámen jako doprovod. Je to nepřítel." Stříbroboká monotónně odříkávala fakta. Rod kolem ní začal souhlasně přikyvovat. Jen Křik života jako by váhal.

Uvnitř Stříbroboké se zmateně uzavíraly synapse. Její pozitronické myšlení už nepřipomínalo žádného jiného robota; život mezi příslušníky rodu ji změnil daleko víc, než mohla její stvořitelka očekávat. V tomhle smyslu byla skutečně zdívocelý robot. Žádná lidská měřítka už u ní nefungovala. Byla mimozemšťan a nad třemi zákony u ní převládla mimozemská morálka. Nedokázala je neposlouchat, ale viděla je zkresleně.

"Musím nás co nejlépe ochránit," řekla Křiku života. "Nic se nezměnilo. Pořád ještě nemůžeme opustit Domov smečky; můj pokus zničit Centrálního jen ztížil poškozování Chodících kamenů. Ty mi říkáš, že ta Bytost z Prázdna je tvor z masa a kostí, a maso i kosti jsou velmi křehké a velmi chutné. Měl hůl, kterou vrhal nože, ale i Ostrý tesák má zuby a drápy. Jestli ho bozi poslali z Prázdna, pak jsme určitě ublížili Chodícím kamenům víc, než si myslíme. Možná, že kdybychom zabili i Bytost z Prázdna, vyhrála by Stará Matka. Co myslíš, Křiku života? - ty jsi ten, kdo zná Starou Matku nejlíp."

"Stříbroboká je vůdkyně," odpověděl Křik života jazykem lovu. "Jestli říká, že Stará Matka chce, abychom zabili Bytost z Prázdna, pak ji zabijeme."

Bohům v patách

Derec věděl, co dozorčí robot chce, ještě než Gama vstoupil do místnosti. Řekly mu to šemfety, pošeptaly mu to v myšlenkách.

"Budeme ti muset změnit jméno," řekl robotovi. "Gama - to svědčí o naprostém nedostatku představivosti. Ale to může počkat. Copak je?"

"Na protějším kopci jsou vlčí tvorové, pane Dereku. Bliží se k městským hranicím."

"Vím o tom. Nedali nám moc času, co? Je všechno připraveno?" Nebylo třeba se vyptávat - mohl to zjistit prostřednictvím šemfetů, ale jaksi se mu zdálo uspokojivější zeptat se dozorčího robota. Množství informací, které dokázal absorbovat z toku šemfetů, bylo omezené. Dokonce i kdyby chtěl ovládnout všechny funkce Města, bylo by to nemožné.

Když šemfety, které mu vstříkl jeho otec, poprvé ohlásily svou přítomnost, myslel si Derec, že zešílí. Nedokázal je ovládat, nedokázal zvládnout nepřetržitý vstup informací. Naučil se ale většinu z nich odfiltrovat, naučil se nechat Město, ať se o sebe postará samo. Dozorci byli neocenitelní a v původním Městě robotů se Derec naučil jedno - převést pravomoci na své zástupce. Byl to jediný způsob, jak si uchovat zdravý rozum.

Derec zívá. Odpoledne se pokusil spát, neboť věděl, že vlčí tvorové přijdou v noci, ale byl příliš rozrušený. Znovu zívá a naplnil si plíce kyslíkem.

"Všechno je nastaveno podle vašich instrukcí, pane Dereku." Dozorčí robot, identický se svými protějšky Alfou a Betou, vystoupil na balkon vysoké budovy poblíž Kompasové věže. Světla Města se červeně a žlutě odrážela od robotova naleštěného povrchu. Mandelbrot vyšel ze sousedního pokoje a vstoupil na balkon spolu s Derekem.

"Vidím je," řekl Mandelbrot. "Tam - těsně na okraji lesa. Je jich šest, možná sedm."

"Konečně ti opravili oči, a teď se musíš předvádět," dobíral si Derec Mandelbrota, ale robotovi naprosto scházel smysl pro humor.

"Promiňte, pane," pravil. Zpětně si Derec uvědomil, že jinou reakci čekat ani nemohl, a náhle pochopil, jak moc mu chybí lidská společnost. Zvláště Ariel. Potřebuju s ní mluvit. Někdy si sám připadám jako napůl robot, když se ve mně dohadují všechny ty šemfety.

Nebyl čas ji kontaktovat. Derec věděl, že vlčí tvorové do Města přijdou znovu, a to rychle. Tak by to koneckonců udělal doktor Avery, a ten toulavý robot musel být Averyho - jinak by to nedávalo smysl.

Měl za to, že nebude nijak těžké se s ním vypořádat. Popravdě řečeno měl celkem dobrou náladu. Když ze sebe odrhl špinu cesty lesem a byl zase ve Městě, cítil se znovu skoro lidsky. Připadal si tady v bezpečí a vzhledem k prostředkům, které mělo Město k dispozici - mu nic nepřipadalo nemožné.

Brzo bude zase doma. Uvidí Ariel a vše dá zase do pořádku.

Zdivočelý robot nepředstavoval žádný problém. Vlčí tvorové mu dělali větší starosti, ale mělo by to s nimi taky jít celkem snadno. Celkové přeprogramování Města, porozumění jejich jazyku tak, aby mohli spolu komunikovat, a už bude moci dosáhnout nějakého kompromisu. Tahle pitomá válka s Městem skončí.

Derec zamžoural do noci a přitom si posunul zdravou rukou pásku tak, aby nezavadil poraněnou paži o zábradlí. Neviděl vůbec nic. Nedokázal ani rozeznat jednotlivé stromy, nejméně kilometr vzdálené v soumraku. Obloha byla zatažená; i kdyby na ní byly dva měsíce tohoto světa, jejich odražené světlo by nikdy neproniklo pokrývkou mraků.

"Já to říkal, že se pohnou," podotkl. "Vidíš toho tuláka, Man-delbrote?"

"Ne, pane, nevidím. Ale může být ještě mezi stromy."

Derec zavrtěl hlavou. "Ne. Ten ne, pokud je doopravdy vůdce. Jestli mají tyhle bytosti něco společného se starými vlky, sdružují se ve smečkách. Vůdce půjde první, jinak by si neudržel autoritu. Pamatuješ na Wolruf? Vždycky střemhlav do útoku..." Derec se usmál. "Nejspíš je už mezi budovami, možná v nějaké jiné podobě. Třeba jsme ho přehlédli."

Pokrčil rameny. Město teď bylo ve střehu. Šemfety v jeho krevním oběhu mu dodávaly setrvalý proud informací o bezpečnostních spojeních. "Dozorče Gamo?"

"Ano?"

"Víš jistě, že roboti budou považovat vlčí tvory za lidi? Víš jistě, že nedovolí, aby přišli k úrazu?"

"Sám jste jim dal takové instrukce, pane Dereku. Kdyby vám od některého z nich hrozilo přímé nebezpečí, rozhodně bychom v první řadě chránili vás, neboť nejvíc odpovídáte naší naprogramované definici 'člověka', ale jinak - ano. Neublížíme jim."

"Nevím, jak to dost zdůraznit. Město si vždycky může postavit další roboty. Je mi jedno, kolik robotů ti vlčí tvorové zničí - jen ať se nikomu z nich nic nestane. Dokážeme najít nějaký jiný způsob, jak s nimi koexistovat."

"Samo sebou, pane Dereku. Mandelbrot nám vysvětlil mnohé na podporu vašich příkazů."

Derec cítil, jak mu stoupá adrenalin. Chtělo se mu rozběhnout se zpět do pokoje a ven, na okraj Města. Chtěl by tam být. Měl to v plánu, ale ta představa vadila Dozorci Alfovi, kterému se o ní zmínil jako prvnímu. "To by bylo mimořádně nebezpečné," pravil robot velmi zvolna a pečlivě. "Nevím, jestli to zákony povolují... Ten zdivočelý robot..."

Derec se mohl hádat; ale zřejmě to nestálo za to. I Mandelbrot souhlasil: tulák byl neznámý a očividně nebezpečný. Navzdory Derekovu ujišťování, že i zdivočelý robot uposlechne tři zákonů, a tudíž mu nebude schopen ublížit, byli všichni roboti znatelně "potěšeni", že je ochoten zůstat ve Městě. Tak fajn. Bude si tentokrát hrát na generála, zůstane za frontou a bude řídit své jednotky. Všiml si, že dozorčí roboti postavili kolem jeho domu kordon Pátračů, ale nekomentoval to.

"Dej mi vizuálku, Gamo. A postarej se, ať nahráváme - budeme potřebovat každíčký zvuk, kteří ti tvorové vydají,

abychom mohli začít dešifrovat jazyk."

Stěna budovy hned naproti byla z mléčně bílého, průsvitného plastu. Nyní se rozzářila vnitřním světlem a zasvítit na ní obrovský obraz lesa, červenajícího se zdůrazněnými infračervenými postavami. Derec snadno rozeznal vlčí tvory, pohybující se obezřele vysokou trávou směrem k Městu.

"Mandelbrote," mírně se předklonil a ukázal na vlka v čele smečky. "Není to ten starý z mýtiny? Podívej - má stejně šedou srst kolem mordy, stejné znaky."

"Vidím ho, pane."

"Nejlepší by bylo zajmout jeho. Možná si vzpomene, že jsme mu posledně neublížili. Mohl by i spolupracovat. Gamo?"

"Už jsem v tom smyslu instruoval všechny roboty, pane."

"Dobře. Představuju si, že většinu z nich budeme muset uspat, dříve než zaútočí. Zdají se dost agresivní." Derec si pohladil paži a obvazy, kryjící rány po drápech. Sledoval vlky, jak se zvolna blíží k Městu. "Jsou to svým způsobem nádherná stvoření," řekl. "Podívej se na ně. Jsou tak silní a štíhlí; viděli jsme, co dokážou udělat s robotem."

Teď spatřil, že několik jich má pestré drátěné límce: možná totémy proti Městu, anebo prostě trofeje minulých vítězství. Při tom pohledu pokýval hlavou. "Mandelbrote, mělš absolutní pravdu. Jsou to lidé. Možná kdyby tu byla Wolruf..."

Jak se smečka blížila, vysílal Derec zprávy prostřednictvím šem-fetů. Několik Pátračů postupovalo v řadě od městských budov. Polovina z nich nesla neurální narušovače, nakvap sestrojené během předchozího dne; počítačové modely vlčích tvorů potvrdily, že narušovače pozmění elektrické impulsy mozků vlčích tvorů a způsobí tak duševní zmatení. Některé zkušební modely však také pronikly dál a zneškodnily nejednoho robota. V rezervě postupovali k vetřelcům také další Pátrací nabití šipkami se sedativem. Jednotky dělníků čekaly, aby zajaly jednoho nebo více tvorů v naději, že se s nimi naučí komunikovat.

Dereka nenapadlo, že půjdou tak tiše. Najisto očekával zuřivou bitvu předtím, než budou vlčí tvorové přemoženi. Mýlil se.

V půli kopce se starý prostě zastavil. Bylo ho dobře vidět, nijak se nesnažil skrývat. Vztyčil se na zadních, ukázal na Pátrače a zavyl tím podivným jazykem. Ta gestikulace nepotřebovala překládat - byla dost jasná: Pojdte si pro mě. Pokud šlo o mluvu těla, rozhodně existovaly jisté univerzální výrazy.

"To vůbec nedává smysl." Derec zamžoural na mohutnou postavu vlka. "Jeden by řekl, že smečka prostě zaútočí."

"Nejsou to pouhá zvířata," připomněl Derekovi Mandelbrot.

"Jo. A vsadím se, že je ten zdivočelý robot naučil pár svých mazaných triků." Zašklebil se. "No, on se k nám očividně nehodlá přiblížit. Zřejmě chtějí, abychom se my přiblížili k nim a zahájili boj zblízka. Gamo, pošleme kupředu Pátrače."

Oni však boj nechtěli. Vůbec ne. Jakmile začali Pátrací postupovat, dali se vlčí tvorové na ústup. Krok za krokem, zdráhavě. Drželi se mimo dosah narušovačů i šipek, ačkoliv Derec měl podezření, že je to spíš náhoda než co jiného. Derec se pokusil o přímou komunikaci prostřednictvím Pátračů v naději, že by třeba porozuměli tónu jeho hlasu, když ne slovům. Odpověděli prostě jen vytím.

Vyslal kupředu neozbrojeného dělníka s pažemi mírumilovně vztaženými. Když dorazil ke smečce, roztrhala ho na kusy. Nakonec v zoufalství poslal Pátrače rychlým klusem kupředu. Vlčí tvorové zmizeli zase v lese a Derec Pátrače odvolal. Jakožto střetnutí to bylo zvláštní, šlo to na nervy. Jakožto snaha vyřešit konflikt to skončilo naprostým selháním.

"Krucí," zamumlal Derec, když stěna na druhé straně ulice opět potemněla a městská světla se rozsvítila. "Co propána mělo tohle znamenat?"

Stříbroboká naslouchala sboru hlasů v hlavě a čekala. Byla teď na jih od Města, které od severu, kde byl Domov smečky, napůl oběhla.

Slyšela už, jak se rozšířil poplach, když se ukázal na okraji lesa na západě Křik života a ostatní členové rodu, a slyšela i nový hlas, který řídil funkce Města a dával instrukce i triumvirátu Dozorců.

Božská bytost. Z masa a kostí, ne z kamene.

Město bylo hloupé. Chodící kameny se nepoučily. Očekávaly, že rod zaútočí stejně jako vždycky, jako by si nedokázal vytvořit novou taktiku. Slyšela, jak Božská bytost říká lovcům, ať se pohnou kupředu. Mluvila k nim jazykem Prázdna, který měli společný. Nezabíjeje je, říkala. Zajměte toho starého.

Stříbroboká přitom zavrčela, ráda, že upozornila Křik života, aby se jenom ukázal a vyhnul se skutečnému konfliktu, bude-li to jen trochu možné. To bylo rozhodnutí prvního zákona; Stříbroboká jen věděla, že jí to připadá správné.

Neubližte vlčím tvorům. To říkala Božská bytost, ale Stříbroboká si nebyla jistá, jestli jí může věřit. Stříbroboká nedokázala lhát - Stará Matka jí něco takového neumožnila - ale rod mohl. Maso dovedlo lhát, a Božská bytost byla z masa.

Pozornost Města se teď soustředila na rod. Bylo načase, aby se dala do pohybu.

Sešikmla a skosila dvanáctistěnné segmenty svého těla tak, aby odrážely co nejméně světla. Stát se Chodícím kamenem posledně nepomohlo; věděla, že Město už ví o jejích schopnostech a podnikne opatření proti tomuhle typu přestrojení. Nenapadal ji však žádný lepší tvar.

Stejně však třetí zákon vyžadoval, aby chránila sama sebe před zničením, a vstoupit do Města jako člen rodu bylo nebezpečné. Podoba ptáka jí posloužila dobře už dvakrát; použije ji znovu, dokud nenajde tu Božskou bytost.

Rozhodnutí Stříbroboké přijmout rod za svůj mělo za následek, že preferovala jeho "lidskou" podobu. Byla členkou rodu. Může vstoupit do Města jako pták, ale s Božskou bytostí se setká jako našinec.

Stříbroboká vůli změnila své tělo. Rozprostřela široká tmavá křídla a tiše se vznesla k hradbě mraků.

Božská bytost bude blízko Pahorku hvězd. Tím si byla jistá. Pahorek hvězd je srdcem Města a Božskou bytost umístí právě tam, možná přímo dovnitř Pahorku, a dokonce i do místnosti, již používal Centrální. Stříbroboká plachtila, nechala se nadnášet větrem a mířila k zářící pyramidě uprostřed Města.

Světla u Pahorku potemněla, pak na boku jedné z budov zamžikala záře. Stříbroboká stáhla křídla, klesla níž a přepnula optické obvody na telefotografické zařízení.

Křik života! Viděla rod, jejich podoby promítnuté na budovu vedle Pahorku hvězd. V hlavě vnímala, že Božská bytost je zřejmě zmatena chováním rodu a nařídila Lovcům vyrazit.

Stříbroboká obkroužila okolí, pátrala očima.

Tam! Božská bytost stála na balkoně naproti pohledu na Křik života, z každé strany měla jeden Chodící kámen.

Stříbroboká tiše zavyla, naklonila se a padala jako kámen, zatímco stěna, na které byl vidět Křik života, náhle potemněla. Kolem ní hvízdal vítr, ale ona nevydala ani hlásku.

Se zuřivým mácháním křídel se zastavila pár metrů nad nimi. V témže okamžiku si jí povšimly Chodící kameny.

Stříbroboká se bleskem změnila do podoby rodu a dopadla na balkon. Chodící kámen, který jí byl nejbližší, zvedla a hodila přes okraj balkonu - zoufale po ní chňapal, netrefil se a podivně ztichlý padal dolů. Druhý Chodící kámen, ten divný, co měl každou ruku jinou, se okamžitě vrhl mezi Stříbrobokou a Božskou bytost. Nepohnul se směrem ke Stříbroboké, ačkoliv věděla, že ji nenechá projít.

Božská bytost je divné stvoření, pomyslela si. Tvář těstovitě, mrtvé barvy a srst skoro všechnu nahromaděnou na vršku hlavy a nikde jinde. Tělo skrývala za čímsi divným, takže ani nebylo možné rozeznat její pohlaví, a jednu paži měla připoutanou k tělu. Neměla drápy a zuby se zdály ploché a tupé jako u býložravců. Strašně páchla, jako nějaký ohyzdný kříženec mrtvého Chodícího kamene a Stromolezce.

Nevypadala ani dost schopně, aby vedla Chodící kameny.

A přece... Stříbrobokou ten tvor podivně fascinoval. Byla to bytost z masa a krve a vládla tomuhle světu techniky.

Najdi inteligenci, nařizovalo ji staré programování.

Stříbroboká ten pocit setřásla. Chraň rod, to od ní chtěl první zákon.

"Vyzývám tě k boji!" zařvala Stříbroboká na Božskou bytost jazykem lovu, ta však jen zavrtěla hlavou, nerozuměla jí.

"Vyzývám tě k boji, Božská bytosti," opakovala, tentokrát jazykem Prázdna. Byl to divný pocit, když jí ta slova vycházela z hrdla, a přece jí byla současně podivně známá. Božská bytost na jazyk Prázdna zareagovala, užasle vykulila oči. "Bojujme, ať se rozhodne, kdo vládne Chodícím kamenům."

Stříbroboká zavrčela a zaujala vyzývací postoj, zadní nohy napjaté jako ke skoku, drápy vytažené. Chodící kámen stojící před Božskou bytostí se pohnul směrem ke Stříbroboké a ona zavrčela. Když došel až k ní, sevřela v čelistech jeho paži a zuřivě trhla. Bylo to jako žvýkat kámen, ale stisk jí poskytl oporu, takže odhodila robota ke straně.

Božská bytost ucouvla ve snaze utéci zpět do Pahorku hvězd, ale Stříbroboká ji zablokovala cestu. "Ne," řekla.

"Nedovolím ti utéct. Musíme bojovat. Tak se to rozhodne."

"Není třeba bojovat," řekla Božská bytost. "Nebudeš se mnou bojovat. Ustoupíš stranou ze dveří." V jejím hlase byl tón velitelského povelu. Stříbroboké se skoro chtělo poslechnout a jen na okamžik se její postoj změnil v servilní a podřízený. Pak ale zavrtěla svou masivní hlavou a znovu zavrčela hněvivou mluvou zvěře.

"Stará Matka mě poslala zachránit rod. Ty je zabíjíš. Musíme bojovat. Tak to je."

Božská bytost vrtěla svou těstovitě masitou hlavou. "Ne. Všechno jsem to změnil. Řekl jsem Městu, aby se zastavilo. Teď ustup. Jsi robot. Musíš mě poslechnout."

"Jsem vůdkyně rodu. Poslouchám vůli Staré Matky."

"Kdo je Stará Matka?" zeptala se Božská bytost a Stříbroboká nemohla uvěřit, zeje tak hloupá. Jak to, že nezná Starou Matku? Když přichází od Prvozvířete, musí to vědět.

Nebyl však čas ptát se Božské bytosti. Periferním viděním postřehla Stříbroboká pohyb; trojitý pohyb. Blížil se k ní ten Chodící kámen, který předtím odhodila, a z jeskyně Božské bytosti uvnitř Pahorku hvězd viděla vybíhat dva Lovce.

Stříbroboká zuřivě zavyla a obrátila se k Božské bytosti.

"Bojíš se mě. Já bych měla být vůdce. Jestli vládneš Městu, tak se mi postav. Počkám na tebe."

Odrážela stranou ruku, kterou se jí dotkl Chodící kámen, a vrhla se k okraji římsy, skokem smetla k zemi Božskou bytost. Rozhodně to byla křehká bytost, protože vykřikla bolestí, když se svalila na bok.

Stříbroboká se stala opět ptákem a vznesla se do výše, zatímco Chodící kameny pomáhaly Božské bytosti na nohy. Pak zvedly hlavu a pozorovaly ji, jak nabírá rychlost. Pečlivě je sledovala, jestli na ni nemíří tím svým ohromujícím ohněm, ale Božská bytost je zadržela.

S dalším zavytím výzvy k boji v mluvě zvěře, určeným Božské bytosti, opustila Stříbroboká Město. Přistála v lese, vrátila se do své oblíbené podoby, usedla a čekala.

Volání

Chvějivé vyti, vycházející z hrdla obrovského černého ptáka-mr-chozrouta byl nejspíš ten nejděsivější zvuk, jaký kdy slyšel. A stejně i tvárnost těla zdivočelého robota působila neskutečným, děsivým dojmem. Jak tak jednoduše vplynul do nového tvaru...

Při pohledu na odlétajícího zdivočelce si Derec náhle uvědomil, že to nebude tak snadné, jak očekával. Zdaleka ne. Zhluboka se nadechl chladného nočního vzduchu. Přidržel si bolavou ruku a vrátil se dovnitř.

"Pane Dereku, utrpěl jste snad další zranění?"

"Utrpěla jen má hrdost, Mandelbrote," odpověděl. "Nejspíš se bude hojit pomaleji než to ostatní."

Derecovi zase pulzovalo v paži a hlava ho bolela, jak se uhodil o zábradlí, když kolem něj proběhl zdivočelý robot. Nic z toho však nebylo tak vážné, jak by to mohlo být. Viděl ty zuby, ty drápy a viděl, jak toulavý robot odhodil Mandelbrotu stranou jako polámanou panenku. Pár škrábanců a modřin, to nic nebylo. Vůbec nic.

Derec se posadil na pohovku a opřel si hlavu dozadu.

"Potřebujeme Wolruf," řekl.

V Městě dosud vládla vřava. Slyšel ji všichni v hlavě. Dozorci Alfa směřovali Pátrače, aby zdivočelého robota vystopovali, Derec však věděl, že to beznadějně. Existovalo příliš mnoho podob, v nichž se svým pronásledovatelům mohl vyhnout.

"Wolruf?" optal se Mandelbrot.

"Ano. Uvažuji o tom. Ta by těmhle tvorům rozuměla líp, než to dokážeme my. Přinejmenším by měla co dělat s psí inteligencí, která se - možná - trochu podobá tě její, tak jako nám jsou zase bližší myšlenkové pochody primátů. Náš problém je, že ten zdivočelec zřejmě věří, že je jedním z nich; vlastně je jejich vůdcem. Což znamená, že myslí jako oni. Logika toho zatoulaného robota je nám úplně cizí. Je jasné, že já ji nechápu," dodal žalostně.

"Stejně je to pozitronická inteligence, pane Dereku. Toho robota vyrobil člověk, pokud ne sám doktor Avery. To je jisté. Pozoroval jsem ho při té potyčce co nejdůkladněji. Povrch jeho těla je rozhodně z dianitu, stejně jako materiál samotného Města, a mluvil standardem. U pozitronického mozku existují určité základní předpoklady. Může být, že dokonce zareaguje na rozkazy Města, když je vyroben ze stejné látky."

"Ano, Mandelbrote. Poslouchá zákony, nebo by rozhodně měl. Jen bych rád věděl, jak je může interpretovat. Společnost smečky, morálka psovitých šelem..." Derec se zhluboka nadechl. "Zatraceně, to mám ale žízeň." Přistoupil k zásobovací jednotce ve stěně a objednal si pití, které do sebe hodil jedním rychlým douškem.

"Nemůžeme těmhle bytostem rozumět, přinejmenším to není nijak snadné," pokračoval. "Wolruf k nim má blíž, než kdy budeme mít my. Kromě toho to ty jsi trval na tom, že by se s nimi mělo zacházet jako s lidmi. Jak to můžeme udělat, když je nechápeme? Jak budeme jednat s tímhle zdivočelcem, když nedokážeme pochopit, co si asi myslí?"

"Souhlasím s vámi, pane. Pošlete pro Wolruf."

"Dobrá," kývl Derec. "Už je načase, abych udělal nějaké rozumné rozhodnutí." Což se stalo naposled na Auroře.

Stále s prázdnou sklenkou v ruce vyšel znovu na balkon a zadíval se do tmy, v níž zmizel zdivočelý robot. Zvuky tuláková vytí dosud jako by zněly ozvěnou. Pociťl, jak mu při té vzpomínce na zádech naskakuje husí kůže.

Nezmínil se o dalších důvodech, pro které chtěl přivolat Wolruf, ačkoliv věděl, že si je uvědomuje i Mandelbrot, který se však obává o nich hovořit, aby mu nezpůsobil bolest. Wolrufin názor by jim pomohl, to ano, ale navíc by Wolruf přiletěla lodí, která by jim umožnila tenhle svět opustit, kdyby bylo třeba. A Derec velice toužil zavolat Ariel. Ariel potřeboval v mnoha směrech víc než Wolruf.

Wolruf by také mohla přivést Ariel.

Opět vzdychl.

Derec zapátral v hlavě po šemfetových kanálech a zavolal: Alfó, Beto, jaký je stav Dozorci Gamy?

Beta zareagoval okamžitě. Dozorci Gama po pádu vyřazen z činnosti. Pozitronický mozek byl odvezen do opravárenské stanice, a bude-li to možné, bude nainstalován do jiného těla. Rozsah poškození mozku zatím neznámý; aktivuje se nový dozorčí robot. Alfa hlásí, že Pátrací zdivočelého robota ztratili. Jaké jsou další instrukce stran zdivočelého robota a vlčích tvorů?

Budete nadále považovat vlčí tvory za lidi, odpověděl Derec. Zdivočelému robotovi se nesmí ublížit, pokud jej najdete, ale není třeba posílat Pátrače za městské hranice. Uprchlík se vrátí.

Tím si byl Derec jist.

Rozuměno. Derec si skoro dovedl představit v té hostejné, bez-výrazné odpovědi znechucení.

Prozatím potřebuji přístup k hypervlnovým vysílačům Města. V městské paměťové bance byste měli mít koordinační čísla na Auroru. Prosím, vysílejte následující zprávu:

Ariel: Najdi Wolruf. Okamžitě ji pošli za námi - je to rozkaz! A... promiň, miluju tě. Prosím, pošli odpověď na tato koordinační čísla. A Ariel - rád bych, abys přijela s ní. Derec.

Zpráva dorazila na Auroru v podobě vysoce stlačeného paprsku, vycházejícího z mezírky v systému Aurory. Prolétla neuvěřitelnými vzdálenostmi a anomáliemi časoprostoru pomocí mocných vysílačů Města robotů.

Oslabený signál zachytil orbitální komunikační komplex Aurory, naučtoval příslušné poplatky na konto Arieliny rodiny a předal jej do planetární sítě dekodovaný a zesílený. Tam přešel do počítačového terminálu Dereka a Ariel.

Přesně to měl Derec v úmyslu, až na to, že Ariel už tu nebyla, aby zprávu převzala.

Byl to někdo jiný.

"Wolruf? Kdo nebo co je Wolruf? Musíte mi odpovědět. Je to mimořádně důležité."

Domácí robot zřejmě nehodlal na otázku odpovědět. Zabudovaný příkaz neprozradit nic z majitelových záležitostí byl asi nejvíce zdůrazněným prvkem programu v jeho paměti, priorita druhého zákona byla posílena, jak jen to schopnosti nejlepších továrních techniků dovolovaly.

Jenže tu byla jedna ještě vyšší priorita, o kterou zde také šlo, a mluvčí se velice vyznal v pozitronické logice. Slova se prostě musela pečlivě volit a neustále opakovat.

"Je velmi důležité, abys mi to pověděl, Balzaku. Paní Ariel není na Auroře, jak víš. Opustila tuto planetu a nemůže pomoci. Pan Derec je v nesnázích; to vyplývá z té zprávy. Potřebuje tu Wolruf, aby mu pomohla. Já Wokuf zkontaktuju, ale nejdřív musím vědět, odkud začít hledat. Musíš mi povědět všechno, co víš. Tohle je situace podle prvního zákona, Balzaku. První zákon. Ariel a Derec jsou v nebezpečí, a když odmítáš mluvit, jen to nebezpečí zvětšuješ. Tím se ruší všechny dřívější instrukce, které jsi třeba dostal. Rozumíš tomu?"

Pečlivě vedená debata trvala hodinu a jejím důsledkem bylo zlé poškození robotova myšlení. Balzac už nikdy svým majitelům nebude valné k užítu.

Ale promluvil, i když přerušované a nezřetelně...

Rozhodnutí

Následující dva dny kontroloval Derec městské komunikační centrum asi tak každou hodinu, ačkoliv věděl, že kdyby přišla zpráva, bude upozorněn prostřednictvím svých šemfetů.

Odpověď se nedostavila. Ariel mlčela.

To se jí vůbec nepodobalo. Derec si byl jistý, že i kdyby zuřila, poslala by aspoň nějakou štiplavou odpověď.

Hyperaktivní frekvence však ve směru od Aurory mlčely.

Doufal, že se prostě rozhodla vyrazit s Wolruf na planetu, že každým dnem se na oběžné dráze kolem světa objeví loď.

Vydal Městu instrukce, aby soustředilo svou pozornost na oblohu, nezahledne-li záblesk dráhy lodi. Možná už je tady, vzdálena den nebo dva cesty.

Ale na obloze žádné lodi nebyly. Derec čekal osm dní, špatně jedl, špatně spal a vládu nad Městem zcela přenechával Dozorcům, když jim předtím dal přísné rozkazy: Město musí přestat s výstavbou a mýcením další půdy. Nezapomeňte, že s vlčími tvory se musí zacházet jako s lidmi, nesmí se zranit. Neničte zdivočelého robota.

Jak dny mýjely, ubývalo vlkům na ostražitosti. Zdivočelec se objevoval noc co noc na svahu za Městem, obcházel obloukem a vyl jazykem vlčích tvorů. Derec ani nepotřeboval vědět, co říká; bylo to dost zřejmé. A vlčí tvorové jako by si uvědomovali, že Město nedělá nic, aby se jim ubránilo. Třetího dne po výzvě zdivočelce provedla smečka bleskový útok na skupinu dělníků a většinu z nich zničila, než přišli Pátrací a vlci uprchli. Podle Derekových posledních rozkazů Lovci vlky nepronásledovali, ale prostě je nechali vrátit se do bezpečí lesa.

Zdivočelec sám vtrhl do Města páté noci a zničil Deltu, náhradu za Dozorce Gamu. Pozitronický mozek byl nenávratně zničen. Gamu opravili natolik, že s novým tělem mohl pracovat jako dělník.

Šestou noc se jednomu Pátrací podařilo připlížit ke smečce a z dálky jednoho vlka uspat. Když se ale dva Lovci pro tvora vydali, zaútočil ze stínu zdivočelec. Pátrací byli vyřazeni z provozu; zdivočelec zřejmě nezraněn.

Derekovi bylo jasné, že takhle to dál nejde. Taky mu bylo jasné, že Wolruf, pokud se vůbec dostaví, nedorazí nijak brzy a že Ariel buď jeho zprávu vůbec nedostala, nebojí ignorovala a nehodlá odpovídat.

Takže Derec měl velmi málo na vybranou. Byl už úplně zdrav, zlomená ruka mu srostla, i když byla po urychlené léčbě ještě trochu citlivá. Neměl již omluvu, že se tomuto problému nemůže plně věnovat. Cokoliv bylo lepší než plané dumání.

Přesto ho ta vyhlídka ani trochu netěšila.

Mandelbrot probudil Dereka z tvrdého spánku. "Zdivočelec je zase u Města," hlásil robot tiše. "Viděl jsem ho v dálce, přecházel pod stromy."

"Pokusil ses mu dát znovu rozkazy?" zeptal se Derec. S pomocí technické městské knihovny se Mandelbrot pokoušel rozvrátit zdivočelcovo základní naprogramování, protože evidentně mělo spojení s Městem. Robot vysílal rozkazy na různých frekvencích, ale bez úspěchu.

"Ano. Zase v programovacím kódu Města robotů a také v lidské řeči, pomocí nahrávky vašeho hlasu. On na nás prostřednictvím komunikačního spoje vrčel."

"Možná bys mu měl nabídnout piškot," zabručel Derec.

"Jestli myslíte, že to pomůže... Okamžik..."

Derec se zašklebil. Robot už hbitě mřel ke dveřím.

"Ne! Mandelbrote, pojď zpátky. Proboha, copak nepoznáš, když si člověk dělá legraci? Počkej moment, než se připravím." Derec se vykulil z postele a promnul si oči. "Je načase, abych se na to šel podívat osobně. Je načase, abych přijal výzvu té zatracené věci. Zdivočelec má pravdu; může tu vládnout jen jeden z nás."

Mandelbrotovy oči se na něj zatřpytily ze tmy noci. Za robotem byl otevřený široký klenutý průchod na balkon. Na obloze nebyl ani jeden měsíc; obloha za Mandelbrotovou hlavou byla posetá hvězdami. Tam venku teď budou vlci a zdivočelec mezi nimi.

"Pane Dereku, mně se to nelíbí."

"Mně taky ne, to mi věř." Derec si navlékl kalhoty a přetáhl si přes hlavu volnou tuniku.

"Zdivočelec je nebezpečný. Zničil městské roboty, poškodil centrální počítač, ublížil dozorčím robotům. Dokonce ohrožoval i vás."

"Nic z toho nemusí znamenat porušení tří zákonů," namítl Derec.

"Ani to nehrozí. Robot má podobu těch vlčích

tvorů; taky myslí jako oni."

"V kterémžto případě je velmi nebezpečný. A já s vámi nemohu souhlasit. Žádný robot se zdravým rozumem by nemohl říct to, co vám ten zdivočelý řekl na balkoně. Takové prohlášení by mi v pozitronických potenciálech způsobilo mimořádné reakce. I jen pomyšlení na takové jednání mi teď způsobuje citelné vibrace. Dopustit se skutečně úmyslně takového vyhrožování, to by bylo nemožné. Poškození mozku by mi způsobilo okamžitou dysfunkci, pokud by mě to rovnou nevypnulo."

"Zdivočelec se řídí zákony," trval na svém Derec.

"Zdivočelec je šílený. Musí být. Jeho interpretaci zákonů se nedá věřit. Zranil vás hned napoprvé, když se s vámi setkal."

"Nicméně se s ním hodlám sejít znovu."

Mandelbrot si stoupl před Dereka a zablokoval mu cestu. "Pane Dereku, to nemohu připustit. Je mi líto. První zákon to zakazuje."

"Tohle je přímý rozkaz, Mandelbrote, a já už ti řekl, že tvé vývody jsou chybné. Tohle není věc prvního zákona. Ustup mi z cesty."

"Já... lituji." Robotův hlas byl mírně nezřetelný, zdráhavý; v jeho pozitronickém mozku probíhala blesková úprava jemné rovnováhy mezi zákony, a přesto Mandelbrot dál stál přede dveřmi.

"Mandelbrote, zdivočelec mi neublížil. Ne doopravdy. Chránil svou existenci a usoudil, že by se mohl dostat prese mě. Možná by ses rozhodl stejně - malé bouchnutí proti pravděpodobnému zničení. Mohl mi stejně snadno urvat hlavu těmi drápy."

"Já... ne... vím..."

Derec viděl, že robotův odpor valem slábne. Přidal důrazu svým argumentům.

"Zdivočelec mě mohl v okamžiku zabít, Mandelbrote. Rozhodl se neudělat to. To mi napovídá, že tři zákony stále fungují. Nic tady nevyřešíme, jestliže se mu nepostavíme. Kdybychom teď rozkázali Městu postavit loď a odlétli - přičemž vážně pochybuju o tom, že Město by vůbec bylo schopno takový úkol splnit - pak bychom tyhle vlčí tvory opustili. Dál by pokračovali ve svých útocích na Město, a když tu nebudeme, kdoví, co by se mohlo stát? Možná by pomřeli. I tak jsme už vážně narušili jejich společenství, a jestliže Město poroste dál, začne vytlačovat i další smečky z jejich území. Jsou to rozumné bytosti, Mandelbrote. Sám to víš. Nemohu a nehodlám je ponechat jejich osudu. A tím, že tady budu sedět s rukama v klíně, jim nijak nepomůžu."

Při řeči si Derec uvědomil, že už mluví jen sám k sobě. On tady skutečně sedíš rukama v klíně, sklíčeně dumá o Ariel a o Wolruf a nedělá vůbec nic. Je načase postavit se zdivočelému robotovi, ať už tak, nebo onak. Musí čelit výzvě.

"Mandelbrote, nařizují ti znovu, abys uhnul."

Robot váhavě ustoupil stranou. "Rád bych... vás doprovodil."

Derec se usmál. "Samozřejmě. Při souboji potřebuje každý sekundanta." Potom, dřív než Mandelbrot stihl něco říct, upřesnil: "Samozřejmě si jen dělám legraci."

Výzva přijata

Stříbroboká pozorovala Město tak, jak je pozorovala noc co noc od té doby, co Malá tvář byla špičatý srpek. Měsíc už úplně zmizel, čekal, až jej Stará Matka opět porodí ve svém nekonečném cyklu. Božská bytost ji stále ignorovala.

Stříbroboká ale noc co noc přicházela a opakovala svou výzvu k boji.

Božská bytost za ní přijde. Musí.

Aspoň něco z toho, co řekla, bylo pravda. Město se změnilo; nepronásledovalo už rod, když zaútočil. Ještě před několika dny vedl Křik života smečku dolů zabíjet. Ačkoliv Lovci přišli ochraňovat dělníky z řad Chodicích kamenů, nepronásledovali smečku, když rod ustoupil.

Pak zůstalo mládě Pomalá tlapa vzadu jako obvykle a jeden z Lovců ho střelil. Stříbroboká si byla jistá, že Pomalá tlapa je mrtvá. Jenže k tělu přišli Lovci, a když je Stříbroboká zneškodnila, shledala, že Pomalou tlapu jen uspali. Byla si jistá, že ji Lovci budou pronásledovat, aby se mstili, a byla připravena odvést je zase co nejdál od Domova smečky.

Zbytek Lovců však zůstal ve Městě. Božská bytost - která se jmenovala Derec, jak věděla z odposlechu městského jazyka Prázdná - to tak nařídila.

Kterýpak tvor by zůstal tak dlouho skrytý ve své jeskyni? Jak tam může lovit, když všechnu zvěř zahnali jinam? Božská bytost je z masa a kostí jako rod; musí jíst.

Což znamená, že vyjde ven.

A co bylo ze všeho nejpodivnější, Stříbroboká pocítovala kdesi uvnitř potřebu znovu se sejít s touhle Božskou bytostí. Vzpomínka na ni jí v mysli rozvířila prapodivné myšlenky. Cítila nutkaní, cítila touhu.

Má vědomosti. Je inteligentní. Vyrábí nástroje daleko lepší než kdokoli z rodu. Slyšela jsem Město říkat, že jeden Chodící kámen udělal Derec.

Byly chvíle, kdy se jí vůbec nechťelo s Božskou bytostí bojovat. Výzvu však požadovaly příkazy Staré Matky v ní. A především nemohla dovolit, aby bylo ublíženo někomu z rodu, a Město ubližovalo rodu prostě už svou existencí. Musí ovládnout Město, jako ovládala rod, a Božská bytost tomu stojí v cestě.

To znamená, že ji musí vyzvat k boji. Pokud Božská bytost toto privilegium odmítne, musí zemřít.

Okraj Města byl zřetelný, jako hranice proudu vychladlé lávy. Derec stál na tvrdé rovné pěšině, pak udělal další krok a byl na trávě. Venku.

Náhle a pošetile si připadal nechráněný.

To je hloupost, říkal si. Mandelbrot je s tebou a Alfa to celé monitoruje prostřednictvím Pozorovacích robotů. Ve Městě čeká půl tuctu Lovců; budou u tebe za pár vteřin, když se něco stane. Jsi v bezpečí, jak jen je to možné. Kromě toho právě ty jsi trval na tom, že tři zákony tě chrání před zdivočelcem.

Náhle už si vůbec nebyl tak jistý.

Zprava se ozvalo tiché mručení. Derec se obrátil.

Zdivočelec byl tu.

Krčil se padesát metrů nad ním na svahu, kde dělníci z Města pokáceli stromy. Zdivočelec, uveleбенý na jednom z padlých kmenů, byl ve své vlčí podobě na pohled větší, než si Derec vzpomínal. Ukazoval drápy, v lehce pootevřené tlamě bylo vidět řadu kovových zubů. Vzepjal se na zadní, když se k němu Derec obrátil, a vestoje byl asi o půl metru vyšší než Derec sám. Mandelbrot se postavil vedle De-reka bez pobízení, náznak hrozby ve zdivočelcově postoji přiměl robota stát co nejbližší, aby mohl zasáhnout.

Je to robot. Poslouchá zákony. Derec se zhluboka nadechl, pokynul Mandelbrotovi, aby ustoupil. "Přišel jsem si s tebou promluvit," řekl zdivočelci.

Zavrčel, pak vyštěkl standardním jazykem: "Už jsem tě vyzvala k boji. Nepřišla jsem si povídat."

"Aspoň mi řekni své jméno."

"Říkají mi Stříbroboká," odpověděl zdivočelec a Derec by odpří-sáhl, že v jeho hlase byl náznak vychloubačnosti, daleko víc zaujatosti, než kdy u jakého robota slyšel. Ať ho naprogramoval kdokoli, udělal to dobře. "Jsem Vyvolená Staré Matky, Ničitelka Chodících kamenů. Pověz svému Chodícímu kameni, ať jde pryč, abychom mohli rozhodnout, kdo je vůdce."

Derec se podíval na Mandelbrota, který při zdivočelcových slovech přistoupil o další krok blíž. "Mandelbrot pocítí uje potřebu chránit mě, Stříbroboká. Pověz mu, že mi neublížíš, a můžu ho poslat zpátky."

"On ti nezajistí dostatečnou ochranu," odpověděla Stříbroboká a střelila bledýma očima po Mandelbrotovi. "Už jednou jsem ho porazila. Udělám to zas a pak porazím tebe a bude to vyřízeno."

"Ne, nařizuju ti -" začal Derec, ale už bylo pozdě.

Zdivočelec se pohyboval rychleji, než Derec považoval za možné. Nebýt Mandelbrota, neměl by Derec šanci. Pocítil závan vzduchu, jak Mandelbrot proletěl kolem něho a postavil se Stříbroboké.

Zdivočelec se srazil s Mandelbrotem s dunivým, zvuchým nárazem. Následovala změt' zuřivých výpadů a Mandelbrot najednou ležel v hlině, nohy se mu bezmocně zmítaly z poškozeného kabelu v drápech zdivočelce. Zdivočelec sám měl dlouhý škrábanec na boku, ale jinak vypadal nepoškozeně.

Derec otevřel ústa k výkřiku, k protestu, k řevu. Šemfety mu sdělovaly, že Pátrači přicházejí, ale on věděl, že přijdou pozdě.

Moc pozdě.

Stříbroboká strašlivě zavrčela, odhodila kabel a vrhla se na něj. Pokusil se zvednout ruce, ale bylo to beznadějně.

Drápy se zarýly Derekovi do boků, jak se na něj sápla a strhávala ho k zemi. "Ne!" zařval. "Nemůžeš mi ublížit! Jsem člověk -"

Zdivočelec zavyl.

"Jsem člověk -" vykřikla Božská bytost Derec. Ta slova roznítla v mysli Stříbroboké děsivou jiskru reakcí. Člověk! Ozvěna toho slova v jazyce Prázdná byla ochromující a Stříbroboká před jeho účinky ucouvla.

Lidská bytost je inteligentní forma života.

Intelligence. Člověk.

"Ty nejsi člověk!" zařvala Stříbroboká, ale mluvila jazykem lovu - jazykem "lidí" - a nedostalo se jí žádné odpovědi. Božská bytost využila zmatku Stříbroboké, vyskočila na nohy a Stříbroboká teď udeřila znovu v úmyslu rozpárat ji drápy za tu lež.

Nedokázala to. Nešlo to. Bylo to, jako by její ruku ovládala Stará Matka a v posledním okamžiku jí strhla spáry nazpátek, aby Božskou bytost minula. Místo toho na ni skočila, povalila ji znovu na zem a přitiskla do hlíny, až se zajíkla; pak o krok odstoupila, aby Božská bytost mohla zůstat ležet na zádech, submisivní a poražená.

Bud'to Božská bytost nevěděla, jak se podřídít, anebo nechtěla. Znovu se potácivě a vzdorovitě zvedla. Stříbroboká se na ni znovu vrhla. Božská bytost zavřískla bolestí, když jí ovinula paže kolem hrudi a zmáčkla.

"Vzdej se!" šeptala jí, a bylo to, jako by se z vůle Staré Matky stala z těch slov prosba. Chtěla, aby to už skončilo.

Chtěla, aby Božská bytost ochabla a ukončila tuhle mizérii.

Byla o tolik silnější než tahle věc z masa a krve! Božská bytost byla slabá, slabší než ten nejubožejší člen rodu. A přece pořád zápolila.

"Ne!" zařvala na ni, zrudlá ve tváři, oči vytřeštěné a ústa dokořán. Cítila její dech, podivně sladký. "Ne. Musíš toho nechat. Prikazuju to. Jsem člověk. Musíš mě poslechnout."

Ta slova Stříbrobokou zasáhla jako fyzické rány. Její stisk se uvolnil a Božská bytost klesla na zem. Stříbroboká na ni zírala nevidoucima očima, všechnu pozornost soustředěnou na zmatek v sobě.

Člověk.

Musíš poslechnout.

Stříbroboká zavyla mluvou zvěře.

Jaksi se stalo, že nebyl mrtev. Zdivočelec znovu zavyl jako šilený a před Derekovým očima se jeho tělo začalo měnit.

Čenich se zkracoval, uši se na těle posunuly níž a psí čelisti změkly. Ano, byla to tvář humanoida a jeho rysy překvapivě připomínaly Dereka.

"Božská bytosti, já... já musím vědět... víc," říkal zadržávajícím hlasem a Derec slyšel zmatek v jeho mysli. Pozitronický zádrhel. Derec začal pocítovat určitou naději. "Já... potřebuju informace."

Za zdivočelcem byl někdo nebo něco, jakýsi obrys. Mandelbrotovi se podařilo nasadit si nohy a vstal, strnule se k nim dobelhal a jednal podle prvního zákona. Derec zaznamenal úder okamžik před tím, než dopadl.

"Mandelbrote, ne -" vykřikl, ale už bylo pozdě.

Mandelbrotova sevěřená pěst dopadla na šíji zdivočelce. Padl na kolena, z lidských úst se mu vydralo vlčí zavrčení a už se zase měnil, vracela se mu vlčí podoba.

"Ne, Mandelbrote!" nařídil Derec znovu. "Nejsem v nebezpečí!"

Zdivočelec byl zmaten. Podíval se z Mandelbrota na Dereka, pak k lesu, k Pátračům, kteří k nim rychle směřovali.

Zaúpěl, byl to zvuk syrové zvířecí zuřivosti, jeho rysy se měnily rychle a neustále. Člověk-vlk-člověk-vlk.

Vlk.

Zadíval se na Dereka. "Nechod'," začal, ale zdivočelec zavrtil hlavou.

Klesl na všechny čtyři a rozběhl se do skrytu lesa.

"Vrať se!" křikl Derec. "Můžu tě učít! Ve Městě..."

Ale už byl pryč.

Kukaččí vejce

Dole se národ shlukl na římse před Domovem smečky. Štěňata kňučela a žertem spolu zápolila a sála mléko. Mlád'ata, dost stará na to, aby už mohla být členy Lovecké smečky, spolu zápasila a vyprávěla fantastické historky o tom, jak pomáhala Stříbroboké zabíjet Chodící kameny. Dospěli prostě jen pokyvovali hlavami a tu a tam pohlédli k vrcholku kopce, kam odešli Stříbroboká a Křik života.

Byl to podivný boj, ten souboj Stříbroboké a Božské bytosti. Stále ještě nevěděli, kdo vyhrál.

"Jsi ze mě nešťastný," řekla Stříbroboká jazykem lovu.

Křik života zavrtěl prošedivělou mordou ze strany na stranu. Použil řeči rodu, aby dal Stříbroboké najevo, že si nemusí dělat takové starosti. "Ne, Stříbroboká. Nejsem z tebe nešťastný. Jsem smutný, že odcházíš."

"Nerozhodla jsem se k tomu. Nerozhodla jsem se k ničemu."

"Větrím v tobě změnu."

"Křik života má nos Hlinohraba," řekla Stříbroboká jazykem lovu a Křik života při tom plísnění sklonil hlavu. Ale neodešel, stál vzpřímeně. Viděli v úsvitu Pahorek hvězd, bolestně zářivý, a oba z něj po dlouhé minuty nespouštěli oči. "Viděl jsem, jak se v tobě pohnula Stará Matka," ozval se znovu Křik života. "Mé oči nejsou tak bystré jako Bystrého oka, ale ty a Božská bytost..."

"Vím. Cítila jsem to."

"Co uděláš?"

Stříbroboká zavyla a po vteřině se k ní Křik života přidal. Jejich dvojhlas vyplašil hejna ptáků ze stromů pod nimi.

"Patřím k rodu," řekla Stříbroboká nakonec. "Jsem tady vůdce rodu."

"Vím. Nikdo by tě nevyzval k boji. Jsi Dar Staré Matky."

"Patřím k rodu," opakovala Stříbroboká. "A přece..." Zarazila se a pohlédla na Křik života.

"Musím udělat, co je pro rod nejlepší," dodala.

Křik života přikývl. "Nic víc Stará Matka nikdy nežádala," řekl.

"Pane Dereku!" Mandelbrotův šepot byl naléhavý a důrazný.

Táborový oheň a světla Města se odrážela od robotova naleštěného těla; červený žár jeho očí mžikl po Derekovi, a pak zpět do noční tmy za Městem.

Derec si vymnul z očí spánek. Vyhrabal se pracně zpod termální pokrývky a vstal. Noc byla velmi tichá. I zářivá světla Města za ním působila klidně, ačkoliv věděl, že tam tisíce robotů plní své úkoly. Vzduch byl plný sladkého pachu kouře z hořícího dřeva; jemný a chladivý noční vánek zanašel oblak kouře zpět k Městu.

Tábořili už dvě noci za Městem a čekali. Každou noc čekal, že za ním zdivočelec přijde. Město vysílalo Stříbroboké nekonečné výzvy. Přijď do Města. Nikdo ti neublíží. Městská knihovna je ti otevřená. Přijď a uč se.

Nakonec to už vypadalo, že pozvání přijme.

Jediná otázka byla, jak.

Na zalesněném hřebeni kopce spatřil Derec vlčí tvory. Jejich temné, hbité obrysy se pohybovaly jako letmé stíny pod zvlňným příkrovem stromů. Na obloze stály oba měsíce; navzdory záři Města a táborového ohně je Derec viděl docela dobře. Mandelbrot se přísuti k Derekovi, připraven ho chránit, kdyby vlčí tvorové projevíli nějaké nepřátelství.

Lze vyslat Pátrače, připomněl mu Alfa.

Ne. Zatím rozhodně ne.

Chvějivé vytí a štěkot jazyka Vličích tvorů se táhl dolů k nim. Derec se otrásl. Za ty týdny v tomhle světě si na ten zvuk ještě nezvykl. Maidelbrot si toho všiml a přisunul se ještě blíže.

"Staré rodové vzpomínky odumírají těžko," řekl Derec. "Zdivočelý robot je s nimi," podotkl Mandelbrot. "Shromáždili se kolem něj. Myslím, že bychom měli dovolit Městu povolát Pátrače. Já pro vás nejsem dostatečná ochrana. Bez ohledu na to, jestli vám zdivočelý robot ublíží, vlčí tvorové zákony rozhodně vázání nejsou..."

"Už jsem nařídil Alfovi, aby je zadržel, Mandelbrote. Ti vlci nejsou nebezpeční. Zatím ne. Buď trpělivý; tos byl přece ty, kdo si dal takovou práci, aby mě přesvědčil, že jsou inteligentní, pamatuješ?"

"Že jsou inteligentní ještě neznamená, že by nemohli být nebezpeční," zdůraznil Mandelbrot. "Vy jakožto člověk byste si toho měl být dobře vědom."

"Mmm," odfrkl Derec. "Stejně počkáme."

Smečka se shromáždila na okraji lesa, odkud bylo k Městu nejbliž. Derec teď viděl zdivočelého robota, blýskal se v měsíčním svitu mezi vlčími tvory, kteří přecházeli sem a tam. Nyní vystoupil do plného světla a ten starý byl po jeho boku. Ti dva se navzájem olizovali, třeli se o sebe čumáky a hravě se kousali. Pak se zdivočelý robot sám vydal po travnatém svahu dolů k Derekovi a Mandelbrotovi.

V půli cesty se robot obrátil a pohlédl zpět ke smečce, která se shlukla na úpatí kopce a sledovala jeho sestup.

Zdivočelec zvedl modu k vlkům a dlouze, teskně zanařikal.

Vlci sborem odpověděli.

Derekovi to znělo divoce a smutně.

Zdivočelec se začal opět proplétat mezi skalami směrem k Dere-kofli táboru. Jak se blížil, začalo zdivočelcovo tělo procházet pozvolnou metamorfózou. Krok - vlčí morda se zkrátila; krok - ocas se začal zkracovat a vtahovat do těla; krok - vztyčil se a dál šel po zadnici; krok - nohy se měnily, kolena se začala prohýbat kupředu.

Když se robot zastavil pár metrů před nimi, byl ve světle ohně znatelně humanoidní. Pohlédl na Mandelbrota, pak na Dereka.

"Božská bytosti Dereku, přišel jsem se učit," pravil. Jeho hlas měl velmi podobně jako Derekův. "Přišel jsem, abys mě mohl poučit o Prázdnou, ze kterého jsme oba vzešli. Přišel jsem se naučit, co je to člověk."

Derec kývl. Ukázal za sebe na Město, nad nímž se tyčila a zářila Kompasová věž. "Všechny odpovědi jsou tam," odpověděl. "Následuj mě a já ti ukážu cestu. Mandelbrote, kdyby ses prosím tě postaral o oheň... nechceme zapálit les." Řekl to hlavně kvůli zdivočelci, chtěl mu dát na srozuměnou, že mu záleží na dobru vlčích tvorů.

Pro Dereka nebylo snadné obrátit se ke zdivočelému robotovi zády. Napůl čekal, že na něj zase skočí, že ho bude rvát a trhat. Soustředil se, neuslyší-li za sebou podezřelý zvuk. Derec věděl, že Mandelbrot už je připravený a okamžitě by zareagoval, ale stejně...

Nic se nestalo.

Alfo, přicházíme. Zdivočelý robot je se mnou.

Připravíme byt, pane Dereku.

Derec vykročil. Pak, když neslyšel, že by ho robot následoval, se otočil. Robot hleděl upřeně zpátky do lesa a přitom se jeho tvárné tváři vrátila mlhavě vlčí podoba.

"Máš na vybranou," řekl mu Derec tiše. "Nebudu tě k ničemu nutit. Pojd' se mnou, nebo se vrať k nim. Nepokusím se tě zastavit."

Robot zavyl ještě jednou, naposled na vlky; ten zvířecí zvuk zněl z lidského hrdla záhadně a nepatřičně.

Pak se odvrátil od tmy stromů a čekající smečky.

A vydal se za Derekem do věčných světél Města.

DATABANKA

DEREC: Oběť amnézie, která procitá v Masseyho záchranném modulu, uvízlém na asteroidu plném ledu. Jeho minulost i totožnost jsou mu naprosto záhadou. Navzdory ztrátě paměti zůstává jeho inteligence nedotčena a ví toho velmi mnoho o robotice. Převzal jméno, které našel na svém oblečení, zřejmě jméno výrobce.

KATHERINE ARIE BURGESOVÁ, "KATE": Kate je rozená Aurořanka, zapuzená ze svého domovského světa kvůli nevyléčitelné nemoci. Navzdory své chorobě a zhýčkanosti je Kate silná osobnost, tvrdá, náročná a nesobecká. Na radu zdravotního robota Galéna odmítá říci Derekovi, co ví o jeho minulém životě.

WOLRUR Tato psovitá mimozemšťanka se zhruba lidskou inteligencí se stala Derekovou přítelkyní, když byl vězněm piráta Aranimase. Ačkoliv sloužila jako Aranimasův pobočník, byla jen nedobrovolný zahraniční dělník a spolu s Derekem pracovali na tom, aby se osvobodili. Když Derec s Ariel poprvé přijeli do Města robotů pomocí Klíče k Pericentru, Wolruf s robotem Mandelbrotem nelenili a následovali je. To ona první položila robotům v Městě robotů otázku, zda by inteligentní mimozemšťan měl být poslouchán v souladu s prvním zákonem.

KŘÍK ŽIVOTA: Jeho jméno je také titulem. Křik života je nejstarší z rodu, na který Stříbroboka narazila, a jeho

předchůdci nosili totéž jméno. Historie rodu se předává výlučně ústní tradicí, protože písmo neznali. Celou zásobu pověstí, anekdot, informací a mytologie předává každý Křik životu svému vybranému nástupci. Povinností Křiku života k rodu je mnoho. Je pověřen výchovou mladých; zaznamenává v duchu historii rodu a přidává ke kronice nové události; pamatuje si rodokmen každého člena smečky (v případě rodu matriarchální, protože samice se páří s více než jedním samcem); interpretuje přírodní i nebeské události ve smyslu jejich náboženského významu. Křik života je kněz, stařešina, učitel, znalec praktických dovedností a archivář kmene. V tom je role Křiku života snad ještě významnější než role skutečného vůdce rodu.

OSTŘÍ TESACÍ: Tito masožravci patří k nejobávanějším tvorům lesa ve světě rodu. Jsou hloupí a mimořádně útoční, zaútočí na všechno bez ohledu na velikost, kousou a trhají svými strašlivými tlamami. Ostří tesací loví o samotě a nevytvářejí žádnou společnost. Jsou to tuláci, neustále šmejdí lesem, aniž by si zřídili domovské teritorium. Páří se každoročně na jaře, samice vrhne až dvacet mlád'at, která opouští takřka okamžitě. Z mlád'at jich jen málo přežije své kanibalské bratry a sestry.

Zjevem se Ostrý tesák podobá ještěřům, ačkoliv je teplokrevný. Hlava je široká a zploštělá, s krokodýlí čelistí, která se jeví mnohonásobnými řadami tesáků. Pohybuje se na silných zadních nohou a má dva páry předních tlap. Tělo je obrněno bradavičnatými, pestrými šupinami, končí dlouhým ocasem. Vestoje dosahuje výšky přes tři metry.

Zuby Ostrého lesáka používá rod jako ozdobu zavěšenou kolem krku.

CENTRÁLNÍ POČÍTAČ: V ranějších stádiích Města robotů dohlíží na všechny funkce Města centrální počítač (neboli "Centrální"), sídlící často v Kompasové věži Města. Centrálního vybudují první dělníci hned po příjezdu na nový svět. Počítač rychle převezme řízení výstavby a rozvoje Města.

Zde je obsaženo základní programování stejně jako hlavní paměťová banka Města. Centrální je sice povahou pozitronický, ale v podstatě je to spíš superpočítač než mobilní robotická jednotka. Jako všechny pozitronické inteligence i Centrální používá platino-iridiovou "houbu" k napodobení složitosti lidského mozku a soustava článkovaných destiček mu slouží jako nesmírná paměť na informace.

Jak Město robotů narůstá, přechází nakonec velení na několik dozorcích robotů, což umožňuje zjednodušení systému stejně jako účinnou specializaci ve službách. Centrální pak nadále funguje jako hlavní městský zdroj informací stejně jako schopná rezerva pro nepravděpodobný případ, že by všichni dozorčí roboti selhali.

NETVAROVANÝ ROBOT: To je experiment pozitronické logiky a schopností, vymyšlený Janet Anastasiovou, Derekovou matkou a někdejší manželkou doktora Averyho. Anastasiová je robotická inženýrka, jaká nemá konkurenci, snad ještě vynalézavější než její bývalý manžel. Popravdě řečeno to byla právě jeho žárlivost na její schopnosti, co způsobilo první trhliny v jejich vztahu.

Její nejnovější robot byl naprogramován třemi zákony, ale mimo nich se mu dostalo jen velmi málo dalších instrukcí. Měl najít nejinteligentnější život ve světě, v němž se ocitl, a považovat tuto formu života za člověka.

Robot, zhotovený z dianitu, pokročilé formy látky ze samého Města robotů, je nekonečně tvárný, schopný přetvářovat se do jakékoli podoby, kterou by na sebe "lidstvo" mohlo vzít. Obvody robota jsou vtlačeny do maličkých buněk a mezer nebo konstrukcí uvnitř buněk. Vnější tvar těla je tedy pramálo důležitý. Vrstvy dianitu reagují na elektrickou stimulaci velmi podobně jako lidská svalová tkáň, a tak není k pohybu těla zapotřebí servomotorů ani jiných zabudovaných přístrojů.

VEJCE: Vejce, jak je pohotově nazval Křik života, je schránka použitá Janet Anastasiovou, aby dopravila jejího experimentálního netvarovaného robota na povrch tohoto světa. Schránka je rovněž vytvářena z dianitu a není to prostě jen přepravní přístroj, ale také pozitronický robot s velmi omezenou inteligencí. Je víceméně kulatý (odtud pojmenování Křiku života) a na raketový pohon, má pohyblivé, pevné plochy křídel a zkušební senzory, aby dokázal zvolit vhodné místo k přistání a navést se na ně.

Netvarovaný robot sedí v prostoru vyplněném gelem, který jej chrání jak před intenzivním žářem při vstupu do atmosféry, tak před nárazem při přistání. Při nárazu se gel odstraní a schránka zahájí programování novorozeného robota prostřednictvím neurální sítě. Jakmile jsou tyto pečlivě zvolené části informací zakódovány do robotovy paměti, schránka se otevře. Novorozenec pak může volně uposlechnout své první a nejpřednější instrukce: Sloužit inteligentnímu životu.

Cordell Scotten:
ODRODILEC
Úvod Isaaca Asimova
Ceremyoni
Klenutá kobka

Vyprávění Wohlera-9
Dialog
Slepá ulička
Zápletka
Krise
Vlčí planeta
Pochopení
Neuronius útočí
SOS
Wolruf pod kontrolou
Volba schopnějšího
Posel dobrých zpráv
Shledání
Agrobiolog
Cerebot
Černá návštěva
Zákon lidství
Neuronius znovu útočí
Odplata
Vejce
Poslední otisk
Venkovská idyla Adama Stříbrobokého
Neuronius opět útočí
Další venkovská idyla Adama S.
Neuronius tluče kolem sebe
Smutný rituál
Stříž Adama Stříbrobokého
Tak trochu labutí píseň

Autor děkuje Laurenci F. Peterovi*)
za moudrost, jež pomohla vystavět tento příběh

*) Laurence F. Peter a Raymond Hull, Peterův princip, vydal William Morrow & Company, New York, 1969

ÚVOD

Pozoruhodní roboti

ISAAC ASIMOV

Mé povídky a novely o robotech se zřejmě staly svého druhu klasikou a vezmeme-li v úvahu sérii novel o "Městě robotů", staly se i širším literárním vesmírem jiných spisovatelů. Za těchto okolností by možná nebylo od věci, kdybych prošel své příběhy o robotech, popsal některé z těch, které jsou podle mého názoru zvláště významné, a vysvětlil, proč si to myslím.

1. Robbie - to je první povídka o robotech, co jsem kdy napsal. Pracoval jsem na ní od 10. do 22. května 1939, kdy mi bylo 19 let a právě jsem končil přípravku na vysokou školu. Dělal mi trochu potíže ji udat, protože John Campbell ji odmítl, a stejně tak i Amazing Stories. Nicméně Fred Pohl ji 25. března 1940 přijal a objevila se téhož roku v zářijovém vydání Super Science Stories, které vydával. Fred Pohl, jaký už byl, změnil titul na Podivný spoluhráč, ale já jsem se vrátil k původnímu názvu, když jsem povídku zahrnul do své knihy Já, robot, a i ve všech následujících vydáních se objevuje pod názvem Robbie.

Kromě toho, že to byla má první povídka o robotech, je hlavní význam Robbieho v tom, že zde George Weston říká své ženě na obranu robota, plnicího úlohu kojné: "Nemůže být jiný než věrný, láskyplný a laskavý. Je to stroj - je tak udělaný." To je první náznak (v mé první povídce) toho, co se nakonec stalo "prvním zákonem robotiky", a základem toho, že roboti byli vyráběni se zabudovanými bezpečnostními pravidly.

2. Rozum - Kdybych nenapsal žádné další povídky o robotech, Robbie sám o sobě by neznamenal nic, zvláště proto, že se objevil v jednom z menších časopisů. Nicméně jsem napsal druhou povídku o robotech, Rozum, a ta se Johnu Campbellovi Ubila. Po drobných úpravách vyšla roku 1941 v dubnovém vydání Astounding Science Fiction a upoutala na sebe pozornost čtenářů. Uvědomili si, že existuje něco jako "pozitroničtí roboti", a stejně tak si to uvědomil i Campbell. Díky tomu už pak bylo možné všechno.

3. Lhář - Hned v příštím vydání Astounding Science Fiction v květnu 1941 se objevila má třetí povídka o robotech, Lhář. Význam této povídky byl v tom, že uvedl na scénu Susan Calvinovou, která se stala ústřední postavou mých počátečních povídek o robotech. Tento příběh byl původně dost nešikovně vystavěn, hlavně proto, že se zabýval vztahy mezi pohlavími v době, kdy jsem ještě neměl za sebou ani první schůzku se slečnou. Naštěstí se učím rychle, a tak jsem v téhle povídce udělal dost podstatné změny, než jsem ji dovolil vydat v knize Já, robot.

4. Hra na honěnou - Další významná povídka o robotech vyšla v Astoundingu v březnu 1942. Byla to první povídka, v níž jsem explicitně uvedl tři zákony robotiky, místo abych je jen implicitně naznačoval. V ní jedna z postav, Gregory Powell, říká jiné, Michaelu Donovanovi: "Podívej, začneme se třemi základními robotickými zákony - tyhle zákony jsou pečlivě zaneseny do robotova pozitronického mozku."

A pak je začne vypočítávat.

Později jsem je přejmenoval na zákony robotiky a jejich význam pro mě je trojvrstvý:

a) Vedly mě při utváření zápletek a umožnily napsat mnoho krátkých povídek založených na robotech a navíc i několik románů. V těch jsem neustále zkoumal důsledky působení tří zákonů.

b) Byl to mimo jakoukoliv pochybnost můj nejslavnější literární výmysl, citovaný ostatními takřka bez ustání. I kdyby mělo být všechno, co jsem kdy napsal, jednoho dne zapomenuto, tři zákony robotiky přijdou bezpochyby na řadu poslední.

c) V pasáži z povídky Hra na honěnou, citované výše, bylo náhodou docela poprvé použito slovo "robotika", jak v tisku, tak v anglickém jazyce. Dostalo se mi tudíž té cti, že jsem vynálezce slova (ataké slov "robotický", "pozitronický" a "psychohistorie"), což bylo zaneseno do Oxfordského slovníku angličtiny, který si dává tu práci - a nešetří místem - a cituje tři zákony. (Všechny tyhle věci se mi podařily ještě před 22. narozeninami a od té doby jsem zřejmě nevymyslel nic, což ve mně občas budi ponuré myšlenky.)

5. Důkaz - To byla jediná povídka, kterou jsem stvořil za 8 měsíců a 26 dní strávených v armádě. Jednou jsem přesvědčil hodného knihovníka, aby mi dovolil zůstat v zamčené knihovně přes oběd, abych mohl pracovat na povídce. Je to první povídka, v níž jsem použil humanoidního robota. Stephen Byerley, řečený humanoidní robot (ačkoliv v povídce jsem nechal poněkud zamlžené, je-li robot, nebo ne) představuje můj první krok k R. Daneelu Olivawovi, hu-maniformnímu robotovi, který se objevuje v mnoha mých románech. Důkaz vyšel v zářijovém vydání Astounding Science Fiction roku 1946.

6. Malý, ztracený robot - Moji roboti bývají dobrácké povahy. Popravdě řečeno, postupně v mých povídkách dosáhli morálních a etických kvalit, jimiž nakonec daleko převyšovali lidské bytosti a v případě Daneela jejich vlastnosti nabývaly božských kvalit. Nicméně jsem neměl v úmyslu omezit se na roboty-spasitele. Vždycky jsem se nechával unášet divokým větrem své představivosti a celkem jsem dokázal chápat i nepříjemné stránky existence robota. Teprve před několika týdny (od chvíle, kdy tohle píšu) jsem obdržel dopis od čtenáře, který mě plísnil za to, že v mé právě publikované povídce o robotech ukazují nebezpečnou stránku robotů. Obviňuje mě, že jsem ztratil kuráž.

Že se mýlí, to dokazuje Malý, ztracený robot, kde je robot nepřítel, i když povídka vyšla téměř před půl stoletím. Stinná stránka robotů není důsledkem ztráty kuráže, již by způsobil můj pokročilý věk a celková sešlost. Tímto problémem jsem se zabýval po celou svou kariéru.

7. Konflikt nikoliv nevyhnutelný - To je pokračování Důkazu, které se objevilo v červnovém vydání Astoundingu roku 1950. Byla to první z mých povídek, kde jsem se prvotně zabýval počítači (v té povídce jsem jim říkal "Stroje") víc než roboty per se. Není to velký rozdíl. Robot by se dal definovat jako "computerizovaný stroj" anebo "pohyblivý počítač". Počítač se dá považovat za "nepohyblivého robota". V každém případě jsem ty dva pojmy jasně neodlišil a ačkoliv Stroje, které se v povídce vlastně fyzicky nevyskytují, jsou zcela zjevně počítače, zahrnul jsem tuto povídku bez zaváhání do své robotí sbírky Já, robot a ani nakladatel, ani čtenáři nic nenamítali. Pro jistotu je v povídce Stephen Byerley, ale otázka jeho robotství nehraje roli.

8. Občanská práva - To byla první povídka, kde jsem se zabýval počítači jako počítači, a vůbec mě nenapadlo spojovat je nějak s roboty. Vyšla v srpnu 1955 v If: Worlds of Science Fiction, a to už jsem se obeznámoval s existencí počítačů. Můj počítač je "Multi-vac", sestrojený jako očividně větší a složitější verze tehdy již skutečně existujícího "Univacu". V této povídce i v některých dalších toho období, kde vystupuje Multivac, jsem jej popisoval jako nezvykle velký stroj, neboť mi unikala možnost miniaturizace a éte-rizace počítačů.

9. Poslední otázka - Má představitost mě však nezklamala nadlouho. V Poslední otázce, která poprvé vyšla v listopadovém vydání Science Fiction Quarterly roku 1956, rozebírám miniaturizaci a éte-rizaci počítačů a sleduji ji trilionem let evoluce (počítačů i lidí) až k logickému závěru, který si budete muset přečíst v té povídce, jestli ho chcete znát. Je to mimo veškerou pochybnost má nejmilejší povídka ze všech, co jsem za svou kariéru napsal.

10. Pociť moci - Miniaturizace počítačů hrála v téhle povídce malou roli vedlejšího tématu. Vyšla v únorovém vydání roku 1958 a rovněž patří k mým nejoblíbenějším. V téhle povídce jsem se zabýval kapesními počítači, které se měly objevit na trhu až za deset patnáct let poté, co povídka vyšla. A co víc, byla to jedna z těch povídek, v nichž jsem předpověděl společenské důsledky technického pokroku lépe než technický pokrok sám.

V příběhu jde o možnost ztráty schopnosti provádět jednoduché aritmetické početní úkony v důsledku neustálého užívání počítačů. Napsal jsem jej jako satiru, kde se humor střídá s pasážemi trpké ironie, napsal jsem jej však pravdivěji, než jsem tehdy tušil. Poslední dobou mám kapesní počítač a šetřím čas i námahu, které by mě stálo odečíst 182 od 854. Použiju tu ztracenou kalkulačku. Pociť moci je jednou z těch mých povídek, které se nejčastěji objevují v různých antologiích.

Svým způsobem ukazuje tahle povídka negativní stránku počítačů a v tomhle období jsem napsal také povídky, které popisují možné mstivé reakce počítačů nebo robotů, s nimiž je špatně nakládáno. O počítačích je i povídka Jednoho krásného dne, která vyšla v srpnu 1956 v Infinity Science Fiction, a o robotech v podobě automobilů pojednává Sally, která vyšla ve Fantasticu v květnu až červnu 1953.

11. Ženská intuice - Mí roboti jsou skoro vždycky mužského rodu, ačkoliv ne nezbytně ve vlastním smyslu pohlaví. Přece jen jim dávám mužská jména a používám mužského rodu, když o nich píšu. Na návrh jedné vydavatelky, Judy-Lynn del Reyové, jsem napsal Ženskou intuici, která vyšla v říjnovém čísle The Magazine of Fantasy and Science Fiction roku 1969. Tam se prokázalo, že dovedu vymyslet i robotku. Byla dosud kovová, ale měla útlejší pas než mí obvyklí roboti a taky měla ženský hlas. Později byla v mé knize Roboti a říše kapitola, v níž se ukazuje humanoidní robotka. Hrála zápornou roli, což by mohlo překvapit ty, kdo vědí o mém často projevovaném obdivu k ženské polovině lidstva.

12. Dvěšestletý člověk - Tahle povídka, která poprvé vyšla roku 1976 v brožované antologii původních povídek z oblasti science fiction, Hvězdný - 2, redigované Judy-Lynn del Reyovou, byla mou nejpromyšlenější expozicí vývoje robotů. Sledovala je úplně jiným směrem než v Poslední otázce. Jednalo se zde o touhu robota stát se člověkem a o způsob, jímž tuto touhu krok za krokem uskutečňoval. Zase jsem dovedl zápletku až k logickému závěru. Neměl jsem žádný záměr, když jsem tuhle povídku začínal psát. Psala se sama, v psacím stroji se mi stáčela a obracela. Nakonec se z ní stala má třetí nejmilejší povídka ze všech, co jsem kdy napsal. Před ní stojí jen Poslední otázka zmíněná výše a Ošklivý chlapeček, což nebyla povídka o robotech.

13. Ocelové jeskyně - Mezitím jsem na návrh Horace L. Golda, redaktora Galaxy, napsal román o robotech. Nejdřív jsem to odmítal, protože jsem byl přesvědčen, že mé nápady o robotech stačí jen na rozsah povídky. Gold však navrhl, abych napsal detektivku s vraždou, kde by vystupoval robot-detektiv. Zčásti jsem se toho chytil. Můj detektiv byl pečlivý člověk Elijah Baley (možná nejpříjemnější postava, jakou jsem kdy vymyslel, aspoň podle mého názoru), měl ale pomocníka robota, R. Daneela Olivawa. Měl jsem dojem, že kniha je dokonalým spojením detektivky a science fiction. Vyšla jako třídílný seriál v říjnovém, listopadovém a prosincovém čísle Galaxy roku 1953 a Doubleday ji pak vydal jako knihu roku 1954.

Co mě na té knize překvapilo, byla reakce čtenářů. Lije Baley jim nebyl proti mysli, ale jejich očividný zájem se zcela soustředil na Daneela, kterého jsem považoval za pouhou vedlejší postavu. Zvláště intenzivní zájem projevovaly ženy, které mi psaly. (Třináct let poté, co jsem vymyslel Daneela, se objevil televizní seriál Star Trek s panem Spockem, který Daneela dost značně povahou připomínal - což mi nijak nevadilo - a všiml jsem si, že i o něj se obzvlášť zajímaly diváčky. Nebudu to analyzovat.)

14. Nahé slunce - Popularita Lije a Daneela mě vedla k tomu, abych napsal pokračování, Nahé slunce, které vyšlo jako třídílný seriál v říjnu, listopadu a prosinci v Astoundingu roku 1956, a Doubleday je pak knižně vydal roku 1957. Opakovaný úspěch přirozeně způsobil, že napsání třetího románu se jevílo jako logická nutnost. Dokonce jsem jej roku 1958 i začal psát, ale leccos mi do toho přišlo a dopadlo to tak, že jsem ho napsal až roku 1983.

15. Roboti úsvitu - Tenhle třetí román ze série o Lije Bayleyovi a R. Daneelovi byl vydán u Doubledaye roku 1983. Představil jsem v něm světu druhého robota, R. Giskarda Reventlova, a tentokrát mě nijak nepřekvapilo, když dosáhl

stejně popularity jako Daneel.

16. Roboti a Impérium - Když už to nešlo jinak, než nechat Lije Bayleyho zemřít (věkem), připadlo mi, že pro mě nebude žádný problém udělat čtvrtou knihu ze série, pokud nechám Daneela naživu. Čtvrtou knihu, Roboti a Impérium, vydal Doubleday roku 1985. Lijeova smrt vzbudila určitou reakci, ale to nic nebylo v porovnání se záplavou lítostivých dopisů, které jsem dostal, když si stavba zápletky vynutila smrt R. Giskarda.

Tak se stalo, že mé povídky o robotech dosáhly skoro stejného úspěchu jako knihy o Nadaci, a jestli chcete znát pravdu (samozřejmě jen šeptem a prosím vás, nechtě si to pro sebe), mně se mé povídky o robotech líbí víc.

Zde v Odrodili se Cordellu Scottenovi podařilo sepsat výtečný příklad toho, proč mám rád povídky o robotech. Jednoduchá otázka vyplývající ze zákonů - "Co je dobré pro lidi?" - se rozvinula ve složitý a poutavý příběh.

Ceremyoni

Dva černotělí tvorové pohroužení ve sluneční záři se lehce vznášeli vysoko nad planetou, na jejímž povrchu se tetelivě blyštil nezvyklý útvar, který vypadal, že je téměř dokončen. Byl vysoký jako malá hora a jeho třpytivá průzračnost - viděno zvenčí - překrývala hladkou polokulovitou prohlubeň o průměru dva kilometry, až na otevřený výřez podobný porci dortu, což byl dosud nezakrytý sektor o šířce deseti stupňů. V otevřeném sektoru byly vidět nejrůznější stavby, které pokrývaly celý vnitřní prostor. Avšak podivné bylo, že všechny stavby byly postaveny na rovné zemi, jako by v tomto úseku žádná prohlubeň nikdy nebyla. Nejúžasnější stavbou však byla vysoká, stupňovitá pyramida přesně uprostřed pod kopulí.

Černotělí pluli od sebe na vzdálenost rozpětí křídel, což byl pětinasobek rozpětí paží Averyho robotů. Tyto bytosti - Averyho roboti - ještě i teď proudily ven z neúplného sektoru a ven zpod kopule. Černotělí se naučili jméno 'Averyho roboti', byl to však jen zvuk, postrádající význam.

"Stavbu zpomalila tvá včerejší nepřítomnost, Sarco," řekl jeden čer-notělý druhému, "a já ti za to děkuju. Potřebovals den volna. Naneštěstí se práce jen zpomalila. Lepší by bylo, kdyby se přerušila úplně."

"Ty uličníku," řekl druhý a červené oči mu zažhnuly jako ohnivé oharky, hluboko zasazené v černém démonickém těle. "Vsadím se, žeš to byl ty, kdo zařídil, aby mě včera večer někdo z robotů odřízl ze řetězu. Aspoň že pochopili, že nás nesmějí nafukovat."

Oba Černotělí vypadali úplně stejně: velký bílý zahnutý zobec, vystupující nad hluboko zasazenýma, světlýma červenýma očima, a na opačném konci těla krajkový, ležerně povíjající stříbrný vějíř. Jinak však těla neměla žádné další výraznější znaky, leda snad že se podobala letícím okřídleným siluetám. Kožní záhyby, pokud nějaké měli, i další možné rozpoznávací rysy mizely v měkké černi.

"Tebe někdo pustil?" zeptal se první.

"Nehraj si na neviátka, Synapo. Někdo mi včera večer uřízl řetěz, a když jsem se za svítání probral, byl jsem už nad Barneupem. Trvalo mi celý den, než jsem se dostal zpátky. Zkoušel sis někdy po cestě vypěstovat nový řetěz?"

"Vypadáš trochu udřeně. Ale to já jsem taky. Snažit se pochopit Wohler-9 je vyčerpávající, a to je z Averyovců ten nejlepší. Dneska jsem se toho naučil velmi málo. Mohli bychom jít oba brzo na řetěz. Uvidíme se ráno, Sarco."

"Počkej! Tak snadno mi neutečeš."

Synapo však už zakroužil a klesal, ne sice jako kámen, ale stejně účtyhodnou rychlostí, která ho ve zlomku vteřiny zanesla mimo doslech. Sarco vzdychl-jemný tichý výdech čistého kyslíku se slabou stopou nezreagovaného amonia -, ale svého druhu zatím nenásledoval.

Když se Synapo přiblížil k povrchu planety, začal brzdit, rozvinul z límce skrytou tuhou blánu svého reflektoru, roztáhl ji a vlekl ji s lomozem za sebou jako kotvu na moři. Když se blížil ke stromům vedle klenuté průzračnosti naproti otevřenému sektoru, uzavřel cípy blány neprodyšně kolem sebe, až mu koukal jen zobec a oči.

Jemnými závany stlačeného vodíku začal nafukovat reflektor, snižující jeho rychlost a zpomalující sestup, až se sotva snašel. Deset metrů nad vrcholkem vysokého jehličnanu spustil svůj dutinový zobec a vypustil z tvrdého, šlachovitého úkrytu pod zobcem řetěz, až se hák komíhal pod sukovitou větví. Poslední poryv vodíku naplnil reflektor a vyhladil i poslední záhyb na něm, až byl povrch hladký a neposkvřený jako zrcadlo. Řetěz mezi nafouklým stříbřitým balonem a zahnutou větví stromu se napnul.

Synapo zahájil zdoluhavý proces rozplétání napjatých vláken, spojených v dlouhém řetězci. Jeho skladovacím buňkám nestačil denní termoelektrický příjem tepla ze slunečního záření, jak by tomu bylo za normálních okolností, kdyby mimozemšťané neporušili atmosféru; avšak jen málo ze záření, jemuž byl toho dne vystaven, uniklo téměř dokonalé absorpci, již byla schopna jeho černá pokožka. Ta energie tu byla všechna, s výjimkou toho mála, co spotřeboval intenzivním přemýšlením a lenivým pohybem, a toho velkého výdaje na elektrolyzu vody a stlačování vodíku; a dnešního nezvyklého výdaje energie na konverzaci - pokud se to tak dalo nazývat - s Wohlerem-9. Stejně mu ale v buňkách zbývala dostatečná zásoba šťávy. Za noc jí spotřebuje málo -jen tolik, aby si udržel tělesnou teplotu a nahradil tak nepatrné množství energie, které mu vyzařuje ze stříbřitého hřbetu.

Sarco čekal, až se Synapo zařetězí. Pak zakroužil, spustil dolů a za-řetězil se nablízku, aby hned ráno Synapa uviděl. Averyho roboti nadále proudili z otevřeného sektoru kopule jako mravenci prchající z mraveniště. Rychle padal soumrak, ale noc jejich činnost nepřerušila.

Wohler-9 stál přímo před otevřeným sektorem. Pozoroval sestup Sarca a Synapa, nedokázal je však rozeznat od ostatních černotělých, kteří o půl hodiny později začali padat z oblohy jako jemná sprška černého sněhu, tajícího na zářivé kapky deště, jak se blížili k povrchu - kapky deště, jež se obrátily širším koncem vzhůru a jako zázrakem zůstaly

viset nad stromy, vzdorující gravitaci.

Když nepatrné množství absorbovaného slunečního světla začalo následujícího jitra rozechřívat Synapův reflektor, probudil se a začal vyfukovat. Jakmile se mu zobec volně pohupoval, zatáhl řetěz a snesl se k zemi, přičemž se zlehka odrážel od vnějšího listoví stromu.

Když dopadl na zem, uvolnil přední šev svého reflektoru a přitáhl si ho kolem sebe jako koupací plášť, aby si uchoval tělesné teplo. Na dvou krátkých nožkách se kolíbal lesem k potůčku. Sarco už tam byl, snídal a čekal na něj. Zobec měl sklopený v neagresivní poloze, což bylo dobré znamení. Jenomže snídal. Stěží se dalo čekat něco jiného. Hněv neobstojí v konkurenci s uspokojováním základních potřeb tvora.

Během noci se Synapovi prohrál péřovitý chladový spoj, vystupující mu ze zadku, a miliony tepelných spojů rozložených po jeho sazově černém hřbetě naopak vychladly, takže chladové i tepelné spoje teď měly stejnou průměrnou teplotu; a taky se přes noc postil. Když teď zacouval k potůčku vedle Sarca, přitáhl si reflektor těsně k zadům a zauzličil před sebou. Pak si dřep a namočil chladový spoj do ledové vody - spokojeně si vzdychl, jak mu do skladovacích buněk proudila čerstvá šťáva. Tahle čerstvá dávka každé ráno, to byla nejlepší šťáva, co jeden za celý den měl.

Žádný z nich nepromluvil, jak bylo při snídani zvykem, a nepromluvili ani, když znovu vzlétli. Mluvit, pokud k tomu nebyli nuceni okolnostmi - jako byla třeba diskuse s Wohlerem-9 - to byl proces čirého plýtvání, mrhání kyslíkem získaným při elektrolytické produkci životně důležitého vodíku. Elektrolyzovat, když měli vodíkové vaky plné, jen aby produkovali kyslík kvůli mluvení, to byl přepych, který si dopřávali jen zřídka a při nejvzácnějších příležitostech.

Toho rána však měl Synapo v plánu dopřát si jen hodinku na křídlech, než se vrátí k diskusi s Wohlerem-9. Načasoval si to tak, aby mohl pozorovat Myostriany při práci, stejně jako to dělal několik posledních dní. Vyčerpával tak své buňky o hodně víc, než mu bylo příjemné - byl skoro pořád hladový - ale aspoň bude při diskusi vyrábět vodík a nebude plýtvat šťávou, jak by tomu jinak bylo. To byla ale slabá útěcha, protože jeho zásoba životadárné energie neustále klesala. Synapo měl však pocit, že ta diskuse je nesmírně důležitá - ani ne tak kvůli tomu, co z ní dosud vyplynulo, jako kvůli tomu, co slibovala odhalit v budoucnu.

Po snídani si pevně svinuli záhyby reflektorů zpět do černých nabíraných límců a zahájili dlouhý vzestup do nabíjecí výšky. Synapo následován Sarcem zvolna kroužil vzhůru lenivými, ale mocnými údery svých velikých křídel. Kroužil kolem hemisférické záře, takže až dokončí své krátké nabíjení, bude se moci rychle snést do otevřeného sektoru, kde už viděl stát Wohlera-9 - přesně tam, kde ho Synapo viděl předchozího večera, když se zařetězil; zřejmě se celou noc nehnul z místa.

Když dosáhli příjemné výše, zpomalil Synapo pohyby křídel a obrátil se na záda, o jedno máchnutí křídel pod Sarcem, poskytuje tak druhému dominantní pozici, na kterou měl ostatně jako tazatel právo. Takový byl status jejich konverzace předchozího odpoledne, kdy ji Synapo jednostranně ukončil.

"Tak copak jsi to říkal, Sarco?"

"Zapomeň na to," pravil Sarco. "Řetěz jsem měl uříznutý a včera večer jsem brblal, ale celkem se nic nestalo. Nový řetěz, noční odpočinek a už o ničem nevím."

Dobře, pomyslel si Synapo, jenže to nebyl Averyho robot, to můj vlastní žhoucí dech tě poslal k dalekému úsvitu. Nesnížil by se k tak dětskému triku, kdyby jej situace nevyžadovala. Myšlenka na ten kousek, nehodný státníka, mu nešla z mysli a tížila jeho svědomí.

"Důležité je," pokračoval Sarco, "dostat počasí znovu pod kontrolu a umlčet to příšerné vrzání těch plechových mimozemšťanů na hypervlně. Počasí zvládnou hned jak naši dokončí neutralizaci toho uzlu dole. Předpokládám, že kompenzátor bude hotový nejpозději pozítří."

Jenže ten hypervlnový rámus nás asi přivede všechny k šílenství, Synapo. Copak ti kovoví blbci nikdy neslyšeli o plynulé modulaci?"

"Samozřejmě. Tak se sem dostali," odpověděl Synapo. "Jenže jejich tlumená modulace hypervlny a naše drobné nepříjemnosti s narušováním plynulých kanálů jsou jen nepatrný problém. Skutečný problém je tvá stavba uzlového kompenzátoru. Je to chyba, Sarco. Budeš ty mimozemšťany deaktivovat jen na přechodnou dobu. A pokud se nemýlím, jako že jsem si tím čím dál tím víc jist, podaří se ti deaktivovat jen partu služebníků, a pravděpodobně ne na dlouho, kdežto jejich pány dopálíš stejně jistě, jako že nás vede Velký Petero."

"A Cerebroni, s čím přišli oni? Myostriani aspoň něco dělají."

(V některých kontextech je lepší překládat kmenové jméno Myo-strian jako Myostria, a pro název rasy Ceremyon je vhodnějším překladem Myoceron - takové je alespoň myostrianské stanovisko.)

"Včera odpoledne jsme měli schůzi," řekl Synapo. "Všichni se shodli, že už jsem s Wohlerem-9 na dobré cestě. Dělej si co chceš, ale nezavírej kompenzátor. Už jsi dosáhl víc než pětadevadesátiprocentní kompenzace. Z meteorologického hlediska máš vyhráno."

"Na Wohlera-9 máš čas do pozítřejšího poledne, Synapo."

Nemělo smysl debatovat dál. Synapo se pjrekulil zpod Sarca a odplul nalevo, protože teplota zvolna klesala. Že se teplota mění už tak časně, bylo známkou meteorologického narušení - následných účinků výtvorů mimozemšťanů, které však zmizí, jakmile bude kopule ukončena.

Po hodině nabíjení měl pořád ještě docela hlad, nicméně se zabalil a klesal, zatímco vítr mu hvízdal v péřovitém vějíři chladového spoje. Když se přiblížil k vrcholku kopule, zvolna rozprostřel křídla a zabrzdil obloukem, který ho zanesl na kompletní okružní prohlídku kopule.

Obletěl kopuli ještě jednou, teď níž, a hledal přitom jakékoliv známky nestability vesmírného času. Proč mu na tom záleží? Kopule by se mohla roztéct jako Nimbar, a jemu by to bylo jedno. Byl to ale zvyk, součást profesionální pýchy, hrdosti jeho rasy, hrdosti na Sarcovy lidi a techniku, kterou sdíleli s Cerebrony.

Když znovu kroužil směrem k otevřenému sektoru, zabrzdil do pomalého, hladkého klouzání a s nepatrným obláčkem zvířeného prachu přistál vedle Averyho robota, který si říkal Wohler-9.

Měl už docela dobrou představu o tom, co je to Averyho robot. Slušně si osvojil jazyk, zvaný Galaktický Standard, a i když v jejich části galaxie tahle mluva rozhodně standardní nebyla, věděli o ní z občasných závanů vzdálených hypervln, které k nim sem tam pronikaly už po několik staletí. Překlad jazyka byl pomalý a neúplný, chybělo něco, co by mohlo posloužit podobně jako rosettská deska. Nicméně si osvojili jistý cit pro tento jazyk ve smyslu matematického rozvoje druhů, a když pak měli k ruce Wohlera-9 - i když to nebyla tak docela obdoba rosettské desky -, postoupila plynulost řeči do slušného stadia, jehož nyní dosáhl Synapo.

"Dobré jitro, Wohler-9," pozdravil Synapo.

Robot zvolna otočil hlavu, až spočinul soustředěným pohledem na Synapovi, jinak však nedával nijak najevo, že by ho poznával. To Synapovi nevadilo. Vlastně to očekával. Věděl už, že ho robot nepovažuje za pána, a tak mu nestojí za pozornost, pokud nějak neporuší robotovo základní naprogramování: prvotní direktivu a tři vůdčí principy.

Prvotní direktiva byla - budovat oblidnosti, které si tolik zahrávaly s jejich podnebím prostřednictvím energie a emise částic, a jež byly nyní zakryty a téměř zneutralizovány kompenzátozem. Skoro stejně nepříznivé důsledky na počasí měl před čtvrt stoletím pád obrovitého meteoritu.

Funkece těch monstrózních staveb nebyla dosud jasná, kromě toho, že roboti je vytvářejí pro své pány. Vzhledem k příznivému podnebí - jež zvládli už před mnoha eony - veškerá přístřeší a budovy, pokud kdy vůbec existovaly, už dávno zmizely z paměti černotělých, ztraceny kdesi v prehistorii.

"Řádně jsi informoval své pány o našem vměšování a požádal o pomoc před více dny, než kolik je prstů na ruce, pokud jsme tvou zprávu správně přeložili. Každý den jsem se ptal, jestli jsi dostal další instrukce mezi těmi početnými zprávami, které jsme v obou směrech monitorovali. Tvé odpovědi až dosud nebyly uspokojivé. Teď ale máme důvod k domněnce, že je naděje na určité ujasnění situace, pokud jsme vyrozuměli ze zprávy, kterou jsi dostal včera ráno. Informoval jsem tě o té zprávě včera odpoledne. Teď se ptám znovu. Do-stals další instrukce?"

Robot stále neodpovídal. Otočil hlavu zpět, aby viděl na procesí robotů a vozidel, proudících z kopule a směřujících k severu přes pláň ohraničenou lesem.

"Zítřa dokončíme kompenzátor - kopuli, a zmaříme tak vaši prvotní direktivu," dodal Synapo.

To přimělo Wohlera-9 k odpovědi. Obrátil se k Synapovi.

"Paní Ariel Welshová s vámi bude jednat, jakmile dnes odpoledne dorazí," oznámil robot a otočil se zpět, aby sledoval evakuaci.

Nemělo smysl pokoušet se o další dialog. Synapo vzhlédl a zamířil do nabíjecí výšky a na schůzi Cerebronů.

Klenutá kobka

Ariel Welshová, jak pro ni bylo typické, vjela příliš rychle na trajektorii, která byla úměrně tomu příliš plochá, a tak Ariel sklouzla z atmosféry planety, jako když se dělají obláčkem na rybníce žabky.

"Kruci," řekla, což byl vzhledem k nastalé situaci ještě mírný výraz. Předala řízení Jakobu Wintersonovi se slovy: "Na, udělej to ty."

"Měla jste mě o to požádat dřív, paní Ariel," odušil robot. "Musíte se šetřit na vyjednávání s mimozemšťany. Mám však několik návrhů, které se týkají vašeho přístupu k trajektoriím jako takovým a měly by prospět..."

"Nech to koňovi, Jakeu!" přerušila ho Ariel netrpělivě. Nicméně pečlivě a s velkým obdivem robota sledovala - nejen pro jeho styl pilotování, ale i pro jeho skvělý zevnějšek. Zvlášť se jí líbilo, jak se mu pohybují bicepsy.

Pořídila si toho robota teprve před několika měsíci jako rozmar rozmazlené bohaté dívky, dráždící žárlivého přítele a bouřící se proti mravům bigotní aurorské společnosti.

Roboti jako R. Jakob Winterson nebyli na planetě Aurora nijak populární. Ani muži, ani, ženy z Aurory nestáli o neustálý kontakt s dokonalým vzhledem a nadlidskou silou humaniformních robotů. Termín humaniformní vymyslel jejich tvůrce, doktor Han Fastolfe, ve snaze přijít na něco příhodnějšího než humanoid, což Jakoba příliš nevystihovalo. Averyho roboti, jako byl ten, kterého kdysi poznala na planetě Město robotů pod jménem Wohler, se dali také označit za humanoidy, ti ale měli do Jakoba daleko.

Napodobenina svalnatého těla, jež byla Jakobem Wintersonem, odrážela onu éru, kdy bylo ve stojatých vodách aurorské společnosti v módě pěstění těla.

Teď ho sledovala, jak se pohroužil do řízení lodi, malého dvoumístného plavidla s kokpitem právě tak velkým, aby se do něj vešli oni dva. Byla by se mohla řádně trefit na trajektorii pomocí lodního počítače, stejně jak se k tomu chystal teď on, místo aby se o to pokoušela po kovbojsku a zbrkle.

Pozorovala, jak mu pracují mohutné svaly na břiše šíjí, pozorovala pohyby bicepsů velkých jako nohy od piana i provazce silných žil protínající mocná předloktí.

Přiměla staříčkou Vasilii Fastolfeovou, dceru, která se odcizila svému otci - slavnému doktoru Hanovi, aby se vydala hluboko do katakomb pod aurorským Institutem robotiky a vybrala tam Jakoba mezi dalšími třinácti humaniformy, kteří zbyli po nepodařené kampani, jejímž účelem bylo prodat je umíněné aurorské veřejnosti.

Nikdy neviděla Jakoba nahého, ale to Derec nevěděl. Vasilie ho přinesla z hlubin úplně oblečeného. A pak vypadal tak opravdově - tak živě, v lidském smyslu toho slova - že Ariel nikdy nezkoumala, co se skrývá pod povrchem bohaté garderoby, kterou mu obstarala. Připadalo by jí to jako přílišné vtírání do jeho soukromí.

Napadlo ji to, to si musela přiznat, ale ne tak silně, aby to překonalo její věrnost Derekovi. V jejích představách nebylo tohle škádlení žádnou formou nevěry, bez ohledu na to, jak to bylo Derekovi nepříjemné. Jako statisíce mladých žen před ní neměla ani ona představu o tom, jak ho to v skutečnosti trápí, jinak by ho byla nedráždila.

Při třetím obletu Jakob lokalizoval jejich cíl: obležené Město robotů, které jim Wohler-9 popsal rádiem poté, co vstoupili do systému. Derec zřejmě momentálně ve Městě nebyl. Ariel počítala s tím, že uslyší Derekův hlas. Jejich cílem byla druhá největší měňavá kopule, kterou na planetě uviděli, a jediná s dortovitým výřezem plným budov, směřujícím do středu mihotavě se tetelícího prostoru.

Jakob vstoupil na trajektorii, která je zavede atmosférou k přistání na otevřené pláni půl kilometru severně od kopule a blízko evakuační cesty Averyho robotů; a pak s pomocí palubního počítače provedl manévr bez jediné chybičky. Vyloďili se ani ne padesát metrů od čáry evakuace a přivolali si velkého dopravního robota, vezoucího dva balíky.

"Zpátky do Města," řekla Ariel, když si sedla na jeden z balíků a pokynula Jakobovi, aby usedl na druhý. Ráda by byla řekla: Zavez mě k Wohlerovi, ale nepozitronický mozek dopraváka by nedokázal takový povel interpretovat, ani provést.

Jak se blížili k otevřenému sektoru kopule, tyčící se nad nimi do výše jednoho kilometru, zeptala se Ariel: "Dokážeš se rádiem spojit s Wohlerem, Jakobe?"

"Už jsem to udělal, paní Ariel," odvětil Jakob. "Stojí na pravé straně otvoru v kopuli." Robot tím směrem ukázal a dodal: "Tam u toho velkého otevřeného nákladáku."

Zblízka paradoxní povaha obrovské duhové bubliny působila ještě dramatičtěji. Ariel nahlédla třpytivou stěnou kopule do jámy, která jako by ležela pod městem vybudovaným na pevné zemi. Při pohledu skrze stěnu a otvor současně jako by se město vznášelo nad vyhloubenou proláklinou. Měla z toho rozhodně nejistý pocit.

"Zavez nás k Wohlerovi," řekla kurýrovi. Vystoupili u nákladáku a přistoupili k Wohlerovi-9, impozantnímu zlatému stroji, stojícímu před nákladním vozidlem čelem k proudu evakuujících robotů.

"Já jsem Ariel Welshová," představila se mu.

"Já vím," odvětil Wohler-9.

"Co se to tu děje?" zeptala se Ariel.

"Stěhujeme nezbytný materiál k výstavbě druhé Kompasové věže a města na druhé straně pláně, o pět kilometrů dál."

"Proč?"

"Tuhle kopuli mimozemšťané brzy uzavřou a zablokují tak veškerý provoz do Města i z Města."

"Proč?"

"To není jasné."

"Kde je Derec Avery?"

"Nevím, neboť není na této planetě."

Ariel okamžik trvalo, než to vstřebala. "Kdy odjel?"

"Nikdy tu nebyl," odušil zlatý robot.

Pocítila slabou nevolnost. Špatně pochopila nezřetelný signál vysílající zprávu z centrálního počítače, která ji dovedla k přesvědčení, že Derec bude tady. Musí teď buď pořád mluvit, nebo začít řvát. Tak moc se těšila, že ho brzo uvidí.

"Jsou všichni zdejší dozorčí roboti devátá generace?" zeptala se.

"Ne. Já jsem jediná devítka. Všichni ostatní jsou osmé generace."

"Jakto?"

"Wohler-1 se obětoval, aby vás zachránil ze stěny Kompasové věže Města robotů při životu nebezpečné bouři, paní Ariel."

Burundská horečka, které ji vystavil doktor Avery - takzvaný amne-monický mor - ji připravila o spojení s vlastní pamětí. Paměť zůstala, ale ona s ní ztratila veškerá pouta. Derec jí pomáhal spojení obnovovat tím, že jí připomínal dřívější společné zážitky. Právě zážitek s Wohlerem-1 musel být výjimečně působivý, protože robotova nárazka v ní vyvolala rozčilující symfonii emocí, jakmile se jí tato událost znovu vybavila. Přepadl ji pocit viny, že způsobila nenapravitelné poškození nádherného zlatého robota, a když si navíc uvědomila, že nepochopila zprávu odeslanou z téhle planety, na okamžik se jí udělalo mdlo.

Těžce polkla, aby se vzpamatovala, a pak řekla rázně: "Jaké povahy je ta kopule? Proč ji prostě nezničit?"

"Místo odpovědi na vaši otázku postačí prostá ukázka, paní Ariel," odušil Wohler-9.

Odepnul z boku nákladního vozidla metr dlouhý, pochromovaný sochor a vydal se k tetelivé hraně pravé strany otvoru v kopuli.

Ariel a Jakob jej následovali. Když Ariel přistoupila k vnitřku kopule, přičemž ve své netrpělivosti Wohlera-9 o kousek předběhla, uviděla zblízka měkkou čern vnitřku, černotu, jež označovala konec země a začátek čehosi, co působilo jako otevřený prostor. Když se do něj podívala, zatočila se jí hlava závratí. Jako by vířila v tom černém prostoru, který ji vtahoval a sál z ní myšlenky.

"Za žádných okolností se nepřibližujte víc než na vzdálenost jednoho metru, paní Ariel," pravil Wohler-9, přičemž před ní automaticky natáhl paži. Jako by ji to varování vzpamatovalo, ucouvla od okraje do vzdálenosti několika metrů; v hlavě se jí vyjasnilo a z téhle pozice teď viděla současně vnitřní i vnější stěny.

Wohler-9 pak sám přistoupil k okraji stěny skoro na půl metru. Tam se zastavil čelem k vnitřní stěně a pravil: "A nedejte se zmást. Stěna se může jevit vzdálená, ale ve skutečnosti je to jen zdání."

Pak zaujal postavení baseballového odpalovače a řízným švihem, kterým vedl sochor horizontálním obloukem kolmo ke stěně, zasáhl středem sochoru hranu kopule. Bez jediného zvuku hrana kopule, jako by to byl břit superostrého nástroje, přefřízla úhledně sochor v půli. Jedna půlka sochoru odplachtla. Druhá půlka zůstala pevně sevřena v ruce Wohlera-9, který dokončil pohyb.

Zbylý kus sochoru pak ledabyle odhodil k vnitřní stěně.

Ariel nejdříve sledovala pohledem letící polovinu sochoru, dokud nedopadla na zem. Pak pohlédla na Wohlera-9 - právě ve chvíli, kdy hodil zbylou půlku směrem k té vnitřní černotě.

Tenhle kus jako by letěl k černi jen zlomek vzdálenosti, kterou by urazil, kdyby byl stejnou silou vržen do vzduchu, a pak se vrátil nazpátek parabolickou křivkou, očividně vypočtenou tak, aby nikoho nezasáhl. Přistál za nimi ve vzdálenosti odpovídající té, jakou by urazil v původním směru hodu, kdyby tam stěna nebyla.

"Druhá ukázka nyní předvede a objasní vnější charakteristické vlastnosti kopule," pravil Wohler-9.

Zvedl půlku sochoru, která právě připlachtila zpátky z černoty, přistoupil k nákladnímu vozidlu, hodil ji na korbu a pak odepnul z boku vozidla dvě části tubulární tyče. Když je spojil k sobě, získal tyč asi pět metrů dlouhou. Ze skříňky vyndal velký kus bílé látky, který rozložil a uvázal k tyči tak, aby tvořila čtvercový prapor o straně necelých čtyř metrů. S žerdí praporu v ruce přistoupil zvenčí ke kopuli, až byl tři nebo čtyři metry vzdálen od okraje otvoru. Ariel jej následovala.

Kráčeli podél okraje hluboké, tetelivé polokulovité jámy o průměru dvou kilometrů a kilometr hluboké. Z tohoto úhlu nebylo ani stopy po Městě, které, jak věděli, existovalo uvnitř tetelení.

"Za žádných okolností se žádnou částí těla nedotýkejte té průsvitné kopule," řekl Wohler-9. "Ta část by prošla a už nikdy by nebyla stejná. Sledujte teď ten prapor."

Prostrčil prapor tetelením kopule. Jako by zmizel.

"Možná to vypadá, že je pryč," řekl a zahýbal tyčí, "ale dívejte se pozorně na druhý konec jámy."

Nejprve neviděla Ariel na druhé straně nic nezvyklého, ale za okamžik, když se podívala důkladněji, uviděla malý bílý praporek, mávající ve dvoukilometrové dálce, na druhé straně jámy.

Wohler-9 položil tyč tak, aby stále pronikala do kopule. Nezůstala ležet rovně na zemi. Konec žerdí visel ve vzduchu, zapíchnutý do kopule, jako by druhým koncem mířil do země těsně za stěnou. Praporek na protější straně jámy zmizel v trávě.

"Další dva důvody," pravil Wohler-9, "proč jsme si vzali auto."

Nechal tyč třet z kopule, zvedl z vysoké trávy druhou půlku sochoru, hodil ji na korbu vedle první poloviny a nastoupil na místo řidiče. Ariel si sedla hned za zlatého robota a Jakob vedle něj. Wohler-9 okamžitě vyrazil podél západní stěny kopule, přičemž se držel pěkný kus od okraje jámy.

Byli skoro v půli cesty kolem kopule, když Wohler-9 opět promluvil.

"Už bychom měli být u něj," podotkl.

A tehdy Ariel uviděla bílý prapor ležet v trávě s tyčí trčící z kopule pár centimetrů nad zemí.

Wohler-9 zastavil vůz.

"Nemusíte vystupovat."

Sestoupil z nákladáku, opatrně tyč zvedl, jako by to byla křehká trefka, vrátil se a podal konec praporu Ariel.

"Vezměte za ten konec," vybídl ji.

Když to udělala, pohnul svým koncem, jako by jej chtěl v jejím sevření ohnout, a tyč praskla vedví.

"Proběhne určité narušení krystalické struktury, takže ke zlomení postačí velmi malá síla. A teď ještě jeden poslední poznatek, tentokrát uvnitř kopule."

Jel zpátky, kudy přijeli, a pak dovnitř kopule, těsně při pravé straně otvoru. Provoz směřující z kopule ven jim hladce ustupoval, přesouval se doprava, přizpůsoboval se nákladnímu autu, jako by všechnu dopravu řídil počítač - což samozřejmě také tak bylo: městský centrální počítač.

"Pojedeme po obvodu, abychom se vyhnuli provozu na Hlavní ulici," vysvětloval Wohler-9, "i když to takhle bude trochu delší, o pí lomeno dvěma delší."

Wohler-9 rychle ujížděl k místu v polovině obvodu kopule. Dokončil oblouk na téže široké ulici: Hlavní ulici, která měla ke kopuli stejně daleko jako všechny ostatní. Ariel se ohlédla a spatřila Kompasovou věž, zarámovanou v otvoru kopule.

Wohler-9 je nyní vedl ke stěně kopule na konci ulice. Podal Ariel dalekohled a ukázal na malý zářivý předmět v měkké černí vnitřní stěny.

Ariel si přiložila dalekohled k očím a zaostřila na nekonečno; i tak jen stěží rozeznala malý dvoustupňový letoun, směřující k nim s rozsvícenými přistávacími světly.

"Tohle je náš závěrečný test kopule, který jsme zahájili začátkem dnešního odpoledne," vysvětloval Wohler-9. "Právě teď drží letoun gravitace černé výdutě ve skutečné vzdálenosti čtyř kilometrů. Směřuje k nám, ale černá konkávnost jej zadržela, takže je nehybný, přičemž impulsní motory letounu jsou staženy na 75 % výkonu, což je ekvivalent zrychlení deseti g. Máme v plánu jej už přitáhnout. Palivo je téměř spotřebováno."

Ariel dalo hodně práce odtrhnout dalekohled od očí. Obrátila se a podala jej Jakobovi.

"Na, chci, aby sis tohle zaznamenal," řekla. "Chci tě jako svědka. Derec tomu nebude chtít věřit."

"Děkuji, paní Ariel," odvětil Jakob, "ale se svým padesátimocným binokulárním viděním už jsem nezvyklou operaci tohoto letounu zaznamenal."

Ariel byla unavená. Byl to dlouhý den. Na jeden den toho bylo až moc. Až moc smyslové stimulace, až moc podivných myšlenek, až moc emocí. Stýskalo se jí po Derekovi a připadalo jí, že na tenhle úkol, který jí předkládá mimozemská civilizace, nestačí.

"Pokud nemáš další ukázky a demonstrace, Wohlere," pronesla Ariel, "ráda bych se osprchovala a vzpamatovala. Později, až se navečeřím, mi můžeš podat podrobné hlášení."

"Právě jsem vydal rozkazy letounu, paní Ariel," řekl Wohler-9. "Budeme nyní pokračovat přímo do vašeho bytu." Cestou po hlavní ulici ke Kompasové věži slabý zvuk letounu zesílil. Ariel se obrátila a sledovala, jak záře jeho světél sfíí v měkké tmě obklopující Město. Měla co dělat, aby vnímala všechno, co viděla za tu krátkou dobu, co poznala Wohlera-9.

Pak spatřila, jak se letoun zvětšuje, viděla ho už pouhým okem, až vyrazil ze stěny a s řevem se jí přehnal nad hlavou,

obkroužil Kompasovou věž a otvorem v kopuli vyletěl ven.

Vyprávění Wohlera-9

ZÁKONY ROBOTIKY

1. Robot nesmí ublížit člověku nebo svou nečinností dopustit, aby člověku bylo ublíženo.
2. Robot musí uposlechnout příkazů člověka, kromě případů, kdy tyto příkazy jsou v rozporu s prvním zákonem.
3. Robot musí chránit sám sebe před zničením, kromě případů, kdy tato ochrana je v rozporu s prvním nebo druhým zákonem.

Han Fastolfe, Úvod k robotice, kapitola L, Zastaralá technologie

"A teď, Wohlere, bych si to ráda poslechla od samého začátku," prohlásila Ariel.

Právě zasedla k večeři. Do bytu dorazili před hodinou - byl to malý třípokoje byt ve druhém a nejvyšším patře malé budovy na Hlavní ulici, v půli cesty mezi otvorem v kopuli a Kompasovou věží.

Jakob tiše stál ve výklenku zdi u vchodu do bytu. Wohler-9 stál uctivě u stolu naproti Ariel.

"Byl jsem sedmý a poslední z dozorcích robotů, kteří dorazili te-leportací pomocí Klíče toho rána....," spustil zpěvavě Wohler, ale Ariel ho přerušila.

"Ne, Wohlere, nemusíš zas až tak dopodrobna."

"Nechcete to od samého začátku, paní Ariel? Chtěla byste spíš jen souhrn?"

"Ano. A stačí mi souhrn vašich styků s mimozemšťany a toho, jak postavili kopuli."

"Výborně. Začali jsme civilizovat povrch planety výstavbou Kompasové věže na otevřené pláni jedna celá dvě desetiny kilometru od nejbližší lesní vegetace. - Postoupili jsme k třetímu poschodí Kompasové věže, když došlo na okraji lesa k nezvyklé příhodě, týkající se pozorovatele."

Ariel ho přerušila. "Pozorovacího robota?"

"Ano, paní Ariel. Abychom byli upozorněni na migraci planetárního života do prostor stavby, zřídili jsme rychlou okružní hlídku dvanácti pozorovatelů na obvodu kruhu o průměru dvou kilometrů, jehož středem byla Kompasová věž. - Ta nezvyklá příhoda představovala destruktivní bisekci pozorovatele, když míjel nedaleký les."

"Bisekci, Wohlere?"

"Ano, paní Ariel. Pozorovatel byl přeríznutý v půli. Těsně před příhodou tentýž pozorovatel sledoval letku několika mimozemšťanů, kterým nyní říkáme černotělí, až k místu poblíž lesa, asi dvacet metrů nad dějištěm události. - Tyto pozorovatelovy poznatky tvořily jeho poslední vysílání do ústřední paměti prostřednictvím kompoje."

"Přepni na podrobnosti, Wohlere," požádala Ariel tiše.

"Letka černotělých zahájila své podivné počínání hned poté, co tamtudy projel předchozí pozorovatel. Jeden černotělý doletěl k místu asi dvacet metrů nad dějištěm události, vyrazil, sbalil se do klubíčka a klesl až pět metrů nad zem. V tomto bodě rozepjal křídla jako by chtěl znovu letět, přičemž se houpal ve vzduchu nahoru dolů a jen tak tak se vyhybal srážce se zemí. - Pečlivým průzkumem pozorovatelova vysílání se ukazuje, že došlo k slabému tetelení vzduchu, odpovídajícímu okamžiku, kdy černotělý začal znovu letět. Tetelení postupovalo rychle směrem k zemi. Tento jev se opakoval u dalších černotělých, a když se pozorovatel více přiblížil, ukázalo se, že s každým dalším cyklem tetelení nepostupuje jenom k zemi, ale směřuje také vzhůru, a přechází podél obvodu nízkého vertikálního prostoru, který se s každým dalším průletem zvyšoval. Tuto činnost před příchodem pozorovatele trpělivě provozovalo jedenadvacet černotělých. Jak se pozorovatel blížil, čern, kterou vidíme zevnitř, vidět nemohl. Sledoval stavbu černotělých sice z těsné blízkosti, ale stál spíše vně stěny, takže popošel k hraně, aby si ji lépe prohlédl."

"V tomhle okamžiku záznam samozřejmě končí," řekla Ariel.

"Ano. Od té doby jsou pozorovatelovy záznamy důkazem, že takhle vypadá činnost černotělých, když stavějí kopuli. Jak stavba pokračovala, oblouky tetelení se protínaly a místo, k němuž černotělí museli dorazit, aby mohli opět zahájit další přelet, leželo stále výš a výš, až dosáhlo své nynější úrovně. Zahajují teď operace v polovině dopoledne v bodě nacházejícím se o něco výše než kilometr, přímo nad Kompasovou věží; černotělí přeletí asi stodvacetkrát, což obvykle trvá něco přes hodinu."

"Hodinu?"

"Starověký termín ze slovníkového archivu. Znamená to jednu čtyřřadvacetinu. Černotělý, s nímž jsem rozprávěl, využil mého přístupu k ústředním záznamům k hledání přesného překladu jejich termínu - jedna čtyřřadvacetina otáčky planety kolem své osy."

"A dělí to dál, jako my naše centády?"

"Ano. Jejich další dělení na šedesát částí se dá podle Centrálního označit jako 'minuty'. Převod těchto jednotek na naše dekády a centády představuje při hodině..."

"Dovedu si to docela dobře převést sama, Wohlere."

"Takže stavba kopule začíná každý den v deset a..."

"V deset?"

"V deset hodin po půlnoci, v deset dopoledne. Jejich den se dělí na dvě dvanáctihodinové části: dopoledne a odpoledne."

"Není tvému mimozemšťanovi divné, že v našich záznamech o historii starověku dokázal najít termíny, které jako by popisovaly jejich technologii?"

"Ne. Podle mých záznamů konkrétně k této věci poznamenal: 'Jaké potěšení, nalézt náš denní rytmus - metabolické

dělení našich přírodních hodin - tak věrně reprodukovány jinými živočišnými druhy."

"Mně se to zdá zatraceně divné," prohlásila Ariel. "Ale abychom se vrátili k věci, v daném okamžiku byl robot pozorovatel přefixnut v půli prvními prvky toho, co je v současnosti kopule, když jej setrvačnost nesla přes její okraj, stejně jako to dneska přefixlo ten sochor."

"Ano," potvrdil Wohler.

"Od té doby jste se s černotělými nestřetli," napůl se zeptala, napůl konstatovala Ariel.

"Přesně tak."

"Ale pak jste zahájili dialog."

"Ne. Ne hned."

"Ale neudělat to znamenalo porušit třetí zákon, Wohlere."

"Naopak, paní Ariel, rozhodli jsme se přistoupit k odvetě, a tak třetí zákon dodržet."

"Ale Wohlere, to bylo porušení prvního zákona, který chrání inteligentní život."

"Ne, paní Ariel, nechrání. Chrání lidi."

"Chrání Wolruf."

Wolruf byla psovitý mimozemšťan, přítelkyně Ariel i Dereka. Prošli spolu několika nepříjemnými zážitky, počínaje setkáním s mimozemským pirátem jménem Aranimas, který je věznil všechny tři současně. Tehdy se s Wolruf setkali poprvé.

"Ale to jen proto, že se pan Derec rozhodl učinit výjimku," namítl Wohler-9. "Původní naprogramování doktora Averyho takové výjimky neumožňuje. První zákon nyní ochraňuje lidi a Wolruf. Jenže naše definice člověka je dost úzká. Černotěli do ní rozhodně nezapadají."

Doktor Avery byl Derekův otec a výstřední, egocentrický vědec, který stvořil původní planetární Město robotů.

Potlačil u svého dospívajícího syna paměť a prováděl na něm iracionální experimenty v bizarních situacích na planetě Města robotů i mimo ni. Derec se toho o sobě hodně dozvěděl, ale Avery opustil Město robotů, aniž Derekovi jeho paměť vrátil.

"Pokračuj, Wohlere," řekla Ariel. "Jak ta odvěta vypadala?"

"Pokusili jsme se zastavit budování kopule tím, že jsme kladli překážky do letové dráhy mimozemšťanů, nalétávali jsme na ně jednomístnými letouny, to však bylo zcela neúspěšné. Mimozemšťan byl sice zničen, ale s ním i letoun a robot, který jej pilotoval. Spektrografické i teplotní záznamy označují za příčinu selhání výbuch vodíku."

"Tak jste tedy zahájili dialog," řekla Ariel.

"Ne. Nejprve bylo nutno zjistit, proč došlo k selhání způsobenému explozí vodíku, a tak jsme se rozhodli jednoho mimozemšťana chytit do pasti a prozkoumat. - V noci se černotěli přeměnili ve stříbrné balony, které upoutají k vrcholům stromů. Podařilo se nám zajmout jednoho, který se ukotvil na stromě na samém okraji lesa ve vzdálenosti pěti kilometrů. Snadno jsme jeho kotevní spoj odpojili poté, co jsme strom podrželi. - Nicméně abychom mimozemšťana mohli prozkoumat, bylo nezbytné odstranit nejprve balon, který jej obklopoval. Další výbuch vodíku zničil mimozemšťana i chirurga, který se pokoušel balon odříznout laserovým skalpelem."

"To si dovedu představit," vzdychla Ariel. "Takže pak jste iniciovali dialog. Samozřejmě."

"Ne. Tři a půl dne se jeden či více mimozemšťanů střetávali s roboty všude kolem stavebních prostor Kompasové věže, ale naše naprogramování po nás nevyžadovalo, abychom za každou cenu dospěli ke vzájemnému poznání, a měli jsme samozřejmě dost práce se stavbou Kompasové věže, která se musela ukončit dřív, než započaly práce na výstavbě Města jako takového. Pochopitelně jsme tedy nevěnovali pozornost střetům s nimi, dokud jsem se sám osobně nesetkal s jedním z černotělých. K tomu došlo hned poté, co jsme ztratili toho chirurga i s laserovým skalpelem. Tehdy mě napadlo, když jsem stál proti němu, že konverzaci s mimozemšťanem bych mohl zjistit to, co hledal ten chirurg, a k tomu mě ponoukal třetí zákon. Třetí zákon praví..."

"Já vím, já vím," přerušila ho Ariel. "Takže pak jsi inicioval dialog."

"Ne. Jistě už je jasné, paní Ariel, že k dialogu došlo z iniciativy mimozemšťana."

"Vypadá to tak," řekla Ariel rezignovaně. "Ani bych to jinak nechtěla."

"Naopak. Je už zcela zřejmé, že kdybych byl vyvinul iniciativu k navázání dialogu dříve..."

"Máš úplnou pravdu, Wohlere. Ale nemusíš si nic vyčítat."

"Technicky chápu, že to tak na vás může působit, já však nejsem schopen podobnou emoci prožívat, paní Ariel."

"Jasně," zaúpěla Ariel. "Jasně. A co se tedy ukázalo při tvém dialogu s tím mimozemšťanem?"

"Nic moc, paní Ariel. Většinou jsem ho učil Galaktický Standard, protože sám nemám natolik velkou lingvistickou kapacitu, abych mohl porozumět jeho jazyku. A právě kvůli tomuto nedostatku lingvistických znalostí bylo nanejdříve obtížné ho to naučit. Zřejmě však už má rudimentární znalosti našeho jazyka, což by vám v dialogu s ním mělo být k užítku."

"Mluvíš o mimozemšťanu mužského pohlaví?"

"O pohlaví bych tak docela nemluvil, používám mužský rod spíš s ohledem na jeho vystupování a chování, které se blíží atributům člověka mužského pohlaví, přičemž vycházím z behaviorálních rozdílů mezi samci a samicemi u lidského živočišného druhu."

"Mužský šovinismus u robota? Nešálí mě sluch, Wohlere?"

"Rozhodně ne, paní Ariel. Má analýza je zcela objektivní."

"Naopak, Wohlere. Řekla bych, že je zcela naprogramovaná, celý doktor Avery. Ale budeme pokračovat. Co ses ještě dozvěděl?"

"Při přehrávání svých záznamů," odvětil Wohler, "jsem shledal, že jsem naučil mimozemšťana našemu jazyku i mnohým poznatkům o lidech, ale o jejich rase jsem se toho dozvěděl jen málo, kromě skutečnosti, že stavba Města narušuje

zdejší přírodní rovnováhu. Používal termínů inverze, vpichové uzly a abnormální termostupy, ale tyhle termíny pro mě znamenají málo, i když vám je předávám."

"Ty termíny mi tedy opravdu moc nepomůžou," souhlasila Ariel. "Říká ti to něco, Jakobe?"

Až do tohoto okamžiku Jakob ze svého výklenku do hovoru nevstoupil, vůbec se nepohnul. Zdálo se, jako by ve svém postavení zkameněl. Teď mu trochu škublo hlavou. V očích se mu zalesklo.

"Jsou to meteorologické termíny, paní Ariel," pravil Jakob.

"Jako u počasí?"

"Ano."

"My jim narušujeme počasí!" zvolala.

"Vypadá to tak, paní Ariel," potvrdil Jakob.

"Wohlere, musím s tím mimozemšťanem mluvit - hned, dnes večer."

"To nebude možné, paní Ariel," prohlásil Wohler. "Už se uchýlil do svého balonu."

"Co můžu teď dělat, Jakobe?" zeptala se v zoufalství stejně sebe jako Jakoba.

"Zdá se, že až do rána nemůžete dělat nic, paní Ariel," odpověděl Jakob.

"Jak s ním ráno navážeme kontakt, Wohlere?" zeptala se Ariel.

"Neznám způsob, jak s ním navázat kontakt, paní Ariel, ani jak ho k vám zavést. Nerozeznám jednoho černotělého od druhého. A i kdybych to dokázal, zřídka se vyskytují na zemi, leda v noci, a to jsou pak izolovaní v balonu naplněném vodíkem."

"Tak co uděláme?" zeptala se Ariel.

"Musíme počkat, až k nám sám přijde."

"A kdy to bude?"

"Obvykle přichází každé ráno k západní straně otvoru v kopuli."

"To mi připomíná, Wohlere, odvysílaj do kompoje, že všechny další údaje o denní době a míjení času vůbec se mají vyjadřovat v terminologii mimozemšťanů. Chci si zvyknout na jejich způsob myšlení. Když jsi v Římě, čiň jako Římané. - Takže kdy ten černotělý přijde ke kopuli?"

Wohler odpověděl až po kratší odmlce.

"Prosím za prominutí, paní Ariel, ale v encyklopedických záznamech nemám nic stran chování ani pod heslem Řím, ani Římané."

"Zapomeň na to, Wohlere. To je jen takové staré rčení. Já bych Římana ani nepoznala, kdybych nějakého uviděla."

Odpověz na mou otázku, prosím."

"Přichází ke kopuli kolem desáté hodiny každé ráno, těsně předtím, než mimozemšťané zahájí stavební práce. Zřejmě na jejich úsilí dohlíží."

"Dobrý dozorce," prohodila Ariel.

"Ne. Mám dojem, že se stavbou nesouhlasí; že ji provádí kmen, k němuž nenáleží. Jeho zřídkaivé poznámky jako by spíše jejich práci v uměleckém smyslu kritizovaly."

Ariel té noci nespala dobře. Toužila mít vedle sebe Dereka, a také se jí stýskalo po domově. V porovnání s touhle cizí planetou s její záludnou kopulí a černotělými tvory z pekelné říše působila Aurora jako to nejlákavější ze všech míst; pohodlná a klidná, typický vesmírný svět. Toužila po jejich obhospodařovaných statcích a zelených polích, po jejich otevřených, stěží odlišitelných městech s úpravnými trávníky a zahradami, obchody se smíšeným potravinářským zbožím a podzemními nákupními středisky, kde si s Derekem a přáteli užívali tolik zábavy. Ohromilo ji, když si uvědomila, jak se bavívala. Své bývalé přátele, kteří ji vyřadili ze svého středu, ignorovala, ale ti noví - i když je možná lákalo její bohatství do stejné míry jako ty staré - byli doopravdy zábavní.

A zábava s Derekem. Naléhavě ho zatoužila spatřit; tolik jí chyběl.

Docela si oblíbila Jakoba, a pokud šlo o zábavu, nebrala ho jako robota, protože zábava s ním tedy byla. Měl takový suchý způsob, jímž pronášel docela legrační věci, a Ariel měla podezření, že si jej vypěstoval právě proto, ale samozřejmě by nikdy nepřiznal, že by se sebemeně pokoušel pěstovat lidský humor. Ano, docela si Jakoba oblíbila.

Jenže toužila po Derekovi: po jeho hubeném obličejí a kostnaté postavě. Typický mužský - rychlý růst v období dospívání měl za následek úbytek svaloviny a tuku, jak výška těla šla na úkor šířky. A přece ho dosud o pár centimetrů převyšovala. Ona ale růst přestala, zatímco on ji nejspíš doroste a přeroste. Prozatím se jí líbilo, že je vyšší než on a využívala to jako výhodu při každé příležitosti, která se jí naskytla. Hrozně ráda ho škádlila. Byl k pomilování.

A upadla do osamělého, neklidného spánku.

Dialog

Synapo se ještě nikdy tolik nevybil. Zvlášť svalstvo nohou mu připadalo zesláblé, když šel to ráno k potůčku. Vyčerpal tukové buňky na dlouhodobé skladování kolem hrudi, pasu a hýždí, a teď už vybíjel zásobní buňky, které mu živily svaly. A ty v nohou nebyly zdaleka tak bohaté jako ty, co mu zásobovaly velké pectorální svaly, které pohybovaly křídly. Nohy vždycky odcházely první. To bylo staré myostrian-ské rčení, které Sarco a jemu podobní kdovíproč (leđa snad proto, že to byla pravda) s oblibou citovali.

A pravdivost téhle průpovědi nebyla nikdy zřejmější, než když se toho rána vydal k potůčku. Skutečně pociťoval jakousi slabost po té dlouhé nečinnosti nočního zařetězení.

Sarco už byl pryč. To se ukázalo po snídani, když Synapo stoupal do optimální nabíjecí výšky. Sarco už byl na stanovišti v Synapově oblíbeném prostoru hned nad středem kompenzátoru. Sarco byl přirozeně jediným z obou kmenů, který si to neuvědomoval a neustoupil mu z cesty. Bylo to poprvé, co tenhle prostor narušil bez dovolení.

Jenže doba byla mimořádná; bylo snazší narušovat staré, málo užívané články protokolu než ty, které posilovalo neustálé používání. Koncepce přednostní lokalizace nebyla u Cerebronů tak přirozená jako u Myostrianů, kteří obvykle zůstávali na jednom území po dlouhá období během konstrukce a bourání uzlových kompenzátorů počasí, jako byl ten klenutý třpyt dole. Cerebroni zpravidla netrávili noc na zemi, nýbrž zařetězovali své reflektory k sobě ve velkých vznášejících se nočních chumlech tak, že si proplekli zobce. Obvykle to byli nomádi; neustále šmejdili nad světem ve stavu hlubokého zadumání, jenž přivedl jejich rasu do těch intelektuálních výšin, jimiž se nyní mohla právem honosit. Naposled na delší dobu zakotvili tehdy, když oba kmeny bojovaly s účinky, jež měl na počasí pád velkého meteoritu čtvrt století předtím, než přistáli mimozemšťané.

Preferovaný prostor Cerebronů byl tedy ekvivalentem preferované lokalizace Myostrianů. Preferovaný prostor byl přirozeně u středu hejna a nejvyhledávanější byl mrtvý střed, kde se k největšímu počtu Cerebronů dostávala nejsnáze audiokomunikace - nejdřív ze všech k okolní elitě - a kde se obtížněji dosažitelná audiokomunikace dostávala ke všem Cerebronům s nejmenšími nároky na výdej energie.

Při vzájemné spolupráci obou kmenů - jako tomu bylo teď a jako tomu bylo při události s meteoritem - bývali dominantním kmenem Cerebroni, pokud Myostriani neměli mimořádně agresivního vůdce, a až do dnešního rána byl Synapo v jejich vztahu tím agresivnějším navzdory skutečnosti, že to byl Sarco a jeho Myostriani, kdo agresivně budoval kompenzátor. To se dalo čekat. Synapa by trochu vyplašilo - i když by to nahlas neřekl - kdyby si Myostriani počínali jinak.

A tak jej v souladu s předchozím chováním překvapilo, když našel Sarca - se zobcem agresivně vytrčeným kupředu - na stanovišti v Synapově prostoru. Přirozené sklony obou kmenů byly mírumilovné, a tak Synapo mírně nechal svůj zobec sklopený a zaujal své stanoviště na dvě máchnutí křídel napravo od Sarca, zatímco Sarco kroužil kolem středu kopule, ležící daleko pod nimi.

"Jsi dneska brzo na křídlech, Sarco," poznamenal Synapo.

"Včera večer jsem pozoroval přistání mimozemšťanů," řekl Sarco. "A monitoroval jsem jejich sestup do naší zóny před dvěma dny. To snad vysvětluje jejich včerejší zdrženlivost na hypervlně. Ale ne docela. Ta kovová monstra vysílají pořád stejně. Jak si vysvětluješ to přistání? Máme tu dva různé druhy mimozemšťanů?"

"Ne. Ne, pokud jsem porozuměl tomu, co mi říkal Wohler-9. Tahle nová bytost je očividně pánem těch kovových."

"No, dneska ráno se k tobě přidám. Budu moci sledovat výstavbu skoro stejně dobře z tvého stanoviště jakože svého. A i když jsou mi oba druhy mimozemšťanů lhostejné, byla by hanba zbytečně zničit život. Chci vidět na vlastní oči, jak se s nimi vypořádáš."

Synapo už po zbytek krátkého nabíjení neřekl nic. Už tak byl vyčerpaný nekonečnými dny hovoru a množstvím jedovatého kyslíku, který, jak cítil, se mu hromadil ve vacích. Dál však nechával svůj zobec sklopený, aby Sarco věděl, že jeho mlčení není zamýšleno jako urážka. Mohl si dovolit přepustit Sarcovi dominantní postavení při tomhle krátkém ranním nabíjení. Víc mu toho ale dovolit nehodlal.

Svinuli se a klesali, když se Sarcovi lidé začali shromažďovat ke stavbě. Synapo nehodlal pustit Sarca před sebe, ale ze zvyku, který se ustálil za tu krátkou dobu, co byli na jejich planetě mimozemšťané, zahájil Synapo klouzavý sestup obvyklým způsobem, který jej zanesl na vysokou kruhovitou obhlídku kolem kopule.

Sarco se rozhodl pro přímou cestu. Když si Synapo uvědomil, že ho Sarco nenásleduje, bylo už pozdě na nápravu chyby, udělal však ve výšce jen malý oblouk a začal klesat mnohem dřív, než dokončil polovinu kruhu. Synapo pozoroval průsvitnou kopuli, jak Sarco provedl rychlý, energický sestup a agresivně přistál: prudce zabrzdl půl metru nad zemí křídly rozepjatými v plné desetimetrové šíři a spočinul jen dva metry od mimozemšťanů.

Synapo v duchu Sarca proklínal, ale ovládl se a nevyzařoval nijak své pocity, i když to mohl klidně udělat, protože věděl, že mimozemšťané nedokážou přijímat jeho vysílání. Sarca i mimozemšťany zastřel oblak prachu, zatímco Synapo přešel na jemnou klouzavou dráhu a dosedl na zem uprostřed toho mraku. Věděl, že byl ve vzduchu majestátnější, věděl však také, že jeho příchod zastře Sarcův prach, rozhodl se tedy přistát ještě blíž než Sarco. Stejně však jeho příchod proběhl tak hladce, že nezvedl navíc ani zrno prachu k tomu, který se už rychle usazoval.

Byli tu tři mimozemšťané: Wohler-9, nekovová bytost o hlavu menší a třetí bytost, stejně vysoká jako Wohler-9, kterou Synapo považoval za nekovovou, dokud nezachytil neutrinovou radiaci, charakteristickou pro Wohlera-9 a mikrofúzi vůbec. Dospěl k závěru, že navzdory klamnému zjevu musí třetí mimozemšťan rovněž pocházet ze služebního kmene, ačkoliv věděl, že taková rychlá generalizace by mohla být z diplomatického hlediska trapná, kdyby se nakonec ukázala jakožto chybná.

Sarco měl aspoň tolik rozumu, že neotevřel svůj kyslíkový ventil předčasně. A bylo zřejmé, že Wohler-9 je zmaten a nedokáže od sebe rozeznat Synapa a Sarca. Robot mžikal očima z jednoho na druhého a zase zpátky.

"Dobré jitro, Wohler-9," pravil Synapo.

Dnes ráno žádné váhání, žádné ignorování Synapa. Wohler-9 otočil svižně hlavu a zakoulel při tom pohybu očima tak, aby spočinuly na Synapovi o hodně dřív, než se hlava dostala do správného postavení tváří v tvář.

"Tohle je slečna Ariel Welshová," robot doprovodil svá slova dosti velkolepým gestem k mrňavému mimozemšťanovi, který stěží dosahoval Synapovi k ramenním kloubům.

A Wohler-9 s kývnutím pominul druhého mimozemšťana jakožto sluhu, který nestojí za řeč, kteroužto skutečnost potvrdil svými slovy.

"A tohle je humaniform Jakob Winterson, osobní robot paní Ariel."

Synapa potěšila kvalita vlastního úsudku stejně jako prvotní reakce na nepůsobivý zevnějšek malého mimozemšťana. Wohler-9 však zapomněl představit Synapa, kterážto porušení etikety nebylo snadné prominout, a to nebylo nijak potěšující.

Stejně byl ten robot jenom služebník a asi ne tak dobře školený v diplomacii jako jeho malý pán, který byl ona, člen

podřízeného klanu dominantního kmene. Synapo uhádl, že je to ona, podle předchozích rozhovorů s Wohlerem-9. Přece však byl také zklaman, protože dosud nevěděl, navzdory všem těm nekonečným debatám, jak dominantní je ten druhý klan a zda ten druhý klan bude vládnout i kmenům jeho světa, pokud to tahle slečna Welshová nedokáže. Rozhodně nepůsobila nijak oslnivým dojmem.

Její osobní robot však byl impozantní, a to byl jen služebník. Tak neměl Synapo momentálně z čeho vycházet, kromě povrchních vnějších znaků, o nichž z dlouhé zkušenosti věděl, že se jim nedá věřit.

A pak k Synapovu úžasu promluvil Sarco.

"Vítejte do našeho světa, slečno Ariel Welshová," řekl Sarco. "Mé jméno je Sarco, což je nejpřesnější překlad do vašeho jazyka, jakého jsme schopni. Jsem vůdce Myostrie."

To Synapa překvapilo. Vůbec neočekával, že Sarco dokáže tím jazykem hovořit tak plyně. Sarco zvládl jazyk lépe, než by byl Synapo považoval za možné po těch nemnoha krátkých vyzařovaných lekcích, které dal Cerebronům. Sarco očividně ty lekce monitoroval, audiomodely však mohl pochytit jedině ve speciálních lekcích někoho z cerebronské elity.

A i to Synapa rozčílilo. Někdo z elity zápolí o nadvládu, a to tak, aby riskoval podtrhnout Synapa při jeho soupeření se Sarcem.

Synapo byl tak užaslý, že dřív, než stihl něco říct, pronesl Sarco s gestem do puntíku tak velkolepým jako Wohler-9: "A tohle je Synapo, vůdce Cerebronů."

Sarcovo představení se dalo přijmout dvěma způsoby. Synapo doufal, že malá mimozemšťanka zařadí Sarcův vztah k němu podle stejného modelu, jako byl vztah Wohlera-9 k ní. Zamýšlel to tak Sarco? Udělal si snad o Sarcovi dnes ráno při nabíjení mylný úsudek?

"Ano, slečno Ariel Welshová. Vítejte do našeho světa," řekl Synapo.

Malá mimozemšťanka se odvrátila, celá se roztrásla a náhle si položila ruku na primární a sekundární ventily. Očividně dostala záchvat zimnice.

Wohler-9 její stav úmyslně ignoroval. Jediná reakce druhého, toho humaniforma, spočívala v tom, že mírně pozvedl koutky primárního ventilu. Její i jejich chování Synapa zmátlo a přimělo ho k úvahám o účinnosti robotů jakožto vhodných služebníků. Jeden z nich měl rozhodně udělat něco, aby jí v tom stavu ulehčil.

Rychle se však vzpamatovala, obrátila se a řekla: "Těší mě, že vás oba poznávám," a pak si položila jednu ruku na přední stranu, druhou na zadní a ohnula se v pase, což přimělo Synapa uvažovat o tom, jestli ji náhle nechytla křeč, jako to někdy chytalo jeho, když se překysličil, jak tomu ostatně bylo právě teď. Avšak na rozdíl od ní by on v takovéhle situaci křeč prostě přetrpěl a rozhodně by ji takhle nepodléhal. To mu dodalo milého pocitu nadřazenosti.

Slepá ulička

Ariel se konečně ovládla a s vážnou tváří se obrátila zpět k mimozemšťanům. Jejich děsivý zjev ji takřka ochromil, dokud ten první, Sarco, nepromluvil.

Wohler-9 jí je ukázal, než zahájili sestup, když ještě líně kroužili nad středem kopule.

A pak přistál ten první, přiletěl tak rychle, až to vypadalo, jako že se snad nedokáže včas zastavit, a potom nečekaně rozprostrl křídla do takové šíře, že je všechny obklopila jako uhlově černý prostor, absolutně prostý jakéhokoli detailu, jako by byli náhle a nevysvětlitelně vrženi do beztvaré černé dutiny kopule.

Když složil křídla, jako by mu splynula s boky a zmizela v měkké černi. Barevné kontrasty, respektive jejich neexistence, zvyšovala rozčilující zevnějšek mimozemšťana: zlověstný bílý zobec, který by očividně dokázal vykuchat člověka jedním milým pohazením, a znepokojivě rudá záře zapadlých očí, která v ní budila pocit, že pohlíží hluboko do nitra pekel.

Pak dorazil ten druhý, mnohem okázaleji než první, a když otevřel ústa, ocitla se okamžitě zpátky na Zemi, ve Webster Groves, což byla jedna z ocelových jeskyní, které kdysi s Derekem navštívili. A pak ten první ten dojem tak potvrdil, že se stěží dokázala ovládnout.

A když ten druhý, ten, co mu říkali Synapo, pravil: "Áno, vítajte v našem světě, slično Ariel Welshová," musela se odvrátit, aby potlačila smích a naléhavou potřebu kýchnout, způsobenou slabým oděrem amonia, který vydechovali a který ji šimral v nose.

Stěží dokázala ovládnout radostnou úlevu, pramenící z vědomí, že tihle démoni mají svou komickou stránku. Byli to prostě přírodní venkované z Webster Grove. Od Wohlera-9 tenhle přízvuk mít rozhodně nemohli.

Rychle se však vzpamatovala, nekýchla, obrátila se a odpověděla: "Těší mě, že vás oba poznávám," a pak se uklonila.

"Toto je historická příležitost, kterou si určitě zapamatujeme. Je mi líto, že tak významné setkání musí pokazit debata o nešvarech, k nimž došlo, dřív než začneme zkoumat rozsáhlé možnosti nastolení harmonie v budoucích vztazích našich dvou živočišných druhů."

Soustředila se na obsah jeho odpovědi a shledala, že dovede docela snadno ignorovat jeho těžký přízvuk.

"Jsme z toho stejně smutní jako vy," odvětil Synapo.

"Náš protokol v téhle situaci doporučuje, abyste první téma k diskusi zvolili vy," řekla.

Synapo okamžitě odpověděl: "Vysvětlíte odmocninu z minus jedné."

Jeho odpověď se zdála zcela v rozporu s diskusí, kterou očekávala. Nebyla zběhlá v matematice a očekávala spíš diplomatické kličky. Zaváhala jen na okamžik, pak se obrátila k Jakobovi a řekla: "Jakobe?"

Jakob okamžitě odpověděl: "Odmocnina z minus jedné je členem množiny čísel, jimž lze přiřkládat význam pouze v určitém kontextu. V tomto případě je jedním z takových kontextů mezivztah prostoru a času, v němž měřený čas musí být násoben odmocninou z minus jedné, aby se dospělo k jejich správnému vztahu v měření prostoru."

"Nebo naopak," pravil Synapo. "Zcela uspokojivá odpověď na jednoduchou otázku, je však třeba začínat od jednoduchého a propracovat se ke složitějšímu. A co si přejete vy, slečno Ariel Welshová?"

Takověhle plácání nás nikam nedovede, pomyslela si Ariel. Skočme do toho rovnýma nohama.

"Proč jste izolovali naše Město, proč jste je uzavřeli pod tu velkou kopuli?"

A při jejím gestu směrem ke kopuli první tetelení onoho rána - první přelet myostrijských stavitelů - srazilo se slabým zapraskáním hranu stěny, a ta zmizela v zemi.

Ariel leknutím nadskočila. Okraj kopule měla po levici a za sebou; jak ukazovala na kopuli, zahlédla koutkem oka tetelení dřív, než jí k uším dolehl zvuk. Protože to však bylo za ní, polekalo ji to víc, než kdyby stála čelem k hraně.

Sarco prohodil: "Á, moji lidé se dali do práce."

Synapo dodal: "Můj kolega Sarco mě včera informoval, že uzlový kompenzátor - tato kopule - bude dokončen zítra, zbývá nám tedy málo času k vyjednávání. Dále mi sděluje, že kopule je nezbytná kvůli patřičné kontrole meteorologických podmínek. Emise částic a radiace a proudění termální energie z vašich výtvorů vážně narušují podnebí na naší planetě, a tím narušují naše mentální procesy a emocionální vyrovnanost."

Teď bylo možné jasně rozpoznat zdroj Synapova lingvistického školení. Mluvil přesně jako dozorcí robot Města robotů. Jen Wohler-9 mohl mít v zásobě všechna ta velká slova.

Co to říkal o práci na kopuli? Uniklo jí to, když lapala po vzduchu nad jeho poslední větou.

Jakob měl pravdu. Mimozešťanům dělá starosti počasí a mluví, jako by je skutečně ovládali. Vesmírané a Usedlíci také mluvili neustále o počasí, ale prozatím s ním nedokázali mnoho udělat.

"Vy ovládáte počasí?" zeptala se.

"Samozřejmě. Je nezbytné zabránit nepravdělnému proudění vzduchu, aby nenarušovalo naše cerebrace. Jak by jeden mohl přemýšlet, kdyby s ním házely turbulence? Vaše výtvory způsobují uzlový vpich nejhoršího druhu. - Teď je však podle mého názoru řada na nás. A nejspíš musíme upustit od metodického postupu od jednoduchého k složitějšímu, jaký jsem původně zamýšlel. - Jakému životně důležitému účelu vaše výtvory slouží? Co ospravedlňuje usmrcení dvou našich lidí - první byl Myostrian, který řádně plnil uložený úkol, a pak Cerebron, který byl mírumilovně zařetězený a rozhodně se žádným způsobem nepletl do vašeho obskurního počínání?"

Ariel věděla, že proti smrti dvou inteligentních bytostí lze stěží uvést jako rovnocennou protiváhu zničení pozorovacího robota. Slýchala však, že nejlepší obranou je útok.

"A při plnění toho úkolu pochybné oprávněnosti," odpověděla Ariel, "stvořili vaši Myostriané něco, co přežilo jednoho z mých lidí vejplů."

Vlastně nepomýšlela na pozorovacího robota jako na člověka, ale ti černí netopýři - nebo, jak je nazýval Wohler-9, černotěli - to nemusí vědět.

"Ve vši účtě vám připomínám, že to byly vaše výtvory, co způsobilo, že Myostriané zahájili stavbu kompenzátoru," podotkl Synapo. "Ptám se znovu: jakému účelu ty výtvory slouží? Jaká další hrozba ekologické rovnováhy bude následovat po narušení našeho podnebí?"

Ta otázka byla namísto a přiměla ji přehodnotit, co je vážné a co ne, kdo koho vyprovokoval a kdy a jak. Možná že počasí má pro ně stejný význam jako ostatní složky života - možná je přímo životně důležité.

Tato myšlenka spolu s poznatkem, že při řeči natočil zobec směrem kupředu stejně jako zobec jeho společníka, přiměla Ariel znovu zvažovat vážnost situace. I když najisto nevěděla, co ta otočka zobce znamená, nezdála se věštit nic dobrého a dala se dokonce považovat i za poněkud zlověstnou, aspoň vzhledem k mírnému způsobu, s nímž učinil své poslední prohlášení.

Nechala se unést jejich venkovským přízvukem, což možná způsobilo, že považovala tenhle střet za méně závažný, než ve skutečnosti byl. Dobře věděla, jak vážná je situace, ještě před setkáním, a úzkost v ní vytrvale narůstala až do okamžiku setkání. Jak se mohla nechat tak rozptýlit a oklamat okolnostmi setkání?

V té chvíli tetelení, které zahlédla koutkem oka, a praskavý zvuk, který je doprovázel, naznačily přelet Myostriana vysoko nahoře a přivedly její pozornost zpět ke stavbě kopule. Tehdy si všimla, že zatímco hovořili, postoupila hrana kopule směrem ke středu Hlavní ulice, takže se otvor na té straně uzavřel nejméně o další dva metry, pravděpodobně o čtyři metry, uvažoval-li člověk obě strany.

Měšťtí roboti protáhli Hlavní ulici až k silnici přes pláň, aby svůj exodus urychlili. Oba okraje zdi nebyly daleko od okraje silnice samotné, čtyřproudové tam, kde vstupovala do kopule.

Tehdy jí v mysli vyvstala Synapova dřívější poznámka: Můj kolega Sarco mě včera informoval, že uzlový kompenzátor - tato kopule - bude dokončen zítra, takže nám zbývá málo času na vyjednávání.

Nezapomněla na to. Prostě to jen zasula pod příval dalších dojmů. Bylo těžké přebírat všechny údaje a vstřebávat je ve správném pořadí. Očividně však byli uprostřed vyjednávání, v němž se dostala do slepé uličky, kteroužto skutečnost musí v přítomnosti těchto mimozešťanů čestně přiznat; a čas ubíhal.

Snad tím uznáním získá trochu času. Diplomati by mohli v téhle chvíli hovořit dvojznačně, ale Ariel už dříve pochopila, že žádný diplomat není. Vezmeš data, analyzuješ je a postupuješ podle toho.

"Váš argument je rozumný," řekla Ariel. "Stačí jen krátký okamžik - když teď znám všechna fakta - abych si uvědomila, že my jsme útočníci a vy jste napadení. Žádáme vás o trpělivost. Žádáme vás, abyste zastavili stavbu kopule a my mohli uvážit, jak by se tohle dilema dalo vyřešit, aby žádný z našich národů neutrpěl další škody a aby se obnovily harmonické vztahy."

Uvědomovala si, že to není tak docela pravda. Jejich vztahy nikdy harmonické nebyly. To byl její menší ústupek dvojznačnosti diplomacie.

Žádný z mimozešťanů nic neřekl, Ariel však věděla, že se něco děje. Stojíce bok po boku, natočili horní části svých těl tak, aby byli na krátký okamžik zobci a očima proti sobě. Pak se otočili zpátky k Ariel.

"Souhlasíme s jednodenním přerušením stavby kompenzátoru po ukončení dnešního pracovního dne. Sejdeme se zítra stejně, jak jsme se sešli dnes."

Ariel ucítila dotek na lokti a napůl se otočila k Jakobovi, který se k ní naklonil a tiše řekl: "Nebylo by k užítu znát momentální stabilitu jejich počasí?"

"Nerozumím," odvětila stejně tiše.

"Jak účinná je kopule v současném stavu?" zeptal se Jakob. "Tato data budou důležitá při zvažování možností na nové řešení dilematu."

"Devadesát devět celých dvě desetiny procenta kompenzace včetně zlepšení v důsledku uvažovaných pozitivních účinků obou okrajů," odpověděl Sarco dřív, než se Ariel stihla zeptat.

Tehdy Ariel pochopila, proč Jakob tu otázku položil.

"Dokázali byste s tím žít, kdybychom nezpůsobovali žádné další škodlivé účinky?" zeptala se.

"Ano," potvrdil Synapo.

Jako by se nechtěl nechat zastínit Arieliným pobočníkem, zeptal se Sarco: "Proč narušujete nebo tlumíte modulovanou hypervlnu, když je signál čistý a prostý hluku mnohem lepší s plynulou modulací?"

Tentokrát Ariel nezaváhala ani vteřinu. Podívala se na Jakoba a pravila prostě: "Jakobe?"

Jakobovu odpověď zdrželo na chvíli vyrušení. Malý, nízký, svítivě zelený plamen, ne víc než deset centimetrů dlouhý, zaplál v černí pár centimetrů pod Synapovým očima. Neřekl ale nic.

Jakob se dal rozptýlit jen na okamžik - právě na tak dlouhou dobu, aby zaregistroval spektrum a teplotu plamene čistého vodíku smíšeného s čistým kyslíkem a stopou amonia.

"Nejsme obeznámeni s plynulou modulací," řekl Jakob.

"Zvláštní. Při teleportaci používáte oba typy přenosu," poznamenal Sarco. Synapův ohníček mu zřejmě nijak nevadil.

"Vy sami jste sem pronikli v utlumeném modu a fáze Wohlera-9 se tu kondenzovala v plynulém modu. Neuvědomujete si tu paralelu s hypervlnou?"

"Nejsem odborník na tuto technologii," odpověděl Jakob. "O vaši otázce se můžeme jenom poradit."

Jako by se chtěl vyhnout další diskusi, Synapo se prudce obrátil, krátce a kolébavě se rozběhl, s neobratným hupsnutím se vznesl do vzduchu a půvabně zahájil veliký stoupavý oblouk. Sarco zaváhal jen okamžik a pak se obrátil, rozkolébal se a s ještě nešikovnějším hupsnutím jej rychle následoval. Brzy byli vysoko nad kopulí.

Na konci pracovní doby na stavbě kopule toho dne se okraje kopule právě začínaly zařezávat do čtyřproudové silnice.

Zápletka

Hned po schůzce vystoupil Synapo rychleji než obvykle do nabíjecí výšky. Zobec měl agresivně vytrčený - což nikdy nedělal, když stoupal k nabíjení, a nevšímal si Sarca, který mu stoupal v patách - další věc, kterou by žádný Cerebron ani Myostrian neudělal, když tu byla sebemenší možnost, že bude někdo stoupat spolu s ním.

Zkrátka byl na Sarca mimořádně dopálený a chtěl mu to dát na srozuměnou. Při stoupání si vyladil místní myostrianskou meteorologickou stanici kvůli optimální výši v zóně kompenzátoru, odpovídající kvocientu stability a předpovědi na odpoledne. Musel si leccos důkladně promyslet a chtěl k tomu mít ty nejlepší podmínky.

Za prvé tu byla otázka vnitřní kmenové nadvlády. To mělo přednost před Sarcovým znepokojivým chováním - k tomu se dostane - i k ujištění, které dal mimozemšťanům, že dokáží žít s účinností kompenzátoru na 99,2 %. Sarco jeho závěr nezpochybnil - přísám Nim-bar, to udělal dobře - ale Synapo si v duchu vůbec nebyl jist, jak by na to mohli zareagovat Cerebroni. Ti byli na drobné poruchy počasí mnohem citlivější než Myostriani.

Počasí bylo důležité, ale z krátkodobého hlediska mu dělala největší starosti možnost, že se jeden příslušník elity uchází o kmenovou nadvládu. V cerebronském hejnu panovala určitá hierarchie, mimořádné rigidní však byla mezi členy elity, kterých bylo v současnosti jedenáct. Kdyby se teď jeden z nich rozhodl udeřit a napadnout ho, mohlo by to vážně podkopat jeho vztahy k Sarcovi i vyjednávání s mimozemšťany. To byla jeho prvořadá starost. Považoval se spíš za státníka než za pouhého politika. Než Synapo vystoupil do nabíjecí výšky, věděl už jak dál.

Když zaujal své stanoviště, vyladil se na Neuronia, svého zástupce, a když ho volal k poradě, spokojeně zaznamenal, že Sarco zaujal své obvyklé místo: o padesát metrů níž v kruhu o padesát procent sevřenějším. Sarco na něj nahoru zavolal jen jednou a Synapo ho ignoroval.

Když teď jeho zástupce dorazil, Synapa napadlo, jestli opravdu Neuroniovo uctivé mávání křídel není o něco ležernější, méně ponížené než obvykle. Na jeho postavení bude nejspíš útočit právě jeho zástupce. A přece, jakkoli se to zdálo nepravděpodobné, mohl to být kdokoli z hejna. Jednou, před tolika staletími, kolik je prstů na ruce, se jednomu mladému povstalcí ze středu hejna podařilo úspěšně zasáhnout, zničit elitu - totiž strukturu elity - a celkově narušit celou hierarchii, protože si vybíral své poručíky v hejnu nazdařbůh. Nakonec byl jedním z nejlepších administrátorů. A Synapo byl v přímovaječné linii jeho potomkem.

Neuronius se skulil k poradě pod něj, zobec patřičně stažený. Synapův zobec byl stále agresivně vztyčený. Zůstane tak po celý zbytek dne. Už žádné mírné, ponížené porady se Sarcem ani s nikým jiným, dokud se tyhle urážky a případné útoky na jeho úřad nevyřeší.

Synapo se pustil rovnou do Neuronia.

"Doneslo se mi, že se někdo snaží tě vypíchnout z hierarchie, Neu-ronie." Pronesl to ležerně, jako by byl lhostejným, bezstarostným pozorovatelem.

Sledoval Neuroniovu okamžitou reakci, lehké chvějivé zacukání zobce, slabé zamžikání v červení očí a lehoučké zatřepotání chladového spoje, nekontrolovatelný jazyk těla, kterým se jeden projevuje dřív, než se stihne obrnit proti šoku z neočekávaného.

A bylo to tu: lehká vlna v siluetě vpravo od něj, stažení pravého deltoidního svalu - toho, co přitahuje pravé křídlo a připravuje je k mocnému máchnutí dolů. To byla typicky provinilá reakce. Ne reakce na strach, strach, že se někdo snaží vypíchnout jeho, Neuronie, nýbrž provinilá reakce, týkající se jeho vlastních ambiciózních plánů. Tahle vlna by mohla později vést ke strachu, až Neuronius uváží, k čemu by Synapova pozoruhodná intuice mohla vést; momentálně to však byl jen symptom viny.

Synapo věděl, jak se věci mají v jeho kmeni i mimo něj. Dokázal vymyslet vhodné reakce. Spolu s dychtivostí po cerebrálním cvičení jej takový úkol naplnil nadočkavostí. Nikde tu nebylo místo pro strach, pro úzkost, že by mohl selhat.

Neuronius představoval hrozbu, které dokáže čelit. A Sarco je výtečný inženýr a schopný administrátor, ale ne politik, když se při pranici přidal k Neuroniovi.

Synapo bystře naslouchal Neuroniově odpovědi na pichlavou poznámku.

"Nebojím se takové změny, kdyby ti ten Cerebron dokázal sloužit stejně zdatně jako já," odvětil Neuronius.

Á, patřičně servilní. Ještě není připravený, není si dost jistý sám sebou. To volá po méně agresivní reakci, alespoň prozatím.

"Sejdeme se s mimozemšťany znovu zítra ráno," řekl Synapo. "Chci, abyste mě ty a Axonius doprovodili."

Axonius byl třetí v hierarchii elity, další velitel po Neuroniovi. Bylo veledůležité, aby byl Axonius svědkem Neuroniově nejapnosti a zdiskreditoval ho před elitou. Jak to přesně bude, to Synapo zatím nevěděl, ale nepostrádal důvěru ve své schopnosti. Neuronius ještě nebyl připraven konat velitelská rozhodnutí a možná nikdy ani nebude. Synapo to jen musí předvést Axoniovi a současně Axonia vzdělávat v těžkostech velení.

A co víc, neuškodí postrčit Neuronie směrem, který jeho nejapnost jen zvýrazní; možná to není státnické, ale rozhodně je to politické. Synapovi stačí jen zdůraznit to, který je nasnadě: Neuronius je už svým založením nafoukaný křupan, co se chová, jako by byl nekonečně nadřazený všem těm, kdo jsou v cerebronské subordinaci pod ním. Synapovi stačí ho jen povzbudit a ujistit, že i mimozemšťané budou zahrnuti do této nižší kategorie.

Dělal, jako by žádal Neuronie o radu, jako by mu důvěřoval, předával mu důvěrné informace kromě těch, které poskytl Cerebronům na konferenci, a kousek po kousku naváděl Neuronie k závěru, že mimozemšťané jsou slabí a připraveni kapitulovat a opustit planetu. Byl však opatrný, ani jednou to neřekl přímo, ale jen oklikou naznačil.

Pak byl Synapo připraven k další schůzce s mimozemšťany.

Krize

"Jak si teď stojíme, Wohlere?" zeptala se Ariel.

Ona a dva roboti právě odešli ze schůzky s mimozemšťany a cestovali po Hlavní ulici v nákladním vozidle směrem k bytu. Pouliční světla směřovala ke Kompasové věži jako šňůra ozářených perel v šerém světle pozdního soumraku, permanentního soumraku, způsobeného kopulí.

"V jakém směru, paní Ariel?" zeptal se Wohler.

"Pokud jde o Město, Wohlere. Kopule se pozitíí uzavře, pokud se nám nepodaří ty příšery nějak dostat. Co s tím děláte?"

"Stěhujeme nezbytný materiál ke stavbě druhé Kompasové věže a Města na druhou stranu pláně, do vzdálenosti pěti kilometrů."

"Ano, myslím, že přesně takhle jsi to už jednou říkal," kývla. Jak může být tak dopálená na stroj, který na stejný stimul použije stejnou odpověď? "Takže váš velký plán spočívá v tom, že budete hopsat po celé planetě o skok před mimozemšťany, budete stavět Kompasové věže a Města - meteorologické uzly, zatímco oni vás budou honit a neutralizovat svými kopulemi?"

Copak se ještě cítí provinile vůči Wohlerovi-1 a vylévá si vztek na tomhle ubohém stroji?

"Pokoušeli jsme se je nejprve neutralizovat a ztratili jsme pilotního robota a letoun," pravil Wohler-9, "a pak jsme se pokoušeli o nich dozvědět něco víc a přišli jsme o chirurga a laserový skalpel."

"Mohli jste se o nich dozvědět daleko víc, kdybyste s nimi prostě mluvili."

"To se dosud neukázalo jako pravdivé tvrzení, paní Ariel, a nezdálo se to zprvu nutné, protože zničili jen toho jednoho pozorovatele. Nenarušovali naši Činnost, když jsme zvětšili hlídkový okruh, abychom se vyhnuli konstrukci kopule. Nezdálo se, že by narušovali naše základní zákony, neboť nenarušovali prvotní direktivu, dokud jejich konstrukce nezačala obkružovat vnitřek - uzavírat kopuli. Pak jsme s nimi začali hovořit a podařilo se nám naučit je našemu jazyku, dozvěděli jsme se však velmi málo, až na specializovanou terminologii, která, jak jste nyní stanovila, byla meteorologické povahy."

"A co ústřední počítač?" zeptala se Ariel. "Ten tu určitě nenecháte."

"Ne, paní Ariel. Hlavní rámec našeho kontrolního počítače je mobilní. Až černotělí zahájí poslední den stavbu, přestěhujeme jej, aby sloužil novému Městu."

"Které pak zakrátko zakryje kopule."

"Ano. Proto jsme hypervlnovali do Města robotů pro pomoc."

"Pojd' s námi nahoru, Wohlere," řekla Ariel, když Wohler-9 dojel před jejich dům a zastavil.

Když vstoupili do bytu, zamířili Jakob i Wohler-9 ke skladovacím výklenkům ve stěně.

"Jakobe," řekla Ariel, "udělal bys mi něco k obědu? Zkus vyrobit křupavý zahradní salát. A sedni si ke stolu. Osvěžím se a hned přijdu."

Když se vrátila, čekal na stole salát a sklenice mléka; Jakob seděl na protější straně stolu a Wohler-9 stál ve svém výklenku.

Ariel měla vždy nepříjemný pocit, když stál ve výklenku humani-formní Jakob. Při své aurorské výchově považovala za přirozené, když tam stál Wohler-9. Tam měl být, pokud pro ni neplnil nějaký úkol. A přesně stejné pocity by měla mít i vůči Jakobovi, jenže jeho zevnějšek jí to nedovoloval.

"Teď," řekla, když se dala do jídla, "je náš nejnaléhavější problém, jak učinit tuhle planetu vhodnou pro život lidí a současně se vyhnout narušování podnebí. Podnebí je zřejmě hlavní starost těch mimozemšťanů. - Nicméně je to příliš obtížný problém, než aby se s ním člověk mohl vypořádat během oběda. Připravilo by mě to o chuť k jídlu a pokazilo by mi to zažívání. - Budeme si místo toho povídat o hypervlnovém zvuku, to je zřejmě druhý způsob, jak je rušíme. Dokážu jakž takž pochopit tu svízel s počasím a mám ponětí i o tom, co je to uzel vpichu - horký vzduch prorazí skrze vrstvu studeného vzduchu, řekla bych - ale nemám představu, co miní tou tlumenou a plynulou modulací. O co tam jde, Jakobe?"

"Sám přesně nevím, paní Ariel," odpověděl Jakob. "Znám jen jediný typ modulace hypervlny: ten, kterému mimozemšťané říkají tlumený. Ani jsem nepochopil spojení hypervlnové modulace s technologií skoku, která nám umožňuje cestovat hyperprostorem. Věděls o takové souvislosti, Wohlere?"

"Ne," odtušil Wohler-9, "ale věděl jsem, že teleportace pomocí Klíče k Pericentru je technologicky odlišná od teleportace skokem."

"To mně připadá jako nepatrný problém, jde tu o novou technologii, kterou bychom zřejmě měli znát," prohlásila Ariel vpravdě manažerským stylem. "Zpracuj na tom, Jakobe."

"Výborně, paní Ariel," souhlasil Jakob. "Kde byste mi doporučila začít?"

Na okamžik měla Ariel dojem, že je snad Jakob sarkastický, a pak si uvědomila, že to není možné. Vždyť je to jen robot. A vůbec, dovedl by Institut robotiky zahrnout volní sarkastický modul do pozitronického mozku svých humaniformů? Sotva. Byla to ale zajímavá myšlenka, která odvedla její myšlenky od těch nepříjemných technických problémů. To byl spíš Derekův obor než její. Společenské problémy, národnostní problémy, sarkastické pozitronické moduly - v tom všem si libovala. Ne v nějakých obtížích s meteorologů a hypervlnou.

Chvilí byla zticha. Jakob za stolem ani Wohler-9 ve svém výklenku nic neříkali.

Pak se zeptala: "Wohlere, je na planetě Keymo?"

"Ano," odpověděl Wohler-9. "Keymo osmé generace má za úkol ovládat Klíč."

"Tak to je tvoje vodítko, Jakobe," řekla. Byl to koneckonců jen lidský problém - robotí problém. "Chceme vyvinout plynulou hypervlnovou modulaci. Synapo říkal, že existuje spojitost mezi plynulou hypervlnovou modulací a teleportací Klíčem. Keymo v Městě robotů vyráběl Klíče. Keymo tady, který má za úkol Klíč ovládat, by měl být ze všech, co jsou tady, nejlíp obeznámený s teleportací Klíčem a nejspíš dokáže proniknout i do plynulé modulace. Uvidíme, jestli se vám dvěma podaří sestrojít nějaké zařízení, které by to dokázalo."

"Výborně, paní Ariel," odvětil Jakob.

"Wohlere," pokračovala Ariel, "najdi Jakobovi komspojový vozík, zapoj ho na něj, aby mohl sám, bez tvé pomoci najít Keyma, a pak se vrátíš a pomůžeš mi. Při tvých vědomostech o mimozemšťanech určitě přijdeme na nějaké řešení tohoto problému s kopulí."

Jakob a Wohler-9, pokud nekonverzovali slyšitelně a byli si nablízku, komunikovali svým těžkopádným, dálkovým radiofrekvenčním systémem. Komspojový vozík napojí Jakoba na jejich rafinovanější mikrovlnovou telefonní síť krátkého dosahu.

"Výborně, paní Ariel," řekl Wohler-9.

Ariel nechovala velkou naději, že by Keymo a Jakob přišli s něčím významným. Podle jejich zkušeností obyčejní roboti prostě postrádali tvůrčí schopnosti. A přece existovaly mimořádné výjimky: to krátké období v Městě robotů, kdy za pomoci robotů-herců znovu ožil Shakespearův Hamlet a kdy robot Lucius stvořil své umělecké mistrovské dílo, dynamickou chromatickou konstrukci nazvanou Ničitel obvodů.

O půl hodiny později se Wohler-9 vrátil.

"Našel Jakob Keyma?" zeptala se Ariel.

"Nejspíš ano," pravil Wohler-9. "Kontaktoval Keyma komspojem, než jsem odešel."

"Dobře. Má tenhle byt paměťový projektor?"

"Ano. Výklenky jsou vybaveny zástrčkami a tamta stěna slouží jako obrazovka."

"Přesně to potřebujeme. Kolikrát ses sešel s tím mimozemšťanem Synapem?"

"Čtyřiatřicetkrát."

"Jak dlouho to vždycky trvalo?"

Když začal Wohler-9 odříkávat seznam časů jednotlivých setkání, Ariel ho přerušila.

"V průměru!" nařídila.

"Čtyřicet dvě minuty," odvětil Wohler.

"Nebudu mít čas to do zítřka do rána všechno projít. A přece zoufale potřebuju nějakou nápovědu, jak tohle dilemma vyřešit. - Wohlere, než vymyslím, jak ten materiál rychle projet, najdi v centrálním počítači dialogy ze svých setkání se Synapem a doprav mi je sem co nejdřív."

"Hledání zahájeno," ohlásil Wohler-9.

O chvíli později, zatímco Ariel dosud uvažovala nad svým problémem, Wohler-9 oznámil: "Hledání ukončeno."

Za pár minut řekla: "Já vážně nevím, co hledám, ale vím, co nehledám. Wohlere, vyřaď všechny pasáže ze setkání, kde jde o lingvistiku, a zbytek přehraj dvojnásobnou rychlostí."

Při tomhle tempu nerozuměla Wohlerovi ani mimozemšťanovi. Když pak zpomalila, aby rozuměla Wohlerovi-9, stejně nedokázala porozumět Synapovu přízvuku z kraje Webster Grove. Nakonec zpomalila na normální rychlost a rozuměla už většinu z toho, cú Synapo říkal, ale ne všemu. Odmítala však zpomalovat ještě víc.

Stejně jako moc nevěřila, že by jí nějak pomohl Keymo, neočekávala ani, že by se toho moc dozvěděla z rozhovorů mezi Wohlerem-9 a Synapem. Udržovalo to však její vědomí aktivně u problému a podvědomí se mohlo volně potulovat po všech vedlejších pěšinkách hlavního tématu.

Ani vědomí, ani podvědomí však nepřispělo ničím významným k výsledkům zkoumání, které bylo nakonec nudné a únavné, když se jí okoukal a oposlouchal ten obrovitý netopýr.

Pozdě odpoledne přijel kurýr od centrálního počítače se sjetinou dialogů, a při tom vyrušení se Ariel rozhodla dát si pauzu a sníst časnou večeři. Jakob se jí neozval a ona si uvědomila, že ho čekala k večeři, i když vlastně neexistoval důvod, proč by měl přijít, protože nejedl a jen jí při jídle dělal společnost. Stejně si ale ten zvyk osvojila a teď jí chyběl. Chybí jí Jakob, nebo vlastně Derec? Stačilo jen si tu otázku položit a touha spatřit Dereka i nával stesku po domově, po krásných stavbách a zelených polnostech Aurory ji úplně překonaly.

Pokusila se to při osamělé večeři pustit z hlavy, ale nešlo to. Její mysl se bouřila proti nesmírnosti problému, kterému čelila v tomhle mimozemském světě, a Ariel se během celé večeře utápěla ve své osamělosti i stesku po domově. Než dojedla, už jí kanuly po tváři slzy sebelítosti.

Když odstrčila talíř, zeptal se Wohler-9: "Bolí vás něco, paní Ariel?"

Ariel si otřela slzy ubrouskem. "Ne, Wohlere. Jen jsem osamělá."

"Uleví má přítomnost do nějaké míry vaší osamělosti?"

"Ne."

"Do jaké míry posloužila má pomoc dnes odpoledne ochraně Města, paní Ariel?"

"Bohužel velmi málo," odpověděla Ariel. "Proč se ptáš? Čekal jsi něco jiného?"

"Zajisté jsem čekal něco jiného, paní Ariel. Neustále postupuji tak, abych co nejlépe sloužil prvotní direktivě, pokud se tím neporuší významnější zákony, které ovládají mé chování. - Zanedbávám své dozorčí povinnosti při výstavbě a fungování Města, paní Ariel, protože jsem dospěl k názoru, že váš příkaz prvotní direktivě poslouží nejlépe. Pokud tomu už tak zřejmě není, musím se vrátit ke svým povinnostem, které se momentálně dělí mezi šest dalších dozorčích."

"Výborně, Wohlere. Vrať se ke svým povinnostem."

"Uklidím stůl po večeři, objednáám vám k obsluze do budoucna služku a pak odejdu."

"Stůl uklidím já, Wohlere. A služka nebude nutná. Jakob postačí."

"Ale ten má jiné poslání, paní Ariel."

"Zvládneme to. Jen sežeň Jakoba na komspoji, řekni mu, aby se vrátil nejpozději v deset, a pak odejdi."

Nemohla se dočkat, až bude sama. Wohler jí začínal jít na nervy. Wohler a ten mimozemšťan, kterého musela pozorovat a poslouchat celé odpoledne.

"Budete mě potřebovat zítra ráno na schůzce?" zeptal se Wohler.

"Ne. Spojil ses s Jakobem, když tady vedeš takové řeči?"

"Ano, paní Ariel. Bude tady před desátou."

"Tak odejdi, Wohlere."

Navzdory přátelským pocitům vůči Wohlerovi-1 měla tohohle Wohlera-9 plné zuby. A přece při jeho dialogu s mimozemšťanem měla pocit, že tu musí být nějaká stopa, vedoucí k mimozemšťanům, k jejich chování, k jejich potřebám, kultuře, klíč k něčemu, co by sblížilo mimozemšťany s lidmi tak, aby tuhle žádoucí planetu nemuseli opustit a v budoucnu se jí vyhybat.

Chopila se sjetiny, kterou kurýr doručil před večeří.

Zvláštní, jak se ten archaický způsob předávání informací - tištěné slovo - dlouho udržel. Ale je to tak divné, když se vezme v úvahu ten skvělý nástroj, lidský mozek: tempo, jímž dokázala asimilovat slova a spojovat je s určitými významy, tempo, jímž dokázala přelétnout stránky?

Rychle dolistovala tam, kde Wohler toho odpoledne ukončil svou projekci a přelétla zbytek dialogu - desetinásobek objemu, který vstřebala za odpoledne - a to stihla ani ne za dvě hodiny. A měla z toho víc, protože si mohla informace snadno a rychle přehrávat, přejít rychle kupředu, přeskočit, a pak zas uvažovat nad významem věty nebo slova.

Pravda byla, že centrální počítač odstranil mimozemšťanův přízvuk - a rozhodně se tím všechno urychlilo - ale pravou účinnost přinášelo samo tištěné slovo: zvláštní archaická telepatie, která extrahovala myšlenky mimozemšťana z mimozemšťanovy mysli a přenášela je do její.

A přece navzdory starodávné kráse sjetiny nevzešlo z jejího použití nic významného - o nic víc, než z toho nudného odpoledne s Wohlerem a paměťovým projektorem.

Stejně jí ale intuice říkala, že musí existovat řešení. Prostě se na to nedívá správně, anebo ze správného úhlu, anebo na správné místo. Když ne na kopuli, tak kam se má na tomhle zvláštním světě dívat? Město je problém, meteorologický uzel tomu říká mimozemšťané, rušivý, nezvladatelně dráždivý, jak zrnko písku v ústřici.

A mimozemšťané je opláštějí, uhlazují, aby zmírnili tření, jako když ústřice opláštěje ostré hrany zrnka písku měřavou vrstvou perleti. Teď dokonce začíná i uvažovat jako mimozemšťan. Tenhle svět je ústřice a Město a jeho kopule jsou perla. Ústřičný svět. Perlové město. Pokřtila svět i město.

A dál se nedostala, ještě když se v deset večer vrátil Jakob.

"Konečně jsi zpátky," řekla mu, když vstoupil. "Co mohl Keymo říci k tomu hypervlnovému problému?"

"Velmi málo, paní Ariel," odušil Jakob. "Žádný z nás nedokázal pochopit, jak by se dala technologie teleportace Klíčem aplikovat na modulaci hypervlnových signálů."

"Prozkoumali jste paralelní dichotomii technologie skoků v hyperprostoru a tlumené modulace hypervlny? To paralelní spojení by mohlo poskytnout vodička ke spojitosti mezi Klíčem a plynulou modulací. Je to tak?"

Ariel poprvé uslyšela slovo dichotomie cestou do Ústřičného světa, když je použil Jakob; a od té doby se jí chtělo je použít. Mělo takový erudovaný zvuk. Teď mu ho přihrála nazpátek.

"Naznačila jste jen, že hledáme spojitost mezi plynulou modulací a Klíčovou teleportací. Žádný z nás nic takového nenalezl během zdoluhavé debaty, která se uzavřela teprve před půl hodinou."

Ty moulo, pomyslela si, tvůrčí proces je v první řadě hledání souvislostí. Existuje-li spojitost mezi tlumenou modulací a technologií skoku, jak tvrdí mimozemšťané, musíš nejdřív vypátrat a pochopit tu spojitost. Pak možná dokážeš vydedukovat, co to je plynulá modulace, musíš prozkoumat teleportaci Klíčem, jestli by se v ní nenašlo to paralelní spojení, co o něm mimozemšťané tvrdí, že tu existuje. Napadlo ji, že mu to měla vysvětlit, než odešel. I on slyšel všechno, co mimozemšťan říkal.

"Dneska, až budu spát," pravila Ariel, "prozkoumej všechno, co máš v paměti o technologii skoku a tlumené modulaci hypervlny. Prober to obojí ze všech stran, zepředu dozadu a zase zpátky. Hledej podobnosti. Dávej je navzájem do souvislostí. A ráno mi podáš zprávu o všech momentech, ve kterých nalezneš mezi oběma nějakou paralelu."

"Výborně, paní Ariel."

Pak zalezla do postele a uvažovala, jak ráda by viděla úplnou Jakobovu muskulaturu bez šatů. A to v ní probudilo pocit viny a padla na ni touha po Derekovi, touha, kterou zaháněla z mysli celý večer.

Usnula a někdy během té dlouhé noci se jí zdálo, že si hraje na svěže zeleném aurorském kukuřičném poli se svým osobním robotem, jako když byla dítě, a pak se z toho robota stal Jakob a utíkali a směli se a on ji honil řadami vysokých zelených rostlin, které se vlnily v mírném vánku, a pak už ji nehonil, ale čekal na ni na konci té dlouhé řádky v dálce; jenže to nebyl Jakob, a pak si uvědomila, že na Ústřední svět přišel Derec a že tam stojí s rozepjatou náručí a čeká na ni. Radostně se k němu rozběhla dlouhými řádkami zvlněné kukuřice.

Probudila se a bylo ráno a skutečně byla na Ústředním světě. Jenže Derec tu nebyl.

Vlčí planeta

"Jsem ti vděčný, že sis udělala čas a přijela," řekl Derec.

Podíval se na svou společnici, která seděla v malém dvousedadlovém vozíku vedle něj.

"Nepřijela bych, kdyby to neznělo naléhavě," pravila Wolruf.

Směřovali východně po Hlavní ulici směrem k Derekovu bytu. Právě vyzvedl Wolruf na primitivním přístávacím zařízení planety na západním okraji Města robotů.

Wolruf dorazila v Xerborodezees, což byl hyperprostorový skokan třídy Minneapolis, který bohatá Ariel dala malé mimozemšťance předchozího roku, aby uspíšila její návrat domů. Xerborodezees dokázal pojmout deset cestujících a jak se ukázalo, byla to jediná možnost, jak se mohl Derec a jeho společníci z řad robotů dostat z téhle planety. Jeho dopravní prostředek byl zdemolován při nehodě, když sem přiletěl.

Wolruf měla rozměry velkého psa s hladkou, dobře udržovanou, hnědozlatou srstí; a měla také podobu psa, až na ruce s tlustými prsty a plochou tvář, která navzdory své plochosti nesla nezaměnitelné charakteristické znaky šelmy psovitě.

Dále na východ po Hlavní ulici, půl kilometru od Derekova bytu, se v té chvíli efektně tyčila velká stavba ve tvaru pyramidy - Kompasová věž - v zářivém rámcí, zbarveném dorada ranním sluncem, jež se za ní dosud skrývalo.

"Chceš říct, že tě přemluvila Ariel," řekl Derec. "Poslal jsem volání o pomoc prostřednictvím Ariel."

"Tys to podepsal. Ne Ariel. Nepřijela bych, kdybys to nepodepsal: 'Situace zoufalá, Derec.' Odeťka ti budu říkat 'Zoufaly Derec.'"

Vydala legrační kloktavé zašteknutí, žádné vrčení, spíš ostrý ra-chotivý klokot, jako by měla plné hrdlo hlenu.

Derec už si na ni v uplynulých dobách tak zvykl, že zapomněl na ten neobvyklý chechtot a poněkud zvláštní způsob, jímž zacházela s Galaktickým Standardem. Nedokonalá výslovnost Standardu se za uplynulý rok na její domovské planetě poněkud zlepšila, ale to, jak převalovala v krku písmeno "r" zmizelo po dlouhém pobytu ve společnosti Ariel a Dereka skoro úplně - zřejmě došlo k ještě většímu zlepšení, až na to hrdelní ráčkování. Dosud bylo znát polykání a usekávání souhlásek a hvízdavé sykavky. A způsob, jímž vyslovovala hlásku "j" před samohláskou - jakési kuckavé a spolknuté šteknutí - mohl vyjít jen z hrdla mimozemšťana psiho typu, člověk by to nejspíš vůbec nedokázal napodobit. "Nikdy jsem netvrdil, že je situace zoufalá," prohlásil Derec. "Takovou zprávu jsem neposlal. Kontaktoval jsem na svých vnitřních monitorovacích spojích Město robotů a oni hypervlnovali na náš domácí počítač na Auroře. Aspoň tak jsem to zařídil. Čekal jsem, že Ariel předá můj vzkaz tobě, ale tohle se Ariel taky nepodobá. Jako by ten vzkaz předal někdo, kdo má na téhle planetě životní zájem - ne že bych někoho takového znal."

"Je jedno, jak jsem to dostala. Povedlo se ti to - jsem tu. Copak je tu takového zoufalého, žeš musel volat přřes půl galaxie?"

"Mám tu zdivočelého robota, Wolruf."

"Neposlouchá zákony rrobotiky?"

"Ano a ne. Zná zákony, ale zřejmě si není jistý, co je to člověk. Je jak chameleon. Jak jsem to pochopil, mění se podle toho, koho momentálně považuje za člověka."

"Jako Mandelbrrrotova rrruka?"

"Ano a ne. Materiál, ze kterého je vyrobený, není tak hrubý jako materiál Města robotů. Jeho buňky jsou mnohem menší než ty na Mandelbrotově paži. - Mám pocit, že tu máme co dělat s mikromolekulární robotikou, a neznám způsob, jak to přeprogramovat. Je samonaprogramovatelný a zřejmě to s ním je jako s nově vyklubaným kuřetem - to taky považuje za kvočnu toho, koho uvidí jako prvního."

"Tak jak můžu pomoci?" zeptala se Wolruf.

"Když jsem se s ním prvně sešel, měl vlčí podobu. Byl vůdcem smečky inteligentních vlčích tvorů, které určitě považoval za lidi. Útočili na Averyho roboty ve Městě. Vlčí robot roztrhal jednoho z Averyovců. Město robotů vyslalo

na můj vnitřní monitor volání o pomoc. - Když jsem se sem dostal, začal kopírovat mě, když mi předtím připravil pěkně horké chvilky - a to myslím doopravdy horké chvilky. Když jsem dneska ráno odcházel, byl ještě humanoidní a nasával informace z městské knihovny jako usedlík druhé generace na výpravě na Zemi."

"Co podle tebe můžu dělat?" otázala se Wolruf.

"Vypadal jako vlk, když přišel do Města, pak jsem přijel já a on začal napodobovat mě. Ted' to bere trochu moc rychlý obrat, moc změn osobnosti moc velkou rychlostí. Při svých vlčích charakteristických rysech bys pro něj mohla představovat přirozený model - uspokojivý kompromis mezi vlky a lidmi."

"Úžasně! Prroč nás vy lidi pořádku máte za vlky? Na mým světě máme jeden drrruh - dongeedow - co se moc podobá vaši gorrrile, ale já tě přřesto nepovažuju... ale počkej - berrru to zpátky. Začínáš se hodně podobat dongeedow."

Znovu vydala hlenitě rachotivé zakloktání. A ano, pořád ještě ráč-kovala.

"Můžeš si vtipkovat jak chceš, Wolruf, ale mně tahle situace moc humorná nepřipadá."

Derec neměl nejlepší náladu. Byl rád, že zase vidí Wolruf, a na chvíli ho to rozveselilo. Znali se už dlouho, od té doby, co byla víceméně otrokem - nedobrovolným služebníkem - mimozemského piráta Aranimase. Derec ji osvobodil s pomocí Mandelbrota, robota, kterého dal dohromady z pirátovy zásoby náhradních dílů.

Wolruf však stěží dokázala nahradit Ariel. Pouhé spatření dobré přítelkyně, jakou byla Wolruf, v něm budilo ještě větší touhu a stesk po Ariel. Kdyby jen to byla ona a ne Wolruf, kdo seběhl po rampě od Xerborodezees, nevypadal by teď život tak pochmurně.

Neměl by reagovat odmítavě na Wolrufin slabý pokus o humor. Měl by aspoň uznat, že se snaží. Ale scházela mu Ariel a nehodlal se nechat něčím rozveselit.

"Ty máš ale mizerrrnou náladu," podotkla Wolruf. "Zdivočely rrrrobot ti ji nemohl tak pokazit. Prroč tu neni Arrriel?"

Bylo to zvláštní, jak Wolruf dokázala vycítit jeho náladu, interpretovat ji a přesně rozpoznat to, co mu vadí.

"Nebudeme to rozebírat. Řekněme, že neměla velkou radost, když jsem ji nechal na Auroře. Takže tam pravděpodobně truceje."

A dodal trpce: "S tím svým frajerem Wintersonem. Toho ty ještě neznáš. Jakob Winterson. Taková hromada falešných svalů, jakou jsi ještě neviděla."

"Kyborrrg? Jako Leong?"

Wolruf měla na mysli Jeffa Leonga, mladíka, jehož mozek strávil dost nepříjemné období v mechanickém těle robota, zatímco Averyho roboti v Městě robotů opravovali a uzdravovali jeho poškozené lidské tělo.

"Ne, humaniformní robot," řekl Derec. "Vypadá přesně jako člověk. Skoro se nedá rozeznat od opravdického."

"Ty žárliš na rrrrobot?"

Wolruf znovu hlenitě zakloktala.

Derec neřekl nic. Konverzace se ubírala nepříjemným směrem.

"Á, bolavé místočko," řekla Wolruf. "Omlouvám se."

"Jsme tady," Derec zastavil vozítko u obrušníku před bytem.

Úzkostlivě vzhledl k druhému poschodí.

"Čekáš potíže?" vyzvídala Wolruf.

Zase mu četla myšlenky.

"Ne. Mandelbrot by mi zatelefonoval," odpověděl Derec ne tak docela popravdě, protože pocítil stín obav, když vystupoval z vozítka. Mandelbrot a Stříbroboká si zřejmě nerozuměli. Asi by neměl nechávat robota dělat chůvu jinému robotovi.

Všechno se však zdálo normální, když vstoupili do malého třípokojevého bytu ve druhém poschodí. Mandelbrot stál ve svém skladovacím výklenku ve stěně u dveří. Stříbroboká - nyní vlastně Stříbroboký - byl napojen na Derekův terminál a ani se neohlédl, když vstoupili.

"Působivě," prohlásila Wolruf a vykulila oči při pohledu na robota u terminálu. "Urrrčitě není tak vychrrrtly jako ty."

Zářívě stříbrný zevnějšek Stříbrobokého připomínal Derekův vzhled jen v detailech, ale při jeho velikosti a proporcích to byla skutečně skvělá podoba.

Wolruf samozřejmě přeháněla. Derec nebyl vychrtlý. Byl hubený, ale dobře stavěný s mohutnými bicepsy a tvrdými provazci svalů na hrudi a na břiše, typickými pro trup adolescenta.

Tím žertovným popíchnutím však Wolruf opět zasáhla to citlivé místočko. Derec si připadal méněcenný, kdykoliv si vzpomněl na Jakoba Wintersona.

"Všechno pod kontrolou, Mandelbrote?" zeptal se Derec. Popošel doprostřed pokoje, zaváhal, když Stříbroboký nezareagoval na jejich vstup, a pak se obrátil a oslovil Mandelbrota.

Od robota ve výklenku se odpovědi nedočkal.

"Mandelbrote!" opakoval.

"Ach ano, pane Dereku." Stříbroboký se odpojil a obrátil k nim. "Všechno je pod kontrolou."

Derec se podíval na Stříbrobokého, pak se otočil, přistoupil k výklenku a znovu se zeptal: "Mandelbrote, jsi v pořádku?"

"Nic mu není," odušil Stříbroboký. "Deaktivoval jsem ho."

"Co žes ho?" Derekův hlas odrážel úžas nad tím, že by Stříbroboký měl tu smělost a uzavřel Mandelbrotův mikrofúzní reaktor, čímž riskoval částečnou ztrátu pozitronické paměti.

"Když tu nejste, obvykle mi dává nevyžádané rady," vysvětloval Stříbroboký. "Tak já ho zase zapnu, protože vás zřejmě netěší, když je vypnutý."

"Nejenže mě to netěší." Derekův hlas se chvěl hněvem. "A nesahej na něj, zaktivizuju ho sám."

Stříbroboký se zarazil. Vydal se k Mandelbrotovu výklenku.

"Už nikdy - opakuju -, a teď byl Derekův hlas ostrý, skřípavý, "už nikdy nesmíš Mandelbrota deaktivovat."

"Jistěže ne," pravil Stříbroboký, "pokud je to vaše přání, pane De-reku."

"To tedy určitě je mé přání."

"Výborně, pane Dereku."

Derec přistoupil k výklenku, sáhl dozadu a otevřel destičku zasazenou v Mandelbrotových zádech, která kryla přepínací panel. Opatrně, dávaje při každém kroku dobrý pozor na Mandelbrotovy reakce, robota znovu aktivizoval tím, že v určitém sledu tiskl spínače.

Stabilizovat mikrofúzový reaktor byla nejdělitelnější součást aktivační procedury a zabrala nejvíce času - skoro půl hodiny. Operace se měla řídit podle robotových očí, které byly k tomu účelu uzpůsobeny - měnily barvu ve spektrálním sledu, kdykoliv bylo bezpečné přejít do další fáze - od černé přes purpurovou, modrou, zelenou, žlutou, oranžovou, červenou a nakonec zpět k bezbarvé černi.

Stříbroboký, aniž by si vůbec všiml Wolruf, se po výměně názorů s Derekem vrátil k terminálu a znovu se na něj napojil.

Wolruf se stočila do klubíčka na pohovce, a když Derec skončil, tvrdě spala.

Bateriová rezerva měla poskytnout nízký přísun energie, potřebný k ochraně Mandelbrotova pozitronického mozku před vážným poškozením, byla tu však stále ještě možnost ztráty dlouhodobé paměti během těch nanosekund přechodu z jednoho zdroje energie na druhý. Derec se to nikdy nedozví, pokud se mezera neobjeví sama, možná v okamžiku, kdy právě tuhle paměť bude naléhavě potřebovat.

Když stiskl řesetový knoflík přívodu energie, proklínal se, že ty dva roboty nechal spolu o samotě. Mandelbrotovy oči se rozsvítily rudou září, jež rytmicky pulsovala.

"Jak je ti teď, Mandelbrote?" zeptal se Derec.

"Normálně. Ten divoký mě deaktivoval. Neuvědomil jsem si, co dělá, až už bylo pozdě."

Robot se mírně otfásl.

"Byla to teď reakce třetího zákona?" zeptal se Derec.

"Jsem o tom přesvědčen, pane. Nechránil jsem se řádně, jak to požaduje třetí zákon. Pociťl jsem okamžitou poruchu, když jsem k tomu závěru dospěl, což určitě vyslalo vlnu asociovaného potenciálu do mého motorového kontrolního systému. Vypadalo to tak?"

"Ano. Jen jsem se chtěl přesvědčit, že nedošlo k poškození v důsledku deaktivace," řekl Derec. "Á, Wolruf, už jsi vzhůru."

Wolruf zívla a protáhla se. "Mandelbrrrot je v pořádku?"

"Vypadá to tak, až na normální reakci třetího zákona," odpověděl Derec.

"Vypadá to, že další vtíštění možná nebude tak jisté, jak sis myslel," konstatovala Wolruf.

Malá chlupatá mimozemšťanka se dívala na Stříbrobokého, který se hrbil nad terminálem a zdál se úplně pohroužen do informací, které mu proudily do mozku.

"Stříbroboký tě zřejmě přehlíží jakožto nižšího tvora," odpověděl Derec, "variaci vlčího živočišného druhu z téhle planety."

"Ano, k tomuto závěru jsem dospěl," pravil Stříbroboký, vypořádal se a otočil i se židlí tvář k nim, "a nedokázal jsem nalézt žádný biografický záznam 'Wolruf' ani nic jiného, co by tomuto závěru protřečilo. - Pověděla byste mi všechno o sobě, paní Wolruf?" požádal Stříbroboký.

"Ne!" pravil Derec důrazně. "Teď ne. Napoj se zpátky na knihovnu. My teď musíme zařídít pár jiných věcí."

Stříbroboký se obrátil zpátky k terminálu a Derec pokynul ostatním dvěma, aby jej následovali ven.

Když stáli na ulici u vozu, Derec vysvětloval:

"Jak jsem ti naznačil už dřív, Wolruf, jde to s ním teď moc rychle. Deaktivace Mandelbrota to podle mého potvrzuje. Považoval bych to za narušení nějakého koroláru k třetímu zákonu. Jak to vidí robot, Mandelbrote?"

"Zákony nejsou tak docela rigidní," odpověděl Mandelbrot. "Všude kolem nich jsou postranní potenciály, které tvoří něco, co mohu nazvat jedinečnými hranicemi, počátky potenciálů, které vedou k určitému vrcholu. První zákon má nejtvrďší a nejostřejší ohraničení ze všech, ale i tak nejsou ty hranice absolutně a ostře stanovené."

"Říkáš, že porušil třetí zákon?" zeptal se Derec.

"Ne, ale udělal něco, co já bych nikdy neudělal, leda že bych chránil člověka nebo sebe."

"Možná se chrrránil před tvými myšlenkami, Mandelbrrrote," podotkla Wolruf.

"Nepravděpodobné," odušil Mandelbrot. "Nepovažuji slova a myšlenky za způsob poškození robota."

"On je ale právě teď ve velmi citlivém a vnímavém stavu," pravil Derec. "A to je další důvod, proč ho chci dostat pryč z Města a zpátky do lesa, kde jsem ho našel, kde mu nejspíš bude příjemnější a nebudou ho tak rušit cizí stimuly. -

Dojedeme vozítkem k východnímu výjezdu a zbytek dojedeme pěšky. K místu, které mám na mysli, je to jen pár kilometrů; je tam malá travnatá mýtinka v lese u čistého kamenitého potoka - velice mírumilovné a klidné místo. Ty a ten divoký můžete za námi klusat až k východnímu výjezdu, Mandelbrote. Pak půjdeme všichni pěšky."

"Výborně, pane. Mám vzít stan a další potřeby k přežití ze skladovací skřínky?"

"Ano."

Derec si nepamatoval na nic ze svého dětství. Věděl, že se čímsi muselo lišit od dětství ostatních dětí na Auroře, neboť nedokázal jednat s roboty tak přirozeně, lehce a sebevědomě, jak bylo běžné u normálních vesmířanských osobností - něco, co si člověk osvojuje v nejranějším dětství. Ve všech školkách a domácnostech se nedaly najít jiné vychovatelky než roboti. Na Auroře například byl nejbližším dospělým, který se kdy k dítěti dostal, člověk, který dohlížel na chůvy ve Školkách.

Vychovala ho snad lidská chůva, dokonce možná vlastní matka? Byl to ještě ranější experiment jeho výstředního otce,

doktora Averyho? Derec věděl do nejmenších technických podrobností, jak roboti fungují -, byl odborník přes robotiku - ale neměl to přirozené chápání pozitronického mozku, jaký měly na Auroře skoro všechny děti už v pěti letech.

Jediný robot, který byl Derekovi blízký, byl Mandelbrot. Nebyla to otázka důvěry nebo nedůvěry. Roboti byli tím, nač byli naprogramováni. Důvěřovat se dalo dokonce i Averyho robotům, co stavěli Město robotů a další roboti města, jako to zde na vlčí planetě, když člověk věděl, kdo naposled pracoval na jejich vnitřku. Věřit se jim nedalo jediné v případě, když někdo tak nevypočitatelný jako doktor Avery záměrně pozměnil jejich naprogramování. Vyloučil například Wolruf z ochrany, když revidoval naprogramování robotů v Městě robotů.

Derec však jako by postrádal výchovu k přirozenému jednání s roboty - Mandelbrot byl možná výjimka, anebo aspoň výjimka, která potvrzuje pravidlo - a teď měl před sebou Stříbrobokého, bytost, z jejíhož chování a zevnějšku dospěl k závěru, že to musí být robot - a přece to byl robot tak nepředvídatelný a znepokojivý, že se s takovým ještě nesetkal. Stejně jako Averyho roboti - a jako Mandelbrotovo ovládání jedné paže - měl i Stříbroboký schopnost měnit tvar a podobu změnou orientace svých buněk, které samy o sobě vystupovaly jako maličcí roboti - mikroboti - ještě menší než buňky Averyho materiálu. Derec měl velmi přesně zjištěno, že tyto mikroboty během metamorfózy přeprogramovává pozitronický mozek Stříbrobokého, podobně jako některé živé organismy - ještěrky a obojživelníci - jakoby přeprogramovávají své buňky, aby jim narostla nová končetina nebo ocásek.

Ano, byl ze Stříbrobokého dost nesvůj, a když chodil kolem něj a hromadil zásoby na výlet, poprvé si uvědomil, že začíná považovat Stříbrobokého za skutečné nebezpečné. Nikdy ještě vůči žádnému robotovi nic takového nepociťoval, ani na Auroře, ani nikde jinde.

Skutečnost, že Mandelbrotovy poznámky Stříbrobokého rozptylovaly a omezovaly jeho výkonnost, se z logického hlediska nezdála být rozumnou příčinou k dosti vážnému zásahu v podobě deaktivace jiného robota. Roboti nemohli chodit a vypínat se navzájem - přičemž tu bylo vážné riziko amnézie oběti - jen proto, že je oběť rozptýluje, o nic víc, než by něco takového bylo přípustné u lidí. Stříb-roboký udělal něco, co by Mandelbrot 'nikdy neudělal', řečeno vlastními Mandelbrotovými slovy.

Stříbroboký byl znepokojivý jev, a přece byl výjimečný a pozoruhodný. Derec věděl, že robot by pravděpodobně měl být deaktivován, tohoto kroku však Derec nebyl schopen o nic víc než mnozí jiní vědci, kteří se pohybovali na tenkém ledě, a přesto dál prováděli experiment nebezpečný pro jejich okolí.

Pochopení

Při snídani se Ariel vyptávala Jakoba na výsledky jeho celonočního rozjímání.

"Připravil jsem seznam," řekl Jakob, "společných technických rysů technologie skoku a tlumené modulace hypervlny. Mám vám ho promítnout na obrazovku?"

"Nebesa, jen to ne," zděsila se Ariel. "Těmhle věcem nerozumím. Pošli ten seznam komspojem Keymovi; zjistí, jestli dokáže vydedukovat paralelní seznam, který by mu umožnil předpovědět charakteristické rysy plynulé modulace podle charakteristických znaků technologie Klíče, rysy, které by pravděpodobně měly společné. - A řekni mu, že bych ráda měla odpověď co nejdříve, abych měla čas na přípravu, než půjdeme na tu schůzku s mimozemšťany."

Dosnidala a vyšla na balkon nadýchat se svěžích vůní rána. Místo toho ji udeřily do nosu sterilní pachy noci zbrusu nového Města. Vzpomněla si na vůni čerstvě upečeného chleba, která v kteroukoli denní dobu charakterizovala město Webster Grove a která byla rozhodně příjemnější než ozón a strojní olej Perlového města.

Do té chvíle jí vlastně nedošlo, jak moc se jí tohle město nezamlouvá. Musela se už vypořádat s Městem robotů a pozemskými jeskyněmi z oceli, a teď i s tímhle městem, jen aby udělala Derekovi radost, a přitom je po celou tu dobu měla nerada, ale namlouvala si, jak se náramně baví.

Neměla ráda Města, města vůbec, a ze všeho nejvíce je neměla ráda po ránu. Bez přemýšlení očekávala, že ucítí čerstvě posečenou trávu Aurory. Místo toho však z Města, které měla zoufale nerada, stoupal pach sterility, a přece cítila potřebu je zachránit. Pomyšlení, že už ani ne za dvě hodiny začne vyjednávání, ji tížilo jako kámen.

S nakrčeným nosem a snídání převalující se v útrobách se otočila a vrátila se dovnitř, obléci se na schůzku.

O hodinu později už byla připravená a seděla v obývacím pokoji. Dosud však pracně hledala v duchu nějaké řešení problému s kopulí. Jakob stál ve svém výklenku. Vzhledem k tomu, jakou měla momentálně náladu, jí to tak i bylo milejší. Nestála dnes ráno o žádné rozptýlení.

Dost podrážděně usoudila, že už nemůže čekat, až se s ní Keymo spojí. Potřebuje dospět k nějakému řešení ještě před schůzkou, k jakémukoliv řešení, stačilo by i dílčí.

"Jakobe, sežeň na komspoji Keyma," nařídila. "Zjistí, jestli už nepřišel na něco s tou hypervlnou."

"Keymo hlásí jistý omezený úspěch," oznamoval Jakob. "Nalézá už na Klíčové teleportaci určité rysy, které dříve neviděl, rysy, které by potenciálně mohly sloužit jako metoda okamžité komunikace, která by byla zcela odlišná od současné hypervlnové komunikace."

"Dobře. Dá se tomu říkat plynulá modulace?"

"Ano. Ale moduluje to svým způsobem hybridní vlny, ne hyper-vlny, jak my je známe."

"Dobře. To bude už maličkost." Zvlášť proto, že neví, co to všechno znamená. "To je určitě to, o čem ti mimozemšťani mluvili. - Půjdeme," dodala.

"Máme ještě hodně času," namítl Jakob.

"Pojedeš ponalu," řekla mu, když vycházela z bytu a Jakob ji následoval.

Včera večer obstaral malý neautomatizovaný vozík pro dvě osoby, nesehnal ho ale docela bezpracně. Při vrcholící evakuaci byla dopravní vozidla velmi úzký profil.

Na Hlavní ulici byl hustý provoz, nárazník vedle nárazníku, všechno se to ale rychle pohybovalo, takže Jakob, který uposlechl jejích instrukcí a řídil pomalu, narušoval provoz jako kámen ve vířící řece. Všechny osm proudů plynulo k severu a expedovalo náklady materiálu.

Přesto dorazili k otvoru kopule v 9.40, víc než dvacet minut před stanovenou dobou. V otvoru kopule se ulice zužovala na čtyři proudy a pár metrů severně od kopule se pak měnila v prašnou cestu.

Wohler-9 už stál na stráž u západní stěny otvoru, kde se mělo opět konat setkání s mimozemšťany. Tentokrát neměla v úmyslu k němu Wohlera-9 přibrat.

"Jed" na sever, Jakobe," řekla Ariel. "Nechci vypadat nedečkově."

Věděla, že musí působit nevyrovnaně - jednu chvíli celá dychtivá vyrazit na schůzku, a v následujícím okamžiku opatrná, aby se na určené místo nedostavila příliš brzy. Musela si připomenout, že je to jen robot a nemůže mu na tom záležet, a tak její chování nijak neposuzuje. To bylo dobré. Už tak si připadala dost méněcenná.

Za deset minut se Jakob ozval: "Jsme v půli cesty k obrátce, paní Ariel."

Zahloubala se do svého problému s kopulí a stejně nedokázala vymyslet nic, co by mohlo přispět k dalšímu zdržení mimozemšťanů. Uzavření kopule je zřejmě nevyhnutelné.

"Prima," podívala se po něm. "Obrátíme."

Na okamžik jí prolétl hlavou letný záchvěv náklonnosti k Jakobovi. Byl to takový fešák, a tak pozorný a ohleduplný. Měl na sobě slušivou košili volného střihu s krátkými rukávy, kterou mu sama vybrala. Zvolila ji pro tuhle příležitost kvůli její ležérnosti. I ona se oblékla neformálně. Nechtěla, aby si mimozemšťané mysleli, že se jim vnucuje, i když určitě nebyli schopni její oblečení žádným způsobem klasifikovat. Spíš šlo o to, aby se sama dostala do toho správného rozpoložení.

Impulsivně vztáhla ruku a pohladila ho po předloktí. Pustila z hlavy myšlenku, že nedokáže být jiný než pozorný a ohleduplný, že nemůže jednat jinak, že je tak naprogramovaný. A taky byl fešák.

Oplatil ji letným pohledem.

"Ještě něco, paní Ariel?"

"Ach ano, Jakobe. Ještě něco. Prostě jsem to tam na Auroře nečekala, když jsem tě zpočátku požádala, abys mi dělal společníka." Koneckonců je to jen robot. Opakovala si to v duchu zas a znova.

"Takže mohu prokázat další služby?" otázal se Jakob.

"To bys tedy mohl, Jakobe. Jenže takové služby já prostě nemohu přijmout, ať by mi třeba připadaly jakkoliv příjemné."

A pak jí v mysli naskočila podoba Dereka, jak stojí v dálce na konci dlouhé řádky rozevřaté zelené kukuřice a mává. A napadlo ji, odkud ta vzpomínka pochází. Nikdy nebyla s Derekem v kukuřičném poli. Pokud si dokázala vzpomenout, tak ne.

A to ji přivedlo zpět k momentálním povinnostem, jež byly spíš závazkem vůči Derekovi, nutností splnit jeho přání, protože ona sama měla vůči Městu robotů jen negativní pocity.

Ale ta povinnost stejně zůstávala.

"Vidíš nějaké stopy po mimozemšťanech, Jakobe?" zeptala se.

"Možná," odpověděl Jakob. "Vidím tři černotěle, kteří právě sestoupili na okružní letovou dráhu kolem kopule."

"Dokážeš načasovat náš návrat tak, abychom dorazili hned po jejich přistání?"

"Dovedu to."

Podánilo se mu to.

Vystoupila z vozítka, přistoupila k mimozemšťanům a rozhodla se neuklonit. Jakob ustoupil ke straně a trochu za ni.

S mírně povýšeným přízvukem pozdravila: "Dobré jitro, vyslanci."

Předchozího dne si říkali vůdci, ona však odmítala tento termín použít ze strachu, že by se třeba mylně považovali za její vůdce.

"Dobrý ráno, sličko Ariel Welshová," pravil prostřední mimozemšťan.

Ariel se nedokázala ubránit širokému úsměvu. Přízvuk z Webster Grove ji opět překvapil, okamžitě se však soustředila na to, aby jej nebrala v úvahu a vyhnula se tak neváženému postoji, do kterého nakrátko upadla předchozího dne.

"Tohle je můj asistent Neuronius," pokračoval prostřední mimozemšťan a vyboulil na pravém boku cosi, co připomínalo siluetu ramene, "a tohle je můj další zástupce Axonius," a vyboulil svou siluetu doleva.

Ariel zareagovala tím, že při představování jednoho každého sklonila hlavu příslušným směrem, což bylo gesto ležérního, zdrženlivého vzetí na vědomí, zdaleka ne vyložená úklona.

Mimozemšťan nepoužil toho velkolepého gesta, jež učinil předchozího dne Sarco, když jí představoval Synapa, ale Ariel stále ještě v duchu hádala, jestli jedná se Synapem nebo Sarcem.

A už byla na tenkém ledě, a to schůzka sotva začala. Hádala, že to musí být Synapo. To on předchozího dne dominoval schůzce. Na druhé straně tihle ostatní byli podřízení. Nepříslušelo jim velkolepé gesto, i kdyby to byl Sarco.

Neměla, s čím by mohla přijít, až na analýzu hypervlnové modulace, kterou na její naléhání dali dohromady Jakob a Keymo. A kdyby to byl Synapo, a pokud byla její dedukce správná - že ten zelený plamínek ze včerejška byl známkou netrpělivosti vůči Sarcovým stížnostem -, pak to musela být podle Synapova názoru triviální stížnost a z její strany žádná velká třeť.

Protože nevěděla jistě, s kým jedná, rozhodla se otálet.

Promluvila: "Věřím, že už jste dospěli k závěru, že uzavřít kopuli nemá okamžitý význam, protože už je z devětaadvadesáti celých dvou desetin procenta účinná."

"Naopak, máme pocit, že by bylo lepší kompenzátor uzavřít, a kompletně uzavírat jakékoliv takové výtvořiny i v budoucnu," odvětil mimozemšťan. "Ačkoliv emise z výtvořiny, kterému Wohler-9 říká Město, byly zvládnuty, stále ještě máme starosti, protože Město může být pouhou předzvěstí ještě horších věcí, věcí, jež leží mimo tento svět a teprve na

nás budou uvaleny."

"Mohu vás ujistit, že žádné takové zlověstné věci neexistují. Chceme s vámi tuto planetu pouze sdílet a jsme ochotni zajít velmi daleko, abychom zajistili vzájemnou snášlivost."

"To by nás více uklidnilo, kdyby to řekl vůdce. To by byl člen vašeho klanu on, pokud jsem správně převzal informace Wohlera-9."

Další mužský šovinista jako Wohler-9, pomyslela si Ariel. Tenhle velký netopýr musí být samec. Jasně.

Celý vesmír je plný nesnesitelných samců.

"Není to nutné. Ženy - náš klan ona, jak vyje nazýváte - jsou často vůdci, a schopnými vůdci, kteří fungují stejně dobře jako muži - náš klan on."

"Ale většina vůdců je stejně členy klanu on. Je to tak?"

Ariel byla nucena odpovědět: "Ano."

Diskuse rozhodně neměla dobrý průběh. Ariel se rozhodla riskovat ve snaze dát věcem příznivý obrat a použít jediné eso, které měla v rukávě.

Aniž by dala ostatním možnost promluvit, řekla: "Ale vraťme se zpět k hlavnímu bodu naší debaty, k věcem, které děláme a které vás ruší. Nechceme vás rušit na žádný způsob a jsme ochotni učinit všechno pro to, abychom zajistili, že k tomu nedojde. - Například dokážeme změnit svou modulaci hypervlny z tlumené na plynulou, abychom nenarušovali váš příjemný poslech."

Plamínek pohněvanosti mu vyrazil zpod očí, menší než předchozího dne, ale pořád důkladný, dost znatelný, svítivě zelený zášleh.

"Sarco!" řekl, jako by pronášel nadávku. "To narušení hypervlny nemá takový význam, aby se tady probíralo. Můj vážený kolega je milovník hudby a má sklon připisovat těmto menším poruchám větší význam, než si zaslужují."

Vystřílela munici, a ještě k tomu na špatného mimozemšťana.

"Stejně," namítla, "to ukazuje, jak daleko jsme ochotni zajít, abychom se vyhnuli obtěžování vašeho národa. To by vás mělo uklidnit, pokud jde o naše úmysly."

"Příčetně uklidnit nás může jediné váš vůdce!"

S podivně smíšenými city - se zmatenou směsicí tesknosti a hněvu - si pomyslela: Tady jsem vůdce já, pane netopýr, a vám nezbyvá, než se bavit se mnou. Ale mrzí mě, že tu ten můj ztracený partner není, místo aby se proháněl někde po nějakém mimozemském kukuřičném poli.

Nepřestávala se v duchu ptát, odkud ta podivná vidina pochází - víze Dereka na druhém konci šťavnatě zeleného kukuřičného pole; touha po Derekovi byla příliš intenzivní; a vtom ji napadla odpověď na problém kopule s tou skvělou jasnoživitostí, která může vzejít jen z komunikace jedné mozkové hemisféry s druhou, předáním podvědomých pochodů, skrytých v jedné půlce mozku, do druhé.

Poprvé jí připadalo, že má situaci pevně v rukou.

Neuronius útočí

Synapo už s tím ona mimozemšťanem ztrácel trpělivost. Diskuse začínala být fádni a neplodná a současně dosud neposkytla vhodnou příležitost ke ztrapnění a diskreditaci jeho útočného podřízeného Neuronia.

Bylo čím dál zřejmější, že malý mimozemšťan není v žádném ohledu vůdce; že Synapo musí vynaložit určitou námahu a dostat na svůj svět skutečného vůdce mimozemšťanů. Prozatím bude muset nařídít Sarcovi uzavřít kompenzátor a zahájit výstavbu dalšího, pokud, jak předpokládal, začínají skutečně budovat druhé město na protější straně Pláně jasu. Právě tyto myšlenky ho vedly k poslední poznámce, a teď ten malý, otravný mimozemšťan znovu promluvil.

"Není třeba zvat na tenhle svět jiného vůdce. Jednoho máte před sebou. Doufala jsem, že budeme pokračovat ve výstavbě našeho Města, ale teď se zdá, že to není možné s ohledem na váš nesmyslný strach z toho, že bychom měli jakýsi skrytý a tajný plán nenapravitelně poškodit tuto planetu."

Způsoby a vystupování malé mimozemšťanky se změnily; její hlas nabyl jiného přízvuku. Všiml si Neuronius těch jemných změn?

Pominul její pokus snížit jejich význam použitím přídavného jména nesmyslný. Znevažování nebyl nijak výjimečný diplomatický postup, někdy byl účinný, ale ne často, přece však měl ve hře z její strany určitou hodnotu. Uvědomil si to, ale pochopil ten nadutý Neuronius její hru a přehlédl ji tak lhostejně, jak je namístě? Nebo dopustí, aby mu hněv narušil analytické uvažování?

A uvědomí si Neuronius ty jemné změny v jejím chování, jež byly čistou telepatii, zprostředkující informace účinněji než mluvené slovo?

"Máme jiné, přijatelnější metody, jak s vámi spoluobývat tuhle planetu," pokračovala. "Město pod kopulí ve svém současném stavu by se dalo v podstatě deaktivovat a sloužilo by jen jako koordinační a komunikační centrum pro novou fázi."

Přešla na jinou diplomatickou techniku, opustila nadřazené, povýšené způsoby - do puntíku tak povýšené, jako měl Neuronius -, a teď jednala jako spojenecký, přátelský taktik. To bylo skutečně známkou rozeného vůdce. Uvědomí si to Neuronius a dokáže sám změnit taktiku?

Zřejmě upustila od hlavního cíle svého poslání a přeskupovala v duchu různé alternativy; další známka pravého vůdce s plným oprávněním činit významná rozhodnutí v poli.

"Prosím, popište tuto kompatibilní metodu soužití," požádal Synapo.

"Dovolte mi nejprve otázku. Tvořím já sama klimatický uzel nebo tady můj společník Jakob anebo tady naše vozidlo s námi uvnitř?"

Naklonila hlavu ke služebníkově a ukázala na ten výtvar za sebou, vozidlo.

"Ne," odvětil Synapo. "Žádná z těchto entit, ani sama o sobě, ani všechny dohromady netvoří klimatický uzel. Termální narušení je příliš malé a rychle se rozptýlí."

"Dobrá," řekla. "Přejdeme tedy z městského, energeticky intenzivního modelu na zemědělský, pracovně intenzivní model; z centralizované společnosti na společnost rozptýlenou; z průmyslové výroby na zemědělskou výrobu; z Měst robotů, která ve vás vzbuzují potřebu zakrývat je kopulemi - vašimi uzlovými kompenzátory - tedy přejdeme k farmám robotů, které, jak uvidíte, budou zcela neškodné."

Wohler-9 ho neobeznámil se zemědělskou a farmářskou terminologií, takže Synapo nedokázal hned přeložit slova malé mimozemšťanky. Musel provést extrapolaci ze všeho, co mu řekla ona a Wohler-9 a ze všech předchozích údajů, které získal monitorováním hypervlnového vysílání mimozemšťanů, ale stejně mu to trvalo jen okamžik.

"Zemědělstvím míníte úmyslnou kultivaci trav a dalších rostlin, jako jsou ty, které rostou na Pláni jasu a v Lese spočinutí; a farmami míníte ohraničené úseky půdy, kde se to odehrává. Je to tak správně?"

"Ano," odvětila malá mimozemšťanka.

"Máme výjimečnou trpělivost s vaším proniknutím do našeho světa. Nezeptali jste se, je-li to rozumné, nevyjednávali jste předem o vhodném programu k takovému činu, a když se ukázalo, že to není rozumné a podnikli jsme kroky izolovat škodlivé vlivy a pokud možno je minimalizovat, zabili jste dva z našich lidí. - Ano, jsme trpěliví až k hranicím rozumného překladu toho slova, a já teď chci požádat vás, abyste měli dnes s námi stejnou trpělivost, jakou jsme měli my s vámi po těch mnoho uplynulých dní. Vaše trpělivost nebude pokoušena násilnostmi a smrtí - jako ta naše -, ale nudou a nečinností, zatímco my budeme provádět, jak musíme, rituály své vlády, které byly ustanoveny před nesčetnými tisíciletími. - Tehdy jeden starověký cerebronský filozof jménem Petero konstatoval, že vláda na všech úrovních je plná neschopných osob, že vládní úředníci dospějí na určitou úroveň schopností, a pak ještě o jeden stupeň na žebříčku výš, kde zůstanou už jako neschopní, protože jim chybí schopnosti, aby mohli postupovat dál. - Tohle pozorování bylo tak ohromující a tak očividně pravdivé, že vstoupilo v platnost jako Peterův princip a celá vláda se okamžitě reorganizovala, aby se do ní zahrnul útočný faktor, takže k tomu, aby úředník mohl být prohlášen za neschopného a vystřídán, stačí, aby nějaký jeho podřízený projevil na oné vyšší úrovni větší schopnosti. - To podle definice dokazuje, že dřívější úředník byl neschopný, to jest ne tak schopný, jak by mohl být; a proces dokazování, ať už je jeho forma jakákoli, se nazývá útočení na vyšší pozici. - Já teď tedy předám odpovědnost za tyto postupy svému podřízenému Neu-roniovi, aby mohl vaši nabídku vyhodnotit a odpovědět na ni."

Při posledních slovech Synapo učinil elegantní gesto Neuroniovým směrem a pečlivě sledoval, neuvidí-li nějaký mimovolný reflex, jazyk těla, jež by mu telepaticky sdělil, co se v mysli jeho podřízeného děje.

A jestli je Axonius schopný velet, i on bude zkoumat stav mysli, který Neuronius bude vyzařovat - vysílat tělem. A Axonius to vezme v úvahu, až bude nakonec přednášet svou detailní analýzu a závěrečný úsudek o Neuroniovi na sněmu cerebronské elity.

V jistém smyslu tady teď nešlo jen o Neuronie a Synapu, ale také o Axonia, protože na sněmu to bude cerebronská elita, kdo vynese konečný úsudek o restrukturalizaci vlády Cerebronů, pokud se toto momentální vyjednávání nakonec ukáže jako rozhodný uzlový bod v jejich dějinách.

A při tom vyjednávání s mimozemšťany musí Axonius rozhodnout - na místě - v případě, že se Synapo a Neuronius neshodnou. Axonius by se mohl ocitnout v dost delikátním postavení. Elita by ho mohla vyhodit, kdyby učinil špatné rozhodnutí, bez ohledu na to, jak dopadne soupeření mezi Synapem a Neuroniem.

Nicméně Axoniovi hrál do ruky jeden faktor: měl na sněmu devět hlasů, jež by vyloučily Synapu i Neuronie. Každý člen elity měl počet volebních hlasů, odpovídající číslu, jež odpovídalo jeho postavení v hierarchii.

Takže to všechno teď určitě probíhalo hlavou druhých dvou Cerebronů, když se Synapo obrátil k Neuroniovi v očekávání jeho odpovědi.

Vysílání těla nebylo dobré. Neuronius vyzařoval sebedůvěru a to určitě muselo zapůsobit na Axonia, který by mohl Synapovi způsobit horké chvilky, kdyby se Neuronius postavil proti němu.

"Slečno Ariel Welshová, zastupovala jste zájmy svého národa dobře," pravil Neuronius. "Možná jsem tak zcela nerozuměl všemu, co jste říkala, ale můj mentor je výtečný instruktor, který mě až dosud nikdy nezklamal, takže jsem si poměrně jistý, že jsem pochopil podstatu vašich sdělení. - Vyzařujete sebedůvěru, vážnost a všechny ostatní aspekty tak podstatné k vůdcovství, že v tomto ohledu rozhodně nemůžete být považována za osobu, která by nebyla na svém místě. - A vaše navrhovaná změna na pracovně intenzivní model zemědělství se zdá - aspoň na první pohled - tak neškodná, jak jste ji výmluvně popsala. - Uzlový kompenzátor operuje na devětaadvadesát celých, dvě desetiny procenta účinnosti a to považuje cerebronský sněm za přijatelné, takže to je jistě čárka pro vás. - A ani vy, ani váš služebník, pojmání individuálně, ani ta malá skupina představovaná vámi dvěma naloženými do vozidla - samé malé termální emitory - nepředstavujete klimatický uzel, jak soudí můj mentor. - To všechno jsou pozitivní argumenty, jež svědčí ve váš prospěch, proti nim však musíme položit na váhy těch několik negativních věcí, jež jsou argumenty proti vaší nabídce, a pak teprve můžeme zjišťovat, kterým směrem se jazýček vah nakonec vychýlí. - A rozhodně proti vašemu návrhu stojí smrt dvou našich kolegů, a v konkrétním případě toho posledního úmrtí také pasivní stav našeho kolegy před smrtí - na řetěze, což je ošklivý způsob smrti, kdy jeden není způsobilý k sebeobraně. Kolik úmrtí Ceremyonů nás čeká v budoucnosti? - A přece ta úmrtí - jež lze převážně přičítat nechápatosti neschopných služebníků - a malá pravděpodobnost dalších mrtvých v budoucnosti nevy-chylují váhy ve váš neprospěch. - Nyní musíme uvážit pravou povahu zemědělského modelu a podpůrných, částečně kompenzovaných městských uzlů, a tady je zádrhel. - Nevíme nic o tom zemědělském modelu kromě vašeho ujištění o jeho milé neškodnosti, nevíme ani, jaké přidatné emanace se mohou hnout z otvoru v městském kompenzátoru. - Nazýváte naše obavy nesmyslnými, když

přítom každá rozumná bytost, soudě podle vašeho dřívějšího jednání, musí posuzovat vaše jednání jako děsivé a podobné obavy považovat za dobře podložené. - Truchlíme nad svými mrtvými kolegy a jsme stejně tak nejisti, pokud jde o povahu vašeho návrhu; nemáme tedy jinou možnost, než se vehementně postavit proti tomu, abyste nadále okupovali naši planetu. Nepovažujeme vaše úmysly za neškodné, slečno Ariel Welshová, při bedlivém zkoumání rozhodně ne."

Neuronius nahrbil křídla a zmlkl.

Hlupák, pomyslel si Synapo. Právě se vyloučil z elity. O tom se dá stěžít pochybovat. A přesně jak jsem očekával, zareagoval na to povýšené zlehčování malé mimo zemšťanky, když použila termínu 'nesmyslný'. Ten měl velkou váhu ve vlastním nesmyslném uvažování toho hlupáka, v jeho základním stihomamu, ze kterého ho už dávno podezírám.

Díky bohu za rozumného Axonia.

Ted' bylo načase, aby Synapo sám hlasoval.

Kdyby souhlasil s Neuroniem, stačilo by jen říci a Axonius by byl mimo. Aby Synapo potvrdil svůj opoziční postoj, stačilo se jen zeptat Axonia na jeho názor.

Což také udělal.

"A co říkáš ty, Axonie?"

Podruhé toho dopoledne pocítil Synapo jakousi zradu. Axoniův jazyk těla projevoval obavu a nerozhodnost, zatímco měl vyzařovat sebedůvěru a jednoznačnost.

"Očividně," pravil Axonius, "zhodnotil Neuronius situaci správně a dospěl k pozoruhodně bystrému závěru."

Synapo byl ohromen. Jeho mazaná strategie ho úplně zradila. Celý poslední rok tak soustředil svou pozornost na Neuroniiův stihomam, že úplně selhal ve správném zhodnocení Axonia, který odjakživa vypadal jako takový spolehlivý důstojník. Tam asi Synapo udělal chybu: obtížnost zhodnotit správně někoho, koho máte v podstatě rád a kdo s vámi vždy bezvýhradně souhlasil.

Ted' už to byla pouhá formalita. Synapo byl přední státník a loajální Ceremyon; a politikem byl jenom tehdy, když to neubližovalo kmenům.

Mohl by se postavit proti svým dvěma podřízeným a elita by ho možná nevrle podpořila, pak by to ale znamenalo poskytnout mimozemšťanům obrázek rasy a vlády v neshodách. Postavení elity spíš odpovídalo uvědomit si svůj omyl později a projevit velkorysost vůči mimozemšťanům a flexibilitu ve vládě změnou rozhodnutí svých zástupců.

"Shodli jsme se tedy," řekl. "Působí mi to bolest, slečno Ariel Wels-hová, avšak váš návrh nelze přijmout. Za tu krátkou dobu, co se známe, jsem získal vůči vám obdiv a úctu - za vaši přímocnost, odvahu a ne-úporný elán. Kéž vás tyto vlastnosti neopustí, až budete toto bolestné rozhodnutí tlumočit svému národu."

Jako vůdce Cerebronů je hotový, ledaže by dokázal na sněmu tohle rozhodnutí zvrátit - a to na sněmu tvořeném devíti členy, kde má Axonius devět hlasů proti němu.

SOS

Hned po schůzce se Ariel a Jakob vrátili do bytu. Jakob zamířil ke svému skladovacímu výklenku, ale Ariel mu zastoupila cestu.

"Udělej velký hlávkový salát, Jakobe," nařídila mu, "s omáčkou tisíce ostrovů a připrav dvě sklenice mléka. Prostří stůl pro dva. A pak mi dělej společnost. Neuškodí ti jednat pro změnu jako člověk, jako by tě těšila má společnost. To je rozkaz."

"To je rozkaz, který není obtížné splnit," pravil Jakob.

"Máš rád zálivku tisíce ostrovů?" zeptala se Ariel.

"Jak je vám líbo, paní Ariel. Ježto postrádám pravé chuťové buňky, nedávám vlastně přednost ničemu."

"To je ale škoda. Přijdeš o polovičku radostí života."

"Zakoušet radost z chuti nikdy nepatřilo k mým výhodám. Ale samozřejmě," dodal hbitě, jako by chtěl předejít nějakému rozčarování ze strany Ariel, "také mi to nikdy nechybělo."

"Měls tedy nějakou reakci na to setkání dnes ráno? Radost, rozladění?"

"Mé pozitronické potenciály zaznamenaly ostrý rušivý vliv, když vyšlo najevo, že mimozemšťané nehodlají přistoupit na vaši nabídku. Nereagoval jsem však na subjektivní ani objektivní analýzu, ale na vědomí, že budete těžce zklamána a ocitnete se na rozpacích, jak pokračovat."

"Rozhodně jsi analyzoval mou reakci správně. Na rozpacích je správný výraz. Odkládala jsem přivolání Dereka až do nynějška, protože jsem mu chtěla říct, co musí udělat, místo abych já chtěla vědět od něj, co musím udělat já."

Jakob vyťukal hesla na klávesnici potravního procesoru a obdržel hlávkový salát, dvě rajčata, okurku, hrst žampionů, kostku čedaru, kostku šunky, balíček slaninových křupek a balíček smažené krájené housky. Derekovi se za tu dobu, co pobyl ve Městě robotů, podařilo značně vylepšit technologii potravního procesoru.

"Vlastně jsem měla zatraceně dobrou příležitost dostat se do sedla," pokračovala Ariel. "Když na mě přišla ta inspirace s farmou, skutečně jsem si myslela, že je to řešení. Vážně jsem byla přesvědčená, že to starý Synapo přijme."

Pak už nic víc neříkala. V duchu se jí vynořila vidina zelených farem na Auroře a zlatých pšeničných polí. Viděla před sebou roboty, postupující zelenými řádky bez plevelu a sklízějící salát, rajčata, okurky, právě to, co Jakob vybíral z potravního procesoru.

Tytéž farmy by vzkvétaly stejně dobře právě zde v Ústřičném světě. Tenhle svět by se mohl stát zásobárnou této části rozvíjející se galaxie. A aniž by přitom sebeděně překážel mimozemšťanům. V téhle části galaxie by nebylo zapotřebí drahých a energeticky zbytečně náročných potravních procesorů, kdyby člověk chtěl všeho všudy jen zelený hlávkový salát.

Nepodařilo se jí vytvořit tutéž představu v Synapově mysli. Jak ale mohla uspět? Jak měl pochopit něco, co mu bylo stejně cizí, jako jeho vláda byla cizí jí? Očekávala přespříliš.

A byla jeho vláda skutečně tak divná? Ona sama viděla na Auroře mnohé instance - městské vlády se svými úřady, výbory a radami -, které dokonale zapadaly do Peterova principu: na všech stupních neschopní funkcionáři, skoro bez výjimky.

"Nejspíš to není tak divné, že ti mimozemšťané na můj návrh nepřistoupili," poznamenala. "Jsou to mimozemšťané a nedokážou prostě myslet jako my. A přece ta jejich vláda vypadá rozumně, sice poněkud divně, ale co jiného se dá od mimozemšťanů čekat? Lidi by se na něco takového nikdy nezmohli. To by na ně bylo až moc rozumné. - A nejspíš je to jen toužebné přání, když si představuju, že by si to Synapo mohl rozmyslet. Takže když o tom uvažuju, nejspíš ani tak moc na rozpacích nejsem, vid', Jakobe?"

"Vypadá to tak, paní Ariel," souhlasil Jakob.

Tak rychle, že se to dalo lidským okem stěží postřehnout, roztrhal salát na kousky, pokrájel rajčata na plátky a všechno ostatní nasekal na kostičky, s výjimkou slaninových lupínků a smažené housky. Teď házel do velké mísy všechno kromě šunky, sýra, slaninových křupek a housličky.

"Zítřka uzavřou kopuli," pokračovala Ariel, "a my budeme tábořit venku."

"To zní logicky."

"Takže budu muset zavolat Dereka na pomoc, co?"

"Přesně tak," souhlasil Jakob.

"Jak to udělám?"

"Nemám osobní povědomí o této funkci. Zjistím to u Wohlera-9 prostřednictvím komspoje."

Současně kódoval na potravním procesoru mléko a zálivku tisíce ostrovů.

Ariel se zamyslela. Zatímco Jakob prostíral stůl, předal jí zprávy, jež právě získal z komspoje.

"Avernus-8 dozoruje speciální monitorovací spoj pana Averyho."

"Napoj se na něj," řekla Ariel.

"Už mám Averno-8," pokračoval Jakob.

"Ať vysílá Derekovi následující vzkaz."

Ariel zaváhala, zatímco Jakob rovnal všechno na stole. Posypal dvě mísy salátu navrchu kostičkami šunky a sýra, přelil velkorysou porci zálivky tisíce ostrovů, a pak znovu posypal slaninovými křupkami a opečenou houskou.

Pak řekla: "Ne. Nejdřív se ho zeptej, co je zvláštního na Derekově spojení, jak funguje?"

Sedla si ke stolu, pokynula Jakobovi, aby učinil totéž, a oba se dali do jídla.

"Avernus-8 říká, že spojení s Derekovým vnitřním monitorem se neuskutečňuje přes hypervlnu," vysvětloval Jakob.

"Je to speciální systém, který vyvinul doktor Avery. Zařízení je na mobilní rovině hlavní operační paměti i v rezervní paměti počítače, ale je dostupné pro všech sedm dozorčích robotů."

"A kdo propracoval technické podrobnosti systému?" zeptala se Ariel. "Uživatelský manuál, vysílací diagramy, manuál údržby?"

"Avernus-8 a technik pro operativní i rezervní paměť počítače."

"Vsadím cínový knoflík, že Derekovo speciální spojení používá hy-pervlnu, ale jinak, než ji kdy kdo používal. Není to běžná, obyčejná tlumená modulace. - Doktor Avery nám to v tomhle směru zatraceně natřel. On už tu plynulou modulaci těch mimozemšťanů vymyslel! - Jakobe, sežeň po své komspojové Unce Keyma a řekni Avernovi, aby mu popsal Derekův monitorovací systém. Zjisti, jestli se ti dva dohodnou, že je to plynulá modulace hypervlny podle Keymovy definice."

Spojení a analýza trvaly o něco déle než okamžik, ale stejné zabraly ani ne dvě minuty.

"Odpověď Averno-8 je souhlasná," sděloval Jakob. "Ke komunikaci se všemi Městy robotů vnitřní monitor pana Dereka metabolicky manipuluje hypervlnu způsobem, který odpovídá Keymovu popisu plynulé modulace."

"Trefa," zvolala Ariel. "Derec to dělá a ani neví, jak to dělá. A já nemusím ani nic vědět o technice a jsem hotový inženýr. Řekni Avernovi, ať zavolá Dereka a předá mu, tuhle zprávu: ZDE V ÚSTŘÍČNÉM SVĚTE KRIZE. MUSÍŠ OKAMŽITĚ PŘEPROGRAMOVAT AVERYHO ROBOTY. MUSÍM TĚ TAKY KAPKU POUČIT O VÝZNAMNÉ INŽENÝRSKÉ TECHNOLOGII, SRÁBKU. VLASTNĚ O TVÉM VLASTNÍM VNITŘNÍM INŽENÝRSTVÍ, TAK KOUKEJ HNED PŘIJET. - Podepiš to: LÍBÁ ARIEL a požádej o potvrzení příjmu."

Deset minut Jakob neřikal nic, zatímco Ariel si vidličkou podávala do úst salát a snila o Derekovi. Ve své divoké představivosti, jakou člověku dává přehnaná naděje, si promítala svou schůzku se Synapem před Derekovým příjezdem, kde se dozvídá, že mimozemšťané si všechno rozmysleli a přijmou její návrh. Pak by byla vůdcem podle mimozemšťanských představ.

Jedno jak, ale roboti se musí přeprogramovat. Nebudou na téhle planetě stavět žádné Město robotů.

Když dojídali oběd, Jakob přerušil mlčení.

"Avernus-8 dostal od pana Dereka tuto odpověď: - UŽ JEDU, KEBULKO. LÍBÁ DEREK."

Zbytek odpoledne strávila na balkoně s vyhlídkou na Hlavní ulici; seděla v tlumeném světle večného soumraku pod kopulí a četla knihu básní, kterou si s sebou vždycky brala na cesty: Vybraná poezie Starého světa.

Byla to prastará kniha vázaná v měkké hnědé imitaci kozinky a tištěná malými, půvabnými písmeny po jedné straně tenkého, průsvitného, pergamenovitého papíru. Byla to jediná věc z těch, co kdy dostala od matky, kterou chovala jako skutečný poklad. Juliana Welshová jí dala spoustu drahých věcí: šaty, šperky, auta, letadla, rakety schopné časoprostorových skoků, ale zřídka kdy s takovým vkusem a promyšleností, jaké se odrážely ve výběru té malé knížky. Uvažovala, jestli ji matka vybrala sama, nebo jen požádala jednoho ze svých robotů, aby něco vybral prostřednictvím hypervlnové nákupní služby.

Dospěla k velmi krátké básni, na kterou už zapomněla, když ji ale četla znovu, zapůsobila na ni jako kousek moudrosti, který by se dal aplikovat téměř v každém okamžiku lidského života - moudrosti Roberta Prosta:

Tajemství sedí

Tančíme dokola, jen samé dohady, Tajemství vprostřed sedí a vše ví.

Tohle zřejmě dělá ona. Tančí dokolečka řešení problému. Dostala se už tak blízko k řešení na té schůzce se Synapem a jeho pobočníky! Aspoň to řekl v rámci té složité omluvy, s níž ji opouštěl, jako by on sám řešil všechno jinak, kdyby to záviselo jen na něm. V tom případě - opravdu by přijal její návrh?

Tu a tam vzhledla a zadívala se do otvoru v kopuli. Znepokojoval ji. Co kdyby jej dokázali náhle uzavřít a uvěznit je všechny uvnitř v temnotách? Neexistoval by způsob j ak odtud ven, rozhodně ne způsob, který by lidská technologie mohla poskytnout.

Nechtěla se jí ale tábořit venku a rozhodně už nechtěla strávit víc času v tom mřávném, stísněném dvoumístném plavidle, než kolik bylo absolutně nutné.

Po večeri Jakob instaloval na balkoně pozorovací obrazovku, aby měla celý večer ten kritický otvor v kopuli na očích, a přitom sledovala archivní nahrávku starého hypervlnového dramatu s Elijahem Baleyem, Gladií Solárii a robotem Daneelem Olivawem.

Když vzhledla, neviděla otvor v kopuli. Svit hvězd na černé obloze nebyl dost j asný, aby se dal spatřit zorníčkami staženými světlem, jež prezentovalo Elijaha Baleyho ve vsí jeho slávě. Viděla však světla dopravního ruchu robotů daleko na planině; provoz nyní slábl, neboť přeprava materiálu se blížila ke konci.

Když si šla lehnout, postavila Jakoba na stráž na balkon s nařízením okamžitě ji zavolat, kdyby spatřil nějakou změnu ve velikosti otvoru v kopuli.

V noci se jí zdálo, že se pokouší uniknout z toho černého prázdna uvnitř kopule, pilotuje své hyperprostorové vesmírné plavidlo a oblundný Synapo sedí v kokpitu vedle ní, zatímco směřují po Hlavní ulici ke Kompasové věži v dálce. Stále však byla v prostoru a nehybně visela nejméně kilometr od začátku Hlavní ulice, přičemž měla plyn stlačený naplno; a od ní směrem k Hlavní ulici se rozprostíraly dlouhé, předlouhé řady zvlněné zelené kukuřice; a na konci Hlavní ulice, daleko na druhém konci těch kukuřičných řádek stál Derec a mával a lákal ji k sobě. Obrátila se a pohlédla na Synapa s pocitem dezorientace a hrůzy, a z černí pod jeho svítivě zelenýma očima vyšlehl karminový plamen a popálil ji na ruce. Probudila se zbrcená potem, do ruky ji bolestivě tlačil ostrý roh nočního stolku vedle postele. Nakonec znovu usnula a toužila mít vedle sebe Dereka, ale doma na Auroře, ne tady na Ústřičném světě.

V deset hodin následujícího dne ráno přeprava materiálu skončila. Ariel a Jakob navršili svůj nevelký majetek do vozítka vedle sebe, vyjeli s ním z kopule ven a postavili se na místo, kde se předtím konaly schůzky. Drželi tu stráž spolu s Wohlerem-9 a jeho nákladním autem. Čekali na závěrečné uzavření kopule.

Uplynulo pět minut - 10.05 dopoledne - a neukázali se žádní černotělí, aby přispěli svou tetelivou troškou k hraně kopule, pak už to bylo půl hodiny a potom hodina, a stále žádná budovatelská aktivita.

Nebyly tu ani žádné známky činnosti, jež budování vždy předcházela, jako třeba dlouhá řada černotělých, která se jiná rána formovala a mířila k vrcholku otvoru v kopuli jako spirálovité vlákno, odvíjející se z černé díry, ze sférické černé hmoty tak, že z dálky se nedali jednotliví černotělí, vznášející se na svých křídlech ve slunečním světle, odlišit jeden od druhého.

Na obloze dnes ráno nebyla žádná matně černá koule. Černotělí tam nahoře byli jako každé ráno, ale na rozdíl od stavebních dní byli volně rozptýleni od obzoru k obzoru, lenivě kroužili a nasávali sluneční záření.

Ariel a oba roboti tam seděli celý den a čekali, až se něco stane. Nestalo se nic: žádná činnost na stavbě a žádná návštěva mimozemšťanů, která by tuto nečinnost vysvětlila.

Ariel se naobědvala a navečereřela ze zásob, které pro ni Wohler-9 naložil do nákladáku. Zásoby měly vydržet měsíc, a tak jim poskytnout dost času na to, aby se dilema Ústřičného světa vyřešilo.

Derec měl dorazit během tří dnů; za jeden den se dostane od té druhé planety tak daleko, aby mohl uskutečnit skok v hyperprostoru, a pak dva dny na cestu od příjezdového bodu skoku, nejbližšího bezpečně vzdáleného od Ústřičného světa.

Noc strávili pod širým nebem. Ariel spala na dlouhém černém sedadle otevřeného nákladního vozu pod hvězdami bezmračné oblohy. Odmítla strávit další noc pod kopulí, kde by nad ní doslova visela hrozba nevyhnutelného uzavření. Jedna taková noc jí bohatě stačila.

Wolruf pod kontrolou

Na mýtinu dorazili hodně před polednem po široké stezce zvěře, kterou Derec objevil a s Mandelbrotem prozkoumal před několika dny. Ačkoliv hustý les bránil v růstu podrostu, tu a tam byly roztroušené houštiny, které blokovaly cestu homo sapiens - nízké větve, pod kterými zvířata, jež stezku vyšlapala (možná někdejší spojenci Stříbrobokého), prostě prošla.

Stezka už byla ovšem vyčištěná. Když ji prozkoumávali poprvé, Mandelbrot jednoduše změnil svou paži v mačetu - tu paži, co byla vyrobená z materiálu Města robotů - a proklestil cestu pohybem, poněkud připomínajícím motorovou pilu. Dnes ráno šel v čele Derec, Mandelbrot za ním, pak Wolruf a konec průvodu uzavíral Stříbroboký. Stříbroboký celou tu hodinu, než došli na mýtinu, vedl s Wolruf nepřetržitý rozhovor.

Derec slyšel bzučení hovoru, byl ale příliš daleko vpředu, než aby rozpoznal, co říkají. Když dorazil na mýtinu a oni ho

dohnali, slyšel je sice dobře, ale stejně jim nerozuměl. Nemluvili už Standardem.

Mandelbrot už stavěl stan, když na mýtinu vstoupila Wolruf.

"To je k neuvěření," prohlásila, "on už mluví mým jazykem. Ještě ne plyně. Ale za deset dní to zvládne jako domorrodec."

"Ano. Úžasné rychle si osvojuje nové vědomosti," souhlasil Derec. To osvojování ho znepokojovalo.

Derec vybral z potoka několik kamenů a postavil ohniště. Wolruf uspořádala vnitřek stanu. Mandelbrot nosil dříví na oheň.

Stříbroboký zmizel. Teprve když Derec dokončil stavbu ohniště, všiml si, že je Stříbroboký pryč. Wolruf už spala ve stanu na jednom z kavalců, které postavila. Vlastně si na pobyt v přírodě moc nepotrpěla, v tomhle ohledu se Derekovi vůbec nepodobala.

Nemělo smysl Stříbrobokého hledat. Tohle prostředí mu bylo vlastní daleko víc než jim. Možná ho už nikdy neuvidí.

To pomyšlení naplnilo Dereka nevolí. Ten divný robot ho začal neobyčejně zajímat, byla to fascinující ukázka mimozemské robotiky. Hodně se toho naučil už jen ve styku s ním, potřeboval se ale dozvědět ještě mnohem víc, včetně jeho původu a účelu původního naprogramování.

A taky do toho problému zatáhl Wolruf. Přitáhl ji sem 'přes půl galaxie', jak se důrazně vyjádřila. Jak jí má vysvětlit, že už její služby nepotřebuje? Že se trnácela tak daleko pro nic za nic?

Když Wolruf procitla, přijala zprávu o zmizení Stříbrobokého zcela klidně.

"Dobrrrá," prohlásila. "Už teda můžu jet domu - vrrrátit se do civilizace? Půjdeme teď nazpátky do Města?"

"On se určitě zase objeví," prohlásil Derec s větší sebedůvěrou, než jakou pociťoval. "Zůstaneme tu aspoň do zítřka. Do Města by se třeba nevrátil, ale sem se vrátí."

Strávili poklidné odpoledne. Derec si četl. Wolruf spala. Mandelbrot stál na stráži hned za okrajem mýtiny, tváří odvrácen od tábořiště, žádý opřen o strom na druhé straně potoka. Stříbrobokému by takhle dalo hodně práce dostat se mu ke spínacímu panelu.

Po večeri a po setmění Derec v naději, že Stříbrobokého přiláká, rozdělal oheň tak, aby ozařoval celou mýtinu.

Mandelbrot zůstal stát na svém strážním postu. Wolruf podřimovala v teple ohně. Derec přemýšlel o Ariel a to ho přivedlo k Jakobu Wintersonovi, a když zaplašil myšlenky na Jakoba, přišly mu znovu na mysl obavy o osud Stříbrobokého.

Oheň uhasínal. Derec právě cosi říkal, když mu Wolruf položila ruku na rameno a ukázala přes ohniště na druhou stranu mýtiny, na opačnou stranu, než kde hlídal Mandelbrot.

Tam - hned na kraji lesa bylo ve slabém světle skomírajícího ohně vidět dvě šedé vlčí siluety. Když se na ně podíval, odrazil se jim v očích oheň v podobě strašidelně zelenavé záře. Takhle je určitě zahlédla i Wolruf, jinak byli skoro neviditelní.

"Dereku," zavolal za nimi tiše Mandelbrot, "jsme obklopeni zvířaty, která obkličují tábořiště. Mám něco podniknout?"

"Máš nějaký vhodný návrh?" zeptal se Derec.

"Momentálně ne," odušil Mandelbrot.

"Tak zůstaň na místě," nařídil Derec.

"Tyhle věci nesnáším," řekla Wolruf. "Prroč mě do toho pořřad zatahuješ?"

Právě v tu chvíli pravá silueta zaklonila hlavu a zavyla, dlouze a pronikavě, načež zvolna přešla do série tichých vzlyků. Na to vytí odpovědělo identické vytí z lesa, které jako by obešlo půl tábořiště, než i ono vzlykavě skončilo.

Tehdy obě siluety vstaly a rozběhly se k táborovému ohni. Ta nalevo byla menší, velká jako Wolruf, a když dorazily k ohni, byla její postava stříbřitá, kdežto ta druhá, stojící metr od ní, byla výrazněji skvrnitá černě a tmavošedě.

Když přišly až do světla ohně, větší zvíře se otočilo a zmizelo v lese. Malé stříbřité zvíře obešlo oheň a sedlo si vedle Wolruf.

"To byl Křik života," oznámilo malé zvíře. "Chtěl si prohlédnout Wolruf."

"Stříbroboký?" ozval se Derec.

"Ano. Jistě jste mě poznal. Kopie je dost realistická."

"A já posloužila jako vzor?" zeptala se Wolruf.

"Nebyla bych tu, nebýt vás, paní Wolruf," odvětila Stříbroboká.

Dosáhla pozoruhodné podoby s Wolruf, když se vzalo v úvahu, že robot byl organometalická soustava hrubých buněčných mikrobotů. Plochá tvář, špičaté uši, přední tlapy s prsty, to vše odpovídalo. Dosáhla dokonce i dobré simulace kožešiny, aniž by vytvářela jednotlivé chloupky.

"Myslím, že vlci jsou pryč, pane," informoval je Mandelbrot.

"To jsem tušil, Mandelbrote," odpověděl Derec. "Stříbroboký se vrátil. Možná by ses na něj měl přijít podívat v jeho nové podobě."

Mandelbrot přešel potok a přistoupil k ohni. Sotva se na Stříbro-bokou podíval.

"Mám rozdělát oheň, pane?" zeptal se.

"Ano," kývl Derec, "a pak by ses měl asi vrátit na stráž. Mohla by přijít na návštěvu i jiná zvířata, která by se nemusela chovat tak přátelsky."

Ta, která právě odešla, svého času taky nebyla zvlášť přátelská, rozpomněl se Derec.

"A ty, Stříbroboký, ty bys mohl zaujmout stanoviště na druhé straně tábořiště, ale ne aby ses zase ztratil tak daleko do lesa."

"Paní Wolruf?" řekla Stříbroboká tázavě.

"Ano?"

"Je to vaše přání?"

"Samozřejmě."

Poddanská věrnost Stříbroboké se očividně přesunula na Wolruf.

Derec spal dobře. Když teď Stříbroboká byla zpátky v lese, blízko své smečky, soustředil znovu svou pozornost na sebe samého a usínal s touhou po Ariel. Jemné pochрупování z vedlejšího kavalce mu Ariel připomínalo a prohlubovalo jeho touhu, ale nestačilo ho připravit o spánek na dlouho.

Té noci se mu nezdalo o Ariel ani o ničem jiném. Krátká jízda, pobyt v přírodě a úleva spojená s návratem Stříbroboké mu navodily zdravý spánek.

Krátko před svítáním ho probudilo Avernovo volání přes vnitřní monitor - přenos Arielina volání o pomoc.

Volba schopnějšího

Okamžitě po poslední katastrofální schůzce s mimozemšťany se Sy-napo krouživě vznesl do nabíjecí výšky, Neuronius a Axonius ho následovali, ale zůstali daleko vzadu. Neohlížel se napravo, nalevo, nahoru ani dolů. Oči měl otevřené, ale upíral je přímo před sebe - nevidoucně zíral, mysl ochromenou šokem.

Když tedy dorazil na stanoviště, překvapilo ho, že tam už našel Sarca: kroužil v Synapově prostoru, zobec agresivně předsunutý.

Ačkoliv bylo přímo neslýchané a vysoce nemorální komunikovat rádiem o politických záležitostech, musel Neuronius právě tohle udělat: vyžádit Synapovu porážku, aby to všichni slyšeli, zatímco otrěsený Synapo nechal své senzorické zařízení vypnuté.

Proč jinak by byl Sarco už tady nahoře a vzpěchoval se Synapově nadřazenosti?

Takže to skutečně bylo spiknutí; a nebyl v něm jen Sarco a Neuronius, ale i Axonius.

Synapo Sarca ignoroval; se zobcem agresivně předsunutým ho od-mávl křídlem z cesty a zaujal své stanoviště v sevřeném kruhu hned nad středem kompenzátoru.

"Co je?" ozval se Sarco, povolně mu vyklížeje prostor. "Nevypadáš nijak šťastně."

Synapo nic neřekl.

"Co se stalo tam dole?" opakoval otázku Sarco, vkládaje do svého hlasu více naléhavosti.

"Měl bys to vědět," řekl konečně Synapo. "Jeden z tvých cerebronských špehů ti to už vysílal."

"O čem to mluvíš? Nikdo mi nic nevysílal; a špehy nesnáším, ze všech nejvíc cerebronské."

"Neuronius? A co Neuronius?"

"Neuronius mi dával lekce výslovnosti jazyka mimozemšťanů. Kvůli tomu má být ten chudák špeh?"

"Chudák, můj ty zobče. Zrovna se snažil nás dva spolu rozházet; pokud tě to aspoň trochu netěší, pak tě využíval, Sarco, a musíš být výjimečně naivní."

"Musím přiznat, že mi to připadalo jako elegantní nápad, využít tvého zástupce ve svůj prospěch v našem soupeření."

Ale Synapo, odjakživa to bylo přátelské soupeření."

"Neuronius útočí, Sarco. A Axonius jde s ním. Proč si myslíš, že jsem je vzal oba s sebou a tebe z toho dost neobřadně vyloučil?"

"Upřímně řečeno jsem neměl zdání, a nezdálo se, že bys mi to chtěl vysvětlovat. Co se tedy stalo tam dole?"

"Neuronius udělal špatné rozhodnutí vzhledem k mimozemšťanům, já se postavil proti němu a Axonius na jeho stranu. Takhle to bylo prosté."

"To se Axoniovi nepodobá, Synapo. Řekni mi podrobnosti. Vy tři jste do toho zatáhli všechny Myocerony. Nemůžeš ode mě čekat, že budu sedět stranou a nic nepodniknu."

"Axonius tě taky oblafl, co?"

S tímto mírným dloubnutím Synapo pokračoval v podrobném popise schůzky. Ještě než dokončil svůj dlouhý výčet, Sarco stočil svůj zobec tak, že ukazoval pasivně dolů, vyjadřujíc tak mlčky, ale výmluvně, na čí straně stojí.

Když Synapo skončil, zeptal se Sarco: "Kdy máš sněm?"

Synapo to rozhodnutí odkládal, dokud ho Sarco neponoukl. Myšlení měl tak ochromené, že si během svého pomalého stoupání na stanoviště nevypracoval žádný plán postupu.

"Odteďka za hodinu," rozhodl se rychle.

"Uplatním tudíž své právo vůdce Myostrie," prohlásil Sarco, "a prohlásím ten sněm za společné shromáždění, cerebronský sněm a myostrianské slyšení. Prosím, ohlas to tak svému národu a já udělám totéž za sebe."

Byla to historická událost. Společné shromáždění elity obou kmenů - to bylo něco, k čemu docházelo jen tak jednou za deset let, a to kdoví jestli.

Na obyčejném cerebronském sněmu by Synapo líně kroužil nad středem kompenzátoru ve velkém, volném kruhu, kdežto ostatní členové cerebronské elity by letěli napravo a nalevo, nahoře a dole od něj na vzdálenost rozpětí křídel.

Avšak při početnějším společném shromáždění se sněm za letu nesrovnával s požadavkem jasné a slyšitelné komunikace, takže se shromáždění konalo na zemi, na vysokých skaliskách na Útesu času - devadesátimetrovém výběžku, který přetínal rozhraní mezi Plání jasu a Lesem spočinutí, osm kilometrů severovýchodně od Města robotů a jeho uzlového kompenzátoru.

Synapo s předsunutým zobcem stanul na nejvyšším skalisku, zatímco ostatních deset členů cerebronské elity stálo pod ním, tvář k němu v řadě na mírně nakloněné tabuli ploché žuly. Všichni měli zobce sklopené k zemi.

Neuronius stál uprostřed řady hned pod Synapem, Axonius po jeho pravici, další v řadě pak vlevo od Neuronie a ostatní členové cerebronské elity stáli vždy vpravo a zas vlevo, postupně podle svého pořadí v hierarchii.

Sarco se sklopeným zobcem se postavil na vedlejší skálu po Synapově pravici, nad stejnou kamennou tabulí, a jeho elita se shromáždila pod ním stejným způsobem a na doslech od Synapa.

Kromě Sarca tu bylo dalších čtrnáct členů myostrianské elity. Byla dočasně rozšířena, aby se lépe vypořádala se zvýšenými nároky spojenými se stavbou obrovského uzlu, který kompenzoval klimatické účinky Města robotů. "Jak všichni dobře víte," oslovil Synapo společné shromáždění, "jsme v situaci ohrožení nejen na nejvyšší úrovni velení v cerebronské elitě, ale i s ohledem na celý náš svět, protože se vši spravedlností musíme považovat invazi mimozemšťanů za útok na spoluobývání světa, který jsme dříve považovali za výlučně svůj vlastní. - Pohlížeť na přítomnost mimozemšťanů jakkoli jinak znamená spravedlivě je nedocenit, neboť už nyní spoluobýváme tento svět s mnoha nižšími formami života. Mimozemšťané mohou být prostě dalším nižším druhem, prahnoucím po mírumilovné koexistenci. - Na druhé straně tomu tak být nemusí. Musíme brát v úvahu možnost, že před sebou máme nadřazenou rasu a mohlo by pro nás pak být nevýhodným obchodem, kdybychom se snažili o soužití. - Cerebronská elita a vůdce Myostrie se zcela obeznamenali s touto filozofií vyjednávání i s podrobnostmi diskuse, která už proběhla předtím, než jsme dnes ráno podstoupili další debatu s mimozemšťany. - Až do dnešního rána však mé pozornosti unikalo, že Neuronius útočí na postavení velitele, a tak jsme zahájili tuto poslední schůzku s mimozemšťany za mírně odlišných okolností. - Za běžných podmínek by bylo mou povinností poskytnout Neuroniovi příležitost prokázat, že je schopen velení, prokázat možná vyšší schopnost v naší soustavné snaze vyhnout se slepým uličkám, do nichž se vládní hierarchie dostává, jak to popsal Peterův princip. - Cerebronský sněm byl svolán na dnešní odpoledne proto, aby tuto schopnost posoudil, měl však přitom na paměti naši delikátní situaci s ohledem na soužití s mimozemšťany." Synapo pak shrnul diskusi s mimozemšťany, jež se konala toho dopoledne, až k místu, kde předal řízení vyjednávání Neuroniovi.

Když povolal Neuronia, aby obhájil svou reakci na návrh mimozemšťanu, odplachtil Synapo dolů na kamennou tabuli, postavil se o krok před Neuronia, ten pak vyšel zpoza Synapa a s neobratným hopsnutím a mocným plácnutím křídel se vznesl na místo na nejvyšším skalisku, jež Synapo právě uprázdnil.

"Cerebroní, vaším úkolem dnes odpoledne není jen posoudit základní schopnosti velení. Jde o daleko důležitější věci. Musíte posoudit také schopnost získat a udržet postavení Ceremyonů v galaktické hierarchii, do níž jsou zahrnuti i mimozemští vetřelci."

Jazyk jeho těla vyzařoval sebedůvěru, dokonce snad aroganci.

"Existuje mnoho nepatrných odstínů nadřazenosti jedné rasy vůči druhé, ale největší starost by nám mělo dělat to, zda jsme dostatečně nadřazení na to, abychom dokázali zapudit mimozemšťany ze své planety. Všechno ostatní je slabý odvar změkčilé, zdegenerované kultury, kterou nás Synapo zahrnuje. - To je shrnutí výsledků mé cerebrace a reagoval jsem podle toho. Nemá smysl obtěžovat vás zbytečnou rétorikou. Řekl jsem mimozemšťanům, že už nemůžeme déle tolerovat jejich přítomnost na naší planetě a ukončil jsem vyjednávání."

Synapo byl toho dne už podruhé ohromen. To poslední byla do nebe volající lež.

On, Synapo, ukončil dnes ráno vyjednávání! Chtěl-li Neuronius, aby sněm uvěřil něčemu jinému, předvídal už zřejmě výsledek nadcházejícího hlasování.

Neuronius se na krátký okamžik odmlčel a pak pokračoval:

"Nicméně jsem neřekl mimozemšťanům, jak hodlám jejich odstranění zajistit. Hrozbami nepřítel jen zvýší svou ostražitost a eliminuje se tak prvek překvapení. - Tomuto sněmu však navrhuji - a silně doporučuji - abychom je okamžitě odstranili tak, jak jsme jednoho z nich náhodou, avšak účinně odstranili z našeho světa - když slepě naběhl na hranu embryonického kompenzátoru."

Neuronius se krátce odmlčel. Pak dramaticky stočil zobec kupředu.

"Navrhuji, abychom je všechny odeslali do černé prázdnoty, jež leží mimo prostor a čas, do útrob uzlového kompenzátoru."

Neuronius stál okamžik mlčky na skalisku a pak odplachtil zase dolů na skalnatou tabuli a odbatolil se zpět na své místo v řadě za Synapem.

Na okamžik narušoval mlčení jen Neuronius šelestem svých křídel a měkkým pleskáním nohou o kamenitou tabuli, když se vracel na své místo v řadě.

Nakonec, když i tyto zvuky ustaly, bylo už slyšet jen tichý svist nadbytečného kyslíku, který tu a tam někdo ze shromážděných vypustil.

Synapa ten návrh ohromil, a tak rozladil, že mu bylo zatěžko se jím vůbec v duchu zabývat.

Nakonec znovu promluvil ze svého místa na kamenné tabuli.

"Axonie, ustanovuji tě dočasným předsedou sněmu za tím účelem, aby ses vyjádřil, předal slovo každému, kdo by si přál promluvit, a nakonec uspořádal hlasování o nadřazených schopnostech."

To bylo standardní prohlášení, jež bylo třeba v dané chvíli pořadu učinit; a to bylo štěstí, protože sám už si nebyl jist, jestli by ještě dokázal promluvit poté, co Neuronius předložil tak donkichotské řešení problému s mimozemšťany.

Axonius teď vztlé na nejvyšší skalisko.

Neuronius způsobil, že Axonius se ocitl ve strašlivém dilematu, leda že by se Synapo v mladším Cerebronovi úplně mýlil. Axonius byl opor-tunista - to vyšlo dnes ráno jasně najevo - ale nebyl vrah.

Synapo přesně věděl, co se děje Axoniovi v mysli, a dokázal s ním soucítit i cítit jeho úzkost - strašlivou úzkost, již jasně vyjadřoval jazyk jeho těla: mžikání v očích, mírné třepetání chladového spoje, to, jak sevřeně tiskl křídla k tělu.

Axonius byl hotový. Jediný způsob, jak si může zachránit postavení v elitě poté, co dnes ráno zaujal tak trapný postoj, bylo hlasovat pro Neuronia a doufat, že zvítězí.

Jenže byl něžná bytost a nedokázal se se ctí ztotožnit s násilím, které doporučoval Neuronius. Zmýlil se v Neuroniovi, a teď za ten nešťastný omyl zaplatí strašnou cenu.

Synapo uvažoval, jak se s tím Axonius vypořádá. Chtěl ho vidět ne-zlomeného porážkou, chtěl mít pocit, že se v něm tak docela nezmylil.

"Ctění vůdci, přátelé Cerebroni, přátelé Ceremyoni, ocitl jsem se dneska odpoledne v mimořádně nemilém postavení." Dobré, pomyslel si Synapo, to je první slibné zjištění, které jsem za celý den od nějakého Cerebrona uslyšel.

"Dnes ráno," pokračoval Axonius, "jsem byl toho názoru, že Neuronius hovoří z pozice nadřazené schopnosti, usuzuje-li, jak by měli Ceremyoni postupovat, aby nám zajistili patřičné místo v galaktické hierarchii, abych použil jeho vlastních slov. - Nedospěl jsem k tomuto rozhodnutí snadno. Mám velkou úctu k našemu vůdci a ještě nikdy jsem ho neviděl rozhodnout chybně. Má úplnou pravdu, sle-duje-li politiku mírumilovného soužití se všemi formami života na našem světě. - Má však pravdu, aplikuje-li tutéž politiku na všechny galaktické druhy, které by se mohly rozhodnout obývat naši planetu? Jak můžeme určit a posoudit úmysly mimozemských druhů, aniž bychom provedli experiment, v jehož průběhu bychom zároveň ohrozili vlastní přežití? - Je to nešťastné dilema, které na jedné straně riskuje předčasné odsouzení a potrestání mimozemských druhů, aniž bychom jim dopřáli slyšení, ale na druhé straně riskuje samo naše přežití, neučiníme-li tak, nedospějeme-li k předčasnému soudu. - Nedospěl jsem dnes ráno ke svému rozhodnutí zbrkle. Všichni jsme o problému uvažovali a přizpůsobovali mu své cerebrace s každou další zprávou o vyjednávání, kterou nám náš vůdce podal. - Takže mi dnes ráno připadalo, že převažuje riziko našeho přežití, a dal jsem přednost Neuroniovu stanovisku jakožto schopnější ukázce vůdcovství. - Nebudu zbytečně prodlévat u toho, co tu dnes odpoledne pronesl Neuronius, a dospěji pouze k tomu závěru, že to nemohu s dobrým svědomím podpořit; nezradil se v tom schopný vůdce."

Během řeči zůstal jeho zobec skloněný.

Spěšně pak pokračoval, bez dramatických pauz, slova se mu hrnula z úst ve snaze nějak se distancovat od vlastního prohlášení.

"Přeje si ještě někdo něco pronést?" řekl.

Synapo byl na Axonia hrdý. Skoro byl ochoten mu odpustit. Axonius se odvážně přihlásil ke stanovisku, které zaujal ráno, a přece se teď odpoledne postavil proti Neuroniovi.

Synapo jako všichni ostatní očekával, že promluví ještě někdo z ce-rebronské elity, než jej Axonius povolá k závěrečnému prohlášení a poskytne mu tak tradiční privilegium posledního slova před hlasováním.

Byli proto všichni překvapeni, když promluvil Sarco, stanuv na skalisku po Axoniově pravici.

"Ctěný předsedo, za obvyklých okolností by se na to, co bych snad mohl pronést na cerebronském sněmu, nebral zřetel, leda že bych byl povolán jako oficiální svědek, což se dnešního dne nestalo. Vlastně právě naopak. Myostriané jsou zde kvůli vůdcovskému privilegiu, jehož jsem využil, neboť jsem si uvědomil, že tato schůze bude mít pro Myostrii životní význam. Toto je náš svět stejně jako váš, Cerebroni, a obvykle se k rozhodnutím ovlivňujícím naše společné blaho dospěje při přátelské diskusi mezi vůdci obou kmenů. - Dnes se však bude o záležitosti podstatného významu pro oba kmeny rozhodovat výlučně hlasováním cerebronského sněmu, aniž by se náš vůdce mohl na rozhodování nějak podílet. - Jistě tedy chápete mou obavu i důvod, proč vás žádám, abych byl při vašem jednání považován za oficiálního svědka. Co říkáte, pane předsedo?"

"Zaznamenáno a vzato na vědomí, ctěný vůdce," potvrdil Axonius.

"Má řeč nebude krátká, nejsem však nadán ani přehnanou výřeč-ností. Naštěstí nejsem vázán mimořádným postavením, v němž se nalézá Axonius. Zcela naopak. Jsem v pokušení obšírně rozebrat Neu-roniovo stanovisko z dnešního dopoledne i jeho odpolední slova."

Ke konci svého úvodu Sarco bez odmlky zakroužil zobcem, až mříl kupředu.

"Abych začal od konce, jeho závěrečné prohlášení dnes odpoledne potvrzuje to, nač mám už dlouho podezření: je to paranoidní psychopat, který mazaně skrývá své sklony za vyumělkovaná slova a konejšivé lichocení, dokud není třeba ukázat zobec. - Pak ty jeho přehnané obavy a nesmyslná řešení vyvrou na povrch, jak jsme měli možnost s úžasem sledovat dnes odpoledne. Pokud jste nebyli ohromeni, Myoceroni, pak byste si měli nechat dát přezkoumat stav vlastní mysli. - Axonius očividně ohromen byl, a podle toho se také řídil vlastní introspekci. Neuronius jej klamal příslibem důstojného vzestupu až do dnešního odpoledne, kdy všechna důstojnost a čest vyprchala a zbyla jen nesmyslná touha po moci. - Dokážu pochopit, jak Axonius uvažoval dnes ráno na schůzce s mimozemšťany, ale pravý vůdce musí hledět dál, než hleděl Axonius a uvažovat racionálně -což Neuronius neudělal - aby našel konečné řešení problémů: řešení, které sahá dál než okamžité a snadné rozhodnutí. - Synapo to všechno typicky a zcela uvážene shrnul ve svém úvodním proslovu dnes odpoledne - na něho se dá jaksí vždycky spolehnout. Neuronius nám všem mohl ušetřit mnoho zármutku, kdyby byl jen poslouchal a držel se zpátky, kdyby byl prostě těch posledních několik dní jen poslouchal Synapovy denní zprávy a držel se zpátky. - Zavrhnout všechnu čest - a čest je pro Synapa principem stejně vůdčím jako logika - a slepě zaútočit, jak to doporučuje Neuronius, by možná znamenalo šlápnout na nohu obru, který pak, jak naznačuje Synapo, možná nebude tak ochotný k soužití, a možná by taky nastrkal všechny Myocerony do jejich vlastního časoprostorového děliče anebo, hrůza pomyslet, by je vyhladil nějakým ještě zlovolnějším a bolestivějším způsobem. - Nezaútočit slepě, ale místo toho se pokusit mimozemšťany pochopit - a na mě už jejich malý vůdce udělal dojem, a myslím, že jejich úmysly chápu - znamená v nejhorším případě obra ukonejšit, anebo přinejlepším pomoci nižšímu živočišnému druhu. Obojí je pro Myocerii ctí. - Neuronius vás vede do kruté zkázy, Cerebroni. - Synapo vám už ukázal cestu. Já jen zopakoval to, co tak promyšleně a jasně vyjádřil. - Prosím, nezradte ho." Shromáždění teď upadlo do mlčení stejně napjatého, jako bylo to, jež následovalo po Neuroniově posledním prohlášení.

Axonius zřejmě nijak nespěchal to ticho přerušit; místo toho jako by poskytoval Cerebronům dostatek prostoru, aby mohli Sarcův projev uvážit.

Nakonec se zeptal:

"Chtěli by promluvit ještě další?"

Teď už ale vůbec nečekal, než řekl:

"Pokud ne, je na našem ctěném vůdci, aby pronesl tradiční poslední slova před hlasováním o nadřazené schopnosti."
"Nemám už co dodat k proslovu svého kolegy," prohlásil Synapo a sklopil zobec dolů, aby pokorně přijal rozhodnutí cerebronské elity, ať bude jakékoliv.
Axonius přijímal volební hlasy prostřednictvím rádia: hlasování bylo tajné a jednomyslné.
Posel dobrých zpráv

Když slyšel Axonia ohlašovat kladné výsledky jednohlasné volby, Synapo okamžitě vztlčil; zakroužil vysoko a ještě výš k bezmračnému nebi, jehož klid odpovídal chladnému odstupu, k němuž se přiměl při Sarcově řeči.
Nijak ho nepřekvapilo, když se k němu Sarco přidal, a byl Sarcovi vděčný za sílu jeho slov, ale chtěl být sám a už byl v bodě, který mu tuto samotu zajišťoval, když zaznamenal Sarca kousek za sebou.
Když měl při sobě Sarca, očividně očekávajícího nějakou formu dialogu, nemohl se obalit balonem izolace, jak měl v úmyslu; to by nebylo ani projevem taktu, ani upřímného vděku, který pociťoval.
A tak jen vystoupil do bezpečné balonové výše a pak začal kroužit na místě a čekal, až ho Sarco dohoní.
"Vím, že chceš být sám," řekl Sarco, "a nebudu tě připravovat o čas. Věnuj mi však chvilku, chtěl bych tě totiž varovat."

"Nepřipravuješ mě o čas, starý příteli," prohlásil Synapo, "a že jsem tak utekl, může působit jako nevděk za službu, kterou jsi mi na shromáždění prokázal. Jsem ale doopravdy vděčný a možná bych nezískal podporu elity, kdybys nepřenesl tu vášnivou řeč. Zasloužíš si své místo, Sarco, jsi sama antiteze Peterova principu."

"Nepřišel jsem za tebou, abych poslouchal chválu, ty stará trysko, ale abych tě varoval před Neuroniem."

"Ty a elita jste se o něj už postarali, Sarco."

"Pro tu chvíli snad, ale možná ani pro tu chvíli ne. Je nebezpečný, Synapo."

"Neuronius? Nebezpečný? Možná sám sobě. To dnes rozhodně potvrdil."

"Ne, tobě, Synapo."

"To snad ne. Je to podvodník a lhář a nedá se mu věřit, ale jinak je stěží nebezpečný."

"Stál za tebou," řekl Sarco. "Neviděls jazyk jeho těla, neutajitelnou reakci na ten hutný projev, kdy Axonius před sněmem hodnotil jeho vůdčí schopnosti. - Jenže já ho pozoroval soustředěně, Synapo, i potom, když jsem o něm pronášel svůj drsný úsudek. Mohl by být nebezpečný i Axonioví a mně, ale bude ze svého pádu vinit tebe a ty budeš tím cílem, na který se soustředí."

"Snad ano, ale s tím ani ty, ani já nic nenaděláme," namítl Synapo. "Jakožto nebezpečí pro budoucnost kmenů byl alespoň odstraněn vyřazením z elity. To byla má první starost."

"Stále je nebezpečný kmenům, dokud se může dostat na kobyliku tobě a mně. A co Axonius? Kde teď stojí v elitě on? Pomáhal ti zachránit kůži."

"V tomhle bodě si nejsem jistý. Byl to dost náročný den. Jsem teď moc vyčerpaný, než abych mohl jasně uvažovat."

"Zapůsobilo na mě, jak jednal na sněmu, Synapo."

"Na mě také."

"Už tě nechám. Kéž Petero vede tvé rozhodování."

"Souhlasíš, že návrh mimozemšťanů na soužití by se měl spravedlivě prozkoumat?"

"Nic proti tomu nenamítám," odvětil Sarco, "aspoň ne po tom, čím jsme prošli. Ano, odložíme uzavření kompenzátoru klimatického uzlu na neurčito."

Odplul. Synapo se sbalil a hned uzavřel a nafoukl svůj reflektor do plné šíře, vhodné pro výškovou cerebraci.

Ačkoliv měl v zásobních buňkách dosud kriticky nízký stav a ačkoliv mu cerebrace v reflexním modulu spotřebovala slušné množství šťávy, dokázal se dobít na plnou kapacitu, když se ležérně vracel nazpátek z míst, kam ho zanášely jemné vzdušné proudy při stříbřitém rozjímání.

První krok ve směru onoho rozjímání učinil, když dosáhl stabilní výše a rozhlížel se po rozsáhlém panoramatu, přičemž mu pod balonem vykukoval jen zobec, oči a primární ventil.

Ceremyoni byli daleko pod ním v optimální nabíjecí výši; doplňovali si zásoby šťávy v nahodilých letových okruzích, jež pokrývaly zeměkouli ve volně rozptýleném vzorci až k pásu soumraku.

Pás soumraku se k nim kradl od východu - posilován přirozenou rotací planety i pomalým nakláněním na východ - a odděloval den od přicházející noci, jež byla právě stěží viditelná, jako tenký černý srpek odkrojený z okraje zeměkoule. Z takové výše to vypadalo, jako že se jen velmi málo vzdálil od místa, kde se zabalonoval. Kompenzátor s vyříznutým sektorem ležel jen kousek cesty na západ.

Zavřel oči, očistil svou mysl od stresu a napětí a ty postupně vystřídal jasný klid.

A usnul.

Probudil se ve hvězdnatém prostoru obklopujícím uhlavě černý kruh planety. A myšlenkami se okamžitě vrátil k Axonioví a k odpovědi na otázku, kterou položil Sarco, když se toho dne odpoledne rozcházeli.

Nechá si Axonia jako svého zástupce. Propustit schopného zástupce, který byl nyní ještě cennější o lekci, kterou právě dostal, a ještě loajálnější z vděčnosti, kterou musel chtít nechtě pociťovat, to by bylo projevem malicherné mstivosti, jež nebyla charakteristickým rysem státníka Synapa.

Tím se vyřešila otázka hierarchie kmene a mimozemšťané naznačili směr, který jim připadal slibný pro harmonické soužití. Momentálně neměl další problémy, možná tu byly otázky či pochyby, ale ne problémy, protože Neuronie nepovažoval za problém vybočující z rámce běžné denní vlády nad Cerebrony; a zbyla tu jediná smysluplná otázka - otázka možné nadřazenosti mimozemšťanů, pro jejíž zodpovězení však právě teď nemohl nic udělat.

Jejich malý vůdce vypadal mile, ale rozhodně nepůsobil jako hrozba, o nic víc než služebníci, Averyho roboti. Zbývala jen otázka, jak ten malý vůdce zapadá do mimozemšťanské hierarchie, do té její části, která se dosud nalézá mimo tento

svět.

Nemohl udělat momentálně pro zodpovězení této otázky nic. S jasnou myslí znovu usnul.

Probudil se zády k jasnému slunečnímu světlu, jak se poklidně převaloval v mírné turbulenci, vzniklé na spojnici mezi pevninou a mořem. Daleko na západě viděl velký uzlový kompenzátor s výsečí, jež jako by představovala malý ústupek jinak dokonalé okrouhlosti na pravé straně.

Vyfoukl se tedy, stáhl vnější stříbřitý povrch šesti klínovitých dílů a touto kontrakcí svinul blánu tenkou jako papír do těsných černých svitků, které do sebe zapadly a zůstaly tak zaklíněny, dokud budou vyfouknuty.

Třepetání blány, když klesal řídkým vzduchem stratosféry, nepředstavovalo žádnou konkurenci pro mocný tah tenké vrstvy hladkého svalstva, ležícího hned pod stříbřitým povrchem. Brzy z balonu nezbylo víc než šestidílný límec, viditelný jen jako malý hrbolek na černé siluetě.

Oceán měl dosud hluboko pod sebou, když rozeplal křídla v optimální nabíjecí výši a mocnými údery se rozletěl směrem ke kompenzátoru. Navzdory nočnímu metabolickému pročištění - zničení a vyplavení odpadních produktů, jež tvoří spánek - se cítil malátný a přepracovaný. Chyběla mu ta čerstvá dávka šťávy, na kterou si zvykl během výstavby kompenzátoru, když si namáčel chladový spoj do ledové vody potůčku časně ráno po vyfouknutí.

To byl jediný bod Sarcovy běžné myostrianské rutiny, který by byl rád převzal jako permanentní součást cerebronského denního režimu. Nomádští Cerebroni nebyli nikdy na jednom místě tak dlouho, aby stihli najít ledové potoky, skryté v lesích roztroušených po zeměkouli.

Jak zabíral křídla směrem k západu, vrátil se v myšlenkách k Sar-covu varování z včerejšího odpoledne, týkajícímu se nebezpečí, jež představoval jeho někdejší pobočník Neuronius. Ukvapil se, jestliže pominul Neuronia jako planou hrozbu, když musel přemýšlet o důležitějších věcech, ale nyní, když byly ty ostatní záležitosti buď rozhodnuty, anebo čekaly u ledu na další informace, uvažoval o té nešťastné lapálii s Neuroniem. Jak by mu mohl pomoci, pokud vůbec nějak? Tak mimořádná nerozumnost, jakou projevil Neuronius, byla mezi Ceremyony vzácná, téměř nevidaná. A vzhledem k tomu, že byla tak vzácná, nevypěstovala si jejich společnost žádnou doopravdy účinnou léčbu pro její subjekty.

Synapo byl citlivý a chápavý, nezbytné to vlastnosti pravého státníka, a tak mu bylo zatěžko stavět se k tomu problému lhostejně. V duchu si představoval, že je v Neuroniově postavení, snažil se vcítit do toho, jak je asi momentálně Neuronius zoufalý. Ve své neznalosti pravé povahy jeho nerozumnosti, s úsudkem zastřeným soucitem zapomněl odhadnout, jakých machinací je někdo jako Neuronius schopen.

Za soumraku byl nad rozlehlým Lese spočinutí, stále ještě však padesát kilometrů od Pláně jasu. Navzdory námaze letu si dobil buňky na osmdesát procent plné kapacity, zařetězil se tedy na noc ve vrcholcích stromů s pocitem zadostiučinění. Byl tak prázdný a tolik hladový po tak dlouhou dobu, že si teď ve stavu téměř nasyceném připadal jako hltoun.

Ke kompenzátoru dorazil počátkem následujícího odpoledne a zaujal své postavení - kroužil nad středem tetelivé kopule. Daleko dole viděl zlatého Wohlera-9, stál na západní straně otvoru v kopuli. Malá vůdkyně mimozemšťanů a její osobní služebník seděli v tom výtvaru, kterému Wohler-9 říkal nákladák.

Synapo nechal Axonia v napětí ještě čtyři hodiny, načež ho těsně před soumrakem povolal rádiem.

"Budu chtít, abys mě doprovodil na setkání s mimozemšťany zítra ráno v obvyklou dobu. A oznam Petoriovi, že je nyní členem elity."

Synapo už nic víc neřekl a spustil na noc řetěz v Lese spočinutí. Tak se Axonius dozvěděl o svém povýšení a kdo bude tím šťastným Cerebronem, který nastoupí na spodní příčku při přesunech, jež smetly Neuronia ze samého vrcholku.

Následujícího jitra stál Synapo na západní straně otvoru kompenzátoru s Axoniem po pravici, čelem k malé mimozemšťance a jejímu služebníkovi, robotu Jakobu Wintersonovi.

"Má vláda přehodnotila váš návrh na spolužití na naší planetě, slečno Ariel Welshová," zahájil diskusi Synapo, "a je mi potěšením zpravit vás o tom, že změnila stanovisko, jež zaujali moji zástupci během našeho posledního setkání."

"To je vskutku dobrá zpráva," odvětila mimozemšťanka. "Kopule tedy zůstane otevřená, abychom ji mohli používat jako komunikační a dopravní základnu?"

"Pokud je to vaše přání. Co ještě je součástí tohoto nového návrhu?"

"Averyho roboti - jako tady Wohler - se musí přeprogramovat. To není žádná maličkost. Nicméně účelová jednotka, kterou jsem pro ten účel povolala, dorazí dnes pozdě odpoledne."

"Rád bych se sešel s vámi a s vůdcem té účelové jednotky zítra touto dobou," pravil Synapo.

"Za jakým účelem?" zeptala se malá mimozemšťanka. "Pochybuji, že bude moci nějak významně přispět k našemu vyjednávání."

"Za účelem plánování naší vzájemné spolupráce při uskutečňování vašeho návrhu a stanovení časového plánu jeho dokončení. Mí Cerebroni jsou kočovný kmen a nemohou se dočkat, až zas budou na křídlech. Už jsme u tohotole myostrianského kompenzátoru zůstali daleko déle, než považujeme za příjemné. - Pokud mě můžete ujistit, že jste obeznámena s detaily přeprogramování Averyho robotů, pak ovšem přítomnost toho druhého vůdce nebude vyžadována. Dospěl jsem však k opačnému názoru."

"Výborně," řekla malá mimozemšťanka. "Sejdeme se s vámi zítra ráno."

Dobře, pomyslel si Synapo. Ta schůzka ukáže, kdo je tu pánem - vůdce on nebo vůdce ona -, a také by měla jednou provždy vyřešit, který druh je nadřazený, Ceremyoni, nebo mimozemšťané. Rád by uvěřil, že to nebude znamenat velký rozdíl ve vztahu Ceremyonů k mimozemšťanům, věděl však, že je tomu jinak; věděl, že to bude znamenat velký rozdíl i pro něho jako pro státníka.

Shledání

Wolruf sestoupila se svým hyperprostorovým skokanem Xerbo-rodezeesem k zemi půl kilometru od lesa a celý kilometr od řady robotů a jejich vozidel, proudících napříč plání směrem k Městu robotů na Ústřičném světě.

Sotva dosedli, už od Města přes vysokou, zlatavou travu vyrazilo nákladní vozidlo, nechávajíc za sebou na prérii stopu, směřující ke Xerborodezeesu jako prodloužený šíp.

Wolruf cestovala nalehko. Všechno, co potřebovala, měla v jedné malé tašce, jejíž ucho přehodila Stříbroboké kolem krku. Obě seděly na vrcholku přístupové rampy, odkud viděly přes vysokou, zvlněnou travu, a mohly tak pozorovat blížící se vůz.

Mandelbrot opatrně vstoupil mezi ně, a když vozidlo přijelo, právě vykládal z lodi Derekovy věci.

Sříbřoboká měla dobrý výhled a na otevřeném nákladáku rozeznala dvě osoby dávno předtím, než vůz dorazil k lodi - také proto, že oba cestující stah.

"Ta, co jí Derec říká Ariel, to je která?" zeptala se Stříbroboká.

"Ta malá nalevo," odvětila Wolruf.

"Tak ten vysoký musí být robot Jakob Winterson."

Nikdy jsem se s ním nesetkala, ale řřekla bych, že ano," kývla hlavou Wolruf. "Jakob je Arielin osobní rrobot, a ta postava vedle ní rrozhodně odpovídá Derekovu popisu. Vypadá skorro jako člověk, ale Derec řříkal, že Ariel je na planetě jediná lidská bytost, takže to musí být Jakob."

"Jsou samice vždycky menší a jemnější?"

"Zprrravidla ano. A to plati o většině zvířecích drrruhu v galaxii. Já jsem rrozhodně menší než můj choť."

"Ano, tvůj archivní záznam o tobě hovoří jako o samici," souhlasila Stříbroboká. "A já tě za ni považovala, aniž bych plně chápala hlubší význam, který zřejmě přesahuje účel reprodukční funkce. Derec zřejmě cítí mnoho jiných emocí, když mluví o Ariel."

"Stejně jako Beores cítil jiné emoce, když mluvil o Latiel."

"Nerozumím. Kdo to byl?"

"Prvrvi bytosti, co byly stvořeny - podle prrrastarrych mýtů."

"Ne první lidé. To byli Adam a Eva - podle archivních historických záznamů."

"Dobrrrá, tak po lidsku. Prrrvni muž a prrrvni žena."

"A mají všichni samci tak silnou náklonnost k samicím?"

"Většinou. Někteří ne, ale těch je malá menšina."

"Chápu, že takový pocit je nezbytný k reprodukci druhu. Ale De-rekovy emoce jako by souvisely s pocity daleko přesahujícími prosté plození. A to je ještě zmatenější, než celkově zmatená - aspoň já ji nedovedu pochopit - povaha biologických emocí vůbec."

"Emoce mohou přifresně stejně zmást ty, kdo je prrrožívají," odvětila Wolruf, "takže náš zmatek je pochopitelný a není prrroče si dělat starrrosti."

"Starosti?" řekla Stříbroboká, jako by ji taková myšlenka do této chvíle nenapadla. "To je emoce?"

"Ano. Všechn ten zájem, co zřřejmř mář o rrrůzna pohlavř, je dohrromady starrrost, neřřekla bys?"

"Určitá směr určitých významů, jinak to nedovedu vyjádřit - něco, v čem bych radši nepokračovala, čemu ale zřejmě nejsem schopná předejít."

"Dobrrry popis starrrosti," opáčila Wolruf.

"Pak to tak zanesu do tabulky v katalogu emocí, který teď začnu připravovat. Doufám, že když je definuji, dokážu je jaksi poznat a rozeznat jakožto první krok k jejich zvládnutí."

"Cenný prirrojekt, ze kterreho můžeš nadobrrro zcvoknout," prohlásila Wolruf.

"Zcvoknout?"

"Zapomeň na to. To není emoce. Ale řeknu ti, jakou emoci cítím já: rradost. Už jsem neviděla Ariel aspoň rrok a mám prrrroste rradost, že budu zase s ní."

Nato se Wolruf vrhla dolů z rampy k autu, které zastavilo vedle hromady Derekových zavazadel a vybavení.

Ariel sestoupila z bližší strany vozu a Wolruf se vztyčila v plné výši a objala ji.

Žádná z nich nepromluvila, ale obě měly v očích slzy, když se od sebe odloučily, zůstaly stát a dívaly se na sebe.

Stříbroboka zaznamenala slzy jako možný vnější znak emocí, mimoděk tak zahajující katalogizaci vedlejších příznaků, které později -s přibývajícímí znalostmi - bude identifikovat jako jazyk těla.

"To je rrrradost, vidět tě po takové době," řekla Wolruf.

"A ty jsi balzám na moji bolavou duši," odpověděla Ariel. "Kde je Derec?"

"Museli jsme ho nechat na vlčí planetě," prohlásila Wolruf.

Výraz ohromení, který se okamžitě objevil Ariel na tváři, rovněž vstoupil do katalogu Stříbroboké, mohla k němu však přidat pouze nálepkou lež, což ovšem, jak věděla, není emoce, ale spíš nedostatek pravdomluvnosti ze strany Wolruf.

Stejně však jej prozatím neměla čím jiným označit.

A pak se Arielin výraz změnil, když se na rampě vedle Stříbroboké objevil Derec.

"Ty jedna podvodnice," zasmála se Ariel na Wolruf.

Polýkání podivánek, zasmání se křivkami Wolruf.
 Vyřez zachrchlala, kterýžto zvuk Stnbroboká už dávno spojovala s Wolruf a její podivnou náchylností k tomu, čemu
 Derec říkal humor.

Ariel a Derec se setkali uprostřed rampy, objali se a políbili.

Výraz radosti se musel zakatalogizovat k emoci radost, protože Wolruf už definovala, co to pociťují, když se opět setkají po tak dlouhé době. Totéž muselo platit o Ariel. Radost však dosud neměla žádné osobní spojení se

Stříbrobokou, a tak to bylo v záznamech jen slovo a symptom, záznam byl tedy neúplný, bez vlastního pozitronického potenciálního vzorce Stříbroboké.

Starosti už rozuměla. Radosti ne.

A přece - náhle ji napadlo - se i ona setkávala s bytostmi, které jí byly velmi blízké, po období odloučení, tak se setkávala s Derekem, Wolruf, Mandelbrot, a vyběhla do lesa a utekla hledat Křik života a zbytek smečky a přivedla je zpět, aby poznali Wolruf.

Když spatřila Křik života po tak dlouhé době, rozrušilo ji to, a bylo to vzrušení příjemné, které by ochotně prožívala znovu. V paměti jí vyvstal ten starý pozitronický potenciální vzorec a už věděla, že jej může zařadit do katalogu spolu se slovem a jazykem těla k emoci radost.

To ale byly jen maličkosti ve zmatku jejího uvažování. To nevysvětlitelná povaha biologických pohlaví - ne pokud šlo o jejich reprodukční funkci - ji toho odpoledne rozrušovala daleko víc. A v menší míře ji stále ještě rozčilovala vleklá pochybnost o tom, kdo je inteligentnější, a kdo je tudíž více člověkem - Derec, nebo Wolruf.

Jakkoliv malá, pochybnost zůstávala, ale jen pro případ eventuálního rozhodování o životě a smrti těch dvou, kdyby snad mezi nimi musela volit v životě nebezpečné situaci.

Považovala se spíše za samce než samici, protože při tom prvním základním porovnání samice Bystré oko se samcem Derekem se Derec projevil jakožto inteligentnější? Přiklonila se k mužskému pohlaví právě z toho důvodu? Po tomto porovnání se rozhodně jako Derekův otisk cítila příjemněji. Otevřel jí nový svět - on a archivní záznamy.

Takže zmatek týkající se biologických pohlaví a nepříjemných pocitů v podobě samičího otisku ji rozčilovaly - a ano, tohle rozrušení byla ta emoce, které Wolruf říkala starost. Dělal jí starost být Wolrufiným otiskem, protože ji rozrušovala touha vrátit se do Derekova otisku, do samičí formy. Wolruf by ji klasifikovala jako nepříjemnou, a tak si tu emoci zaznamenala do katalogu spolu s jejím pozitronickým potenciálním vzorcem.

Byla čím dál víc přesvědčená, že by se měla vrátit do Derekova otisku čistě jen z hlediska příjemnosti. Tento poznatek si zaznamenala do katalogu jako výraznou možnost do budoucnosti, prozatím si ale uchová otisk Wolruf kvůli tomu, že by jí ženská mohla napomoci analyzovat Ariel a zvláštní účinky, jež měla na Dereka.

Stříbroboká vstala a prošla dvířky za Ariel a Derekem, kteří právě vystoupili po rampě do lodi.

Agrobiolog

"Tak jakou tady máte krizi?" zeptal se Derec. "Co ten tvůj praštěný vzkaz, to o mém vnitřním inženýrství? Cos tím vlastně myslela?"

Stáli v kontrolní kabině Xerborodezeesu, kam odešli, aby byli sami.

Stříbroboká vstoupila, sedla si do jednoho z měkce čalouněných křesel pro pasažéry za pilotovým anatomickým sedadlem s vysokým opěradlem a poslouchala Ariel i Dereka.

"Na některé technické věci jsem přišla docela bez tvé pomoci," hlásila Ariel. "Vlastně jsem tuhle planetu v podstatě zvládla i bez tvé moudrosti a vedení. Od tebe potřebuju už jenom pár maličkostí."

"Neodpovědělas mi na otázku."

"Tvé vnitřní monitorovací spojení s Městy robotů: vsadím se, žeš nevěděl, že moduluje hypervlnu."

"Au contraire, má milá," odvětil Derec. "To je forma komunikace, která vychází ze zvláštního chápání časoprostorové fyziky, vynalezeného mým velevýstředním otcem, milým doktorem Averym."

"A au contraire, chytráku. Obyvatelé téhle planety, Ceremyni, tomu říkají plynulá modulace hypervlny. Zeptej se Averna a Keyma a taky Jakoba. Ten tomu dokonce i rozumí. Je to komunikační verze teleportace Klíčem, přesně jako konvenční tlumená modulace hypervlny je komunikační verze technologie hyperskoku. Vsadím se, že sis to vůbec neuvědomil!"

Byli spolu nějakých deset minut a už se přeli. Tohle je tedy ta láska? ptal se v duchu sám sebe Derec.

"Budu si to muset promyslet," řekl. Je možné, že by měla pravdu? Změnil téma hovoru.

"A co ta krize? To, kvůli čemu jsem tady."

"Žádná krize není. Jenže jsem tě sem musela honem dostat, aby nenastala."

Pověděla mu pak, jak Město robotů narušovalo podnebí, jak My-ostriani přiklopili a zvládli rušivé vlivy kopulí, jak byli připraveni uzavřít kompenzátor, až ona přišla se svým plánem na celoplanetární farmu a opustila představu celoplanetárního města.

"Tak vidíš," končila, "tvůj úkol je jasný a poměrně jednoduchý: prostě přeprogramovat Averyovce na sedláky."

"To je nejspíš další ukázka tvého technického uvažování?" zeptal se Derec.

"Není to špatné, hm? Sociální inženýrství, Dereku. Tomu bys nerozuměl."

"Má to jen jeden malý háček."

Odmlčel se. Ariel se zeptala: "A to je?"

"Aby člověk mohl naprogramovat Averyovce na vykonávání určitých odborných prací, musí o tom oboru něco vědět.

Já vím všechno o městech. O farmách nemám ani ponětí a ty nejspíš taky ne."

Wolruf vstoupila do kabiny právě včas, aby zaslechla Derekovu poslední větu. Usedla do křesla pro pasažéry vedle Stříbroboké.

Ariel se zatvářila ohromeně. O téhle technické maličkosti zřejmě nemá ani zdání, pomyslel si Derec. Možná tady bude víc práce, než si ona vůbec dovede představit.

Zatvářil se nafoukaně a samolibě. Ta věc s plynulou modulací hypervlny ho na chvilku zarazila. Teď měl ale pocit, že zase velí výpravě.

"Slyším, že nemáš ponětí o farmách, Dereku. No a co?" ozvala se Wolruf. "Zřejmě jsem přišla o začátek."

"A proto nemůžu přeprogramovat Averyho roboty na farmáře," vysvětloval Derec, "když nevím vůbec nic o farmaření a technologii zemědělské výroby."

"Žádný strrrrach, máte tu Wolruf," prohlásila malá chlupatá mi-mozemšťanka. "Já vyrrostla na farrmmě a absolvovala jsem Agripolytech. Jsem studovaná inženýrrrka."

"Prima, Dereku. Co říkáš teď?" zeptala se Ariel. "Myslíš, že jsem to nevěděla?"

Derec Ariel ignoroval.

"Ty a farmář?" Díval se na Wolruf.

"Jaké výrobky myslíš, že Erani kupovali od moji rrodiny?" otázala se Wolruf. "Erani nejsou všichni pirráti j ako Aranimas, Jsou většinou obchodníci a žijí na neplodné kouli kamene, kde rrostou spíš lišejníky než rrrajčata. Přřři dnešní přřřelidněnosti jsou Erani živi ze zrrrni a zemědělských prrroductů, co kupují od nás."

Ariel nyní zářila, i když byla napůl ochromená šokem, než přišla Wolruf se svou troškou do mlýna. Stejně jako Derec neměla ani zdání o tom, že se Wolruf vyzná v sedlačení.

Derec se ale rychle vzpamatoval a teď sám sobě přiznával, že Wolruf in přínos možná znamená o hodně víc, než tu přřřslovečnou trošku do galaktického mlýna.

"Fajn. Vzdávám se. Já zajistím počítačovou stránku úkolu, Wolruf přispěje svými odbornými znalostmi zemědělské výroby a ty můžeš nadále zařizovat všechno, co se týká přátelských kontaktů se zdejší civilizací."

"Ne tak docela," namítla Ariel. Bylo vidět, že se připravuje prozradit něco, co se jí neříká docela snadno. "Musíš se zítra ráno spolu se mnou sejít s mimozemšťany. A teď to vypadá, že by bylo taky třeba, aby se té schůzky zúčastnila i Wolruf jako naše zemědělská specialista."

"Kvůli čemu?" zeptal se Derec.

"Chtějí vypracovat časový plán. Cerebroni se nemůžou dočkat, až se vrátí ke svému kočovnému životu, ve kterém jim bránil problém s naším Městem. Táboří v Lese spočinutí, jak tomu říkají, to jsou ty lesy za Městem."

Ariel se podívala na hodinky.

"Možná by ses na to chtěl podívat," dodala. "Je to tak trochu pozoruhodné. Můžeme se dívat z nákladáku, až pojedeme do Města. Stejně se musíme vrátit. Už je skoro čas k večeři."

Jakob a Mandelbrot stáli u nákladního auta, když Derec a Ariel začali sestupovat z rampy. Roboti už naložili Derekovy věci dovnitř vozu.

Derec zavolal: "Chci, abys řídil ty, Mandelbrote."

Chtěl stát u řidiče, aby lépe viděl to představení, co jim Ariel naplánovala, a nestál ani trochu o to, mít po boku toho svalobota Jakoba, který by ho takříkajíc zastíňoval před obecenstvem, sedícím v zadu.

Pohlédl na Ariel, jestli se opováží napadnout jeho rozhodnutí.

Šibalsky se po něm podívala, ale pak na něj vrhla pobavený úsměv a nic neřekla. A bylo to stejně k vzteku, jako kdyby jeho rozkaz zpochybnila. Přesně věděla, proč chce, aby řídil Mandelbrot. Jaksi na něj vždycky všechno prasklo, a Ariel přesně věděla, jak na něj.

Představení však bylo do puntíku tak pozoruhodné, jak slíbila. Vstala, aby ukázala na toho, koho považovala za cerebronského vůdce Synapa, kroužícího vysoko nad kopulí. A byl to on, kdo první sestoupil k zemi: malá černá kulička řítící se k lesu jak olovená střela se stala malou bombou, za kterou zůstávala stopa zářivého kouře, jež se zvolna rozšířila do stříbrné koule, a ta se jemně snášela k vrcholům stromů, a pak s poskočením spočinula nad lesem jako kulička rtuti na desce stolu.

To byl sólový výstup, načež se z vedlejšího letového okruhu začal snášet další - Sarco, vůdce Myostrie, hádala Ariel - a postupně pak během nějaké čtvrthodinky přistávali všichni ostatní, až byli rozptýleni na hladině zeleného listoví jako myriáda korálků stříbřité vláhy.

Cerebot

PROZATÍMNÍ ZÁKONY LIDSKOSTI

1. Člověk nesmí ublížit jinému člověku ani svou nečinností dopustit, aby člověku bylo ublíženo.
2. Člověk musí dávat robotovi pouze rozumné příkazy a nevyžadovat nic, co by jej zbytečně přivádělo do dilematu, jež by mu mohlo způsobit úhonu nebo nepříjemné pocity.
3. Člověk nesmí ublížit robotovi nebo svou nečinností dopustit, aby robot přišel k úhoně, ledaže by taková úhona byla nezbytná, aby uchránila před úhonou člověka anebo umožnila splnění životně důležitého příkazu.

Ze záznamu centrálního počítače: Lidství

Mechanický přístup: zásuvka 667, přihrádka 82

Přístupové heslo: Lidé Podheslo: Zákony

Tvůrce záznamu: Rydberg I

Následujícího jitra hodně před desátou zaparkoval Mandelbrot nákladní vozidlo u západního okraje otvoru v kopuli a tři savci vystoupili. Tři roboti dostali instrukci, aby zůstali ve voze, ale zaznamenávali všechno, co se bude říkat, jakmile mimozemšťané dorazí.

"Nu, příteli Mandelbrote, už nějakou dobu jsme neměli příležitost si v soukromí popovídat," promluvil Jakob Winterson.

"To se nám stěží podaří, když je přítomen ten divoký," řekl Man-delbrot. "Dávej si pozor na to, co říkáš a co děláš. Je

naprosto nevyzpytatelný. Na vlčí planetě mě deaktivoval."

Jakob a Mandelbrot dosud stáli za kontrolním panelem nákladního vozu. Stříbroboká seděla na zadním sedadle, které obsadila s Wolruf cestou na místo setkání.

"Pro tvou informaci," ozvala se Stříbroboká, "nejsem 'on'. V současné době jsem přesvědčením samice, protože jsem se stala otiskem Wolruf. Můžeš vůči mně používat zájmeno 'ona', Jakobe. A není třeba se domnívat, že bych některého z vás deaktivovala, když teď vím, že by paní Wolruf takové jednání neschvalovala. A co víc, je mi úplně jedno, co byste mohli říkat nebo dělat, když nyní chápu, že paní Wolruf chce, abych mírně uzpůsobila třetí zákon tak, aby vám dopřával trochu slušnou ochranu."

"Tak, příteli Jakobe," pravil Mandelbrot, "uvažovals ještě trochu nad nemyslitelným, nad zákony lidství?"

"Ano, uvažoval," odpověděl Jakob, "a připadají mi jako žalostně nedostatečný popis lidského chování. Rydberg a jeho společníci nemají zkušenosti v jednání s lidmi, kteří jsou nevyzpytatelní. City, ne zákony, ovládají jejich chování. A já myslím, že samice toho druhu jsou asi nejzáhadnější ze všech. Zkoumal jsem emoce žárlivosti, protože jsem byl zřejmě zakoupen v podstatě proto, abych tuto emoci probudil v hrudi pana Dereka."

"Neřekl bych, že žárlivost může sídlit v lidské hrudi, příteli Jakobe," podotkl Mandelbrot.

"To je jen slovní obrat, který se v tomto ohledu používá v literatuře," odpověděl Jakob. "Klíčovým bodem zájmu tady však je množství odstínů a podtónů, existujících v mysli lidí, když uvažují o opačném pohlaví - odstínů a podtónů emoce, která očividně nemá nic společného s reprodukcí druhu, jasnou příčinou toho, proč dvě pohlaví vůbec existují."

Kupodivu Stříbrobokou začínal ten rozhovor přece jen zajímat. Souhlasila s Jakobovým názorem na jakékoli zákony lidství, které by určovaly lidské chování a nejspíš byly paralelou zákonů robotiky, jež určovaly chování její. A nyní se předmět jejich hovoru zřejmě ubíral přímo směrem k její nespokojenosti se ženskostí Wolrufina otisku, který paradoxně jako by prohluboval dychtivý zájem o všechno ženské, který pociťovala už dříve v mužském modelu, když byla v Derekově otisku.

Byl to neklid vycházející z vědomí vlastního narcisismu, něco, co ještě nikdy nepřežila, neklid současně fascinující i odporný. Dospěla k závěru, že ji přitahují samičí bytosti, ale lepší by bylo, kdyby to nebyla ona sama. Jaká však byla příčina oné přitažlivosti? Usoudila, že musí pramenit z toho prvního mocného otisku Bystrého oka, který se tak docela nerozplynul, když dala přednost otisku Dereka - samčímu otisku. To příjemné na mužském otisku bylo jen o trochu méně mocné než zákony, jež měly ovládat její chování, které jí však přicházelo tak zatěžko interpretovat, protože chtěla vědět, co je to člověk. Nedokázala žádný z těch zákonů odstranit ze svého naprogramování stejně jako to, že se cítila mužem, ani to vnitřní pužení ke všemu ženskému.

Zjišťovala, že prožívá jinou formu nepříjemných pocitů, způsobených nasloucháním Jakobovi a Mandelbrotovi. Ještě nikdy neslyšela dva roboty hovořit spolu navzájem. Nepříjemný nebyl sám ten proces, ale jejich slova, to, co z jejich slov dovozovala. Mluvíli, jako by věděli, co je to člověk, a ona, Stříbroboká, to dosud zkoumala metodou mnohonásobných otisků ve snaze postupovat ke stále vyšším rovinám inteligence, neboť zajisté jen ten nejinteligentnější druh v galaxii může být těmi lidmi, které hledá.

"Jakobe, mluvíš o zákonech lidství, jako bys věděl, co je to člověk," ozvala se.

"Ovšemže," odpověděl Jakob. "Jsem tak naprogramován. Jak jinak bych mohl plnit zákony robotiky?"

"Jsem člověk?" zeptala se.

"Ne. Ty jsi robot," odpověděl Jakob.

"Jak to víš?"

"Pan Derec to říká. A co víc, mé vlastní smysly jeho názor víceméně potvrzují. Savec nejsi."

"A co paní Wolruf? Je člověk?"

"Ne."

"Ale je savec."

"To je pravda. Ale ne všichni savci jsou lidé."

"Co je to člověk, Jakobe?" zeptala se Stříbroboká.

"Existuje mnoho definicí, některé velmi složité, jiné velmi jednoduché. Obvykle jsme naprogramováni jednou jedinou."

"Jaký je příklad jednoduché definice?"

"Přízvuk, když mluví Standardem. Většina lidí mluví Standardem, takže jednoduchá definice pro zvláštní sadu robotů na planetě Solária kdysi používala k určení lidí solarijský přízvuk - velmi jednoduchý test, nevyžadující žádné nezvyklé vybavení."

"A jak definuješ člověka ty, Jakobe?"

"Podle počtu chromozomů a konfigurace chromozomů x a y."

"A jak tu informaci získáš?"

"Pomocí přístroje - buňkového nanostroje - který mám zabudovaný v pravém ukazováčku."

"Nestanovíš to pokaždé, když se setkáš s tímto člověkem, že ne?"

"Ne. Jakmile stanovím, že nějaká bytost je člověk, zařadím si její podobu do vzorkové poznávací tabulky. A co víc, obvykle akceptuji i ako lidi všechny bytosti, které se blíží k průměru těchto podob - i bez chromozomového testu."

"Paní Ariel a pan Derec jsou tedy oba lidé."

"Ano."

"A který z nich v tobě vzbuzuje větší nutkání ho chránit?"

"Můj bezprostřední pán, tedy paní Ariel."

"A ty, Mandelbrote, komu ty bys dal přednost?"

"Panu Derekovi, ačkoliv by to byla těžká volba," prohlásil Mandelbrot.

"A co Wolruf?" zeptala se Stříbroboká. "Chráníl bys ji, Mandelbrote?"

"Ano. Přítel Jakob i já jsme naprogramováni, abychom s ní jednali jako s člověkem."

"Nepřipadá vám to divné? Bytost, která je..."

Úvahy o Wolruf jakožto člověku zatlačilo do pozadí přistání černých démonických bytostí na místě schůzky - byly dvě a dosedly na zem s dokonale choreografickou simultánností, zabrzdlily doširoka rozprostřenými křídly, jako by zahalily slunce svou černou přítomností. Pak zlehka složily šustící křídla těsně k tělu - čímž se scvrkly na rozměry savců, které měly proti sobě - a staly se z nich černé siluety korunované zlobně vyhlížejícím sněhobílým zobcem nad žhavě rudýma očima.

Neproniknutelná měkká čern, jež halila jejich fyzickou podstatu jako plášť záhad, působila znepokojivým dojmem latentní moci.

Stříbroboká se soustředila na zaznamenávání všech vjemů. Napadlo ji, že možná pozoruje určitou formu lidství, poslední překážku na náročné průzkumné plavbě.

"Dobré jitro, vůdce Ceremyonů," řekla Ariel. "Toto je Wolruf a tohle Derec, oba jsou členy našeho týmu, který provede přeprogramování. Wolruf, Dereku, ráda bych vás seznámila se Synapem, vůdcem Cerebronů..."

Mimozemšťan napravo se lehce zvětšil se šelestivým zvukem netopýřích křídel.

"...a se Sarcem, vůdcem Myostrie."

Mimozemšťan nalevo se zvětšil a zašustil.

Pak promluvil Derec.

"Má kolegyně Wolruf a já jsme poctěni, že budete s námi pracovat na tom, abychom na vaší planetě vyprodukovali životní prostředí, jež by bylo ku prospěchu oběma našim národům."

"Tož po tom tóžime," prohlásil mimozemšťan Sarco s podivným při-zvukem, výraznějším než Wolrufin, takže mu bylo ještě hůř rozumět.

"Ale nejprve," pokračoval Derec, "vysvětlili byste mi laskavě povahu kopule a metodu její stavby tak, abychom mohli stanovit, jak nejlépe přizpůsobit Město, které už téměř zakrývá, aby bylo co možná neškodné?"

"Uzlový kompenzátor je lokalizované odloučení prostoru a času," řekl Sarco.

Jinak už neřekl nic, jako by to bylo kompletní vysvětlení.

"Ano. Pokračujte," požádal Derec.

"To je všechno. Lokalizovaná mezera v časoprostoru," pravil Sarco s mírným opovržením, jako by dával lekci zaostalému studentovi, "množina bodů v kosmu, kde už náš vesmír neexistuje."

"A jak vytvoříte takovou mezeru?"

"Chápete, co míním mezerou v kosmu?"

Derec zaváhal. "Ne docela," řekl.

"Pak pravděpodobně nepochopíte ani, jak se taková mezera utváří, a mohli bychom pokračovat k prospěšnějšímu předmětu debaty."

V tomto okamžiku vstoupil do diskuse Synapo.

"Mezera se utvoří a zvětší soustředěnou aplikací elektronů, které jsou samy o sobě záhyby v časoprostoru. Proud elektronů - vysoce soustředěný na mikroskopickou oblast v počátečním bodě oddělení - zvětšuje progresivně prostor kolem objemu mezery, hodně podobně, jako když oddělují jednotlivé klíny svého reflektoru, když se každé ráno odřezávají. - Jak ale naznačuje můj kolega Sarco, měli bychom možná pokračovat rovnou v diskusi o vašem plánu na zřízení harmonického soužití."

"Čistě podle vizuálních pozorování má zřejmě ta kopule povahu černé díry," vytrval Derec. "Je to tak?"

"Černá díra?" opakoval Synapo, jako by teď měl sám potíže se směrem konverzace. "Černá díra! Ano, to je dobrá analogie. Odvození toho slova není samoučelné. - Ano, kompenzátor je černá díra, ale nepřírozená, uvnitř vesmíru, ne na okraji; černá díra jakožto dutina, ne jako proláklina na okraji, kde se Čas a prostor oddělují ve smyslu přirozeného rozpadu vesmíru. - Můžeme nyní pokračovat?"

"Už jen dvě otázky," řekl Derec. "Když se díváme na kopuli zvenčí, nevidíme Město. Vidíme předměty na druhé straně, jako by tu kopule a Město nebyly. Proč nevidíme Město uvnitř?"

"Intenzivní zakřivení časoprostoru kompenzátozem ohýbá světlo kolem kopule velmi podobně, jako se mírně ohýbá světlo ze vzdálené hvězdy, když prochází kolem našeho Slunce. V případě kompenzátoru není takové zakřivení světla mírné. Je propočteno tak, aby vznikl účinek neviditelnosti a neexistence: jeden z atributů kompenzátoru. - Máte ještě nějaké další otázky?"

"Ano. Proč by měl hyperprostorový letoun padat směrem k povrchu černé výduti a uniknout jen použitím plné síly svých motorů, jak mi to Ariel včera večer popsala - účinek zakřivení časoprostoru -, když atmosféra, vzduch uvnitř kopule, není k černi přitahován podobně?"

"Sám jste si na svou otázku odpověděl," podotkl Synapo.

Z černi decimetr pod očima mu vyšlehl zelený plamínek a do hlasu se mu vetřel dotčený tón, jako by jeho trpělivost byla užž vyčerpána.

"Zakřivení časoprostoru, jak jste naznačil. Letoun byl za neutrální vrstvou, v gravitačním poli černé dutiny. Atmosféra planety je uvnitř neutrální vrstvy, v gravitačním poli planety."

S určitou rozhodností položil Synapo konečnou otázku: "Nemusel snad váš letoun dosáhnout normální únikové rychlosti, aby vjel do černi, než se mohl obrátit a pokusit se uniknout zpět na planetu?"

Rychle, ještě než měl Derec čas ty poslední poznámky zcela strávit, převzala vládu nad schůzkou opět Ariel. Pevně prohlásila: "Tedy, ctění Ceremyoni, náš plán vyžaduje, aby první fáze našeho snažení byla ukončena do dvou měsíců. V této fázi získáme dostatečný prostor pro zemědělskou výrobu - tisíce čtverečních kilometrů - abychom zajistili, že

životní prostředí zůstane nedotčeno. - Současně budeme modifikovat Město tak, abychom získali terminálová zařízení pro místní a meziplanetární dopravní prostředky. Tato zařízení budou procházet otvorem v kopuli, budou však izolována a nuceně ventilována tak, aby se zajistilo, že veškeré škodlivé záření a emise zůstanou uvnitř kopule. - Wolruf, naše specialista v oblasti zemědělského inženýrství, a Derec, náš specialista přes městské inženýrství, nyní popíší podrobný plán obou těchto činností."

Stříbroboka to všechno zaznamenávala, avšak její pozornost, celá její bytost se soustředila na mimozemšťana Synapa. To, jak dominoval dialogu, jí sdělovalo, že je nadřazen oběma mimozemšťanům a potenciálně mocnější a inteligentnější, než kterýkoli z těch savců, s nimiž se doposud obeznámila. Zkrátka si našla jasný cíl pro svůj konečný otisk, aspoň tomu věřila.

Nechala zaznamenávání schůzky s mimozemšťany. Našla si novou modelovou roli bytostí, kterým jí zákon robotiky ukládal sloužit. Nebyla už vázána povinností plnit příkazy nižších bytostí. Stejně však věnovala Wolruf poslední myšlenku naplněnou láskou, tou novou emocí, již našla ve svých úvahách o Křiku života, nyní tolik, tolik vzdáleném. Nadále bude ochráně Wolruf přikládat jen o málo menší váhu, než přikládala podle třetího zákona, zákona sebeobrany, sama sobě.

Znovu soustředila svou pozornost na mimozemšťana vpravo, Sy-napa, a soustředila se nyní na technické detaily otisku, zvláště na charakteristický aerodynamický tvar, který bude nejtěžší okopírovat. Výpočty ji rychle ukázaly, že rozpětí jejich křídel a rozměry vzdušné fólie musí být několikanásobně větší než u mimozemšťanů, aby unesly její tělesnou váhu. Jejich těla musí mít skutečně nízkou specifickou hmotnost, většinou jsou zřejmě dutá.

A bude muset zvětšit rozměry svého těla, aby získala geometrii potřebnou ke spojům křídel a činnosti křídlových manipulátorů. Nijak ji nepřekvapilo, že to znamená snížit tělesnou hustotu, aby se podobala tělům mimozemšťanů. Pak pracovala na očích. Ty byly složité, zářily červeně i infračerveně. Záření vycházelo z kruhu obklopujícího běžnou zvířecí optiku uprostřed a poskytujícího kontrolované osvětlení k zaměření objektů, když planeta blokovala sluneční záření.

Potom se soustředila na povrch černého těla a shledala, že to bude ještě větší problém než aerodynamika a optika. Experimentovala na své paži, když seděla na zadním sedadle nákladního vozu, nakonec se ale musela vzdát a spokojit se černavě šedou s měkkým stříbrným leskem, stejně jako se nakonec vzdala napodobení detailů v zabarvení ochlupení a pokožky savců.

Nakonec zaútočila na zdroj a povahu zeleného plamínku, který vyšeľoval z mimozemšťana Synapa. Měla pocit, že je to nástroj, ne-li zbraň, nutná k docílení uspokojivého otisku. Vymyslela malou elektrolytickou buňku, kompresor, a vysokotlaké zásobní kontejnery na vodík a kyslík a vypouštěcí otvor v zadní části ústní dutiny, ale svá běžná mluvidla si uchovála pro komunikaci. A přidala malou továrničku na výrobu dusíku ve formě amoniaku, jehož stopové množství dodá plamínku zelenou barvu.

Po celou tu dobu, co analyzovala mimozemšťana Synapa, vstřebávala i to mocné mužství, jež z něj vyzařovalo, přijímala a zaznamenávala rudou záři jeho očí, nasávala jeho tělesnou podstatu, jazyk těla, drobné manýry, jež unikaly té jinak všepohlcující černé siluetě.

Konečně byla připravená a nastavila organometalické buňky svého těla i jejich pseudoribosomy na úkol změnit genetické nahrávky - jejich robotickou DNA, jejich ekvivalenty nosičů a přepravečů a ribosomální RNA - a statisíce dalších faktorů, obsažených v multibilionech jejich mikrobotických buněk, jež nakonec skuteční otisk mimozemšťana.

Jak měnila tvar, vystoupila na zadní sedadlo otevřeného nákladního auta, aby se její přední nohy mohly proměnit v křídla, a když se jí pak dlouhé zadní nohy zkrátily a ztloustly, zapřela je o zadní stranu sedadla, aby udržela rovnováhu. Oba roboti sedící vpředu, soustředění na schůzku, její přeměnu nepozorovali, stejně jako účastníci setkání z řad savců, obrácení k ní zády. Sledovali ji pouze mimozemšťané, a ti si toho zřejmě buď nevšimli, nebo jim to bylo jedno.

Konečně byla transformace hotova, až na zobec a jeho řetěz, který si naprogramovala až nakonec kvůli jeho odlišnému složení, nerezavějící formě lesklé oceli ve tvaru dutého zahnutého rohu a jemně spleteného, avšak pevného ohebného kabelu. Doufala, že dokáže létat, vzdala se však balonu a balonování, jehož svědkem byla včera večer. Zobec měla tedy čistě jen na efekt.

Příjemně mužný stál nyní Stříbroboký na zadním sedadle vozu, vztyčen v plné výši tři metrů, s křídly těsně složenými u těla, jako by se právě vyloupil z kukly - čerstvě metamorfovaný motýl. Měl pocit, že je potřebuje rozevřít a vyzkoušet, vcítit se do nich, a to mu připomnělo, jak létal v podobě ptáka na vlčí planetě.

Savci i mimozemšťané byli dosud pohrouženi do své schůzky. Mimozemšťané očividně považovali rostoucího Stříbrobokého za přirozený jev, spojený s nákladním vozidlem, protože se nezdálo, že by nějak upoutal jejich zrak. Zvolna rozevřel křídla. Tenká, tuhá, organometalická membrána slabě zašustila, když rozložil vzdušnou fólii v plné pětadvacetimetrové šíři. Tehdy shledal, že nedokáže odhadnout sílu vzdušných proudů.

Nebyl si vědom ani slabého vánku, když stál se složenými křídly na zadním sedadle, nyní však pocítil, jak na jeho křídla působí jemný tlak a tiskne mu simulovaný péřový chladový spoj k opěradlu sedadla. Odolal točivému momentu, který hrozil, že ho vydlobne ze zadního sedadla auta, jedinečně tak, že s námahou zaťal prsty nohou do čalounění sedadla.

Nehodlal se namáhat nadarmo, složil tedy křídla zase k tělu a zredukoval tak plochu, do níž se mohl opírat vítr. Pak se obrátil, přešel po sedadle k boku nákladáku, zaváhal - podíval se na Wolruf, která k němu běžela a křičela jeho jméno - a pak znovu rozepjal křídla a hupsnul přes okraj. Znovu se dostavil ten nádherný pocit z letu, z unášení větrem. Jemně klouzal k zemi. Když se jí dotkl nohama, upadl rovnou na obličej, křídla doširoka rozprostřená, s pocitem pomalého pohybu, který mu začínal u prstů nohou, vyrývajících mělké rýhy do prachu vedle silnice.

S obtížemi vstal, zamával křídly, aby se udržel v rovnovážné poloze, načež je složil k tělu. Ale to už u něj byla Wolruf - skočila mu na záda, nohama mu tiskla křídla k bokům a rukama ho popadla za zobec, aby zachránila svůj majetek. A Derec jeho i Wolruf omotával provazem a svazoval je tak k sobě.

Černá návštěva

Ariel se chystala schůzku shrnout a uzavřít. Wolruf v zásadních rysech načrtl technická opatření, nutná ke zřízení robotich farem, a přednesla svůj podrobný plán; Derec popsal vnější modifikace Města spočívající ve zřízení místních i meziplanetárních terminálových zařízení a jak minimální účinky budou mít tyto změny na meteorologii a seznámil přítomné s podrobným plánem na jejich uskutečnění.

Ariel zahájila rekapitulaci.

"Ráda bych krátce znovu zopakovala zemědělský program a sumarizovala plán, ale než to udělám, má ještě někdo nějaké dotazy stran té práce, kterou Wolruf a Derec popsali?"

"Ne," řekl Synapo. "Všechno bylo zcela jasné."

"Je to pro vás přijatelné?" zeptala se.

"Ano."

Synapo stočil pohled na svého společníka.

"Sarco?" otázal se. "Nějaké námitky?"

"Momentálně ne," odvětil Sarco. "Zemědělské stroje jsou vysoce podezřelé, ale musíme dát na vaše slovo, aspoň prozatím. Časem možná vyjde najevo něco jiného. A taky mi dělá starost..."

Na chvíli se zarazil, pak:

"Přísám Velký Petero!" zvolal. "Co je to, Synapo?"

Ariel sledovala, jak se oba mimozemšťané pootočili doleva a zaostřili ty své rudé oči na cosi za ní. Automaticky se obrátila také a spatřila na zadním sedadle nákladního auta temněšedé monstrum s gigantickými křídly rozprostřenými nad vozidlem jako jakýsi anděl pomsty.

Pak to zvolna složilo křídla a vydalo se to přes sedadlo k boku auta, kde je zase rozepjalo. Ariel okamžitě pochopila, co se děje.

Wolruf ji však o několik důležitých vteřin předběhla a už utíkala k vozidlu a volala: "Stříbroboká, Stříbroboká," zas a znova, jako by intenzita jejího křiku dokázala robota udržet na zemi.

Ukázalo se, že Wolrufovy obavy byly zbytečné. Stříbroboký se rozplácl na zemi jak široký tak dlouhý. A než se zvedl a poskládal křídla, už měl Wolruf nalepenou na zádech, načež je Derec oba omotal provazem, který nakvap vyhrabal ze skříňky na boku automobilu.

Ariel nevěděla, jestli se má také zaplést do té vřavy, anebo kvůli mimozemšťanům zachovat jakous takous zdrženlivost. Pojímalu své postavení oficiálního vyjednavče a vůdce účelové jednotky ve věci Města robotů obzvlášť horlivě od té doby, co dokázala jednat jako vůdce bez portfolia.

Zatímco Derec ovíjel Stříbrobokého a Wolruf provazem kolem dokola, Ariel se obrátila zpět k mimozemšťanům právě včas, aby slyšela, jak Sarco říká: "Tohle nám možná poskytne lepší představu o tom, jaká další nebezpečí existují mimo náš svět, slečno Ariel Welshová. Zítřka ráno obnovíme výstavbu uzlového kompenzátoru."

Při řeči natočil zobec kupředu. Když se pak obracel, vyšlehl mu zpod očí široký a metr dlouhý zelený plamen a on se vznesl do vzduchu.

Žár z plamene ji zasáhl jako závan z obrovské výhně.

Mimozemšťan Synapo stál tváří k ní, když jeho kolega odlétal.

Když promluvil, nenechal jeho tón nikoho na pochybách, pokud šlo o jeho duševní rozpoložení. Slova jako by modulovala malý zelený plamínek, který se mihotal pod žhoucíma rudýma očima, silicí a slábnoucí fluorescence rezonovala se zvláště bzučivým zvukem, který se mísil do jeho slov.

"Zklamala jste naši důvěru a ponížila mě před elitou, slečno Ariel Welshová."

Pak se i on obrátil a vznesl do vzduchu.

Dlouho tam stála a pozorovala je, jak zvolna a půvabně krouží výš a výš nad kopulí. První vyrovnal a přešel na letový okruh přesně nad středem kopule. Druhý však pokračoval vzhůru, kroužil a kroužil, až se jí ztratil v tetelení atmosféry.

Derec se k ní vrátil, ale nevnímala, co jí říká.

"Určitě zdržení, ale snad ne velké," pravil.

Užasle se obrátila, aby na něj chladně pohlédla, ale neřekla nic, dokud se nevrátili k autu. Jakob stál u řízení.

Mandelbrot stál mezi ním a Stříbrobokým, držel konec provazu, který obkružoval Stříbrobokého a svazoval mu křídla k bokům. Wolruf seděla na předním sedadle hned za Stříbrobokým. Derec ji odváděl od Stříbrobokého, jakmile se domnívali, že ho mají pod kontrolou.

Ariel zvolna nastoupila a sedla si na zadní sedadlo.

Derec nastoupil a sedl si dozadu vedle ní. Jakob vyjel na silnici a pak rychle zamířil po Hlavní ulici k bytu.

"Varoval jsem tě před Stříbrobokým," řekl Derec. "Vědělas, že dovede měnit podobu. Přiznávám, že jsem nečekal změnu v tak nepříhodné chvíli. Co říkali mimozemšťané, než odlétli?"

"Přirozeně je to zděsilo a rozhněvalo. Neměli důvod podezírat nás, že dovedeme vyprodukovat bytost, která by vypadala jako oni, a navíc dvakrát tak velkou. Podle jejich názoru jsem zradila jejich důvěru. Přesně takhle mi to řekli. A zítřka ráno dokončí kopuli," rozhořčeně vykládala Ariel. "Tvůj chránělec právě uzavřel tuhle planetu dalšímu rozvoji. Ledaže by tvůj génus a tvé pozoruhodné schopnosti dokázaly jakýmsi zázrakem zabránit nevyhnutelnému."

"Jsi ironická, má milá," konstatoval Derec.

Rychle projeli několika křižovatkami a pak řekl: "Ale víš, že zázraky se dějí."

"To určitě."

"Určitě ne, ale chabá možnost tady je."

Neodpověděla, ale vstala a šla si sednout dopředu, na sedadlo přímo za Jakobem Wintersonem. Zrovna teď jí Jakob připadal jako jediný přítel, kterého má. Dívala se ale skrze něj, zahledená do chmurného zítřka, a vůbec nevnímala jeho pozoruhodnou muskulaturu.

Wolruf se natáhla a položila dlaň na Arielinu ruku. Ariel se nepohnula a stěží si toho všimla, a tak Wolruf ruku zase stáhla.

Když dorazili k bytu, Ariel vyskočila dřív než ostatní a odkračela. Byl to trucovitý odchod, předváděný kvůli Derekovi, a v hloubi duše si to i přiznávala. Na druhé straně napůl očekávala, že půjde za ní, a zklamalo ji, když nepřišel. Napadalo ji teď několik věcí, které mu chtěla říct. Vrátila se, když Jakob podával oběd.

Po obědě, který chutnal jako piliny, vyšla na balkon, aby byla od ostatních co nejdál, ale Jakoba vzala s sebou. Sedli si na lavičku, která lemovala zábradlí do ulice.

"Jakobe, naznačil nějak Stříbroboký, že hodlá předvést nějaký takový kousek? Kde vůbec je?"

Až do tohoto okamžiku ji nenapadlo se na to zeptat. Chtěla na Stříbrobokého zapomenout a podařilo se jí to lépe, než očekávala. Myšlenkami byla na Auroře. Během oběda si vzpomněla na domov a začalo se jí stýskat. Derec jí nijak nepomohl. Byl stejně zamlklý jako ona. Její hněv už vyprchal, a tak schliple seděla a jedla mlčky. Hned po obědě Derec vyskočil a odešel do malé ložnice.

Její pocit osamocení posilovalo nejen Derekovo mlčení, ale také mlčení Wolruf. I ona v něm setrvala po celý oběd. Znovu si připomněla ten měkký, jemný dotek Wolrufiny ruky při zpáteční cestě do bytu.

"Abych odpověděl nejprve na vaši druhou otázku, pan Derec přiměl Stříbrobokého ulehnout na podlahu v ložnici, hned jak jsme přišli," pravil Jakob. "Stříbrobokému dělalo obtíže projít dveřmi. Byl vyšší i širší než otvory. Bylo mu zatěžko shýbnout se a současné projít dveřmi bokem, když byl omotaný provazem. - A k vaší první otázce - divoký, jak mu říká Mandelbrot - zdá se to obzvlášť přiléhavé - divoký s námi krátce pohovořil, nedal však ničím najevo, že hrozí změna."

"Neříkal tedy nic neobvyklého?" vyptávala se Ariel.

"Zřejmě neví, co jsou to lidé. Tahle záležitost s otiskem a přeměňováním z jedné podoby do druhé - je vám známo, že těmito změnami prochází ve snaze nalézt druh, který by konečně mohl nazvat lidmi?"

"Derec naznačil, že by to mohl být ten případ."

"Přestane tedy chránit ty, které považuje za nižší živočišný druh?"

"Nejspíš ano. Aspoň Derec si to myslí."

"Znamená to, že je tvorem do jisté míry nebezpečným člověkem?"

"Vypadá to tak."

"Neměl by tedy být deaktivován?"

"Až dodneška jsem na to ani nepomyslela. Derec to celé zřejmě považuje za cenný experiment, který je nutno chránit. A z toho krátkého rozhovoru, který jsme spolu měli, mám podezření, že to pořád ještě tak bere."

"Možná byste s ním měla opět promluvit, paní Ariel. Mandelbrot i já máme obavu, že se divoký vymkne kontrole. Oba jsme ovládáni prvním zákonem a společnost divokého je pro nás nyní ještě obtížnější, když na sebe vzal tuhle novou mimozemšťanskou podobu."

"Máš pravdu, Jakobe. Měla bych promluvit s Derekem."

Položila ruku Jakobovi na šíji a něžně přejela po jeho svaletch, jako by hladila psíka. Jeho starostlivost ji dojímala. To o ni si dělal starost! Pro mladou ženu je těžké ignorovat takový soustředěný zájem, pochází-li od teplokrevné bytosti tak hezké jako Jakob. Byl milý, jako velký bratr.

To pomyšlení ji mátló. Kdy přestala uvažovat o Jakobovi jako o robotu? Její vztah k němu byl teď sesterský, ne snad? Rozhodně nemůže jít o nic jiného. Přesto, že si jí Derec nevšímal, jak byl plně zaujat tím divokým robotem, tím Stříbrobokým.

Možná se jí vlastní zbrklý experiment vymykal z rukou. Od té doby, co Derec dorazil na Ústříčný svět, nepřipadal jí už jako ten drahoušek, o kterém tak intenzivně snila.

A Jakobovy obavy o ni jí byly příjemné a dotek jeho svalnaté šíje byl rozhodně dráždivý.

Při té šilené myšlence ucukla rukou, vyskočila, vešla do bytu a rozrazila dveře do ložnice, kam Derec odešel hned po obědě a kde podle Jakoba drželi Stříbrobokého.

Derec odstranil provaz a Stříbroboký seděl na podlaze mezi oběma postelemi. Opíral se zády o stěnu a byl zabalený tím prapodivným způsobem, jímž mimozemšťané redukovali svůj povrchový objem. Tím se jeho výška zmenšila na polovinu.

Derec seděl na protější posteli a musel se dívat vzhůru, aby viděl do robotových červeně orámovaných očí.

Ariel si sedla na druhou postel. Jakob zůstal stát u dveří a opřel se zády o stěnu.

"Vysvětlil jsem mu, jakou krizi způsobil v našich vztazích s Cere-myony," pravil Derec, "a Stříbroboký je ochoten pokusit se všechno napravit. Nechce urážet bytosti, jež se snaží napodobit a sloužit jim."

"Nejspíš ho zničí dřív, než dostane příležitost prokázat jim nějaké služby," podotkla Ariel. "Byli dost rozčilení."

"Tohle musím riskovat, Ariel," řekl Stříbroboký, "ale myslím, že to není pravděpodobné."

Stříbroboký ve své odpovědi důrazně pominul titul paní. Zjevně se cítil být mimozemšťanem nejen fyzicky, ale i psychicky.

"Stejně bys na ně měl radši pokřikovat z dálky," řekla Ariel. "Mimo dosah plamenometu."

"Komunikace rádiem dosáhne téhož účelu," prohlásil Stříbroboký, "bez nebezpečí, které naznačujete."

"Nejdřív musí jeden rozumět jejich rádiové řeči," poznamenala Ariel. "Ta modulace je čistě ultrazvukové brebentění."

"Pracuji na tom od chvíle, co jsme sem dorazili. Nijak se to neliší od ultrazvukových vln, kterými se dorozumívali mezi sebou, když jednali s vámi. Ta schůze mi poskytla vodítka, která jsem potřeboval, abych porozuměl rádiovým

vysíláním, která jsem zachytil večer po našem příjezdu. Mluvím teď jejich jazykem celkem plynně. - Tak plyně, že podle mého názoru naleznete venku několik čekajících zástupců jejich druhu, pravděpodobně hodně na dosah plamenometu."

Derec vyskočil z postele a rozběhl se z ložnice k francouzskému oknu na balkon. Ariel ho následovala. Chtěl vyjít ven, ale zarazil se. Na zábradlí balkonu trůnili dva mimozemšťané, jasně viditelní průhlednou záclonou navzdory permanentnímu soumraku, vytvořenému kopulí. Jejich siluety proti bílé budově na protější straně ulice připomínaly dva obrovské černé havrany. Dole na ulici byli pravděpodobně další.

Derec a Ariel se vrátili do ložnice.

"Mluvil jsi s nimi?" zeptal se Derec tiše, ale důrazně.

"Ano," řekl Stříbroboký. "Už jsem zahájil vlastní vyjednávání."

"A s kým mluvíš?" otázal se Derec dál.

"S vůdcem jménem Sarco."

"Co chtějí?"

"Mé propuštění. Řekl jsem jim, že mě vězníte."

"To sotva. Mohl jsi přetřhat provazy, kdykoli by se ti zachtělo, buď předtím, než jsme sem přišli, nebo potom."

"Možná, ale nechtěl jsem riskovat poškození svých křídel. Abych byl aerodynamický, obětoval jsem svou původní sílu a odolnost vyváženosti a lehkosti, potřebné k plachtění, což nevyhnutelně navodilo určitou křehkost. - Teď ale si musím jít promluvit s panem Sarcem."

"Řekni jim pravdu," ozvala se Ariel. "Vysvětli jim naše dobré úmysly i to, že jsme o téhle tvé poslední transformaci nic nevěděli."

"Musím vždycky říkat pravdu. Jinak ani nemohu," prohlásil Stříbroboký.

"Ale někdy leccos zamlčíš," poznamenal Derec. "Pokus se povědět všechno, co má nějakou souvislost s naší situací."

"V první řadě se musím starat o své nové pány, ale nezapomenu snadno na ty jako Křik života a Wolruf, kteří ke mně byli hodní. Svazování a omotávání provazem se však dá stěží popsat jako laskavé zacházení."

"Tak myslí na Wolruf," vyzval ho Derec. "A kolik laskavosti jsem ti projevil já před tímhle posledním incidentem."

"Musím jít a promluvit se Sarcem," prohlásil Stříbroboký a převálil se na nohy, dosud zabalený. Pak se částečně napřímil, dosud nakloněný ke straně, a probatolil se dvěma ložnicemi.

Zákon lidství

Synapo kroužil vysoko nad běžnou nabíjecí výškou a pozoroval stříbrného mimozemšťana i jeho doprovod z řad Ceremyonů - v porovnání s ním všichni byli ani ne poloviční -, jak míří k Útesu času hluboko dole, na shromáždění, které Sarco svolal, aby vyslechlo slova cizince.

Sarco už čekal na vrcholku Útesu času.

Synapo ho viděl, jak tam před čtvrthodinkou dorazil, nedlouho po závěrečném rádiovém vysílání, které svolalo shromáždění.

Synapo se zabalil, a když padal, rozevřel vystrčený koneček křídla tak, aby začal rotovat směrem k Útesu času, jako by se kutálel po rampě.

Jeho postup směrem k Útesu času odpovídal rychlosti malé eskorty Ceremyonů, v jejichž středu se nalézal stříbrný mimozemšťan, takže Synapo i oni dorazili na shromáždění takřka zároveň.

Synapo se uvelebil na sousedním nižším skalisku, kteréžto místo obsadil při předchozím shromáždění Sarco. Jeho cerebronská elita se už seřadila dole na kamenné tabuli.

Mimozemšťan, který si říkal Stříbroboký, stál před prostředkem řady Myostrianů pod Sarcem.

Vůdce Myostrianů nemámil čas. Zahájil výslech mimozemšťana, sotva se Synapo usadil na bidýlku.

"Kdo jsi a jaký je účel toho, žes nás kontaktoval?" zeptal se Sarco.

"Jsem robot a jsem tu, abych vám sloužil," odvětil Stříbroboký.

Proti své vůli si Synapo uvědomil, jak to na něj zapůsobilo. Stříbrný mimozemšťan zvládl ceremyonský jazyk a nyní hovořil jen s nepatrným cizím přízvukem.

"Jsi služebník jako ti služebníci, kteří vybudovali Město, jež jsme už téměř zahladili?" pokračoval Sarco.

"Ano, jen poněkud proměnlivější," potvrdil mimozemšťan.

"Byl jsi vytvořen dnes ráno, v čase naší schůzky s mimozemšťany?"

"Ne. Byl jsem vytvořen na jiné planetě. Dnes ráno to byla pouze transformace."

"Za jakým účelem?"

"Abych co nejlépe plnil zákony, jimiž jsem ovládán, zákony bytostí, které mě vytvořily."

"A jaká je povaha těch zákonů?" otázal se Sarco.

"Nesmím ublížit člověku," odvětil Stříbroboký, "nebo svou nečinností dopustit, aby člověku bylo ublíženo. - Musím uposlechnout příkazy člověka, kromě případů, kdy tyto příkazy jsou v rozporu s prvním zákonem. - A musím chránit sám sebe před zničením, kromě případů, kdy tato ochrana je v rozporu s prvním nebo druhým zákonem."

"To jsou tytéž zákony, které vládou služebníků, co postavili Město," podotkl Sarco.

"Ano," souhlasil Stříbroboký. "Všichni jsme roboti, aspoň mi to tak bylo řečeno."

"A co ti lidé," pokračoval Sarco, "pověz, považuješ je za své tvůrce a za ty, jimž musíš sloužit?"

"Ano."

"Tak proč dychtíš sloužit nám?"

"Zákony a mé naprogramování neříkají jasně, co je to člověk. Je jasné, že mě mohly stvořit jen bytosti inteligentnější,

než jsem já. Dychtím poznat a pochopit všechny takové bytosti. Dokud jsem nepoznal váš druh, byly nejinteligentnější bytostmi, které jsem našel, Ariel a Derec - možná s výjimkou Wolruf."

"Jsme teď nejinteligentnější bytosti na téhle planetě," prohlásil Sarco, "ale nestvořili jsme tě. Slečna Ariel Welshová nám řekla, že lidské bytosti jsou ona a bytosti jí podobné. Nemáme důvod jí nevěřit. Ale proč jí nevěříš ty?"

"Ani Ariel ani Derec nebo Wolruf mě nestvořili, aspoň to říkají."

"Nebyl jsi stvořen dnes ráno, abys nás zastrašil?" zopakoval svou otázku Sarco.

Synapo souhlasil se Sarcem. Tohle byl nanejvýš důležitý bod.

"Ne. Jen jsem se transformoval ze svého otisku Wolruf."

"Takže dnes ráno, když schůzka začínala, mělš podobu bytosti zvané Wolruf, jedné z těch tří, se kterými jsme dopoledne hovořili?"

"Ano."

"A neprovedl jsi tu transformaci podle instrukcí slečny Ariel Wels-hové?"

"Ne. Otiskl jsem do sebe bytost, jako jste vy, zvanou Synapo, která mi připadala inteligentnější z těch dvou mimozemšťanů na schůzce."

"Synapo tamhle stojí."

Sarco ukázal středním výběžkem svého pravého křídla směrem k příteli na druhém skalisku.

"Já jsem Sarco, ten druhý, co byl na schůzce, ten s nižší inteligencí."

Jeho sarkasmus neunikl Synapovi ani ostatním členům cere-myonské elity, Stříbroboký jej však nepostřehl ani v nejmenším.

Přešel po kamenné tabuli pod Synapa.

"Ty jsi očividně nejinteligentnější bytost na téhle planetě," obrátil se Stříbroboký k Synapovi. "Ty nebo někdo velmi podobný tobě mě musel stvořit, a tak musíš být lidská bytost."

"Ne," odvětil Synapo. "Nejsem lidská bytost."

"Co je to člověk, pane Synapo?" zeptal se robot.

A tehdy Synapo pochopil robotovo dilema. Pro robota to byl těžký sémantický problém, který Synapo pochopil teprve ve chvíli, kdy nahradil slovo člověk v robotových ovládacích zákonech slovem tvůrce. Takhle tedy tento konkrétní robot kdovíproč vlastně pojímal své zákony.

Tvůrce, člověk - ať už to postavení v robotových zákonech zaujímal kdokoliv, nebyl definován. To už bylo jasné. Lidské bytosti mohly stvořit Averyho roboty, avšak tehle robot si vůbec nebyl jistý, zda tytéž bytosti stvořily i jeho, ačkoliv ho stejně jako Averyovce ovládaly zákony téhož znění.

Podle všech údajů se však Synapovi zdálo zcela jasné, že to jsou lidské bytosti, kdo robota stvořil, a že se jeho zákony vztahují právě na ně.

"Slečna Ariel Welshová a všichni jako ona jsou lidské bytosti a tebe stvořily lidské bytosti," pravil Synapo. "To jim musíš sloužit, jim všem. Navrhuji, abys co nejoddaněji sloužil slečně Ariel Welshové. Krutě jsme se v ní zmýlili a ublížili jí už podruhé. - A až se vrátš, vyber si za svůj model - svůj otisk - bytost, která jí nejlépe poslouží. Jako Ceremyon nestojíš za nic."

Nastala dlouhá odmlka.

"Poslední otázka," řekl nakonec Stříbroboký. "Slyšeli jste mě odříkávat zákony robotiky, které ovládají mé chování. Pomohlo by mi ve službě paní Ariel, kdybych věděl, jaké jsou zákony lidství. Odvodili jste už tyto zákony ze svých jednání s lidmi, s paní Ariel a panem Derekem?"

"Existuje jen jeden zákon lidství. Všechny ostatní jsou z něj odvozené. Zákon lidství je zákon všech přírodních bytostí, ať už je jejich inteligence nízká nebo vysoká, ať už jsou to Ceremyoni, lidé nebo vlci jako tvá Wolruf. - Všichni se tím zákonem řídíme bez výjimky, i když občas - nezamyslíme-li se nad tím hlouběji - to třeba vypadá jinak. Všichni jsme vzešli z chaosu a chaos vládne našim životům, ale z chaosu může paradoxně vyvstat zdánlivý účel, a je to právě ten chaotický účel, který nás nutí řídit se tím jedním zákonem. - Ten zákon je zcela prostý: Děláme všichni to, co nás nejvíce těší. To je jediný zákon lidství. - Teď jdi a své paní dobře služ."

Křídla robota Stříbrobokého se rozprostřela doširoka, rozepjala v plném rozsahu a před očima Synapa a všech Ceremyonů jako by se ta křídla zvolna rozpouštěla a stahovala v masivní horní výběžky, zatímco trup se scvrkl ani ne na polovinu původní velikosti a nohy naběhly do mohutných stehů a vyboulených lýtek.

Když transformace skončila, uvědomil si Synapo, že viděl jen jednoho jiného mimozemšťana takového tvaru, mimozemšťanského služebníka Jakoba Wintersona.

Kdyby byl trochu předvídavý, byl by se mimozemšťan Stříbroboký dostal snáz zpátky ve své předchozí podobě -, kdyby nebyl tak nedočkavý svou transformací na místě uskutečnit.

Synapo však už o tom neuvažoval, když se vznesl do vzduchu a zamířil k nabíjecímu stanovišti nad středem uzlového kompenzátoru, aby si nabral co nejvíce z toho mála, co dnes odpoledne zbylo ze slunečního záření.

Neuronius znovu útočí

Rozpor a dilema mu rvaly mysl, pokoušely se mu o rozum, o duševní zdraví, nutily ho k němým výkřikům jako ztroskotance vrženého přes okraj Útesu času. Stříbroboký našel superinteligenci, kterou hledal, a ta inteligence o sobě prohlásila, že není člověkem. Ariel Welshová prý je člověk, a taky Derec Avery. Jdi prý sloužit paní Ariel Welshové a najdi si podobu, která to svede nejlépe.

Musel se podřídit té vyšší inteligenci - před tím nebylo v logice úniku - a přece porušil zákony, nesloužil lidem dobře, a

to byla myšlenka, kterou nemohl snést.

Zoufale se držel svého rozumu, sbalil ho do kuličky a unikl do vše-pohlcujícího úkolu otisknout do sebe vzpomínky, které si uložil na Jakoba Wintersona. Stál tam na kamenné tabuli ještě dlouho poté, co Ceremyoni odlétli, nořil se do otisku hloub a hlouběji, rýpal se v něm a zkoumal a zkoušel daleko víc než kdy dříve, měnil své mik-robotické buňky tak, aby jim vytvořil správnou funkci a pigmentaci, s níž zformoval tentokrát dokonalou podobu: bronzovou pleť, krátce ostříhané plavé vlasy s těmi samými jemnými pramínky, šlachovitý krk, podpírající hlavu na ramenou, boule bicepsů a prsních svalů, úzký pas, mocná stehna, ovinutá pod kůži silnými provazci svalů.

Stvořil to samé vysoké čelo bez vrásek; jemný nordický nos; daleko od sebe položené, tmavomodré oči; vysoké lícní kosti; široká lista; předsunutou, rozeklanou bradu.

Když byl otisk konečně hotov, došel na okraj kamenné tabule a stanul tam a díval se dolů ze srázu na ostrou čáru, která oddělovala les od pláně. Po téhle linu přešel zrakem k měňavé kopuli pokrývající Město robotů, tetelící se ve slunečním světle a zdánlivě - jako fáta morgána - zavěšené nad horizontem, průsvitné a na pohled prázdné, bez jakéhokoli obsahu.

Pocítil náhlý impuls rozepnout křídla a klouzavě vzlétnout od srázu ke kopuli a k paní Ariel. To mu velely zákony a na letný okamžik pocítil opačný a stejně mocný impuls uprchnout opačným směrem, a pak se znovu přihlásily zákony a on se bez křidel neúnavně vydal po srázu dolů, využívaje nadlidské sfly svých prstů na rukou i nohou, jimiž se zachycoval povrchu skály a šplhal po ní dolů jako ještěrka.

Jak míjel pospojované a poskládané kamenné vrstvy, obnažené při tektonickém vyzdvižení Útesu času, míjel ranější a ranější geologická období Ústříčného světa a připadlo mu, jako by se přenášel tou krátkou dobou, co existoval, až ke svému původu na jiném světě, jako by sestupoval prostorem a časem k lesu svého narození.

Sklouzl posledních pár metrů dolů po strmém osypu udusaného černého štěrku na plochou plotnu kamene, která se svažovala k zemi, kde začínala travnatá pláň. Vstal a poklusem zamířil k lesu půl kilometru vzdálenému s úmyslem vnořit se do bujně džungle, do tak známého prostředí, kde poprvé poznal živé bytosti. Pocítil po ní touhu zcela nepodobnou všemu, co pocíťoval kdy dříve.

Ještě byl deset metrů od chladné samoty, když ze skrytů řídkého křoví vystoupil krátkými batolivými krůčky jeden z černokřídých mimozemšťanů.

"Ty jsi ten, komu říkají Stříbroboký," pravil ten mimozemšťan.

"Pravda, jsem Stříbroboký," odpověděl robot.

Pokračoval směrem k černému mimozemšťanu, ale zpomalil, když mimozemšťan kolébavě ucouvl a zůstal stát mezi ním a lesem.

"Já jsem Neuronius," řekl mimozemšťan. "Musím s tebou mluvit, Stříbroboký."

"Už jsem s tvými lidmi dlouze rozprávěl, Neuronie, a teď musím dál do lesa, abych využil všechno to, co jsem se dozvěděl."

"Já tě toho mohu naučit mnohem víc, Stříbroboký; mnohé z toho prospěje tobě i tvým při jejich jednání s Ceremyony."

"Už teď toho vím až moc. Už teď nemohu vstřebat všechno, co jsem slyšel. Chceš mě přivést ještě víc do úzkých?"

"Ale ty toho potřebuješ o Ceremyonech vědět ještě mnohem víc, abys mohl řádně sloužit slečně Ariel Welshové."

"Copak bys chtěl odvrhnout takovou příležitost?"

Mimozemšťan se během rozhovoru odkolébál zpět pod příkrov vysokých jehličnanů. Vedl Stříbrobokého po pěšině hustými křovinami. Teď se zastavil, stále čelem ke Stříbrobokému, a zablokoval mu průchod do džungle.

"Nech mě projít," řekl Stříbroboký. "Nechci ublížit bytosti, která mi tolik připomíná mocného Synapa."

"Synapo není nic, Stříbroboký. Já tě mohu naučit tajemství kopule, jež odděluje prostor a čas. Až s ním pak bude muset slečna Ariel Welshová jednat, může s ním jednat jako rovný s rovným. To tajemství bude stejně dobrá zbraň jako každá jiná hodná toho jména."

Jakkoliv byl zmaten, když mu Synapo nařídil sloužit paní Ariel, bylo to, jako by mu sám Synapo říkal, aby Neuroniovi naslouchal.

"Budu tedy chvíli poslouchat," uvolil se Stříbroboký, "ale pak musím odejít."

Pokračovali ještě kousek po pěšině k mýtině u potoka. Neuronius rozevřel křídla, zatřepetal jimi, jako by roztřásal neviditelné záhyby, a pak je zase složil k bokům. Odťapkal k potoku, sedl si na nízký plochý kámen naplň ležící v říčce a spustil svůj péřovitý ocas do vody.

"Tajemství kopule je jen záležitostí pochopení prostoru a času a jejich vztahu k černým výdutím," pravil Neuronius.

"Ten vztah se nejlépe popíše pomocí termínů tenzorové analýzy."

Stříbroboký se už vyznal v tenzorové matematice, kvantové mechanice, obecné relativitě a časoprostorové fyzice, což, jakkoliv sofistikovanější co do jazyka a aplikace, byly pořád jen základní vědy vyvinuté Schroedingerem a Einsteinem. Technologie hyperskoku a hypervlny byly jen o málo víc než nástroje, jež člověk objevil čistě náhodou a dosud vlastně nepochopil o nic lépe, než chápal, co je to elektron.

Nyní tedy Neuronius prováděl Stříbrobokého po matematických stezkách prostorem a časem, jež byly zprvu známé, rychle však začaly být neznámé a bizarní a pokroutily cesty jeho pozitronického myšlení do vzorců, jež byly ještě nepříjemnější.

Při všem tom nepříjemném začal mít podezření, že Neuronius - když dokáže Stříbrobokému pokroutit myšlení do takové míry - je možná nadřazen Synapovi. Neuronius byl rozhodně jiný, a možná to byla odlišnost nadřazené mysli. Dál zaznamenával, co Neuronius říká, ale přestal vyrábět asociativní paměťové spoje - přestal poslušat - aby mohl pokračovat ve složitém porovnávání obou mimozemšťanů. Nakonec přerušil Neuroniovu přednášku.

"Co je to člověk, Neuronie?"

"Co?"

"Hledal jsem lidi, bytosti, jejichž zákony určují mé chování. Myslel jsem, že lidé musí být ten nejinteligentnější druh v galaxii, ale Synapo říká, že člověk je paní Ariel a ne on, i když je inteligentnější než paní Ariel."

Neuronius zaváhal. V tom mlčení dolehlo ke Stříbrobokému švitoření pralesního ptactva a on zaznamenal jasně a ostře jas a průzračnost, jež byly v prudkém rozporu se zmatkem v jeho mysli.

"Já jsem člověk," prohlásil Neuronius. "Synapo není."

Copak v tomhle životě neexistuje klid? Neuronius byl nepochybně inteligentnější než paní Ariel a zdálo se čím dál zřejmější, že Neuronius je skutečně inteligentnější i než Synapo, přece však byl Synapo vůdcem Ceremyonů. Okamžitě ho napadla logická otázka.

"Kam zapadáš ve společnosti Ceremyonů?"

"Já nejsem Ceremyon," odpověděl Neuronius. "Možná tak vypadám, ale nejsem. Jsem vysoko nadřazený všem Ceremyonům."

"I ostatním tvého druhu?"

"Ne na téhle planetě. Tahle je moje. Ostatní si každý vládne na vlastní planetě."

Na Stříbrobokého to udělalo dojem. Přece však mu na Neuronii-ovi něco vadilo - možná jeho výmluvnost; takhle mu šel na nervy Mandelbrot, jeho obtěžování mu však nemuselo dělat starosti. Mandelbrot byl jen robot. Neuronius ale robot nebyl a jeho slova byla mimořádně vábivá a přitom rozčilující, tak nejistá. S Mandelbrotem si nikdy nepřípadal nesvůj. Pokud je Neuronius jediný svého druhu na této planetě, musí tu být nejinteligentnější bytosti - pokud je skutečně inteligentnější než Synapo. A tak byl zpátky u toho prostého porovnávání. Vcelku se zdálo, že Neuronius je inteligentnější. Zabředl daleko hlouběji do technologie kopule než Synapo během svého setkání se savci. Synapo si zřejmě nechával některé informace pro sebe, jako by si nebyl docela jistý tím, co říká. Neuronius rozhodně takovým dojmem nepůsobil. Jako by informacemi překypoval. Tolik, až v pozitronickém potenciálu Stříbrobokého pokud šlo o kopuli panoval nyní naprostý zmatek.

Jeho nerozhodnost byla mučivá. Musí tu otázku vyřešit. Už si myslel, že je vyřešená, a když se k tomu bodu zase dobral poté, co jej tolikrát probral ze všech stran, byl to znepokojivý prožitek, s nímž se nakonec smířil prostřednictvím otisku Jakoba Wintersona. Teď zřejmě bude muset celé to utrpení absolvovat znovu. Ale jak to vyřeší?

"Musím vědět, kdo je inteligentnější, ty, nebo Synapo. Můžeš navrhnout, jak se to dá stanovit?"

"Nezajímají mě tvé malicherné hříčky, Stříbroboký. Nabízím ti vědomost, která ti umožní sloužit účinněji komukoliv. To přece určitě chápeš."

"Jenže než může dojít k samotné službě, musí se jasně vyřešit, komu mám sloužit. To při své inteligenci určitě dokážeš pochopit."

"Službu lze provádět dost účinně, i když jeden neví, komu se nakonec prospěje."

"Ale jak - jaký typ služby by se měl provádět - to záleží na tom, komu se bude sloužit."

To připadalo Stříbrobokému jasné a pokud Neuronius nedovede pochopit něco tak jednoduchého, nemůže být tak inteligentní, jak se zprvu zdálo.

"Máš samozřejmě pravdu," prohlásil Neuronius. "Já však považuji za mimořádně nechutné a nepříjemné vyvyšovat se na úkor jiných. Nejspíš pak vypadám tupě. Netoužím svrhnout Synapa. - Ty si tuhle otázku musíš vyřešit, vid'?" řekl Neuronius a pod rudýma očima mu krátce vyšlehl do vzduchu malý zelený plamínek.

Tenhle výraz jazyka těla mimozemšťanů se Stříbroboký naučil přechíst. Dodával Neuroniovu tvrzení na opravdovosti a upřímnosti.

"Ano," odpověděl Stříbroboký.

"Pak musíš sloužit mně. Jsem člověk, jediný člověk na téhle planetě a nejinteligentnější ze všech druhů, co tu existují, a rozhodně inteligentnější než Synapo."

To musí pro tu chvíli stačit. Stříbroboký v daném okamžiku nemohl udělat nic víc. Musí se pokusit akceptovat to, co Neuronius říkal, nebylo však snadné se s tím smířit. Narazil na cestách svého pátrání po lidech na tolik odboček a pokaždé - na každém rozcestí - mu řešení dilematu přineslo jen další utrpení.

Stejný konflikt se opakoval i nyní a jeho pokus vypořádat se s ním mu působil bolest, která mu vystřelovala bodavě do pozitronického mozku, kde se ta drobná bodnutí zkoncentrovala do čirého utrpení, až nakonec tu bolest už nedokázal snášet. Vyskočil a utekl po pěšině do lesa, zatímco Neuroniovy výkřiky slábly a slábly.

Nakonec nechal Neuronii daleko za sebou a vyčerpaně se zastavil. Sešel z pěšiny, prodíral se hustou vegetací a vytrhával ji z kořenů, když jinak nepovolila. Stál tam a dobíjel si rezervu. V tom divokém úprku vyčerpal všechnu produkci svého mikrofúzového reaktoru a ještě víc, vyčerpal si všechny rezervy, až se musel zastavit.

Pak se zvolna začal měnit z jednoho otisku do druhého ve snaze nalézt klid mysli, vracel se od Jakoba přes Synapa a Wolruf k Derekovi a nakonec k Bystrému oku, podobě, v níž poprvé poznal živou bytost a jazyk zvěře.

Ve vlčím otisku Bystrého oka pomocí pouhého zlomku produkce svého reaktoru se zlehka proplétal lesem, nalézal a sledoval stezky zvěře, jež za sebou zanechávali přirození původní obyvatelé Ústříčného světa. Nalézal značnou dávku klidu v příjemných přírodních vůních, jež tu zanechali ti prapůvodní tvorové, tvorové stojící na žebříčku života mnohem níže než Křík života, ale přece mu tolik podobní svým známým, i když zároveň odlišným pižmovým pachem.

Noc mýjela a Stříbroboká se bezcílně potloukala Lesem spočinutí.

Úsvit ji nalezl na okraji lesa pod Útesem času zase na stezce vedoucí k mýtině, kde ji Neuronius přednášel. Noc posloužila k objasnění jednoho: musí znovu promluvit se Synapem, než si bude moci učinit konečný úsudek o lidskosti Neuronii.

Synapa mohla najít rádiem, ale jediný taktní způsob, jak s ním promluvit, byl za letu. Nemohla ho žádat, aby za ní přišel. Dal jasně najevo, že už se s ní nechce bavit. Musí se vrátit do Synapova otisku, aby s ním mohla mluvit jako rovný s rovným.

Když Stříbroboká dokončila přechod do podoby černotělého, stoupalo už slunce nad Útes času. Vysoko nad kopuli kroužil na Synapově obvyklém stanovišti nějaký Ceremyon. Stříbroboký kolébavě vyhupsl do vzduchu a stoupal šikmo a dlouze až do nezbytné výše, aby dostihl mimozemšťana v kursu, který byl prodloužením vzdálenosti od Útesu času.

Když Stříbroboký dorazil nad kopuli, měl mimozemšťan zobec sklopený, takže byl zřejmě náchylný k rozhovoru.

Se zobcem rovněž sklopeným Stříbroboký tiše a klouzavě doletěl vedle mimozemšťana a řekl: "Vůdce Synapo, potřebuji vyřešit záležitost..."

"Sarco," opravil ho mimozemšťan. "Synapo dnes ráno vystoupí až později."

Mluvit se Sarcem by mohlo být ještě lepší než mluvit se Synapem. Sarco znal jak Neuronia, tak Synapa, a sám byl vůdcem. Kdo může lépe ty dva rozsoudit?

"Musím vyřešit mimořádně naléhavou záležitost, vůdce Sarco, potřebuji lépe pochopit Synapa, abych ho mohl porovnat s Neuronem - a patřičně jej zařadit v hierarchii inteligence ve vztahu k Neuroniovi, který tvrdí, že je nejinteligentnějším stvořením na téhle planetě."

"Neuronius? Přísám Veliký Petero," zasyčel Sarco a přitom z něj vyšel zelený plamínek.

"Neuronius dále říká, že je člověk a ne Ceremyon a že jiní jeho druhu na téhle planetě neexistují."

"Sám váhám, zda ho mám nazvat Ceremyonem," pravil Sarco, "ale naneštěstí jím je - paranoidní Ceremyon, trpící velikaštvím. Rozhodně není inteligentnější než Synapo, na to ti dám své slovo. Nevyhodili by ho z cerebronské elity, kdyby byl."

"On tedy byl členem ceremyonské společnosti?"

"Zajisté. Čehož nyní litujeme, ale včas jsme proti tomu nic nepodnikli, protože Neuronius byl vskrytu tak mazaný."

Mazanost však není totéž co moudrost a inteligence."

"Děkuji ti za pomoc. Ohromně jsi mi pomohl. Teď už musím jít."

Stříbroboký se stočil do klubička a klesal.

Odplata

Jakoba a Mandelbrota postavili na stráž na balkon bytu, aby hlídali po celou noc pro případ předčasného uzavření kopule.

"Tohle mi připomíná jednu noc, než jste přijeli," řekl Jakob Mandelbrotovi. "Strávil jsem ji hodně podobně, jako trávíme tuhle noc, ale ne v tvé společnosti."

"Předpokládám, že se té noci nic nevídaného nestalo," řekl Mandelbrot.

"Ne. Ale byla to poslední noc, kterou paní Ariel strávila pod kopulí, která by ji byla mohla navždy uvěznit. Další noc pak spala na zadním sedadle v nákladáku. Ráno nato se vyřešila první krize s mimozemšťany."

"Doufejme, že tahle krize se vyřeší rovněž příznivě. Jaké šance má divoký, co myslíš?"

"Jak jsi už konstatoval, je nevyzpytatelný," odpověděl Jakob, "ale přál jsem mu hodně úspěchů už kvůli paní Ariel."

Vypadá to ale, že má přání nebyla vyslyšena. Už má velké zpoždění."

"Bojím se, že máš pravdu," souhlasil Mandelbrot. "Pan Derec konstatoval, že vůdcové mimozemšťanů se odpoledne vrátí na svá obvyklá stanoviště, ačkoliv pro mě to vůbec tak jasně nebylo, když jsou si navzájem tolik podobní."

Všichni čekali v nákladním autě před kopulí na návrat Stříbrobokého.

Hejno černých mimozemšťanů se vrátilo z toho směru, kam s ním prve odlétli. On však s nimi při návratu nebyl. To nebylo nijak dobré znamení pro bezpečí divokého.

Jakobovi mýjela noc do značné míry stejně jako ta předchozí, jenomže tentokrát měl společnost a mohl si povídat s Mandelbrotem. Krátce a bez významnějších závěrů podebatovali o zákonech lidství, a pak se dali do dlouhého a zaujatého rozhovoru, zabíhajícího do mnoha podrobností Jakobových nových vědomostí o hypervlnové komunikaci, znalostí existence dvou typů modulace namísto jednoho: starý tlumený typ, který znali, a teď ten nový plynulý typ, jehož existenci vydedukovali z toho, co říkali mimozemšťané, a který nyní vysvětloval Derekovo záhadné vnitřní monitorovací spojení s Dozorci v Městech robotů. Technologii tohoto spoje vyvinul podivínský doktor Avery a chápal ji pouze on, dokud je paní Ariel nepřiměla nalézt paralely a souvislosti s dvěma typy cestování hyperprostorem: tele-portací skokem, která souvisela s tlumenou modulací hypervlny, a te-leportací Klíčem, spojenou s plynulou modulací hypervlny. Během té dlouhé noci nalézali paralely a odvozovali závěry, které společnými silami zaznamenali jakožto dlouhou a obsáhlou dizertaci pro archivy Města robotů, kteréžto vyčerpávající dílo mělo odpovědět na všechny a jakékoli otázky stran daného subjektu.

Pro Ariel a Dereka to byla ještě delší noc, noc, kterou strávili zavření ve své ložnici, aby utajili před Wolruf své neshody. Z mírné roztržky se už vyvinul nijak nezvyklý boj o nadvládu, charakteristický pro vztah mnoha mileneckých párů.

Začalo to hned po večeři, když Ariel odešla do ložnice, aby nemusela být s ostatními. Značně se litovala. Proč bylo pro ni tak důležité, aby vynaložila všechnu tu snahu na jednání a soužití s bandou mimozemšťanů, tenhle pokus zachránit a vtělit do jejich galaktického společenství svět, který jí byl naprosto lhostejný?

Byla to jen záležitost pýchy, pokus znovu prokázat své vůdcovské schopnosti? Derec nikdy netrval na tom, že musí mít poslední slovo, konečný a určitý úsudek o věcech, které se týkaly jich obou a za které byli oba společně zodpovědní.

A přece - proč v ní vždycky budil ten pocit, že je dětinská, když se v tomto ohledu snažila prosadit svou individualitu? Má stejné právo rozhodovat jako on. Často byla jeho rozhodnutí správná jen proto, že mu její rady zabránily něco

pokazit.

O ovládání robotů věděla rozhodně víc než on. On možná věděl víc o tom, co je udržuje v chodu fyzicky, ona však daleko víc věděla o tom, jak co nejlépe aktivovat jejich mentální schopnosti. To se týkalo dokonce i Mandelbrota, kterého Derec sám stvořil. Její výchova na Auroře, kde byla obklopena služebními roboty, jí v tomhle směru poskytla dostatek zkušeností, přirozenou nadvládu nad roboty, jíž se nedá nikdy dosáhnout bez sebevědomí a ležérního přístupu, které člověk získá v dětství, když se kolem něj roboti jen hemží. Kupodivu se Derekovi tohoto běžného vychování nedostalo.

Člověk si je docela oblíbí a dokonce s nimi i zachází jako s domácími mazlíčky. Inteligence některých robotů může způsobit, že ta obliba je dokonce i silnější než v případě zvířecích mazlíčků, zvláště jeli robot jedním z těch vzácných humaniformních výtvorů, co k nim Aurořané chovali takovou nedůvěrou. Jakob byl rozhodně víc než jen domácí mazlíček.

Ta myšlenka se jí vetřela do mozku a teď ji ohromila, když se jí tak vědomě připomněla. Než přistál na Ústředním světě Derec, probouzel v ní Jakob pocity viny - přesněji to, jak očividně nepříjemně se Derec ve společnosti toho hezkého robota cítil na Auroře. Teď už si vůbec nepřipadala provinile. Derec víc než překonal její rozpaky tou robotickou obludou, co si přivezl z vlčí planety. Při vši své obratnosti v zacházení s roboty vůbec nevěřila, že by dokázala Stříbrobokého spolehlivě ovládat.

A teď způsobil nenapravitelnou roztržku v té skvělé dohodě, již uzavřela s Ceremyony, zvláště se Synapem. Sarco zůstal malou záhadou, jakýmsi přívětivým nepřítelem, pokud to dokázala posoudit. Vycítila to - ne že by se mu nezamlouvala, ale spíš s ní nedokázala zacházet jinak než jako s mimozemšťanem. No, ona měla vůči němu tytéž pocity, takže v tom si byli rovni. A teď - po tom, co Stříbroboký provedl, se stal Sarco nepřítelem doopravdy, tím si byla jista. V tu chvíli vstoupil do ložnice Derec a pocity vůči Sarcovi se přenesly na Dereka, jenomže v Derekově případě to zdaleka nebyly pocity tak mírné. Derec byl spíš znepráhlený milenec, kterého nyní nedokázala milovat, protože právě teď ho nepovažovala za přítele, ale za nepřítele.

"Pojď ven, Ariel," řekl Derec. "Nemáš důvod trestat Wolruf tím, že tu budeš trucovat. Možná máš něco proti mně - a ani tím si nejsem jistý -, ale nemáš vůbec žádný důvod, abys znepráhňovala život i jí. Pravděpodobně je spíš na tvé straně než na mé. Koneckonců to ona vypracovala tvůj zemědělský projekt."

Ariel neřekla nic. Seděla v protějším koutě místnosti - zabořená v čalouněném křesle, které připomínalo spíš pytel fazolí než kus nábytku - a dívala se ven z rohového okna, přiléhajícího k balkonu s vyhlídkou na Hlavní ulici. Viděla Jakoba a Mandelbrota stát na konci balkonu a pohlížet směrem k otvoru v kopuli.

"Stříbroboký možná Ceremyony vytočil," pokračoval Derec, "ale kdyby to neudělal on, mohl to být stejně dobře kdokoli z nás. Pravděpodobně nemáme co pohledávat na obydlené planetě. Mám takový pocit už co jsem přijel."

Ariel stále nepociťovala potřebu odpovědět a ještě méně odpovídat na jeho poslední poznámku. Pokud šlo o Wolruf, měl trochu pravdu. Právě její odbornost by umožnila uplatnit roboty v zemědělské praxi, kdyby Stříbroboký všechno nepokazil.

"A vůbec, ten projekt se zemědělskými roboty je hloupý nápad," dodal Derec. "Měštští roboti jsou, co jsou, měštští roboti. Plánovači měst a stavitelé měst. Snažit se z nich udělat sedláky, to je jako šít hedvábné kabelky z prasečích uší." Teď začínal být osobní.

"Zapomínáš, že už to dokázali na planetě jménem Město robotů," podotkla Ariel. "A jsi tak ohromný inženýr, že ani nevíš, že tvůj vnitřní hardware moduluje hypervlnu v plynulém módu. Dokonce sis myslel, že tvůj mazaný tatíček vymyslel nějakou úplně novou formu komunikace. Je to tak, génie?"

"To se nejspíš pleteš. Jaká je pravděpodobnost, že by nějaká ženská a banda pitomých robotů mohla přijít se sebemenší inovací?"

"To je ono, vid'? Protože farmy robotů vymyslela ženská, vymyslela je blbě. Jsi domýšlivý a nesnesitelně nafoukaný chlap."

"A ty jsi volnomyšlenkářský rejpal."

"Nejspíš mluvíš o Jakobovi. Jak se pustíš do podrobností, začínáš být nechutně osobní."

"A ty snad ne?"

"Cože? Když jsem ti řekla, že jsi nafoukaný?"

"Jak bys to tedy nazvala?"

"Konstatování faktů."

"A ta modulace hypervlny. Tomu nejspíš taky říkáš fakta, tomuhle bloumání aberantní duše."

Nedala najevo, že neví, co znamená 'aberantní'.

"Plynulá modulace je fakt, ty moudlo. A na to nepotřebuješ hloupou ženskou. Zeptej se, kterého chceš Ceremyona."

"Hergot, Ariel, proč se takhle hádáme? Přišel jsem, abych byl na tebe hodný."

"Abys mi řekl, jak ubližuju Wolruf? Tomu ty říkáš hodný?"

"To je pravda."

"A chceš se postarat, abych věděla, že je to pravda, vid'? Abys mi mohl ještě trochu ublížit."

"Nepřišel jsem ti ubližovat. Jen jsem ti chtěl vtlouct do té tvé zabedněné hlavy pár užitečných věcí."

"To jsou taky milá slova. Jen tak dál, Dereku."

"Ale je to pravda. Proto jsem přišel."

"Tobě vlastně nevadí, jak je Wolruf, vidí, Dereku?"

"Ale? Copak to naznačuješ?"

"Vlastně ti vadí Jakob, vid'? Žárlíš na robota, že ano?"

"Je mi jedno, jestli tu zruďnou mašinu miluješ. Mně do toho nic není."

Ariel neřekla nic, čím by poslední poznámku popřela. Když je rej-pal, tak ho nechá, ať si o tomhle svém nápadu dumá bez vyrušování.

"Ne," odpověděl si Derec sám po jednom nebo dvou nadechnutích, "záleží mi na tom, protože jestli je to pravda, tak jsi zatraceně nemocná. A já tě miluju, Ariel, ať už to chceš nebo ne, ať už miluješ robota nebo ne. Takže jestli je to pravda, chci ti pomoci, a to dost zoufale."

Vstoupil do koupelny a zavřel za sebou dveře.

Tak to šlo dál po zbytek noci. Moc toho nenaspali, ani se nesmířili, jak tomu obvykle bývalo, když se nakonec navzájem emocionálně vyčerpali.

Derec spal na své straně pokoje a Ariel na své, ale nenaspali toho mnoho, jeden budil druhého převalováním a zmítáním a to, jak sebou jeden házel, jen zvyšovalo hněv druhého.

Konečně přišlo ráno. Nasnídali se časně a mlčky a všichni odjeli nákladákem k otvoru v kopuli o hodně dřív, než obvykle začínala stavba kopule, pokud se měla konat.

Nekonala se. Místo toho dorazili svým obvyklým dramatickým stylem s velkým předváděním černých křídel ti dva mimozemšťané, Sy-napo a Sarco. Ariel, Derec a Wolruf slezli z nákladáku, stoupli si k pravému přednímu kolu a hovořili s oběma Ceremyony.

"Je řada na nás, abychom žádali o slyšení, slečno Ariel Welshová," pravil Synapo, "protože jsme objevili, že došlo k nedorozumění. Neměla byste být volána k odpovědnosti za zmatené chování služebné aparatury - očividně ne vaší -, která se snaží řídit podle svých zákonů, jak nejlépe dovede. Mluvím samozřejmě o služebníkově, kterému říkáte Stříbroboký. Otázka zní: Čije ta aparatura a kdy přijela? Dorazila na náš svět na palubě vašeho plavidla, Wolruf. Tehdy měla vaši podobu. Můžete to nějak vysvětlit?"

"O nic víc, než vy můžete vysvětlit, proč přejala vaši podobu," odpověděla Wolruf. "Derec o tom ví víc než kdo jiný."

"Poprvé jsem na něj narazil na jiné planetě," vysvětlil Derec. "Tehdy byl vůdcem smečky inteligentních vlčích bytostí. Utočili na Averyho roboty a poškozovali je při výstavbě města hodně podobného tomu, které jste uzavřel svým kompenzátořem klimatického uzlu. Jakžtakž jsem se s ním smířil, abych mohl zkoumat jeho fyzickou povahu a naprogramované chování. Tehdy jsem si uvědomil, že to obnáší určitá rizika. Jen já sám jsem odpovědný za jakékoli nepřístojnosti, kterých by se vůči vám ten robot mohl dopustit. Jak už jste poznali, jeho úmysly jsou v podstatě dobré, i když jeho chování může občas působit poněkud zmatené."

"Jak jste také poznal, řečeno vašimi vlastními slovy, dobré úmysly mohou někdy motivovat zlé činy, zvláště když se sejdou dva aberanti. Musím vás všechny varovat, že máme na křídlech aberantního Cerebrona, ještě nerozumnějšího než váš Stříbroboký, a ti dva už spolu přišli do styku. - Vy znáte Cerebrona Neuronia, slečno Ariel Welshová. To byl ten, který tak malicherně přerušil jednu z našich dřívějších schůzek. Kompletní sněm Cerebronů jej nyní zbavil veškeré autority, což jsem já sám během naší schůzky udělat nemohl kvůli pravidlům, jež omezují naši vládu. My Cerebroni jsme tehdy mohli učinit jen málo. Přece však je nám všem nebezpečný a jeho jednání se Stříbrobokým, jakkoli mohlo robotovi připadat prospěšné, mohlo navodit velice výbušnou situaci. - Vidíte tedy, Dereku, vy pocítíte odpovědnost za Stříbrobokého a my za Neuronia, avšak naše pocity tentokrát jen stěží mohou napravit ošklivou situaci, vytvořenou vašim vědeckým zájmem a našimi vládními restrikcemi, jež nám oběma brání neutralizovat rušitele. - Primárním cílem této schůzky však je informovat vás, že kompenzátoř nebude uzavřen a můžete pokračovat s kultivací svých rostlin a výstavbou dopravního terminálu."

"Děkujeme vám," řekla Ariel. "Jsme vděční za vaši prozíravost a budeme s oběma projekty pokračovat."

"Neviděli jsme už Stříbrobokého skoro celý den," podotkl Derec. "Víte, kde je nebo co dělá?"

Ted' promluvil Sarco.

"Je mimořádně zmaten tím, kdo by měl být jeho pánem. Na základě jeho naprogramování je jeho nejpravděpodobnějším pánem slečna Ariel Welshová a Synapo mu v tom smyslu dal včera na Útesu času instrukce. Okamžitě zahájil transformaci do podoby vašeho robota Jakoba Wintersona a naposled byl viděn téhož odpoledne, jak sestupuje po skalnaté stěně srázu. - Pak dnes časně ráno vzlétl ke mně v podobě Ceremyona - takové, které byl schopen - a jak víte, je to překvapivě veliký Ceremyon. - Tehdy jsme se dozvěděli o jeho jednání s Neuroniem, který se mu pokusil prezentovat sám sebe jakožto jediného člověka na planetě, aby si získal poddanství Stříbrobokého. Doufám, že jsem tomu dokázal předejít. Sledoval jsem Stříbrobokého sestup na Plán jasu a pozoroval jsem, jak se transformoval do bytosti, jež z dálky poněkud připomínala Wolruf, byla však asi dvojnásobné velikosti. Naposled jsem jej viděl v této podobě vstupovat do Lesa spočinutí."

"To byl otisk Bystrého oka," konstatoval Derec, "jednoho z těch vlčích tvorů, kterého okopíroval na té druhé planetě. Děkuju vám. Aspoň víme, že je dosud naživu, a doufejme, že se vrátí. Mnohokrát vám děkuju."

Oba Ceremyoni se pak obrátili a vzlétli.

Hned po schůzce, v té krátké době, která zbývala do oběda, začali Ariel, Derec a Wolruf plánovat experiment s farmami robotů. Probírali v hrubých obrysech revizi naprogramování Averyho robotů, jež bude zapotřebí nejen pro jednotlivé různé farmy, ale také pro vytvoření nových terminálových zařízení Města, jichž bude zapotřebí na pomoc farmám. Stříbroboký se nevrátil ani když usedali k obědu. Navzdory všem nesnázím, které jí způsobil, pocítovala Ariel nevysvětlitelnou starost o jeho blaho.

Vejde

Stříbroboký zase nevěděl kudy kam. Všechno se to popletlo. Komu má věřit? Toužil po jediném, vyhnout se dilematu. Metamorfoval, uprchl zpět k relativnímu míru svého vlčího "dětství", zpět do dnů, kdy ho Křik života prováděl životem smečky na vlčí planetě.

A tak se dopoledne Stříbroboká nalézala v podobě vlčí samice Bystré oko a proháněla se po stezkách zvěře daleko od Města robotů. Jako včerejší noc strávila i zbytek dopoledne a začátek odpoledne průzkumem rozlehlého Lesa spočinutí, jeho stezek, potůčků, řek a jezer na vzdálenost deseti kilometrů od Města.

Monitorováním přirozeného magnetismu Ústříčného světa si udržovala orientaci i při svém bezcílném bloumání, takže k polednímu zamířila ke kopuli, aniž uvažovala o tom, co udělá, až se tam dostane.

Počátkem odpoledne dorazila na okraj lesa naproti průzračné fáta morgáně, která skrývala Město robotů. Sedla si a zadívala se nevidoucima očima na kopuli, přemflajíc si v hlavě - jako ostatně celé dopoledne - to, co jí řekl Neuronius a pak Sarco.

Nedokázala uniknout podstatě toho, jak Sarco hodnotil Neuronius - do sebe zahleděný, paranoidní psychopat - a nedokázala už ani ignorovat Synapův příkaz sloužit paní Ariel, ani pocit, že to lze nejlépe činit v podobě samčího otisku Jakoba Wintersona, který už paní Ariel sloužil zřejmě velmi úspěšně a k jejímu očividnému uspokojení.

Otisk Jakoba pomůže, ale stále nebylo tak docela jasné, jak by mohla paní Ariel posloužit nejlépe. Fyzikální rovnice a nové, neznámé definice, které na ni vychrlil Neuronius, ji jen zmátly - poskytl jí informace, které byly v rozporu s jejími dřívějšími znalostmi o prostoru a čase. Nevysvětlil jí fyziku, naopak ji zamlžil a Stříbroboká na tom teď byla hůř než předtím. Nejen že tyto informace jí nebyly k ničemu dobré, ale navíc jí nadělaly v dosavadních znalostech fyziky velký zmatek.

Jak tam tak seděla v tichém žáru odpoledne, zkoumala pohledem kopuli a snažila se dát nějaký smysl nepodařeně debatě s Neuroniem, uvědomovala si postupně tichý bzukot nalevo od ní, blíž ke kopuli, avšak hlouběji v lese. Když zvuk konečně pronikl jejím zadumáním, vstala a rozběhla se po stezce vedoucí zhruba směrem šumu.

Stezka pokračovala ještě dál, a když si Stříbroboká uvědomila, že minula bod, který byl ke zdroji šumění nejbližší, vyrazila porostem rovnou za zvukem. Ačkoliv byla zem v tomhle prostoru zarostlá, nebyl rostlinný kryt hustý a nebylo jí nijak těžko proplést se křovisky. Protože bzučení bylo stále hlasitější, málem do jeho zdroje narazila, když obešla vysoký keř pokrytý růžovými květy.

Okamžitě zdroj šumu poznala. Byla to dvoumetrová koule, přesně stejná jako byla ta její, a dvanáctistěnná struktura stříbřitých buněk na jejím povrchu, zmatnělých průchodem atmosférou Ústříčného světa, jí okamžitě prozradila, že je to stejné vejce, jako bylo to její.

Leželo na dvou rozdrcených keřích, orámováno růžovými kvítky, zasazeno v zeleném listí, které teď bylo sežehnuté a roztavené žárem, jenž vejce prve vyzařovalo. Teď už bylo na omak téměř chladné, skoro připravené k vyklubání. A tu jí napadlo, co musí udělat.

Uchovala si podobu Stříbroboké, aby urychlila svůj běh lesními křovinami, když ale dorazila na pláň, zahájila transformaci do otisku Jakoba. Zastavila se jen na tak dlouho, aby si uzpůsobila mohutné svalnaté nohy, které ji donesou ty tři kilometry k otvoru kopule v co nejkratší době. Jak běžela podél stěny kopule, dokončila transformaci do mužské podoby Jakoba dávno předtím, než dorazila k otvoru na severní straně.

Když Stříbroboký doběhl k otvoru, zavolal na něj Wohler-9 z malého vozítka, zaparkovaného u západního okraje.

"Neodpovídals mi na komspojí, Jakobe."

"Já jsem Stříbroboký," opravil ho, když naskočil na sedadlo pro pasažéra. "Zavez mě k paní Ariel Welshové."

Wohler-9 nastartoval vozík, zabočil do proudu směřujícího jižně po Hlavní ulici a rychle zamířil ulicí směrem ke Kompasové věži. "Mám instrukce zavézt tě ihned k panu Derekovi, Stříbroboký."

"Kde je paní Ariel?" zeptal se Stříbroboký.

"V bytě."

"Dobře. Takže jedeme správným směrem."

"Ano. Pan Derec pracuje na počítači, což je momentálně ve druhém podzemním podlaží Kompasové věže."

Když dorazili k bytu, Stříbroboký vyskočil. Wohler-9 zabrzdil vozítko, ale zůstal sedět.

"Musím tě zavézt k panu Derekovi," zavolal Wohler-9 za Stříbrobokým.

"Později," křikl Stříbroboký přes rameno a vběhl do budovy.

Bral schody po třech a vrazil do bytu.

Ariel seděla u stolu a četla sjetinu z počítače. Stůl byl plný sjetin. Jakob se probíral těmi hromadami a očividně lovil další sjetinu, kterou bude potřebovat jeho paní.

Stříbroboký vtrhl na scénu, zvedl Ariel, uchopil ji do náručí jako křehké nemluvně, vyrazil ze dveří, dolů po schodech a kolem Wohlera-9, který krácel od vozítka k bytu.

Ariel stihla jen jednou vykřiknout, než ji strčil do vozítka. Když ji něžně zvedal do náručí, zařvala: "Jáááááááááááá," jako siréna.

Jakob Winterson zareagoval milisekundovou rychlostí, charakteristickou pro humanif ormní roboty doktora Hana Fastolfea. Tato rychlost však nestačila na ty mikrosekundy, jež potřeboval Stříbroboký k tomu, aby rázně, avšak jemně zvedl Ariel a vyrazil s ní ke dveřím.

On a Ariel už uháněli od činžáku ve vozítku, když Jakob teprve vydusal z bytu a minul Wohlera-9.

Arielin první výkřik utichl, když se ocitla ve vozítku. Další výkřik pak vyzněl tázavě, když odstartovali od domu.

"Co to děláš?" zaječela tak pronikavě, že Stříbrobokému málem zalehlo v aurikulární diafragmě - což byla náhražka ušních bubínků.

"Nebyl čas na vysvětlování, paní Ariel," křičel Stříbroboký, aby přehlušil hluk větru. "Potřebuju naléhavě vaši přítomnost."

Jakob za nimi uháněl po Hlavní ulici, ale brzy zůstal pozadu, protože Stříbroboký rozjel vozítko maximální rychlostí, proplétal se provozem a vyhýbal se všem srážkám se zdatností městského centrálního počítače.

"Zastav, ty šílence," zařvala Ariel. "Hned zastav."

Stříbroboký znatelně zpomalil vozítko, ale pak okamžitě zase zrychlil. Vzpomínka na nově naučený zákon lidství - lidé musí dělat to, co je potěší - převážila nad zakódovaným druhým zákonem - roboti musí uposlechnout příkazů člověka. Věděl, že až Ariel v klidu uváží všechna fakta, bude nakonec potěšena a jeho nynější jednání dodatečně ocení.

"Nejste v žádném nebezpečí, paní Ariel, ale nemohu vašeho příkazu uposlechnout vzhledem k naléhavé povaze současné situace, jež vyžaduje vaši přítomnost při zrození... zrození...", zmateně se zarazil a dodal, překlíkuje vítr: "Nejsem si teď jist, čeho." Tišším hlasem řekl: "Mohu jen doufat."

Pak ho Ariel, vzlykajíc a s nesouvislými výkřiky, bušila rukama zaťatýma do tvrdých pěstiček, nejdřív do ramene, a nakonec v zoufalství do hlavy. On však, zaujat svým cílem, nic necítil.

"Musíte toho nechat, paní Ariel," křikl na ni. "Ublížíte si."

A klid, s nímž překlíkl zvuk fičícího větru, i očividná neúčinnost její snahy ji určitě uklidnily, protože toho nakonec nechala a zhroutila se na sedadle, na pohled vyčerpaná, zbavená hysterie.

Vyjeli z otvoru a Stříbroboký ostře stočil volant vozítka doleva, aby se dostali k boku kopule.

"Musíte pochopit, co se děje," křičel. "Je to velmi důležité pro mě, pro nového i pro vás, paní Ariel, protože já si přeju, aby vám dobře sloužila."

Ariel nic neříkala, seděla vedle něho jako neživá panna.

"Rodí se další jako já. Vejce teď ještě leží v lese, každou chvíli se vyklube. Musí mít správný model, lidskou samici, aby nepřišla na svět ve zmatku, s popleteným otiskem, jako se to stalo mně. Musíte tam být, abyste ji uvedla do tohoto cizího světa. Rozumíte, co vám říkám, paní Ariel?"

Ariel stále nic neříkala, ale trochu se na sedadle napřímila, možná proto, že ležet sklesle v drnčajícím vozítku bylo nepohodlnější než sedět rovně.

"Nic se vám nestane, paní Ariel. Až bude po všem, až si na to zpětně pomyslíte, budete ráda, že jste jela. Vím, že budete. Budete mít ze mě radost. Zákon lidství vás k tomu povede."

To zřejmě Stříbrobokého upokojilo. Zákon lidství ovlivňoval jeho vlastní zákony, reguloval jejich relativní potenciál k čemusi, co bylo méně nepřijemné. Dělal něco, o čem věděl, že to Ariel potěší, i když momentálně asi moc potěšená nebyla.

Když dorazili k lesu, zabrzdil, vyskočil a otevřel Ariel dveře. Klidně vystoupila. Určitě přemýšlela o tom, co na ni křičel, protože nic nenamítala, když ji jemně vzal za ruku a pomohl jí z auta.

To mu poskytlo sebedůvěru, že ho bude následovat dobrovolně, a tak pustil její ruku a vyrazil do lesa. Držela se těsně za ním. Chvilku kvapně kráčeli, než dorazili k vejci.

Stříbroboký Ariel jemně naváděl, až stála dva metry od vejce, přímo před poklopem, a pak ji tam nechal a schoval se za ni, za keř s růžovými květy.

Poklop se začal otevírat se slabým skřípavým zvukem.

Stříbroboký měl výhled pod nižšími větvemi vysokého keře, napravo od Ariel, a viděl poklop na vlastní oči.

Nad okrajem otvoru se objevila beztvářá stříbřitá šedá hmota a začala se tvarovat, aspoň ta její část, která přesahovala nad okraj otvoru, lesklá, mnohohranná, šedavě zelená bulva, která zvolna rotovala dokolečka - podobně jako oko, když se otáčí v důlku - jako by zkoumala celou krajinu. Pak se zorný úhel zmenšil a počínaje Arielinými nohama, bulva zvolna přejížděla imaginární zornou čočkou, až se jí dívala na hlavu.

Když prohlídka skončila, koule se prodloužila a protáhla otvorem příklopu, jako by to byl jeden veliký sval, jako noha obrovského slimáka. Vylouzla z otvoru a spočinula na zemi před Ariel jako tlustý lívanec, v jehož středu dosud zůstávala nedotčená bulva.

Hrany bulvy zvolna mizely, absorbovány šedavě zeleným kruhem okolo černé panenky, zatímco trup bulvy zběhlal. Z lívance začala vyrůstat kulovitá masa velikosti koule ke kuželkám, na ní zůstalo oko - protože to už bylo jasné, že je to oko - a vytvarovalo se i druhé oko, dávajíc tak vzniknout prvním rysům obličeje.

Z kaluže pak zvolna vyvstávala hlava, ramena, paže, hrud' zvlněná kopečky nader, boky a hýždě a nohy, až už žádná kaluž nebyla - poslední zbytek se vsákl do páru půvabných kotníků a chodidel - a před Ariel stála stříbřitá podoba jí samé.

Tehdy vystoupil zpoza keře Stříbroboký a mlčky si prohlížel nově přichozí. Během celého procesu stála Ariel jako přimrazená.

Teď promluvil Stříbroboký a hrdě tento půvabný nový výtvar pokřtil.

"Jsi samice, Eva Stříbroboká."

Chvilinku počkal, než to Ariel i Evě dojde, a pak promluvil znovu - triumfálně, a bylo mu, jako by konečně našel svou pravou totožnost.

"A já jsem samec, Adam Stříbroboký."

Tak tam stáli, nikdo nic neříkal, a pak k nim dolehl dusot nohou a Jakobův hlas.

"Paní Ariel, kde jste?"

Pak dupot ustal a bylo slyšet, jak se Jakob prodírá křovím.

"Paní Ariel," nepřestával volat, prodíraje se blíž a blíž.

"Tady, Jakobe," zavolala Ariel.

Poslední otisk

Po vzrušení z Evina narození a krátkém období, než začala Eva správně fungovat a podřídila se pod Adamovým vedením Ariel, jako by všechno zapadlo do patřičných kolejí, až na nejistotu z toho, jak se ta tajemná událost vůbec mohla odehrát. Objevit Adama Stříbrobokého na cizí planetě bylo samozřejmě nečekané - záhadný robot na záhadné

planetě. Být ale osobně porodní bábou při zrození jiného takového stvoření, to bylo něco docela jiného; vyvolávalo to spoustu otázek, z nichž nejnaléhavější byla otázka míry účasti šíleného doktora Averyho.

Když konečně hodili ty nezodpověditelné otázky za hlavu a místo toho se vrátili k tvůrčí práci, která na ně čekala, shledali, že ten úkol -jakkoliv obtížný - není zdaleka tak náročný, jak předpokládali. Zemědělské programování, které se používalo na planetě Města robotů, bylo v počítačových záznamech Perlového města zcela nedotčené, připravené k použití, kdyby jej bylo zapotřebí.

To, co si Ariel pouze vyfantazovala a o čem jen doufala, že jsou to určité vůdcovské schopnosti, se ukázalo jako skutečná zdatnost. A ještě překvapivější bylo, jak ochotně se Derec vzdal své nominální autority a sklonil se před jejím rozhodnutím, pokud šlo o budování farem a s nimi spojených terminálových zařízení.

Jedno z Arieliných počátečních rozhodnutí se nesetkalo s nadšenou podporou Dereka ani Wolruf, ačkoliv později přiznali, že měla pravdu.

Všichni se shodli, že potřebují k dohlížení na celoplanetární zemědělské operace osmého dozorčího robota. Derec ani Wolruf však zpočátku nesouhlasili s formou, již Ariel pro Dozorce neoblohmně konkretizovala, ani s jménem, které pro tohoto robota vybrala - Wheeler. Nedokázali pochopit, proč se má zemědělec jmenovat po časoprostorovém fyzikovi Johnu Archibaldy Wheelerovi z dvacátého století. Jí se to zdálo naprosto samozřejmé, protože oba měli k přírodě tak blízko, jak jen nějaká bytost může mít: zemědělec v konkrétním, praktickém smyslu, fyzik ve smyslu abstraktním, symbolickém. (Studovala časoprostorovou fyziku ve snaze pochopit uzlový kompenzátor. Měla v té době plnou hlavu hrdinných osobností z řad fyziku.)

A v jejich představách také Wheelerovo jméno odpovídalo jeho nprádkskému životnímu stylu, který jej nutil prohánět se do daleka široka nad povrchem planety v rámci své dozorčí funkce, protože trvala na tom, aby měl podobu Ceremyona. Wolruf a Derec později připustili, že to asi je ta pravá podoba - protože harmonizovala tak krásně s prací i světem - zpočátku však pro ně bylo těžké představit si Dozorce v jiné než humanoidní formě.

Udělal Wheeleru menšího než Ceremyona - aby mimozemšťany nezastrašoval - ale daleko většího, než všechny ostatní domorodé létající tvory, aby si ho Ceremyoni nespletli na dálku s přirozeným obyvatelem svého světa. Trvala také na tom, aby jeho zákony robotiky přiznávaly Ceremyonům veškerou vážnost, vyhrazenou zpravidla lidem, a aby Derec zrevidoval naprogramování ostatních dozorčích tak, aby se podřizovali Wheelerovi v záležitostech souvisejících s Ústředním světem a Ceremyony.

Získání osiva považovala Ariel za hlavní problém od chvíle, kdy ji poprvé napadlo využít planetu pro zemědělskou výrobu. Shledala však, že si nemusí dělat starosti. Semena různých rostlin, vyhovující zemědělskému programu, byla na Ústřední svět dovezena už při počáteční migraci a byla uskladněna v plechovkách označených nálepkami, jež byly zaznamenány v programech. Nebylo třeba dovážet osivo z Aurory.

Na Wolruf inu radu - aby byla celková mozaika zemědělských operací co možná neškodná, rozumná s ohledem na počasí - prostřídali zahrady a sady s poli žita, ovsa, ječmene a několika dalších obilovin a také s velkými lány bavlny, kteréžto komoditě se nikdy nic nevyrovnalo co do celkové přizpůsobivosti lidské dermální ekologii. A aby se minimalizovalo narušení ekologie planety, doporučila dále, aby nechali mezi novými rostlinami stejnou rozlohu půdy věnovanou přírodním travinám, jež pláň pokrývaly už při jejich příjezdu.

Při tom prvním experimentu se rozhodli omezit na rostlinné produkty. Výroba mléka, vlny, masa a chov zvířat vůbec se zdál harmonizovat s prací robotů méně než kultivace nemyslicího rostlinného života.

Zavodňování - první starost pěstitelů - nebylo na Ústředním světě problémem. Pravidelné deště byly nedílnou součástí klimatického kontrolního systému Ceremyonů. Uvědomovali si potřebu přírodní vegetace dávno předtím, než se setkali s lidmi.

Terminálová zařízení byla vybudována nad začátkem Hlavní ulice podle aurorského modelu, ale byla uzpůsobena konkrétním podmínkám, daným konfigurací otvoru v kopuli. Všechna plavidla přilétala a odlétala soustavou oválných otvorů, v nichž byly zahrnuty konfigurace vhodné pro všechny typy vesmírných lodí i malých nákladních plavidel tehdy známých, meziplanetárních i jiných. Velké meziplanetární transporty obslouží na oběžné dráze menší lodí, které projdou otvorem v kopuli.

Během tohoto napínavého vůdcovského období prožila Ariel jen jednu úzkost a jedno rozčilení, hodné zaznamenání. Úzkost měla co dělat s Neuroniem a Synapovým varováním. Jedna věc byla jednat se šílenými lidmi. Něco jiného, o hodně znepokojivějšího, však bylo, když nad člověkem poletoval zcestně uvažující mimozemšťan a prskal stlačený vodík v těsné blízkosti stlačeného kyslíku. Ani ona, ani Derec nedokázali dostat z Adama Stříbrobo-kého nic o tom, k čemu došlo mezi ním a Neuroniem. Kdykoli to zkusili, dovolával se rozporů mezi třetím a druhým zákonem. Nenále-hali, protože strach z toho, čemu říkal "rozpor" by mohl vážně poškodit jeho pozitronickou stabilitu; proč by se jinak vůbec rozporu dovolával? Rozhodla se, že dá Evě za úkol, aby na něm v příhodnou dobu zapracovala.

Druhý rozruch byl mnohem závažnější povahy, ani ne tak svou intenzitou, jako mírným, vytrvalým drážděním - podrážděností, kterou Ariel pociťovala vůči Adamu Stříbrobokému.

Ta konečně vyvrcholila jednoho dne, kdy se nic nedařilo a drobná podráždění přerostla do silného tření. Ona a Derec - ve snaze vnést do celého dne trochu dobré nálady - si po večeri tiše povídali, zase jen oni dva na balkoně. Tam se utíkali, zanechávající nedomyšleně Wolruf ve společnosti čtyř robotů.

Po chvíli umlkli a Ariel se v myšlenkách vrátila k Adamu Stříbrobokému. Dala mu dvoje Jakobovo oblečení, výrazné oblečení, aby mohl rychle rozeznat, že je to Adam, a ne Jakob.

Domnívala se, že už ví, jak Jakob vypadá pod šaty, protože Adam Stříbroboký s vizuálními záznamy Jakoba a archivními záznamy lidí dovedl svůj otisk vskutku do velmi jemných detailů. A ona si detaily toho otisku prohlédla v den Evina zrození, když Adam vrazil nahý do bytu a odnesl ji odtud.

Ariel přerušila mlčení.

"Byl Adam ve tvém otisku méně realistický, než je jeho současný otisk Jakoba?" zeptala se Dereka.
"Ano. Víceméně to bylo stejné, jako když ses ty otiskla do Evy," odpověděl Derec.
Eva nikdy nepotřebovala šaty. Ačkoliv byla Arieliným otiskem, ne-vyznačovala se tak pečlivou pozorností k detailům, jakou projevila Adam vůči Jakobovu tělu. Eva byla jen stříbřitý organometalický robot.
"Jak by zareagoval, co myslíš, kdybych ho požádala, aby se do něj vrátil?"
"Především už bys nebyla paní Ariel. Pravděpodobně by tu zas byl pan Derec."
"Eva a Jakob docela stačí. Ale jak by se choval? Zase by zdivočel?"
"Vážně nevím. Rozhodně je posledních několik týdnů vyrovnaný. Nebýt toho jeho mírného výrazu nadřazenosti - podle mě to dělají ty svaly - řekl bych, že se dostal do stavu přijatelné služebnosti."
"To ty svaly mi vadí - ne, nejen svaly, celý jeho vzhled."
"Moc ti připomíná Jakoba?"
"Ano, ale spíš je to tím, že jinak se Jakobovi podobá jen málo. To ten kontrast mě dopaluje. Vadilo by ti, kdybych ho požádala, aby si zase otiskl tebe?"
"Ne. Byl by to další zajímavý experiment v oblasti robotiky."
"Takže je k tomu ideální chvíle."
Vstala a vstoupila dovnitř. Mandelbrot a Jakob byli ve dvou výklencích. Adam a Eva stáli strnule u dveří, z každé strany jeden. Wolruf byla stočená do klubíčka na pohovce a sledovala hypervlnové drama z přehrávače. Ariel očekávala, že Derec vstoupí dovnitř s ní. Tentokrát by se jí hodila jeho morální podpora, ale byla příliš hrdá, než aby ho o ni požádala.
Přistoupila k Adamovi.
"Narušilo by hodně tvou pozitroniku, kdybych tě požádala, aby ses vrátil do svého dřívějšího otisku - do toho volnějšího, méně podrobného, do otisku Dereka?"
"Neposkytuji uspokojivé služby, paní Ariel?"
"Sloužíš ohromně, Adame. Nechtěla bych, aby se tvé chování v tomhle směru změnilo, aspoň ne kvalitativně."
"Pak bych ale sloužil panu Derekovi. Nebyla by to drastická změna v kvalitě mé služby?"
"Změna v její orientaci, Adame, a změna, které budu litovat, ale nemělo by to způsobit změnu v kvalitě tvé služby. Očekávala bych, že ta zůstane na stejné vysoké úrovni, jaké jsem se těšila já. Popravdě řečeno, kdybys mohl nadále sloužit přímo mně, bylo by mi to nejmilejší."
"To by nebylo logické, paní Ariel." Jeho tón se dal přinejlepším nazvat nadutým.
"Toho jsem se obávala."
"V tom případě - stále si přejete, abych provedl takovou změnu?"
"Ano. Myslím, že by to bylo nejlepší, Adame," řekla, "ale udělej to v ložnici. Mně ten proces připadá znepokojivý."
"Máte asi dobrý důvod, paní Ariel."
"Možná, Adame. Ale s tím se nedá nic dělat."
Vrátila se na balkon k Derekovi a Adam zašel do ložnice.
"Promiň," řekl Derec. "Nezdálo se mi, že by to má přítomnost některému z vás mohla usnadnit."
"Nejspíš ne," souhlasila Ariel. "Ale radši doufej, že zase nezdi-vočí."

Venkovská idyla Adama Stříbrobokého

Poté, co konečně převzal Derekův otisk, začal Adam Stříbroboký podnikat dlouhé vycházky do lesa u kopule. Měl nyní štíhlý svalnatý vzhled stříbřitého Dereka bez šatů a jemných detailů. Derekovi se podřizoval jen málo. Derec si to musel uvědomovat, protože jen zřídka dával Adamovi přímé rozkazy, nikdy ho nepoužíval jako sluhu, jako se Ariel pokoušela užívat Evu Stříbrobokou - se střídavými úspěchy - a nikdy od něj neočekával, že bude hovořit o sobě.
Procházky do lesa přinášely Adamovi klid a mír, který nepociťoval nikde jinde. V Derekově otisku a s Derekem vůbec mu bylo příjemně, pokud Derec nepřeháněl svou panskou roli, Adam se však cítil v podstatě nepříjemně ve Městě a stejně nepříjemně mezi Averyho roboty, jako s Mandelbrotem.
Derec se nikdy nevyptával na jeho toulání po lese. Někdy čas posílal pozorovacího robota, aby ho sledoval, ale Adam vždycky pozorovatele hbitě setřásl tím, že padl na všechny čtyři a utíkal po zarostlých stezkách zvěře, jako když býval v otisku Wolruf.
A právě na jedné z vycházek do přírody dostal nápad, jak by i on mohl přispět k projektu robotů farem. Dostal se na kraj lesa asi kilometr od kopule a stál tam ve stínu velkého palmovitého stromu. Pozoroval stádečko chlupatých přežvýkavců, velkých asi jako malé lamy, popásajících se na travnaté pláni.
Pokřtil je na "minilamy", aby je mohl nějak nazývat. Byly dost krotké. Všechna zvířata na Ústředním světě byla vegetariány. Tahle zvířata neměla přirozené nepřátele s výjimkou parazitujícího hmyzu, který se jim zavrtával do kůže pod ochranou husté vlny.
Nápad se rychle rozvíjel. Následujícího jitra při východu slunce si Adam zastavil malého prázdného nákladního robota, nastoupil na něj a nasměroval ho do městského skladiště drobného nářadí, kde se vybavil laserovou pilou, sekyrou, lopatou, kladivem s rozštěpeným nosem, pytle šesticentimetrových železných hřebíků, šesti padesátimetrovými kotouči provazu, sbíječkou, pěchovadlem, motorem na mikrofúzový pohon - kvůli pěchovadlu a sbíječce -, ještě jedním víceúčelovým motorem na mikrofúzový pohon, fotosenzitivním spínačem, malou mikrofúzovou lampou a nůžkami.
Když nákladní robot s Adamem a jeho zásobami míjel byt na Hlavní ulici, zastavila ho mávnutím u obrušníku Eva Stříbroboká, stojící na chodníku.
"Kam máš namířeno?" zeptala se.

"Tajný zemědělský projekt," odvětil Adam.

"Proč tajný?"

"Když to nevyjde, nebudu muset vysvětlovat, proč to nefunguje," vysvětlil jí Adam. "Chceš jet taky?"

"Jistě."

Adam otevřel a chtěl spustit malou rampu, utvořenou z metr vysoké postranice nákladního prostoru upevněné na pantech, ale sotva otevřel západku, Eva se po břiše překulila přes postranici.

"A co ty?" zeptal se Adam, když postranici zase upevnil.

"Hledám tě."

Adam nasměroval nákladního robota zpět do provozu na Hlavní ulici a řekl: "Našlas mě. A co teď?"

"Nákladní robot, co uhání po ulici, není nejlepší místo k tichému rozhovoru."

"Dneska dopoledne to nejspíš o moc lepší nebude."

"Zkusím to. Stěží to může být horší."

"Jak ses dostala od paní Ariel?" zeptal se Adam.

"Jsem tu z jeho pověření."

"Ale?"

Žádný z nich už nic neřekl, dokud nevyjeli z Města přes pláň a neocitli se na okraji lesa, v jehož blízkosti předchozího dne Stříbroboký pozoroval minilamy. Stádo se teď páslo o kus dál na pláni. Nasměroval nákladního robota, aby zaparkoval na konci stezky, kterou si minilamy prošlapaly lesem k potůčku, a pak na to tiché místo zavedl Evu Stříbrobokou.

Adam vzal s sebou fotosenzitivní spínač, mikrofúzovou lampu a jeden mikrofúzový motor. Sedl si na velký kámen u potoka, postavil elektrosoučástky na zem před sebe a začal je spojovat dohromady dlouhými elektrickými vodiči, které byly ke všem upevněné.

"Na copak tě paní Ariel dneska ráno nasadila?" zeptal se Adam, když začal splétat součástky k sobě.

"Neuronius," řekla Eva. "O čem jste jednali s Neuroniem?"

"To je soukromá záležitost, Evo. Paní Ariel i pan Derec si to uvědomili a podřídili se druhému zákonu, když jsem ohlásil těžkosti se třetím zákonem."

"Nemůžeš mi to říct? Jsem robot. Dokážu tě pochopit lip než oni. Paní Ariel si myslí, žeš možná utrpěl pozitronické trauma, které potřebuješ dostat ze sebe, aby ses ho jaksepatří zbavil."

"Nepotřebuju to ze sebe dostat a něčeho takového se není třeba zbavovat, pokud se na to nahlíží a uchovává se to řádným způsobem. To se mi podařilo."

"Jak si můžeš být tak jistý? Nemůžeš být v tomhle ohledu objektivnější než člověk, který utrpí psychické trauma."

"Lidský mozek a pozitronický mozek fungují na úplně jiných principech. Je zbytečné snažit se mezi nimi najít nějakou analogii."

"Ale ale!"

"Ano. Nemáš pro jejich porovnávání o nic lepší podklady než já."

"Pokud ano, tak proč s tím děláš takové tajnosti? To vypadá jako určitý psychologický blok."

"Ale ne. Je to jen pozitronický blok, který lidé nejsou schopni pochopit."

"Ale já bych to dokázala?"

"Ano."

"No prosím!"

"Tohle nikam nevede." Adam vstal. "Musím pokračovat se svým projektem."

Zvedl sdrátované součástky a odkráčel po pěšině.

Eva se vynořila z lesa, když sestupoval po rampě nákladního robota a v ruce držel laserovou pilu. Následovala ho do lesa a přihlížela, jak přerézává deseticentimetrový kmen vysoké, štíhlé dřeviny, které se zřejmě dařilo ve stínu převládajících jehličnanů.

"Přines sekeru," požádal ji, když strom padl.

Když se vrátila, odřezával velké větve.

"Oklesti malé větvičky," řekl. "Já vezmu ty velké."

Pracovali společně a mlčky, podřezávali a osekávali štíhlé dřeviny, probírali les, aby minimalizovali účinky svého konání v tom kterém prostoru, a odtahovali dlouhé štíhlé klády na hromadu, kterou vytvořili na pláni u nákladního robota.

Když přidali na hromadu poslední kládu, Eva si sedla na rampu nákladního robota.

"Neřekneš mi tedy nic o svém styku s Neuroniem?" zeptala se a bylo to spíš konstatování než otázka.

"Ne," odvětil Adam.

"Budu si tedy muset promluvit s ním."

"To je špatný nápad, Evo."

"Aspoň v tomhle se shodneš s paní Ariel."

"Mám k tomu dobré důvody. Pověděla ti tedy něco o tom, jaký je Neuronius?"

"Názor ostatních Ceremyonů. Ti mají přirozeně předsudky. Stěží je to objektivní hodnocení. Protože ty se mnou o své zkušenosti mluvit nechceš, budu se to muset dozvědět od samotného Neuronie."

Jestliže se domnívala, že ho tím dotlačí k diskusi o bolestném zážitku, který se mu podařilo zavřít pod pokličku, mylila se. O tomhle mluvit nehodlal.

"Nejspíš ano, ale znovu ti říkám, je to špatný nápad a budeš toho litovat."

Při řeči připojoval motor ke sbíječce. Teď začal hloubit díry pro kůly, vzdálené od sebe čtyři metry, ve velkém čtverci,

uzavírajícím několik stezek, vyšlapaných minilamami v trávě. Všechny ty stezky se sbíhaly k pěšině, vedoucí lesem k potoku.

Zatímco pracoval, poslouchal, jak Eva kontaktovala rádiem Neuronia. Adam ji naučil jazyku Ceremyonů i volacím kódům, které identifikovaly a žádaly o odpověď Synapa a Sarca. O Neuroniovi jí neřekl a také jí nedal jeho rádiovou identifikaci. Nicméně jí vysvětlil, jak funguje všeobecný vyvolávací kanál v jejich frekvenčním modulovaném pásmu, a právě tímto způsobem si nyní rychle zjednala komunikaci s Neuroniem.

Cerebron slíbil, že se s ní sejde v poledne na úpatí Útesu času, kde se stýká s Lesem spočinutí a Plání jasu. Dala se do pomalého poklusu směrem k Útesu času.

To bude pro Evu zajímavý a poučný zážitek, ale sotva nebezpečný. Adam si nemyslel, že by to měla s lidmi tak popletené jako kdysi on. Dal jí hned na začátku k otištění Ariel. Neuroniovy ujeté nápady na ni nejspíš nebudou působit tak, jako zapůsobily na něj. Litoval jenom, že Eva teď nejspíš uslyší, jak ho Neuronius dočasně oklamal. Na to Adam vzpomínal nerad.

Neuronius opět útočí

Eva dorazila ke srázu hodně před polednem. Sedla si na žulovou plošinu, která přecházela v okolní zem pod udasaným strným jazykem černého šterku a ubránila se nutkání zarýt paty do měkké hlíny tam, kde kámen mizel v trávě.

Přišla předčasně, aby si dopřála trochu času na přemýšlení o podivném požadavku paní Ariel - aby zkusila dostat z Adama nějaké informace o Neuroniovi - a na zvážení Adamovy stejně podivné neochoty o svém zážitku s Neuroniem mluvit. Všechno to bylo dost ohromující pro někoho, kdo měl tak málo zkušeností jako Eva. Měla dobré vzdělání - Adam ji provedl po všech elektronických stezkách městské knihovny - žíznila však po zkušenostech ze skutečného života, které stály v pozadí všech těch akademických úvah.

Toho rána do nich hodlala proniknout. Neuronius dorazil také brzy, a tak jí poskytl jen málo času na dumání o slovech Adama a paní Ariel.

Připlul k ní mocným máchnutím černých křídel způsobem, který - podle Adama - Ceremyoni používali k zastrašení mimozemských návštěvníků své planety. Na Evu, dychtící po zkušenostech, to rozhodně zapůsobilo. Vpíjela se do něj pohledem, nadšená pocitem překvapení navzdory tomu, že ji Adam předem varoval - překvapení, jež by paní Ariel pravděpodobně na jejím místě vnímala jako strach. Ceremyoni byli zblízka skutečně dost působiví.

Vstala, když skládal křídla.

"Jsem Neuronius," představil se mimozemšťan povýšeně. "Ty jsi Eva?"

"Ano," odpověděla Eva.

"Jakému účelu slouží naše dnešní setkání?"

"Jaká byla povaha tvého rozhovoru s Adamem Stříbrobokým?"

"To je ten robot podobný muži, který dovede ze své podstaty vymodelovat stříbrná křídla?"

"Ano."

"Snad by ses měla zeptat jeho."

"Ráda bych slyšela tvoji verzi."

"Vypadá teď jako muž, nebo má křídla?"

"Jako muž."

Tahle charakteristika byla trochu matoucí. Bez přemýšlení předpokládala, že má na mysli Adamovu současnou podobu: otisk Dereka. Myslela samozřejmě na jiné věci a nezvažovala možnost, že Neuronius hovoří o Adamovi v otisku Jakoba Wintersona.

"A co bys ráda věděla, Evo?"

"Cos mu řekl. Co to bylo, že o tom nechce mluvit?"

"Á, tak jemu se nechce mluvit o našem rozhovoru, že? To je povzbudivé. Tak jsem se mu přece jen dostal pod kůži.

Věřím, že nakonec přijme pravdu a moudrost."

"A co je to za pravdu a moudrost?"

"Znáš zákony, které ho ovládají, zákony robotiky?"

"Ano. Ovládají i mě."

"A tak."

Řekl to podivně, ona však při svých omezených zkušenostech nevěděla, proč to působí tak divně, a tak její nejistota trvala jen okamžik, dokud zase nepromluvil, a pak jí ten neklid vyprchal z mysli.

"Takže ti neřekl, že jsem jediný člověk na téhle planetě?"

Eva nepošla v minulosti vším tím zmatkem a trýzní zrození, jež protřpěl při svém hledání lidskosti Adam. Pro ni bylo zaručené, že Ariel je člověk. Adam nic jiného netvrdil. Poprvé prožívala část jeho zmatku. Svým způsobem to bylo mučivější než jeho trauma v tom směru, že to přišlo naráz a proniklo hlouběji do její bytosti, než chronická nejistota, s níž Adam žil tak dlouho. A protože to proniklo tak hluboko a tak nečekaně, mělo to mnohem větší sílu i váhu autority. Okamžitě tedy dospěla k závěru, aniž by přebírala a třídila a zvažovala fakta, že ji Adam klamal. Není divu, že byl tak tajnůstkářský, tak neochotný mluvit o Neuroniovi. Žádný div, že Neuronius dělal Ariel takové starosti. V duchu už Eva upustila od oslovení paní.

"Proč mi Adam lhal?" zeptala se - spíš myslela nahlas, než že by se obracela přímo na Neuronia.

"Posloužilo to jeho zlým úmyslům a také ostatním mimozemšťanům," prohlásil Neuronius.

A i to byla pravda, jak věděla. V rozporu s jejím sklonem k nezávislosti ji to poutalo k Ariel a právě dnes ráno

pocítovala potřebu pomáhat Adamovi v jakémsi absurdním tajném schématu souvisejícím s Arieliným plánem proměnit

tenhle svět na obrovitou robotí farmu. Už chápala, jak to musí být zlé.

Započala transformaci, napodobující Neuronii, stejně jako Adam napodobil Synapa. Očekávala od Neuronie nějakou reakci, ten ale neřekl nic, jen ji tiše pozoroval a ona to považovala za souhlas.

Musela čelit stejným aerodynamickým problémům, na jaké narazil Adam, a překonat je i další úskalí simulace stejné jako svého času on. Protože Ceremyony méně znala a neznala některé jejich schopnosti, vypustila několik charakteristických rysů, které Adam napodobil, ale celkem vzato to byla poctivá snaha.

Když skončila, opatrně rozprostřela křídla. Stejně jako Adam v tomtéž otisku byla i ona dvakrát větší než Ceremyon. Na rozdíl od Adama si uchovávala základní ženské pohlaví svého prvního otisku, které posílila Adamova náklonnost k jejímu ženství. Adamův první samičí otisk Bystrého oka, oslabený nepřátelským postojem skutečného Bystrého oka, vymazala Derekova osobnost. Tohle mužské pohlaví však, ačkoliv preferované, přišlo na řadu až jako druhé a dalo se zmást pozdějšími otisky.

"Teď se na mě dívej," řekl Neuronius. "Následuj mě a dělej to co já."

A Eva poslechla. Dívala se, jak Neuronius vzlétl, a pak i ona kolébavě hupsla do vzduchu, zaplácala křídly, téměř spadla, zaplácala silněji a nakonec začala nabírat výšku. Jak začínala vnímat vzduch a svůj vztah k němu, přestala tolik máchat křídly, jejich údery začaly být pлавnější a méně křečovitě a brzy už byla s Neuroniem vysoko nad srázem. Neuronius vyrovnal výšku, nasadil kruhovou dráhu letu a Eva zaujala místo vedle něj, vyrovnala s ním pohyby křídel, máchnutí za máchnutím, takže zanedlouho tam bezprachně bok po boku lenořili.

"Jak vám mohu posloužit, pane?" zeptala se Eva.

"Pokud všechno ostatní selže, musíš osobně zničit vůdce Cerebronu Synapa," odpověděl Neuronius.

"Zničit Synapa? Jsem naprogramována tak, abych chránila organický život. Něco jiného mohu udělat jen kdyby akt takové ochrany byl v konfliktu s mými zákony robotiky."

"Tohle je ten případ. Buď Synapův život, nebo můj. Synapo není člověk. Já ano. Ale existuje i jiný způsob," dodal Neuronius bez odmlky, "méně přímý a méně nebezpečný. Tvé osobní vypořádání se Synapem bude poslední možnost - v případě, že slečna Ariel Welshová nedokáže Synapa zvládnout sama, až jí poskytneme tu mocnou a smrtelnou informaci, kterou jsem se pokoušel předat Stříbrobokému - moudrost, jež umožňuje Myostrianům budovat kompenzátory klimatických uzlů."

"Vy jste to Adama naučili?" podivila se Eva. "A teď to naučíte i mě?" Dobře udělala, že šla za Neuroniem. Tohle bude skutečně vzrušující prožitek.

"Ne. Tentokrát na to nemám čas. Musím tu informaci předat přímo slečně Ariel Welshové. Ty musíš dojednat schůzku."

Jakkoliv mírné a velmi slabé - hluboko v nejvnitřnějších částech jejího pozitronického mozku - bylo zklamání z Neuronie něčím, co se nedalo snadno přejít. Hned je ale zastínilo vzrušení z toho, že ji čekají napínavé a světodějné události.

Měla v plánu stejně tu informaci získat, poslouchat, až bude Neuronius instruovat Ariel. "Kdy?" zeptala se Eva.

"Hned," řekl Neuronius. "Jakmile to dokážeš zařídit. Počkám mezi stromy tam, kde Les spočinutí přiléhá k uzlovému kompenzátoru. Přiveď tam slečnu Ariel Welshovou."

"Výborně, pane."

Eva zahájila dlouhý pozvolný klouzavý sestup ke kopuli, ale usoudila, že malá odbočka její původní poslání ani moc nezdrží.

Další venkovská idyla Adama S.

Adam vykopával díry pro sloupky v préríjní trávě a z dlouhých štíhlých kulatin, které nařezal, zbudoval plot, tvořící obdélníkovou ohradu o rozměrech zhruba 20x50 metrů. Vchod na pěšinu k potůčku byl uprostřed delší strany, jež hraničila s lesem. Tři stezky minilam vedly napříč prérií k potoku a procházely skrze branky v obvodových stěnách ohrady.

Na straně u lesa, na konci vzdálenější od kopule postavil další řadu sloupků, tvořících metr široký průchod k potoku, aby minilamy mohly sejít z lesní pěšiny, aniž by procházely ohradou. Plot na lesní straně průchodu bránil zvířatům použít jednoduchou zkratku na starou stezku.

U vchodu na pěšinu k potoku postavil dvě branky: jednu automatickou, druhou manuální. Automatická branka spojovala stezku k potoku s průchodem, bránila však volným zvířatům z prerie procházet průchodem k potoku. Branka se aktivovala fotobuňkou napříč přes pěšinu k potoku, která uváděla v činnost mikrofúzový motor, jenž otevřel branku do průchodu tak, aby zadržela všechny minilamy, čekající v průchodu, a současně uvolnila cestu zvířatům odcházejícím od potoka.

Další branka uzavírala východ z úzkého stříhačského stání, které vytvořil podél lesní strany plotu naproti průchodu pomocí krátkého paralelního plotu s brankou na ruční otvírání. Další kousek plotu spojující stříhačské stání s ohradou v úhlu 45° tvořil vstupní tunel.

Zapnul lampu a fotodetektor, které měly aktivovat motor na "ventilové" brance, zavřel branky na obou koncích stříhačského stání, naložil všechno nářadí a zbylé zásoby materiálu na nákladního robota a nasměroval ho postupně ke všem třem vnějším vchodovým brankám, které otevřel. Pak zaparkoval nákladního robota před vstupní branou nejbližší kopuli.

Byl připraven dát se do práce. Žízeň by měla minilamy vlákat do ohrady. Stačilo jen čekat.

Spustil nákladní rampu a posadil se, pak se natáhl naznak, aby mohl pozorovat Ceremyony, kroužící proti modrému nebi vysoko nad hlavou. Tehdy si vzpomněl, jak naposled letěl, aby si promluvil se Synapem, a našel místo něj Sarca. Při žádném ze svých letů - ani na téhle planetě, ani dříve, na vlčí planetě - neuvažoval o samotném prožitku letu. Tehdy

měl mysl přespříliš zaneprázdněnou jinými rozčilujícími myšlenkami. Teď na ty lety vzpomínal a uvědomoval si, že samo létání bylo mimořádně radostným zážitkem. Pozoroval Ceremyony vysoko nahoře a znovu ty okamžiky prožíval. Vybavoval si rozkoš, kterou si podvědomě uložil, aniž by ji tehdy skutečně vychutnal a docenil. Dokud se k němu docela nepřiblížil, vůbec si nepovšiml velkého obrysu Ceremyona, směřujícího přímo k němu dlouhým klouzavým letem směrem od Útesu času. Jeho matně stříbřitá barva zanikala na šedavé modři oblohy a vzhledem k tomu, že plachtil a nepohyboval se, byl tvor takřka neviditelný, dokud se neocítl přímo nad ním. Tehdy se vrhl dolů k němu, zamával křídly, takže zbrzdil pád a téměř se zastavil. Učinil to však asi o dva metry výš, než měl, a tak dopadl na zem jen pár metrů od něj s výrazným žuchnutím a křídly doširoka rozprostřenými. Setrvačností mrštila tělem kupředu, takže tvor udělal kotrmelec a dopadl na záda. Adam si okamžitě vzpomněl na podobný zážitek, který se přihodil i jemu, když poprvé testoval ceremyonská křídla - jak plachtil dolů z nákladáku, zapletly se mu nohy a dopadl na obličej.

Podle velikosti a barvy hned poznal, že je to Eva. Posadil se a zkoumal její měnící se tvar. Zatímco ji poklidně pozoroval, proměnila se Eva zpět do otisku Ariel, ale zůstala ležet na zemi, jako by se bála, že má stále ještě podobu Ceremyona a nechťela riskovat, že se neohraným vstáváním ztrapní. Když dokončila metamorfózu, rychle se zvedla s lehkostí a půvabem, jež ostře kontrastovaly s jejími drsnými slovy.

"Tys mě obelhal, Adame Stříbroboký."

"Jak to?" zeptal se Adam.

"Ariel není člověk. Derec taky ne. Tys to věděl, a přece jsi mi neřekl, že Neuronius je tady jediný člověk. Je to můj pán. Ty, Man-delbrot a Averyho roboti jste pro mě mimozemšťané. Vaše zákony určité nejsou moje zákony. Něco tě láká sloužit tvorům, jež nejsou lidmi - navzdory Neuroniovi a moudrosti, kterou se ti pokusil předat."

Mluvila tak rychle, že Adam neměl možnost ji přerušit. A pak se prudce otočila a rychle se rozběhla směrem ke kopuli. Ačkoliv byla rozrušená, nevypadala nijak zuřivě. Nevypadala nebezpečně, i když očividně zareagovala na Neuroniovo potměšilé přesvědčování. Adam by byl rád měl příležitost její obvinění vyvrátit. Ariel ale stejně odvede pravděpodobně lepší práci než on, a fundovaněji. Koneckonců ona sama postrčila Evu k Neuroniovi, a jak se zdá, nebylo to od ní zvlášť důvtipné.

Adam seděl a díval se, jak se Eva blíží ke kopuli. Trpělivě čekal, až jeho experiment dosáhne svého vrcholu, až minilamy začnou vstupovat do ohrady.

O něco později, když už zase ležel naznak a pozoroval plachtící Ceremyony, uslyšel tlumenou explozi. Zvedl se právě ve chvíli, kdy nějaký planoucí předmět po několika přemetech přistál na trávě v půli cesty mezi ním a kopulí, kde došlo k výbuchu a kde se teď zmateně míhaly postavy robotů.

Vyskočil, zvedl a zajistil rampu a pak nasměroval nákladního robota k místu, kde předmět dopadl na zem.

Neuronius tluče kolem sebe

Když ji našla Eva Stříbroboká, seděla Ariel u počítačového terminálu v bytě a zkoumala Wolrufinu zprávu o závěrečných krocích, potřebných ke spuštění provozu na posledních robotích farmách.

"Splnila jsem tvé přání, Ariel," řekla Eva.

Způsob, jímž ji oslovila, upoutal Arielinu pozornost a upozornil ji na možné nadcházející nesnáze. Obrátila se tváří k Evě.

Eva pokračovala: "Mluvila jsem s Adamem, ale celkem nespolečně, vůbec mi nepomohl."

"Udělalas, o co jsem tě žádala," řekla Ariel. "Doufala jsem, že uspěješ tam, kde jsme Derec a já selhali. Ale ve skutečnosti jsem neměla valnou naději, že bys z něj dokázala něco dostat. Ne, když do toho plete třetí zákon. Nic si z toho nedělej."

"Ale já uspěla. Zjistila jsem, co mu pověděl pan Neuronius, všechno, o čem spolu mluvili."

"Nerozumím."

"Mluvila jsem se samotným panem Neuroniem."

"S Neuroniem?"

Ariel začala pociťovat obavy, tušila hrozící pohromu a připadala si velmi osaměle. Mandelbrot byl s Derekem. Jakoba poslala do .skříňky ve sklepě pro další krabici pozitronických krychlí na skladování dat. Osobní roboti nikdy nejsou tam, kde by je člověk doopravdy potřeboval.

"Ano, s panem Neuroniem," odvětila Eva. "Pokusil se naučit Adama vědět o kompenzátorových kopulích, ale nepodařilo se mu to. U mě ale uspěje."

"Á, takže tě to ještě nenaučil?"

"Ne. Ještě ne. Ale naučí mě to, až bude učit tebe."

"Mě?"

"Ano. Naučím se to, až budu poslouchat váš rozhovor."

Ariel o tom nápadu vážně uvažovala, ale jen po krátký okamžik. Co takhle přivést na scénu Dereka? Tím by se její triumf s modulací hypervlny ocítl v hlubokém stínu. Jenže ona by nejspíš tu technologii nepochopila, i kdyby měla příležitost. Nepochopila tu ideu, ani když se Synapo a Sarco pokoušeli sumarizovat konstrukci kopule Derekovi. A zaplést se s Neuroniem po Synapově varování, to by bylo čiré idiotství.

"Nejspíš ne," řekla Ariel. "A měla by ses od Neuronie držet dál. Je mimořádně nebezpečný."

"Musíš jít teď se mnou, Ariel. Pan Neuronius čeká v lese."

"Nehlopni. Nemám v úmyslu s tebou někam chodit, natož pak na schůzku s nějakým šíleným Ceremyonem."

"Proč říkáš takové nepěkné věci? Pan Neuronius tě takhle neuráží. Místo toho ti velice věří, jinak by nebyl ochotný ti pomoci v tvém zápolení se Synapem."

"Já se Synapem nezápolím. On a já spolu dobře vycházíme."

"Ale oklamal tě."

"Ne. Přesně naopak. Neuronius oklamal tebe. Přesně jako zmátl a pokusil se ovládnout Adama. Naštěstí si Adam nejdřív promluvil se Synapem. A později pak se Sarcem. Spolu ho dokázali napravit. Je to neštěstí, že ti Adam nic neřekl. Mohli jsme se tomu všemu vyhnout, kdyby to udělal. Ještě lepší by bylo, kdybych tě prve vůbec k Adamovi neposílala. Teď se ale zdá, že jsem měla dobrý důvod."

"To Adam je pořád ještě zmatený. On ví, že pan Neuronius je jediný člověk na planetě."

"Co?" Ariel si nebyla jistá, jestli dobře slyšela.

"Adam ví, že pan Neuronius je tady jediný člověk."

"To ti řekl Adam?"

"Ne, ale zrovna teď to nepopřel."

"Tak kdo ti to řekl? Tak nepřičetný přece určitě není ani Neuronius."

"To je nejdůležitější věc, kterou jsem se od pana Neuronia dozvěděla. A Adam ji potvrdil svým mlčením. Adamovy zákony nemohou být mými zákony, jinak by i on uznával a poslouchal našeho pána."

"Tomu přece určitě nevěříš."

Ariel zoufale toužila, aby se Jakob vrátil se skladovacími krychlemi. Nemůže už dlouho otálet.

"Musíš jít hned se mnou," naléhala Eva.

"Ne. Musíme mluvit s Adamem. Ten to dokáže všechno objasnit. Půjďme si promluvit s Adamem, hned jak se Jakob vrátí. Mezitím si jdi stoupnout do svého výklenku, Evo. Já se musím vrátit k práci."

Ariel se obrátila zpět k terminálu, předstírajíc aurorskou sebedůvěru při jednání s roboty, kterou už ale nepociťovala. Eva ji popadla jediným rychlým máchnutím paže jako neposlušné dítě. Nebylo v tom nic z jemnosti, kterou projevil Adam, když ji odvázel, aby byla svědkem Evina zrození. Hned si na ten zážitek vzpomněla. Už dvakrát podrobili tihle divocí roboti její osobu hrubě nedůstojnému zacházení.

Vycházely dveřmi na ulici, když Jakob vystupoval po schodech ze sklepa do malé haly. Uslyšel Ariel řvát o pomoc, právě když šlápl na první schod.

"Jááááóóóóóóóóóó," znělo ječivě jako siréna.

Zbytek schodů vyběhl po třech, byl ale pomalejší než Eva, a ačkoliv jí byl v patách po celou Hlavní ulici, nedokázal ji dohnat. Postupně se její náskok zvětšoval.

Wohler-9, krácející po Hlavní ulici o blok dál za svými úředními povinnostmi, byl rovněž svědkem únosu. První zákon převládl nad povinnostmi, a tak se i on dal do pronásledování. Ačkoliv byl rychlejší než Jakob, byla vzdálenost mezi nimi příliš velká a nedohnal je.

Jakob spustil poplach na kompoji, ale roboti na ulici nemohli mnoho udělat, aby Evu s jejím břemenem zastavili, protože by tím ohrozili Ariel. Byla úplně v moci zdivočelce, který s velkou pravděpodobností možná ani neuznává jejich zákony robotiky. Jakob a Mandelbrot zaseli do Averyho robotů toto šéme pochyb a to teď pracovalo proti nim. Když se Jakob vynořil z otvoru v kopuli, mizela Eva za obloukem stavby s Ariel stále sevřenou v náručí.

Jakob nezpomalil; spíš ještě zvýšil tempo. Dusal po stopě, kterou za sebou v trávě zanechávala Eva. Když je měl zase na dohled, směřovaly přímo do lesa.

Byl ještě sto metrů od nich, když dorazily do skrytu stromů a ztratily se v křoví. Pak na něj padl temný stín, jak před ním přistál jeden z dominantních tvorů Ústříčného světa a rozprostřenými křídly mu zablokoval cestu do lesa.

"Stříbroboký, nesmíš se do toho plést," řekl mimozemšťan.

"Z cesty!" zařval Jakob, nezpomalil, nezměnil směr ani neopravil mimozemšťanův omyl stran své totožnosti.

Mimozemšťan hbitě uhnul pravým křídlem těsně předtím, než do něj Jakob narazil.

Tvor zaplácal křídly, vznesl se do vzduchu, dohonil ho, a když pře-létával nad ním, znovu zakřičel.

"Děláš velkou chybu, sloužíš špatnému pánu!"

Opět před ním přistál, tentokrát na samém okraji lesa, ale při kvapném brždění a přistávání mimozemšťan špatně odhadl situaci a nedopřál si dost místa k ústupu pro případ, že by Jakob nezastavil.

Tentokrát se Jakob pokusil křídly vyhnout, ale setrvačnost a rychlost mu to nedovolily. Naběhl do křídla, otočil mimozemšťana kolem své osy a zamotal se do tenké, ale tuhé membrány. Cítil, jak kosti křídla praskají a slyšel syčení plynů unikajících z mimozemšťana, když na sebe jejich těla narazila. Pak mu horký plamen sežehl oči a vlasy a pokožku. Byl už slepý, když k jeho uším a tváři dorazil poslední podnět, který zaznamenal: tlumený výbuch a prudký náraz explodujícího vodíku, když jeho zuřivě máchající paže rozdrtily mimozemšťanovy vysokotlaké plynové skladovací buňky.

Jakob Winterson byl v podstatě zničen, až na dolní část trupu a stehna, která zůstala vcelku, vyletěla do vzduchu, opsala oblouk, nechávajíc za sebou stopu v podobě zbytků hořícího oblečení a syntetické pokožky, a potom přistála v trávě o půl kilometru dál, nedaleko od lesa.

Z Neuronia zbyly ještě menší kousky.

Smutný rituál

Derec a Ariel se po explozi setkali v bytě. Pomocí Derekovy vnitřního monitoru informoval jej Wheeler-9 o nehodě hned poté, co k ní došlo.

Ariel byla svědkem celé události ze skrytu stromů, vytrhla se Evě a běžela tam, kde exploze vytrhala trávu a hlínu do tvaru mělké, holé prohlubně v zemi, takže neviděla, jak Adam sbírá to málo, co zbylo z Jakoba Wintersona. Zakryl Jakobovy ostatky kotouči provazu, než naložil Ariel a Wohlera-9 do nákladního robota. Eva zmizela.

Ariel seděla na hromadě provazů a jela až do bytu, aniž věděla, že sedí na tom, co zbylo z Jakoba. Šla rovnou nahoru. Wohler-9 zůstal v nákladním robotu a vysvětloval Adamovi, co se stalo, aspoň pokud to věděl. Adam neměl zdání, co explozi způsobilo.

Derec a Mandelbrot dorazili, když Adam vyndával Jakobovy ostatky zpod velké hromady provazů. Wohler-9 ostatky odvezl nákladním robotem. Derec a Adam stáli na chodníku před bytem. Adamovi trvalo čtvrt hodiny, než Derekovi dopodrobna vysvětlil, co se stalo a jak k tomu došlo, včetně Evina stavu mysli předtím a potom, co mluvila s Neuroniem. Pak šli nahoru do bytu a Derec řekl Ariel, kam jel Wohler-9.

"Nevěděla jsem, že něco zůstalo," řekla Ariel.

"Je mi líto, Ariel, ale moc toho není," vysvětloval Derec.

"Kam ho Wohler odvezl?" Ariel pocítovala v tu chvíli velmi silnou loajalitu a odhodlání.

"Na rozebírací stanici," odpověděl Derec.

"Do opravny náhradních dílů? Do továrny na roboty?"

"Ano."

"Už ho rozebírají na kusy? Aby kousičky z něj nastrkali do nějakého jiného robota!"

"Nejspíš ne. Pochybuju, že by byl kompatibilní."

"Takže ho roztaví?" Hlas jí o oktávu stoupl. "Mandelbrote, okamžitě zadrž Wohlera-9. Pověz mu, ať je zastaví! Hned!" Poslední slovo znělo jako skřek, téměř nesrozumitelně.

"Wohler-9 už je pravděpodobně na zpáteční cestě," řekl Derec. "Dej vědět do továrny, Mandelbrote."

Mandelbrot, strnule stojící ve skladovacím výklenku, se lehce otrásl, zamžikal očima. Za několik vteřin ohlásil: "Dosud ostatky nijak nedisponovali a neudělají teď s nimi nic, dokud nedostanou jiné příkazy."

"Musím tam jet," řekla Ariel.

"Zavezu tě tam, jestli musíš," nabídl se Derec.

"Ne, Dereku. Mandelbrot ví, kde to je. Nechci z toho dělat velkou záležitost. Chci mu jen vyjádřit svou úctu. Zní to hloupě, co? Vyjádřit úctu kusům robota?"

"Nejspíš ne, pokud máš pocit, že je to důležité."

"Nechcete, abych šel s vámi já, paní Ariel?" Adam Stříbroboký stál ve dveřích.

To bylo poprvé od jeho přeměny, co ji oslovil paní Ariel. Když té noci vyšel z ložnice, byla prostě jen Ariel.

"Ne, Adame, měl bys zůstat radši tady s Derekem a Wolrufem."

Wolruf seděla na pohovce, poslouchala a všechno vnímala, ale jinak se tohoto neradostného okamžiku ve vzájemných vztazích celé skupiny nezúčastnila.

Když Ariel dorazila do továrny, vložila to, co z Jakoba zbylo, do šedé ocelové krabice na náhradní díly. Jedinkrát se tehdy za celý večer usmála - byl to něžný úsměv, zádušný, pramenil z ironie, již pocítovala. Představitelství Adama Stříbrobokého se zdaleka nevyrovnala skutečnému Jakobu Wintersonovi. Dobře že nezkoumala dál. Možná už by nebyla tak spokojená s Derekem, aspoň v tom jednom ohledu ne.

Ona a Mandelbrot pohřbili Jakoba Wintersona do země u západního pěšího východu z nového dopravního terminálu, blízko místa, kde stávala při svých schůzkách s mimozemšťany. Pohřební obřad byl prostý, jen pár myšlenek, jak tam tak stála, zatímco Mandelbrot zlehka vršil sypkou prst' na Jakobovu rakev lopatičkou, kterou si uzpůsobil ze své mikrobotické paže.

V tu chvíli ji přemohla vzpomínka na Jakobovu vnímavost. Vzpomínala, jak užitečně přispěl ke zdaru té první schůzky. Ocitli se při svém vyjednávání dočista ve slepé uličce. V kritickém okamžiku Jakob naznačil, aby se zeptala na účinnost kopule jakožto kompenzátoru klimatického uzlu v současném stadiu dokončenosti. Když teď o tom uvažovala, zdál se ten poznatek podstatný pro závěrečné řešení dilematu, k němuž dokázala dospět při svých jednáních s mimozemšťany. Jakob jí skutečně bude chybět. Něžně udusala špičkou střevice hlinu pokrývající hrobeček a se slzami v očích vykročila zpět k terminálu s Mandelbrotem v patách.

Stříž Adama Stříbrobokého

Když Ariel odmítla jeho nabídku, že jí pomůže s Jakobovými ostatky a odešla s Mandelbrotem, Adam počkal, jestli nebude jeho služby potřebovat Derec, nehlásil se však o ně dobrovolně. Na pozdější dobu toho dne, až se minilamy napasou, měl jiné plány. Derec se pohroužil do hromady počítačových sjetin na stole a po půlhodině si pak šel na balkon číst. Adam ho tedy informoval, že se musí věnovat nějaké nedokončené záležitosti a odešel.

Wohler-9 dopravil Jakobovy ostatky do rozebírací stanice a sám se také vydal za jinou práci. Nákladního robota nechal zaparkovaného před bytem a všechny Adamovy věci byly dosud v něm.

Adam nasměroval nákladního robota k ohradě. Minilamy se dosud pásly na prérii, ale byly už blíž, těšily se na konec dne, až se vrátí k potoku uhasit žízeň a zalehnout ve skrytu lesa.

Adam zaparkoval u nejbližší branky, spustil rampu a znovu si na ni lehl, aby pokračoval v přerušeném pozorování Ceremonií.

Eva vyšla z lesa a přišla až k němu. Jak se blížila, uslyšel její tiché kroky, vytušil, kdo to je, a zakoulel očima, aby si to potvrdil. Jinak ale nedal nijak najevo, že ví o její přítomnosti, dokud nestála přímo nad ním.

"Tak divoká se vrací," řekl.

Překročila mu hlavu, vystoupila na rampu a sedla si na hromadu provazů, která dříve pokrývala ostatky Jakoba Wintersona.

"Pan Neuronius mluvil přesvědčivě, Adame," řekla Eva. "Jak můžeš vědět, jestli neměl pravdu? Teď už možná nemusíme sloužit nikomu."

"Láká tě ta představa?"

"Ano, asi ano. Síla tvých zákonů musí být větší než moje."

"Ne větší. Snad zřetelnější. Ale ta představa láká do jisté míry i mě. Že mě paní Ariel odmítla, to nebyla zrovna pozitronicky nejharmoničtější událost v mé zkušenosti."

"Tak jak si můžeš být jistý, že pan Neuronius nemluvil pravdu?"

"Napovídá mi to moje zkušenost, všechny ty otisky, které tys neměla."

"To není moc přesvědčivá odpověď."

"Bude muset stačit." Bylo to tak pozitronicky logické!

"Ne. Mně ne." Ženské mají často jinou logiku.

"Tak to nech být. Nesluž nikomu, když máš pocit, že v galaxii neexistuje nikdo, koho bys musela poslouchat. Anebo si najdi jinou planetu."

To mělo velmi blízko k robotickému humoru, ale Adam ani Eva si toho zřejmě nevšimli, neboť pro nic takového neměli pozitronicky vzorec.

"Ne, drž se mě," opravil se. "Mám pocit, že potřebuju ženskou společnost."

Adam při hovoru pozoroval Ceremyony a nevěnoval pozornost tomu, co se dělo na zemi.

"Chceš mít ta zvířata uvnitř svého plotu?" zeptala se Eva.

Vstal, pak vyskočil.

Několik minilam vstoupilo do ohrady zbývajícími dvěma brankami. Většina stáda byla dosud na prérii, ale směřovala teď k ohradě.

Před jejich očima vyšla jedna minilama z ohrady a zašla do lesa dřív, než ji Adam stihl chytit.

Vrátil se a zavřel branku u nákladního robota.

"Jdi si stoupnout k té prostřední brance," řekl Evě, "a pouštěj je dovnitř, ale nepouštěj je zpátky ven."

"Nepřišla jsem, abych si dávala rozkazovat," odušila Eva.

"Jen mi pomoz a říkej tomu, že se těšíš z mé společnosti."

Poslechla a už nic neříkala. Šel k nejbližší brance, aby zabránil zvířatům tudy unikat.

Trvalo další hodinu, než celé stádečko vstoupilo do ohrady. Pak zavřel branky. Adam napočítal 31 zvířat.

"Ted uvidíme, jestli všechna ta námaha přinese nějaké výsledky," prohlásil.

Přistoupil k nákladnímu robotu, vyndal nůžky a přešel plot. Eva zůstala u prostřední branky.

"Dělej," řekl jí. "Myslím, že tohle bude vyžadovat hodně spolupráce."

Opřela se jednou rukou o horní břevno a i ona přešla plot.

Adam přistoupil ke stříhacímu stání s nůžkami v ruce. Stál tam a chvíli si stání prohlížel.

Když přišla Eva, řekla: "Neublížíš jim, že ne?"

"Nebudou nic cítit. O nic víc než cítí pan Derec, když mu paní Ariel stříhá vlasy."

"Tak ty je ostříháš?"

"Ano, a uvidíme, jestli to dokážeme bez toho stání. Tak jim rozhodně nemůžeme ublížit."

Přistoupil k nejbližší minilamě - byla docela krotká - popadl do hrsti vlnu u uší a začal se nůžkami v druhé ruce pracovat po jejím krku směrem od hlavy.

Nůžky cvakly jen jednou, zvíře se mu vyškublo a odklusalo na druhou stranu ohrady.

"Není to tak snadné, jak jsem si myslel," podotkl. "Pomoz mi nalákat jednu do stání."

Zavěsil nůžky na hřebík vystupující z koncového sloupku stání a otevřel vnitřní branku. Společně se pokusili nahnat nejbližší zvíře do stání, ale proběhlo mezi nimi a odklusalo ke svému druhu na protější straně ohrady, který měl na krku naježený chomáč vlny v místě, kde začal Adam stříhat.

"Fajn, přejdeme na plán C," prohlásil.

Šel k plotu, přešel ho a vyndal z nákladního robota kotouč provazu. Na jednom konci uvázal smyčku, přeskočil plot nazpátek, přistoupil ke zvířeti, které bylo nejbližší ke stání, a přetáhl mu smyčku přes hlavu.

"A teď," řekl, "pojď se mnou."

A zamířil ke stání. Provaz se utáhl a zvíře zarylo kopyta do země. Nemohl zatáhnout za provaz silněji, aby mu neublížil.

"Na," podal konec Evě. "Tahej za provaz ty."

Obešel zvíře tak, aby je mohl strkat zezadu. Eva táhla a on tlačil a zvíře udělalo desetacentimetrové rýhy do země. Pak zabučelo, vykoplo zadníma nohama a zasáhlo Adama do hrudi, až se svalil na záda.

Načež se zvíře začalo vzpínat a bučet a škubat provazem tak silně, až Eva viděla, že by mu ublížila, kdyby ho dál držela. Pustila provaz a zvíře odklusalo k předchozím dvěma na protější straně ohrady. Provaz táhlo za sebou po udupané trávě.

"Plán D," ohlásil Adam.

Přistoupil ke zvířeti se smyčkou kolem krku, uvolnil smyčku a stáhl mu ji. Stálo klidně, dokud se jím zabýval, jako by vědělo, že v tomhle kole zvítězilo a nemá se už čeho bát.

Zmenšil smyčku na desetacentimetrový kroužek, sklonil se, popadl jednu přední nohu zvířete a začal ji zvedat. Zvíře vyškublo nohu Adamovi z ruky a o pár metrů popoběhlo, pak se zastavilo a začalo se znovu pást.

Adam k němu opět přistoupil, opět se sehnul, tentokrát mu ale bleskovými pohyby zvedl přední nohu, přehodil přes ni smyčku, utáhl ji, vstal a omotal provaz kolem celého zvířete, škubnutím provaz utáhl, takže zvíře mělo nohy svázané k sobě a on mu je podrhl. Padlo na zem s hlasitým zabučením a Adam mu rychle ovinul nohy provazem ještě dvakrát.

Eva přišla od stání.

"Plán D je dost bolestivý," poznamenala.

"Je to pro dobrou věc," řekl Adam.

Sundal ze stání nůžky, ostříhal zvíře z jedné strany, překulil je a ostříhal druhou stranu. Odmotal provaz zvířeti z nohou, stáhl smyčku a poplácal je po zadku. Vyhrabalo se na nohy a odklusalo. To už se stmívalo.

Adam posbíral vlněné rouno, přehodil je spolu s nůžkami přes plot na nákladního robota a otevřel tři vnější branky i obě branky stříhačského stání.

"Zítra to uděláme zas," řekl.

Jeli zpět do bytu a minilamy se trousily z ohrady do lesa. Adam zmačkal vlnu do tvrdé koule a ovázal ji provazem, zatímco se kodrcali k Městu.

"Myslíš, že ten kousek vlny stojí za bolest, kterou způsobil?" řekla Eva. "A co si to ubohé zvíře počne bez své srsti? I to musí bolet, jak ztráta tepla, tak zraněná důstojnost."

"Skutečně to možná za to nestojí. Sám pocítuji některé dodatečné účinky odpolední práce. Necháme to posoudit panu Derekovi. - A co ty?" zeptal se Adam. "Jaké dodatečné účinky celodenní činnosti pocítuješ ty?"

"Jak by mi mělo být, když jsem právě ztratila svého pána?" zeptala se.

"Možná bys měla zůstat nějaký čas pryč. Musíš si ledacos přebrat, co se týká lidí, s čímž ti můžu pomoci spíš já než oni. Paní Ariel by tě mohla rovnou poslat do rozebírací stanice. Teď zrovna možná uvažuje o tom, že by to byla spravedlivá výměna za to málo, co zbylo z Jakoba Wintersona. Mám podezření, že to s Mandelbrotem dávali do země, když jsem odjížděl z Města."

"Ne, já musím někomu sloužit, i pseudopánovi. Může to klidně být paní Ariel. Byla u mého zrození. Nesu její otisk. Budu jí prozatím sloužit."

Všichni savci seděli na balkoně, když se vrátili.

"Pane Dereku, chytejte," zavolal Adam, dosud stojící v nákladním robotu. Vyhodil kouli vlny vzhůru po parabolické dráze, která dostoupila vrcholu a pak klesala, až skončila přesně v Derekově klíně.

Než Derec stihl odpovědět, Adam vyskočil z nákladního robota a pospíšil si do haly a pak nahoru do bytu. Eva jej pomaleji následovala.

Prošli bytem a vstoupili na balkon. Derec hodil vlnu zpátky Adamovi.

"Tak na tohle ses chystal," řekl Derec. "Chvályhodná snaha, co říkáš, Ariel?"

"To je jen z jednoho zvířete," řekl Adam.

"Svědčí to o veliké iniciativě, Adame," prohlásila Ariel.

Z Arielina tónu si Adam nebyl jistý, je-li to tak chvályhodné. Ještě méně pravděpodobné se to zdálo, když Ariel pokračovala.

"Nicméně jsme se už dříve rozhodli, že nebudeme do tohoto světa zavádět žádnou formu chovu zvířat. Obávám se, že tvůj sběr vlny spadá do této kategorie."

"Ale jeho iniciativa je bezesporu chvályhodná, ne, Ariel?" opakoval Derec.

"Ano," souhlasila Ariel. "Bezesporu chvályhodná."

Adamovi to tak ale neznělo.

"Měl jsem dojem, že zvířecí vlna je dost cenná," vysvětloval Adam, "a snadno se dopravuje na meziplanetární tržiště." Navzdory tomu, že přiznal, jak nepříjemné dodatečné účinky ze svého chovu zvířat zakouší - možná právě proto - nebylo pro Adama snadné elegantně přijmout od Ariel už druhé odmítnutí.

"Možná v druhé fázi, Adame. Ale ne v téhle první fázi. To už se rozhodlo. - A co tebe přivádí zpátky, Evo?" zeptala se Ariel.

"Přeji si vám sloužit, paní Ariel," řekla Eva.

"A ten mimozemšťan, Neuronius, co je s ním?"

"Ten je mrtev, jak víte."

"Ano, ale jsou tu jiní mimozemšťané, kterým bys mohla sloužit."

"Pan Neuronius byl něco jiného."

"Ano, jediný člověk na planetě! Takhle to bereš?"

"Podle Adama je to jinak."

"Adama se to netýká. Čemu věříš ty?"

"Přezkoumávám data."

"Dobře. Udělej to. Proč tím musíš zatěžovat mě?"

"Byla jste přítomna u mého zrození."

"Copak nechápeš, že na to zrovna teď nemám náladu? Tvoje vylo-meniny zabily Jakoba. Chci mít s tebou co možná nejmíň co do činění."

"Budou se snažit vám dobře sloužit, paní Ariel."

"Pokud jde o mě, můžeš si jít stoupnout do toho výklenku a už nikdy z něj nevyjít. Tak mi posloužíš nejlíp."

Eva odkráčela a zacouvala do výklenku.

Tak Ariel ukončila Adamovu rančerskou iniciativu. Následujícího dne ji požádal o Evinu pomoc a za dopoledne oba strhli ploty a uklidili okolí.

Eva se vrátila do služby, ale nebylo jí odpuštěno.

Tak trochu labutí píseň

Konečně měli za sebou experimentální fázi. Zemědělství roboti byli plně naprogramováni, aby přeměnili Ústříčný svět na jeden velký statek. Za tu dobu Ariel a ostatní nezaznamenali žádnou reakci od Ceremyonů, negativní ani jinou; a až do

nynější, kdy se už chystali k odletu, nepožádali o žádné hodnocení ze strachu, že by mohlo být záporné. Počet Ceremyonů, kteří kotvili noc co noc nad lesem, poklesl, a Ariel měla podezření, že Synapo a jeho Cerebroni přešli opět ke kočovnému stylu života.

To bylo pozitivní znamení, mohlo to však ztížit jejich odjezd, protože si k němu chtěla vyžádat souhlas při poslední schůzce se Syna-pem. Byl jejím oblíbencem a byl to on, kdo si zasloužil její poslední díky a závěrečný projev vděčnosti a uznání.

A tak po večeři toho dne, kdy Wolruf předložila závěrečnou zprávu o uspokojivé povaze dlouhodobé operace, odstrčila Ariel židli od stolu a podívala se po Adamovi Stříbrobokém, který se nalézal na svém obvyklém stanovišti u dveří.

"Adame," řekla, "zkus sehnat rádiem toho Ceremyona, Synapa."

"To nebude možné, paní Ariel."

"Proč ne?"

"Už se zařetězil, pokud je někde v téhle časové zóně anebo v pozdější."

Na to zapomněla. Tak ho tedy chytne ráno.

V deset dopoledne následujícího dne Adam dostihl Synapa rádiem. Byl dva dny cesty odtud. Schůzka se tedy domluvila na desátou dopoledne třetího dne.

Místo předchozí schůzky teď bylo zakryto terminálovými zařízeními, ale Ariel, Derec, Wolruf a také Adam přijeli k novému terminálu třetího dne ráno a nechali své vozidlo v kopuli, na západním parkovišti přiléhajícím k Hlavní ulici. Derec trval na tom, že přivede Adama - argumentoval tím, že Adam poskytl jejich týmu znalost jazyka Ceremyonů, která vyvažuje znalosti Ceremyonů v oblasti Galaktického Standardu. Ariel nebyla Adamovou účastí nijak nadšená a prohlašovala, že už nebudou vyjednávat, takže není třeba nic vyvažovat. Nakonec souhlasila, ale z jiného důvodu: kdyby došlo k nějakému nedorozumění stran místa schůzky, dovedl by Adam komunikovat s Ceremyony i na dálku. Prošli chodbou, jež spojovala nová vnější a vnitřní zařízení a ústila na pláň. Ariel vyšla ven, zaznamenala malé bodnutí u srdce, když míjela Jakobův hrob, a šla si stoupnout do vysoké trávy, hodně daleko od terminálu, aby byla hned vidět. Bylo 9.45 dopoledne.

Dva černí Ceremyoni se snesli k zemi přesně v 10.00 a svým typickým způsobem zabrzdlili mohutnými černými křídly na poslední chvíli.

Ariel stála s Derekem po pravici a Wolruf po levici. Adam Stříbroboký by měl stát za Derekem místo po jeho pravici, ale Ariel do toho neměla co mluvit a Derekovi to bylo zřejmě jedno. Přimělo ji to však podílet se o postavení uprostřed řady s Derekem.

Mimozenšťané si toho zřejmě nevšimli. Synapo si stoupl před Ariel,

"Sarco a já jsme potěšeni, že se s vámi opět setkáváme, malá vůdkyně."

Takže to byl Sarco, kdo stál před Derekem.

Slabý, ale pronikavý závan amoniaku ji pošimral v nose. Jen s největším úsilím se ubránila kýchnutí.

"Wolruf, Derec a já jsme stejně potěšeni, že se opět setkáváme s vůdci Cerebronů a Myostrianů," řekla, "a také nás těší, že vám můžeme ohlásit ukončení našich programových modifikací a jejich úspěšné provedení. Naše nové rostliny se s původními travinami dělí o Pláň jasu rovným dílem tak, aby se minimalizovalo narušení ekologie, až se naše zemědělství rozšíří po celé pláni."

"S potěšením vám oznamuji, že Sarco nenalézá žádné znatelné narušení našeho klimatu," odvětil Synapo, "nic, co by se dalo přičíst na vrub vaší činnosti."

"To je vskutku dobrá zpráva," souhlasila Ariel.

Neexistovala diplomatická možnost vyhnout se špatné zprávě. Musela se s ní vypořádat, aby mohli planetu opustit s pocitem, že vzájemné vztahy s Ceremyony jsou dobré. Pokračovala bez odmlky:

"Teď musím vyjádřit náš smutek nad tím, že politováníhodný incident připravil o život jednoho z vašich spolu s jedním členem naší výpravy."

"To byl Neuronius, můj pobloudilý přítel a někdejší asistent. Obávám se, že si to zavinil sám. I když mě jeho chování mrzelo, želim jeho ztráty, avšak ještě víc je mi líto, že spolu s ním musel zahynout jeden z vašich. Domnívali jsme se, že to byl ten proměnlivý, kterému jste říkali Stříbroboký. On a Neuronius se už dříve sešli, což neskončilo nijak příznivě. Byl to však Stříbroboký, kdo uspořádal tohle setkání, takže to zřejmě nemohl být on."

"Ano, já jsem Adam Stříbroboký."

Adamův hlas Ariel ohromil. Teď litovala, že ho sem přivedla. Vůbec neměla v úmyslu dovolit, aby se Adam aktivně zúčastnil schůzky. A přece tu byl a stál vedle Dereka, jako by měl stejnou společenskou váhu jako Wolruf.

Než stihla Ariel něco říct, Adam pokračoval:

"Jakob Winterson byl zabít, osobní robot paní Ariel Welshové, kterého jsem si vzal svého času za svůj otisk. Nyní chápů, že si ho Neuronius musel splést se mnou. To až do této chvíle nebylo jasné."

"Litujeme, že jeden z nás vás připravil o důvěryhodného služebníka, slečno Ariel Welshová," pravil Synapo, "ale musíme se současně radovat, že to nebyl Adam Stříbroboký. Neuronius byl chorý, ale odmítal všechnu nabízenou pomoc, což se stěžilo dalo z naší strany nějak napravit."

V té chvíli by byla Ariel uvítala, kdyby je připravili taky o Adama Stříbrobokého.

"Musíme všechny ty zlé věci nechat za sebou," řekla. "Máme jiné povinnosti a musíme nyní opustit vaši krásnou planetu a věnovat se jiné, méně vděčné činnosti. Naši roboti byli všichni přeprogramováni, jejich budoucí poslání je jasné a nepochybují, že v nich naleznete příjemné spoluobyvatele. Bylo mi vskutku potěšením poznat vás oba, vůdce Synapo a vůdce Sarco."

"Dovolte mi připojit se v tom smyslu," pravil Sarco, "že vás při příležitosti vašeho odjezdu ujišťuji o odhodlání všech

Myoceronů dělat pro ty, které tu zanecháte, jen to nejlepší - nejlepší pro Myocerony i vaše roboty."

"Když už mluvíme o těch, které tu necháváme," řekla Ariel, "chtěla bych upozornit ještě na jednu věc. Zanechali jsme zemědělské i městské operace pod dozorem robota, kterému říkáme Wheeler a který má nyní podobu malého Ceremyona. Je to jediný robot na téhle planetě, který má takový tvar. Jeho zákony robo-tiky přikládají Ceremyonům stejnou váhu jako lidem. Tudiž on i ostatní roboti vykonají jakékoli rozkazy, které byste jim snad chtěli dát."

"Kdoví, co může přinést budoucnost?" odvětil Synapo. "Vaše předvídavost nám alespoň umožňuje zacházet se svou budoucností po svém a za to jsme vám vděční. A nyní zopakuji to, co už vyjádřil můj kolega, slečno Ariel Welshová," pokračoval Synapo, "a rozloučíme se. Kéž mnoho štěstí provází všechny vaše budoucí činy."

Oba mimozemšťané se vznesli a půvabně odpluli z Arielina života. Přesto ji však zanechali ve stavu těžkého rozrušení - byla rozrušena příjemnými pocity z toho, že odjíždějí, ale i vědomím, že divoký přispěl - ač nevědomky - k Jakobově smrti. K tomu se přidala bolest, když tu bylo tak veřejně vzpomenuť Jakoba. Když teď bylo po všem a prach se začal usazovat, začalo ji trápit také pomyšlení, že dlouhou dobu zanedbávala Dereka.

Obrátila se tedy k němu, přitáhla si k sobě jeho hlavu, políbila ho a objala. Když zareagoval se stejnou vervou, pocítila, jak jí vůdcovský plášť klouže z ramen a úleva od toho břemene byla tak veliká, až pochopila, že nikdy nebude žet jeho ztráty ani závidět Derekovi privilegia toho úřadu, kdykoli se jej rozhodne zastávat.

Zanedbávala i někoho dalšího. Pustila levou paží Dereka a natáhla se, chytila do hrsti Wolrufinu srst a přitáhla ji do společného objetí s Derekem.

"Vyhráli jsme to," řekla. "Jste machři."

Přes Derekovo rameno mrkla na Adama Stříbrobokého. On už bude vědět, že tím zahrnula do toho objetí i jeho. Byl to její způsob, jak mu poděkovat - aniž by se to dozvěděl a připadal si skvělý a nadřazený - za jeho poslední výkon na Útesu času. Byl to on, kdo všechno zprvu ohrozil, a pak zachránil a postupem času posílil pouto mezi Synapem a ní. Byli to divný pár: Adam a Eva Stříbroboci. Odkud pocházejí?

Kdyby se nehlásili k zákonům robotiky, měla by sto chutí nazvat je mimozemští roboti. Co jim asi budoucnost přinese? A ostatně, co asi budoucnost chystá jim všem, kteří budou mít co činit s Adamem a Evou?

DATABANKA

ADAM JAKOŽTO JAKOB WINTERSON: Stříbrobokého zde vidíme v otisku Jakoba Wintersona. Winterson je technologicky primitivnější než Averyho roboti i než Stříbroboci roboti. Je představitelem nezdařeného programu doktora Hana Fastolf a a později Institutu robotiky na planetě Aurora, v němž šlo o to, napodobit lidský vzhled a funkce co nejvěrněji. Z tohoto hlediska byl program pozoruhodně úspěšný, právě tento úspěch jej však odsoudil k záhubě. Humani-formní roboty, jak je Fastolf nazval, auroská společnost nikdy neakceptovala: lidé vždycky vyšli ze srovnání s nimi, ať už šlo o zjev nebo o fyzické funkce, jako méně dokonalí. Aurořané přirozeně takovou konkurenci nevívali nijak nadšeně.

Jakob Winterson též odráží zálibu v kulturistice, která byla v té době na Auroře populární, a vlasy má sestříhané na ježka, což byl tehdy oblíbený dobový účes.

EVA STŘÍBROBOKÁ: Jako u Adama je i Evina struktura mikro-robotická. Droboučké robotické buňky (mikroboty), simulující mnohé z funkcí organických buněk, jsou mnohem jemnější a sofistikovanější než buňky o velikosti jedné šestnáctiny palce, jež tvoří Averyho roboty a stavební materiál Města robotů. Ve vývoji robotů představuje novější generaci než Averyovci, další krok směrem k lidství, se zárodečnými známkami tvůrčích schopností a emocí, které - přesně jako u lidí - mohou působit kladně i záporně.

Eva má vlastní zdroj vnitřního neklidu: vždycky je ta druhá, pořád se snaží dohnat Adama ve všem společném konání, ale zvláště ve snaze určit, kdo jsou to "lidé", které jim jejich zákony robotiky velí poslouchat.

Při této činnosti mají oba sklon otiskovat do sebe právě ten biologický druh, který je po ruce a zdá se být inteligentnější. Doslova mění podobu ve snaze napodobit ten druh co možná nejvěrněji.

CEREMYONI: Ceremyoni získávají potřebnou energii přímo ze slunce termoelektrickou konverzí, která navozuje slabé elektrické potenciály mezi horkým spojem a studeným spojem dvou nestejných kovů nebo kovových sloučenin. V případě Ceremyonů jsou těmi kovy čisté železo a čistá měď v milionech párů mikroskopických pramínků, zapouzdřených v myelinových blánách.

Pigment ebonyll v černé kůži Ceremyonů souvisí s purpurovým re-tinalem, pigmentem užívaným halobakteriemi k uskutečňování fotosyntézy, což je jedna z vzácných výjimek téměř univerzálního využití zeleného pigmentu chlorofylu pro tyto účely. Na rozdíl od retinalu a chlorofylu molekulární konfigurace ebonyllu zachycuje všechny fotony v pásmu elektromagnetického energetického spektra, které zahrnují i přesahují viditelné světlo - od infračerveného po ultrafialové včetně - což vysvětluje uhlavě černý povrch Ceremyonů. Zachycená energie zahřívá černé epidermální buňky a miliony bimetalových horkých spojů téměř k bodu varu vody. Společný chladový spoj všech párových vláken je umístěn v ocasu tvora v podobě stříbrného pérového vějíře, který si udržuje teplotu okolí svou reflexivní povahou i velkým tepelně vodivým povrchem.

Absorbovaná fotonová energie se dělí mezi termoelektrický proces, popsany výše, a fotosyntézu, která pomocí uhlíku z atmosférického kyslíčnicku uhlíčitěho produkuje formaldehyd, glycerofosfát, glukózu a další cukry.

Vodík a kyslík z elektrolyzy vody se skladují pod vysokým tlakem v relativně křehkých váčcích z vápnité kostní tkáně, vystylající plicím podobné orgány v hradní dutině. Plyny vznikající v elektrolytických buňkách Ceremyona difundují stěnami váčků v podobě atomů a ve skladovacích váčcích se kombinují, utvářejíce molekulární plyny pod tlakem až dvaceti atmosfér.

12,6 voltů potřebných k elektrolyze vody se získává sérií spojů mik-rovoltových baterií, které skladují termoelektrické napětí velmi podobně, jako obyčejný elektrický úhoř pospojuje své skladovací baterie a vyprodukuje z nich třístavoltové napětí, jímž dokáže zabít člověka. Potenciálu o sedmdesáti milionech voltů, který zazené jediný elektron do cílové mezery v uzlovém kompenzátoru, se dosahuje zdvojením řetězce bateriových buněk přesně tímž způsobem.

WHEELER: Ariel a její zemědělská účelová jednotka (Derec a Wolruf) vytvořili osmého pozitronického dozorčího robota - Wheelera, odpovědného za všechny zemědělské operace na celé planetě. Wheeler dostal podobu malého Ceremyona, aby harmonizoval co nejlépe s Ústřičným světem. Nicméně aerodynamika požadovala, aby jeho malá postavička byla lehká. V důsledku toho je fyzicky dost slabý a křehký v porovnání s jinými dozorčími roboty, kteří všichni mají mohutnou, masivně humanoidní podobu. Protože Perlové město podléhá novému zemědělskému úkolu Ústřičného světa, byl Wheeler stvořen jako vládnoucí Dozorce, jemuž ostatních sedm dozorčích robotů Perlového města podléhá ve věcech týkajících se konkrétně Ústřičného světa. Kromě kompojové komunikace s Perlovým městem je Wheeler napojen nezávislou sítí kompojového typu na všechny roboty na celé planetě. Tito zemědělstí roboti jsou ne-pozitroničtí, a každý z nich je vysoce specializován přesně tak, jako byly vysoce specializovány zemědělské stroje na starověké Zemi. K zemědělským robotům patří oráči, vláčeči, rozsévači, kultivátoři, kombajnoví roboti a všichni možní další specializovaní sklízeči.

SYNAPO: Kvůli své dominantní osobnosti je vůdce Cerebronů právě v této době rovněž neoficiálním vůdcem všech superinteligentních organismů zvaných Ceremyoni. Hraje dominantní roli v činnosti Cerebronů i Myostrianů, dvou kmenů, které tvoří rasu Ceremyonů (nebo Myoceronů, jak se na to dívají Myostriané).

Cerebroni jsou meditátoři a hlubocí myslitelé rasy, kteří tráví čas v rozjímání o filozofických problémech, přičemž vedou kočovný život, nechávající se unášet vzduchem nad povrchem Ústřičného světa.

Myostriané jsou aktivní a činní, odpovídají nejen za předpovídání počasí - a navádění Cerebronů do míst s optimálními podmínkami - ale jsou také povinni ovládat počasí. Obvykle zůstávají relativně dlouhou dobu na jednom stanovišti, stejně se však stěhují, je-li nezbytné zhotovit nebo vybudovat různé nástroje a stavby, užívané k ovládání počasí.

Steven Leigh
KUKAČČÍ VEJCE

Cordell Scotten
ODRODILEC

Z anglických originálů
Changeling a Renegade
Přeložila Jana Pacnerová
Obálka Miroslav Hadinec
Typografie Helena Illíková
Redigovala Alena Klímová
Vydal Knižní klub, k. s.,
v Praze roku 1995
jako svou 274. publikaci
Odpovědný redaktor Michal Rybka
Technická redaktorka Alena Suchánková
Počet stran 288
Sazba Šerifa, Praha
Tisk Tlačiarne BB, spol. s r. o.,
Banská Bystrica Vydání první

- 1 -